

**9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERS
KİTABININ SÖZ VARLIĞI VE ÖĞRENCİLERİN
SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRMEDEKİ ETKİSİ**

Sebile ALKIR

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

2023

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI

**9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERS KİTABININ SÖZ VARLIĞI VE
ÖĞRENCİLERİN SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRMEDEKİ ETKİSİ**

(The Effect of the 9th Grade Turkish Language and Literature Textbook on Developing
Students' Vocational Version and Vocabulary)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sebile ALKIR

Danışman: Doç. Dr. Fatih VEYİS

Erzurum
Ağustos, 2023

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Sebile ALKIR tarafından hazırlanan “9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının Söz Varlığı ve Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirmedeki Etkisi” başlıklı çalışması 18 / 08 / 2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Halit DURSUNOĞLU
Atatürk Üniversitesi

Aslı Islak İmzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Fatih VEYİS
Atatürk Üniversitesi

Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Hüseyin YILDIZ
Ordu Üniversitesi

Aslı Islak İmzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının Söz Varlığı ve Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirmedeki Etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

18 / 08 / 2023

Aslı Islak İmzalıdır

Sebile ALKIR

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda konunun belirlenmesinde ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında engin bilgilerini, tecrübelerini ve yoğun mesailerine rağmen değerli zamanlarını esirgemeyerek bana her daim yardımcı olan çok kıymetli tez danışmanım, değerli arkadaşım sayın Doç. Dr. Fatih VEYİS'e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Bana güç ve moral veren, sabır gösteren, maddi ve manevi desteğiyle her an yanımda olan, hayattaki en büyük şansım sevgili aileme şükranlarımı sunuyorum.

Sebile ALKIR

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERS KİTABININ SÖZ VARLIĞI VE ÖĞRENCİLERİN SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRMEDEKİ ETKİSİ

Sebile ALKIR

Ağustos 2023, 218 Sayfa

Amaç: Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortaöğretim 9. sınıflarda okutulan ders kitaplarındaki söz varlığının tespit edilmesi ve öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmamızda karma yöntem araştırma modellerinden nitel süreci nicel sürecin takip ettiği ve nicel sürecin daha baskın olduğu keşfedici sıralı desen kullanılmıştır. Araştırmada nitel-nicel veri toplama ve analiz süreçleri araştırmanın temel probleminin cevaplanmasında çok yönlü ve daha derinlikli açıklamalar getirilebilecek şekilde yürütülmüştür. Çalışmanın ilk aşamasını oluşturan nitel süreçte 9. Sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabında yer alan metinler incelenerek söz varlığı tespit edilmiştir. Bu aşama ders kitabının sahip olduğu söz varlığının bir değerlendirmesini içermenin yanında öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisini nicel boyutta ölçebilmek için geliştirilen başarı testi için de veri oluşturmuştur. Bu yönüyle ilk aşamadaki nitel analiz süreçlerinden elde edilen veriler, nicel aşamadaki ölçme aracının geliştirilmesinde kullanılmış ve bir karmalama noktası oluşturulmuştur.

Bulgular: Araştırmada 9. Sınıf ders kitabının söz varlığı; temel söz varlığı, yabancı sözcükler, terim söz varlığı, argo sözcükler, çeviri sözcükler, atasözleri, deyimler, kalıplaşmış sözler, ikileme sözler, kalıp sözler olarak incelenmiş ve yüzde frekans olarak verilmiştir. Öğrencilerin ders kitabında geçen bu söz varlıklarını bir yıl boyunca Türk dili ve edebiyatı dersi kapsamında görmelerinden hareketle ne düzeyde edindikleri ise araştırmanın nicel boyutunda yapılan ön test ve son test ile değerlendirilmiştir. Kitapta yer alan söz varlığının anlamlı düzeyde edinildiğini zayıf deneysel süreçten hareketle söyleyebiliriz.

Sonuçlar: Araştırmada 9. Sınıf ders kitabında söz varlığı olarak 162 kalıp söz, 41 argo, 5 kalıplaşmış söz, 114 ikileme, 1302 yabancı sözcük, 226 deyim, 3 atasözü, 548 terim anlamlı sözcük ve 2 Almanca, 2 Latince, 4 Rusça, 29 Rumca, 4 İngilizce, 15 İtalyanca, 65 Fransızca, 48 Farsça, 362 Arapça sözcükten olmak üzere 531 çeviri sözcüğün yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen nitel verilerden hareketle hazırlanan söz varlığı başarı testi 171 öğrenciye ön test olarak uygulanmış ve bu öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı dersine yıl boyunca katılımlarının sonunda son test olarak da uygulanmıştır. Araştırmada ön test ve son testler arasındaki farkın anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Dolayısıyla 9. Sınıflarda okutulan ders kitabının söz varlığını geliştiren bir materyal olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili ve edebiyatı, ders kitabı, öğrenci, söz varlığı

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

9TH GRADE TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE TEXTBOOK'S VOCABULARY AND THE EFFECT ON IMPROVING STUDENTS' VOCABULARY

Sebile ALKIR

August 2023, 218 Pages

Objective: In this study, it is aimed to determine the vocabulary in the textbooks taught by the Ministry of National Education in the 9th grades of secondary education and to investigate the effect on the development of students' vocabulary.

Method: In our study, exploratory sequential design, in which qualitative process is followed by quantitative process and qualitative process is more dominant, was used among mixed method research models. In the research, qualitative-quantitative data collection and analysis processes were carried out in a way that can provide multidimensional and more in-depth explanations in answering the main problem of the research. In the qualitative process, which constitutes the first stage of the study, the vocabulary was determined by analyzing the texts in the 9th grade Turkish Language and Literature Textbook. In addition to including an evaluation of the vocabulary of the textbook, this stage also created data for the achievement test developed to quantitatively measure the effect of the textbook on the development of students' vocabulary. In this respect, the data obtained from the qualitative analysis processes in the first stage were used in the development of the measurement tool in the quantitative stage and a mixing point was created.

Findings: In the study, the vocabulary of the 9th grade textbook was analyzed as basic vocabulary, foreign words, term vocabulary, slang words, translated words, proverbs, idioms, stereotypes, doubling words, phrases and given as percentages. The level of students' acquisition of these vocabulary items in the textbook, based on the fact that they have seen them in the Turkish language and literature course for a year, was evaluated with the pre-test and post-test conducted in the quantitative dimension of the study. Based on the weak experimental process, we can say that the vocabulary in the book was acquired at a significant level.

Conclusions: In the research, it was concluded that the 9th grade textbook contains 162 stereotypes, 41 slang, 5 stereotyped words, 114 doubling, 226 idioms, 3 proverbs, 548 words with term meaning and 1302 foreign words, including 2 German, 2 Latin, 4 Russian, 29 Greek, 4 English, 15 Italian, 65 French, 48 Persian, 362 Arabic words. The vocabulary achievement test prepared based on the qualitative data obtained in the study was applied to 171 students as a pre-test and was also applied as a post-test at the end of these students' participation in the Turkish language and literature course throughout the year. The difference between the pre-test and post-test was found to be significant. Therefore, it was concluded that the 9th grade textbook is a material that improves vocabulary.

Keywords: Turkish Language and Literature, textbook, student, vocabulary

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	2
Araştırmanın Sınırlılıkları	3
Varsayımlar	3
Terim ve Tanımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
Kuramsal Çerçeve.....	6
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi	6
Söz Varlığı	7
Söz ve Sözcük	7
Temel Söz Varlığı	8
Yabancı Kökenli Söz Varlığı	9
Terim Söz Varlığı.....	10
Argo Sözcükler.....	10
Çeviri Sözcükler.....	11
Atasözleri	11
Deyimler.....	12
Kalıplaşmış Sözler	13
İkileme Sözcükler.....	13
Kalıp Sözler.....	14
Söz Varlığının Geliştirilmesi	15
Kuramsal Çerçeve ile İlgili Araştırmalar	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	20
Yöntem	20
Araştırma Yöntemi.....	20
Katılımcılar	20
Veri Toplama Araçları	21
Süreç ve Uygulama	21
Verilerin Analizi.....	22
Araştırmacı Rolü	23
Geçerlik ve Güvenirlik.....	23
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	24
Bulgular	24
Argo Sözcükler.....	24
Atasözleri	26
Çeviri Sözcükler.....	26
Arapça Kökenli Çeviri Sözcükler	26
Farsça Kökenli Çeviri Sözcükler	34
Fransızca Kökenli Çeviri Sözcükler.....	35
İtalyanca Kökenli Çeviri Sözcükler	37
İngilizce Kökenli Çeviri Sözcükler.....	37
Rumca Kökenli Çeviri Sözcükler.....	38
Rusça Kökenli Çeviri Sözcükler	38
Latince Kökenli Çeviri Sözcükler.....	39
Almanca Kökenli Çeviri Sözcükler	39
Deyimler.....	39
İkilemeler	49
Kalıplaşmış Sözler	53
Terimler.....	54
Kalıp Sözcükler.....	93
Yabancı Sözcükler	97
BEŞİNCİ BÖLÜM	187
Sonuç ve Tartışma	187
Öneriler.....	189
KAYNAKÇA	191
EKLER	194
EK-1. Söz Varlığı Başarı Testi.....	194

EK-2. Araştıma Uygulama İzni	204
ÖZ GEÇMİŞ.....	205

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. “9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirmede Ne Düzeyde Etkilidir?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	186
--	-----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Araştırma Süreci	22
---------------------------------	----

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

b.	: Bağlaç
e.	: Edat
f.	: Fiil
is.	: İsim
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sıfat
TDK	: Türk Dil Kurumu
ü.	: Ünlem
z.	: Zamir
zf.	: Zarf

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Bireyler, dilin kendisine sunduğu sınırsız becerileri kullanarak duygu ve düşüncelerini ifade eder, kendilerini hayat boyu geliştirirler. Bu süreçte düşünme, anlama, sorgulama, araştırma, sorun çözme gibi zihinsel beceriler de önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Bunlar bireyin zihnini geliştirmekte, bakış açısını zenginleştirmekte, toplumla bütünleşmesini kolaylaştırmakta, kişisel ve kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır (Güneş, 2016, s. 94). Bireylerin tüm bu becerileri etkin bir şekilde kullanabilmesi ve toplumda önemli bir konuma sahip olmasında sahip olduğu söz varlığının yeri ve önemi büyüktür. Çünkü kişinin anlama ve anlatma becerilerinin gelişimi doğrudan zengin bir söz varlığına sahip olmasıyla mümkündür.

Öğrencilerin söz varlığını geliştirmede Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarının ve öğrenme ortamında kullanılan yöntem ve tekniklerin önemi büyüktür. Öğrencilerin söz varlığını geliştirmede büyük öneme sahip olan ders kitaplarının özenle hazırlanması ve ders kitaplarında yer alan metinlerdeki söz varlığının da çeşitli yöntem ve tekniklerle öğrencilere kazandırılması gerekmektedir. Ders kitapları, her öğrencinin okumak durumunda olduğu kitaplardır. Bu kitapların hazırlanmasında eğitim-öğretim kademelerine veya yaş gruplarına göre belirlenmiş olan temel söz varlığı esas alınmalıdır. Özellikle Türkçe ve edebiyat kitaplarına alınacak metinler yazılırken veya seçilirken, içerik açısından uyulması gereken ölçütlerin yanında belirlenmiş olan temel söz varlığını kapsayacak nitelikte olmasına da özen gösterilmelidir (Demir, 2016) Öğrenme ortamında söz varlığının da uygun yöntem ve teknikler ışığında kazandırılması gerekmektedir.

Türk dili ve edebiyatı dersi, Türkçenin yapı ve işleyiş özelliklerini kavratmayı, dili yazılı ve sözlü anlatımda kullanma yeteneğini kazandırmayı ve ana dili şuuruna sahip gençler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Cemiloğlu, 2004, ss. 173-182). Gerek ilköğretim gerekse ortaöğretim düzeyinde temel derslerden biri olan Türkçe ve devamında Türk dili ve edebiyatı dersi, diğer derslerin öğrenilmesi konusunda da öğrencinin ihtiyaç duyduğu okuma, anlama ve muhakeme kurabilme yeteneklerinin kazanılmasında önemli bir yere sahiptir. Bunun temel sebeplerinden biri de dilin öğrenme süreçlerinde en etkili araç olmasıdır. Üniversite eğitimine kadar geçen sürede bireyler yaşamlarının ilk dönemlerinde edindikleri temel dil becerilerini, Türk dilinin tarihî gelişimini ve yapısal özelliklerini, okul çatısı altında planlı ve programlı bir şekilde öğrenirler (Karataş, 2013, ss. 1881-1898).

Araştırmanın Amacı

Türk dili ve edebiyatı dersinin öğrencilerin dil gelişimleri üzerindeki etkisi düşünüldüğünde bu derste kullanılan temel öğretim materyali olan ders kitaplarının, bu kitaplarda yer alan metinlerin ve genel dil kullanımının öğrencilerin söz varlığı üzerindeki etkisi tespit edilmesi gereken bir konudur. Buna göre bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortaöğretim 9. sınıflarda okutulan ders kitaplarındaki söz varlığının tespit edilmesi ve öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına cevap aranmaya çalışılacaktır:

1. 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı'nda yer alan söz varlığı nelerdir?
2. 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı öğrencilerin söz varlığını geliştirmede ne düzeyde etkilidir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Alanyazın incelendiğinde Türk ve edebiyatı ders kitaplarının söz varlığını inceleyen güncel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile birlikte programlarda ve ders kitaplarında yapılan düzenlemenin ardından gelinen noktada öğrencilerin aktif söz dağarcıklarını genişletebilmek amacıyla Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlıklarının tespit edilerek ders kitaplarındaki metinlerde bulunması gereken söz varlığının nicelik ve niteliğine dair alt ve üst sınırları da belirlenebilecektir. Bu sayede söz varlığı iyi belirlenmiş ders kitaplarının oluşturulması noktasında daha sonraki çalışmalar için belirleyici bir çerçeve oluşturulmuş ve önemli bir adım atılmış olacaktır. Ders kitaplarının hazırlanması aşamasında yer verilecek söz varlığının sınıf seviyesi ve öğrenci gelişim düzeyi dikkate alınması gerekmektedir. Bu sebeple yapılması planlanan çalışma ile birlikte öğrencilerin ortaöğretim düzeyine ilk adım attığı, Türk dili ve edebiyatı alanına dair sözcüklerle ilk kez karşılaştığı 9. sınıf düzeyinde okutulacak ders kitaplarının incelenmesi, gerek diğer sınıf düzeylerine ait ders kitapları gerekse de yazılacak yeni ders kitapları için belirleyici ve düzenleyici bir etkiye sahip olacaktır. Bu açıdan özellikle sonraki dönemlerde yazılacak ders kitapları için yazarlara belirleyici bir çerçeve sunacağı düşünülmektedir.

Ders kitabı, ders konularına ait bilgileri, sıralı ve doğru bir biçimde öğrenmeleri için kullanılmak üzere, öğretim programlarına uygun biçimde ve özel bir amaç ile hazırlanmış yazılı bir metindir (Hesapçıoğlu, 1994). Söz dağarcığı zenginliği ile sıkı bir ilişki gösteren temel dil becerileri ve özellikle okuduğunu anlama gücü ise değişik akademik alanlardaki başarı ile yüksek bir ilişki göstermektedir (Yalçın, 2006, ss. 130-137). Bu açıdan bilhassa dil ve edebiyat

derslerinde önemli bir yeri olan ders kitaplarının ve bu kitaplarda yer alan metinlerin öğrencilerin söz dağarcığı üzerinde geliştirici bir etkiye sahip olması önemli bir gerekliliktir.

Ders kitaplarının hazırlanması aşamasında yer verilecek söz varlığının sınıf seviyesi ve öğrenci gelişim düzeyi dikkate alınması gerekmektedir. Bu sebeple yapılması planlanan çalışma ile birlikte öğrencilerin ortaöğretim düzeyine ilk adım attığı, Türk dili ve edebiyatı alanına dair sözcüklerle ilk kez karşılaştığı 9. sınıf düzeyinde okutulacak ders kitaplarının incelenmesi, gerek diğer sınıf düzeylerine ait ders kitapları gerekse de yazılacak yeni ders kitapları için belirleyici ve düzenleyici bir etkiye sahip olacaktır. Bu açıdan özellikle sonraki dönemlerde yazılacak ders kitapları için yazarlara belirleyici bir çerçeve sunacağı düşünülmektedir. Araştırmanın amacı ve problemi değerlendirildiğinde “Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Öncelikli Araştırma Alanları” içerisinde “ders kitaplarının incelenmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar” ile ilişkili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin kelime hazinesini geliştirebilmek açısından ise ayrıca öneme sahip olduğu, dil ve edebiyat eğitimi ile ilgili ders kitaplarının söz varlığının incelenmesi, eğitimde zaman içerisinde kalitenin artırılması ve gelecekte hazırlanacak ders kitaplarının iyileştirilmesi adına önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan bu çalışma, 2021-2022 Eğitim ve Öğretim yılı için Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı 9.Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarındaki inceleme ile sınırlıdır. Eserdeki ikilemelerin, atasözlerinin, deyimlerin, kalıplaşmış sözlerin, terimlerin, kalıp ifadelerin, yabancı ve alıntı kelimelerin argo sözcüklerin tespiti yapılmış ve adlar kavram alanlarına göre tasnif edilmiştir. Yapılan çalışmada, yardımcı sözler oldukları için sözcük türlerine değinilmemiştir.

Varsayımlar

Yapılan bu çalışma aşağıdaki varsayımlar doğrultusunda yapılmıştır:

1. 2021-2022 Eğitim ve Öğretim yılı için Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarındaki söz varlığının incelendiğinde ders kitaplarına seçilen metinlerin öğrencilerin seviyesine uygun olduğu
2. Eser metinlerin yazıldığı dönemlere ait dilin söz varlığını yansıtmaması bakımından önemli bir kaynaktır.
3. Eser, söz varlığı bakımından çeşitliliğe sahiptir.
4. Eser incelendiğinde öğrencilerin kelime hazinesine katkıda bulunduğu yazarların hangi deyimleri, atasözlerini ve ikilemeleri daha sık kullandığı belirlenebilir.

5. “Söz varlığı ile ilgili kaynak eserler araştırıldığında Türkçede söz varlığı nasıl tanımlanmaktadır, söz varlığında bulunan unsurlar nelerdir?” sorularına cevap bulunmuştur.

Terim ve Tanımlar

Dil: "İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir." (Ergin, 2004).

Dil bilimi: "Dillerin yapısını, gelişmesini, dünyada yayılmasını ve aralarındaki ilişkileri ses, biçim, anlam ve cümle bilgisi bakımından genel veya karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim, lisaniyat, lengüistik, filoloji" (TDK, 2011, s. 665).

Deyim: "En az iki sözcükten kurulan, sözcükleri anlam değişmesine uğrayıp, yeni bir anlam kazanarak kalıplaşmış söz öbekleri" (Çotuksöken, 2004, s. 83).

İkileme: "Anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır" (Hatipoğlu, 1981, s. 9).

Söz: "Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavi" (TDK, 2011, s. 2153).

Sözcük: "Bir ya da birden çok sesbirimin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlarında biçimce ya hiç değişmeyen ya da -bükünlerde olduğu gibi- bir bölümüyle değişim gösteren eklemli ses ya da sesler öbeği" (Vardar, 2002).

Sözcük bilimi (kelime bilimi): "Bir dilin söz varlığını, yani kelimelerini, türetme ve çekimde görev alan öğelerini, birleşik kelime, deyim, atasözü ve kalıp söz gibi unsurlarını incelemeye yönelik bu unsurların kökenlerini ve oluşumlarını araştırarak biçim ve anlam açısından gelişmelerini tespit etmeye çalışan bir bilim dalıdır" (Aydın, 2014, s. 123).

Söz varlığı: "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler" (TDK, 2011, s. 2158).

Kalıplaşmış Sözler: "Genellikle tanınmış kişilerin bir durum karşısında söyledikleri sözlerdir. Zamanla bu sözler dili konuşanlar tarafından yayılır ve başka dillere geçerek yaşarlar. Artık birçok dilde genelleşirler" (Aksan, 2015b, s. 37).

Atasözleri: "Bir milletin yaşantısından, tecrübelerinden ve bilgeliğinden doğan atasözleri, oluşturulduğu toplumun sadece yaşantısını ve dünya görüşünü değil kültürünü de

yansıtır. Örneğin atın yer aldığı birçok atasözünün dilimizde bulunması Türklerin yaşamında atın önemli olduğunu gösterir’’ (Aksan, 2015b, s. 38).

Terimler: ‘‘Milletlerin fizik, matematik, sanat, spor, felsefe ve zanaat gibi alanlarına ait kavramları karşılayan sözcüklerine terim denir. Latince, terminus sözcüğüne benzetilerek oluşturulmuştur. Sınır-son anlamına gelmektedir’’ (Zülfikar, 1991, s. 20).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi

Edebiyat eğitimi, metinlerdeki sanat değerlerini algılamayı, dilin metinde kazandığı anlamları anlamayı ve metni yorumlamayı sağlayacak becerileri edinmeyi amaçlar. Bu eğitimin başlangıç noktası lise yıllarındaki edebiyat dersleridir. Edebiyat derslerinde öğrencilere, edebi metinlerde bireysel, ulusal ve evrensel değerleri, zevkleri ve anlayışları nasıl inceleneceği ve değerlendirileceği konusunda beceriler kazandırılmalıdır; ayrıca sanatsal yaşamın özellikleri aktarılmalıdır. Öğrencilerin her düzeydeki dil göstergelerinin nerede, niçin, nasıl ve neden kullanıldığını kavrayabilecek bir anlayışa ulaşmaları sağlanmalıdır. Edebiyat ders kitapları, edebiyatla ilgili zevk, anlayış ve beceri kazanmada en önemli eğitim aracıdır. "Türk Dili" dersi, okullarımızdaki diğer derslerin temelidir. Anadil öğretimi, bu açıdan büyük önem taşır çünkü dil öğretiminde temel amaç, bireylerin anlama ve anlatma yeteneklerini geliştirmektir. Edebiyat eğitiminde esas olan edebi metindir. Edebi metin, dil aracılığıyla ifade edilen duygu, düşünce, hayal, izlenim ve olaydan oluşan söz ve söylem bütünüdür. Şiir, hikâye, roman, tiyatro metinleri gibi metinler, şairin veya yazarın kaleminden çıkar. "Dil edebiyatın ana malzemesidir. Bu malzemenin en küçük anlam birimleri kelimelerdir. Ancak edebi eserlerde bu kelimeler, sözlükteki anlamlarıyla sınırlı kalmayabilir. Şairler ve yazarlar, genellikle kelimelere sözlük anlamlarının yanı sıra yeni ve farklı anlamlar yüklerler. Bu şekilde dildeki kelimelerin anlam bakımından zenginleşmesini sağlarlar."

Türk dili ve edebiyatı dersi temelde üç ayrı çalışma alanı olarak düşünülmektedir. Bunlar:1.Genel olarak Türk edebiyatı, 2. Kuramsal olarak Türkçe dilbilgisi ve dil bilimi, 3.Kompozisyon veya sözlü-yazılı anlatım yahut okuma, dinleme konuşma ve yazma şeklinde ifade edilmektedir (Cemiloğlu , 2018). Dolayısıyla Türk dili ve edebiyatı dersi; bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor öğrenme süreçlerini kapsayan bir yapıya sahiptir. Çeşitli türdeki metinlerin okunması, üzerinde anlama ve anlatma çalışmalarının yapılması yoluyla öğrencinin dilin farklı bağlamlardaki kullanım alanlarını görmesi ve kendinin de kullanabilir duruma gelmesini sağlamak Türk dili ve edebiyatı dersinin temel amaçları arasındadır (Aslan, 2017) . Bunun yanında diğer derslerin hedeflerine ulaşabilmesi noktasında dil ve edebiyat öğretiminin anlama ve anlatma becerilerinin kazandırılması açısından da anahtar bir rolü olduğu söylenebilir.

Söz Varlığı

Bu bölümde söz, sözcük, söz varlığı ve söz varlığının içerdiği ögeler başlıkları altında kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

Söz ve Sözcük

“İnsanlar arasında iletişim aracı olan dili oluşturan en küçük birim sestir. “En küçük gramer birliklerinden en büyük birlik olan cümleye kadar dili meydana getiren bütün şekillerin bünyesinde ses adını verdiğimiz en küçük ve en basit dil unsurları bulunur” (Ergin, 2012, s. 29). Bu en küçük dil birimi olan ses veya seslerin birleşimiyle meydana gelen birim ise sözcük olarak adlandırılır. Dil bilimcilerce gösterge, belirtke, söz ögesi, simge gibi adlarla ifade edilen sözcük terimi farklı kaynaklarda farklı tanımlarla açıklanmaya çalışılmıştır.

Sözcük terimi Türkçe Sözlükte kelime maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır: "Anlamalı ses veya ses birliği, söz, sözcük" (TDK, 2011, s. 181). Muharrem Ergin kelime terimi ile ilgili şu tanımları yapmıştır: "Kelime, mânâsı veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur" (Ergin, 2012, s. 95).

Sözcükler her şeyden önce birer dilsel göstergedir. Dil ise, yine genel kabul gören biçimiyle, “göstergeler bütünü” olarak kavramlaştırılabilir. Bu bütün, hiyerarşik bir örüntünün yanında üst ve/ya alt kavramlılık, kaplam ve işlem oluşturma, eş/yakın ve karşıt anlamlılık, anlamsal değişimler/dönüşümler, tek ve çok anlamlılık, türetimler, düzenleyimler (birleşik sözcükler ve deyimler) vb. görünümlemlerle bir var oluş sergiler (Günay, 2007). Buna bağlı olarak söz varlığı veya kelime hazinesi kavramlarının ise bireylerin, sözcüklerin bahsedilen tüm boyutlarına hâkim olmasının yanında dili etkili, güzel ve doğru bir biçimde kullanabilmesinde de büyük önemi bulunmaktadır (Göçer, 2009, s. 1026). Türk Dil Kurumunun sözlüğüne bakıldığında “söz varlığı” ifadesinin “bir dildeki sözlerin *bütünü*, söz hazinesi, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu ve vokabüler” şeklinde tanımlandığı görülmektedir (TDK, 2011, s. 1807). Göçer, bu kavramların aynı anlam evrenine ait gibi algılandığını fakat kullanım alanları arasında farklılıkların olduğunu belirtmektedir (Göçer, 2009, ss. 1026-1027). Söz varlığı, bir milletin zaman içerisinde kullandığı sözlerin tamamını oluşturmaktadır. Söz varlığı aynı zamanda sahip olduğu milletin kültürünü, birikimini, düşünce dünyasını, hayat tarzını yansıtır. “Bir dilin söz varlığı, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, söz dizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle, ne tür değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir.” (Aksan, 2006, s. 11).

Söz varlığının gelişmesinin birey ve toplum açısından çok önemli olduğu görülmektedir. Türkçe öğretim programları incelendiğinde öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik

Çalışmaların olduğu, kazanımların bu doğrultuda düzenlendiği görülmektedir. Bireyde dil zevki ve bilincinin oluşması, duygu, düşünce ve hayal dünyasının gelişimi söz varlığının gelişimine bağlıdır. Kurudayıoğlu ve Sosyal, ğrencilerin söz varlıklarının gelişmiş olmasını anlama ve anlatma becerilerinin daha verimli olması bakımından önemli olduğunu belirtmektedirler (Kurudayıoğlu, 2016, s. 120). Öğrencilerin okudukları bir metni ya da dinlediklerini düzgün bir şekilde anlayabilmeleri, bunun yanında kendi düşüncelerini karşı tarafa sağlıklı bir şekilde aktarabilmeleri açısından söz varlığı büyük bir öneme sahiptir. Benzer düşünceleri dile getiren Karatay'a göre de düşünce süreçleri ile anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı zengin bir kelime hazinesine bağlıdır (Karatay, 2007, s. 143).

Sonuç olarak, söz ve sözcük, dilbilimin temel kavramlarıdır ve dilin yapı taşlarını oluştururlar. Dilin anlamını ve işlevini yerine getirebilmesi için kullanılması gereken önemli öğelerdir.

Doğan Aksan söz varlığının içermiş olduğu öğeleri de Türkçenin Söz varlığı adlı eserinde şu başlıklar altında sıralamıştır:

1. Temel Söz varlığı
2. Yabancı Sözcükler
3. Terim Söz Varlığı
4. Argo Sözcükler
5. Çeviri Sözcükler
6. Atasözleri
7. Deyimler
8. Kalıplaşmış Sözler
9. İkileme Sözler
10. Kalıp Sözler

Temel Söz Varlığı

Bir dildeki yerli kelimeler, yani dilin kendi öğelerinden oluşan kelimeler çekirdek sözcükler veya temel söz varlığı şeklinde adlandırılır. Dillerde nesilden nesile aktarılarak yaşamını sürdüren bu sözcükler insan ve çevresiyle ilgili önemli kavramları karşılayan kelimelerdir. Akrabalık adları, sayı adları, organ adları, tarım ve hayvancılıkla ilgili adlar, yiyecek ve içeceklerle ilgili adlar vb. insanların günlük yaşamında ihtiyaç duyduğu en önemli kavramlardır. Bu sözcükler değişime uğrasalar da en az değişimle günümüze gelebilmiş kelimelerdir. Araştırmacıların temel söz varlığı açıklamalarına bakıldığında bu kelimelerin zamana karşı kendini koruyabilen sözcükler olduğu görülür. (Hengirmen, 2002, s. 413). Bunlar

çekirdek veya kalıt sözcük olarak adlandırılabilir (Aksan, 2015b, s. 17). Temel söz varlığı, bir dilin zaman içinde en az değişime uğrayan ve insan hayatının temel ihtiyaçlarını karşılayan sözcüklerdir. Bu sözcükler genellikle organ adları, temel besinlerin adları, tarım aletlerinin adları, insana yakın hayvanların adları ve sayılar gibi kısa sürede değişmeyen sözcüklerdir. Bu nedenle, bir toplumun temel söz varlığına bakarak o toplumun kültürü hakkında bilgi edinilebilir. Çekirdek sözcüklerin en önemli özelliği ise zaman içinde en az değişime uğramalarıdır. Doğan Aksan, bu sözcüklerin 1000 yılda aşağı yukarı %19'unun değiştiğini, %81'inin yaşamını sürdürdüğünü ifade etmiştir (Aksan, 2015b, s. 17). Örneğin, baş, yüz, kaş, kan, saç gibi sözcükler hiç değişmeden varlığını korumuş; boguz (boğaz), köz (göz), adak (ayak), elig (el), kagan (kağan), keçmek (geçmek), birmek (vermek) gibi sözcükler ise çok küçük ses değişimleriyle dilimizde yaşamaktadırlar.

Temel kelime dağarcığı, bir dilin temel varlığıdır ve uzun bir süre boyunca anlaşma sağlama amacıyla kullanılmıştır. İnsan ve çevresiyle ilgili temel sözcükler, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak ve zamanla en sık kullanılan sözcükler olmak için önemlidir. Bu nedenle, aynı kelimeler yabancı dillerden gelen kelimeler, çeviriler, terimler, deyimler vb. gibi anlam çalışmalarında incelenmiş olup temel kelime dağarcığı olarak ayrıca gözden geçirilmemiştir.

Yabancı Kökenli Söz Varlığı

Bir dilde kullanılan sözcüklerin diğer dillerden dilimize uyarlanması sonucu oluşan söz varlığıdır. Örneğin, Türkçede Fransızca, İngilizce, Arapça kökenli kelimeler mevcuttur. Yabancı dillerden dilimize geçen öğeler, Aksan'ın belirttiği şekilde iki kategoride incelenebilir: Dilin ses özelliklerine uygun olarak dönüştürülen ve artık yabancı kökenli oldukları belirgin olmayan öğeler. Örnek olarak, sabun, surat, sandık gibi Arapça kökenli kelimeler verilebilir. Dilin ses özelliklerine uymayan ve yabancı kökenlerini açıkça belli eden öğeler. Örnek olarak, oksijen, lokomotif, devalüasyon gibi kelimeler verilebilir (Aksan, 2006, s. 29). Dilimize geçen yabancı öğeleri iki grupta ele alabiliriz, diyen Aksan'a göre, ses özelliklerine uyarak dilimize adapte olan ve artık yabancılığı belli olmayan öğeler Arapça kökenli kelimeler olan sabun, surat, sandık gibi örnekler bu gruba girer (Aksan, 2006, s. 29). Ses özelliklerine uymayan ve yabancı olduğunu açıkça gösteren öğeler. Oksijen, lokomotif, devalüasyon gibi kelimeler bu gruba örnek olarak verilebilir. Yabancı söz varlığı, bir dilde bulunan yabancı kökenli kelimelerin tümüdür. Dil üzerindeki etkileşimler, göçler, ticaret ve kültür alışverişi gibi yönlendirmeler nedeniyle yabancı diller, birçok dilde önemli bir yer kaplamaktadır. Türkçede de yabancı sözler oldukça yaygın. Bu kelimelerin büyük bir bölümü Arapça ve Farsça kökenlidir. Ancak son dönemler İngilizce kökenli sözcüklerin de Türkçede yaygınlaşmasıyla

yabancı sözcüklerin sayısı artmıştır. Bu sözcükler dilin zenginliğini artırırken, aynı zamanda dilin yapısını da etkiler. Yabancı sözcüklerin doğru kullanımı, dilin doğru saklanması için oldukça önemlidir çünkü bu sözcüklerin dilimize yerleşmesi ve yaygınlaşması bazen konuşma olsa da, dildeki dağıtımını bir görüntülemedir. Dilbilgisi yönergeleri uygun olarak kullanılan yabancı sözcükler, bir dilin zenginleşmesine ve aktarımına sahiptir. Ancak, yabancı kelimelerin gereksiz kullanımı veya yanlış kullanımı, dilin anlam karmaşasına veya iletişim sorunlarına neden olabilir. Yabancı sözcüklerin doğru saklanması için, sözcüklerin kökeni ve şifresi hakkında bilgi sahibi olunması gerekir. Bu sözcüklerin yanlış gözetlenmesini önlemek için, dilbilgisi yönergeleri ve hükümlerin yer aldığı cezaların bağlamasına dikkat edilmelidir.

Terim Söz Varlığı

Terimler, bir dilde bilim, teknik, sanat, spor, zanaat gibi özel alanlara ait kavramlara verilen isimlerdir. Korkmaz, tarafından belirtildiği gibi, terimler sınırlı ve özel anlamda kullanılan kelimelerdir ve anlamları sabittir (Korkmaz, 1992). Örnek olarak, radyo, televizyon, bilgisayar, dil bilimi, yüklem, benzeşme, özgül ağırlık, dörtgen, atardamar, yer çekimi gibi kavramları ifade eden terimler verilebilir. Zülfikar'a göre, terimler, bilimsel kavramlara tek bir karşılık bulunan kelimelerdir ve farklı anlamlarda kullanılamazlar (Zülfikar, 1991, s. 20). Terimler genellikle halkın günlük dilinde yer almaz, ancak halk ağzında kullanılan bazı kelimeler zamanla terim özelliği kazanabilir. TDK Türkçe Sözlük tarafından tanımlanan terimler, bir bilim, sanat, meslek dalı veya konuyla ilgili özel ve belirli bir kavramı ifade eden kelimelerdir (TDK, 2011, s. 1959). Örnek olarak, radyo, televizyon, bilgisayar, dil bilimi, ülkem, benzeşme, özgül ağırlık, dörtgen, atardamar, yer çekimi gibi terimler verilebilir. Ünalın tarafından ifade edildiği gibi, bir ülkede bilim, teknik, sanat ve zanaat alanlarının gelişimi ve ürünlerin ortaya çıkmasıyla birlikte o ülkenin dilindeki terim söz varlığı da gelişir ve genişler (Ünalın, 2005, s. 104).

Argo Sözcükler

Blok bir grup içinde kullanılan özel kelimelerdir. Örneğin, suç ülkelerinde kullanılan argo operasyonları veya iş ortamlarında kullanılan jargonlar bu kategoriye girer. Argo söz varlığı, genellikle toplumda kabul edilen standart dil normlarına uymayan, yasa dışı veya ahlaki olmayan faaliyetleri ifade etmek için kullanılan özel sözcüklerin toplamıdır. Argo, bazı gruplar veya alt kültürler arasında gizli dil olarak kullanılabildiği gibi, bazı durumlarda da geniş toplumda kullanılabilmektedir.

Argo söz varlığı, her dilde mevcuttur ve her kültürde farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin, Türkçede argo terimler genellikle küfür, küçültme, cinsellik veya suç eylemlerini

ifade etmek için kullanılan sözcüklerdir. Bununla birlikte, argo söz varlığı sadece olumsuz anlamlar taşımaz, bazen esprili, ironik veya sempatik amaçlarla da kullanılabilir. Argo, genellikle resmi dilin kullanımı ve normları ile çatışır, bu nedenle belirli toplumsal ortamlarda kabul edilmeyebilir. Bununla birlikte, bazı kültürlerde argo, grup kimliği veya aidiyetini ifade etmek için kullanılır. Ancak, argo söz varlığı her zaman uygunsuz veya kaba bir dil olarak görülmebilir, ancak belirli durumlarda kullanıldığında sosyal kabul edilebilir olmayabilir.

Çeviri Sözcükler

Doğan Aksan, çeviri sözcüklerin farklı türlerini şu şekilde tanımlamıştır. Tam çevirme sözcükler: Bu tür, yabancı dillerdeki sözcüklerin dilimize uygun karşılıklarıyla çevrilmesi sonucu oluşur (Aksan, 2007, s. 35). Örneğin, "cover girl" ifadesinin "kapak kızı" olarak çevrilmesi veya "frogman" ifadesinin "kurbağa adam" olarak çevrilmesi tam çevirme sözcüklerin örnekleridir. Yarı çeviri sözcükler: Genellikle bileşik sözcükler, tamlamalar, deyimler gibi sözcüklerde bir sözcüğün çevrilirken diğerinin olduğu gibi aktarılmasıyla oluşur. Örneğin, "gam yemek" veya "kur yapmak" gibi ifadeler yarı çeviri sözcüklerin örnekleridir. Bağımsız çeviri sözcükler: Yabancı öğelerin, dilde onlara yaklaşık bir karşılık bulunan sözcüklerle çevrilmesi sonucunda ortaya çıkar. Örneğin, Fransızca "chef" (baş, başkan) ve "œuvre" (yapıt) sözcüklerinin birleşiminden oluşan "chef d'œuvre" ifadesi Türkçede "şaheser" olarak çevrilir. Anlam etkilenmesi: Yerli sözcüklerdeki anlamın yabancı bir örneğe göre değişmesi veya çeşitlenmesi şeklinde tanımlanabilir. Örneğin, Türkçenin çok eski bir sözcüğü olan "yıldız", İngilizce "star" ve Fransızca "étoile" sözcüklerinin etkisiyle "tanınmış, parlak sinema sanatçısı" anlamını da kazanmıştır. Doğan Aksan'a göre, Türkçedeki çeviri sözcükleri, Türkçe dilbilgisine uygun olarak oluşturulabilen özgün sözcüklerin kullanımıyla arttırılabilir. Bununla birlikte, ödünç sözcüklerin kullanımının da yaygın olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Yerli türetme sözcükler de, Türkçenin dilbilgisine uygun şekilde zenginleştirilmesi açısından önemlidir.

Atasözleri

"Atasözleri" Türkçede kullanılan, genellikle öğüt vermek veya tecrübeleri aktarmak amacıyla kullanılan kısa ve özlü sözlerdir. Atasözleri genellikle deneyimli insanların hayatları boyunca edindikleri bilgileri ve öğretileri içerir. Türk kültüründe atasözleri, birçok farklı konuda söylenir ve genellikle günlük hayatta sıkça kullanılır. Aksan'a göre, atasözlerimiz farklı konuları ve kavram alanlarını kapsayan ve bazen duygusal bir şekilde ifade edemediğimiz olguları başarılı bir şekilde dile getiren sözlerdir (Aksan, 2007, s. 148). Atasözlerinde de deyimlerde olduğu gibi bellekte kalıcılığı sağlamak ve hoş bir anlatıma ulaşmak için şiir dili

ögelerinden yararlanıldığını gözlemliyoruz. Ölçü, uyak, ses yinelemeleri ve biçim birim yinelemeleri gibi ögeler, bu sözlere gerçekten hareketlilik ve güzellik kazandırmaktadır. Aksan, bir dilin söz varlığı içinde yer alan atasözlerinin bir toplumun bilgeliğini, deneyimlerini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü yansıtan ve yüzyıllar boyunca yaşayabilen sözler olduğunu ifade eder (Aksan, 2006a, s. 33). Bu atasözlerinin kuşaktan kuşağa değişmeden aktarılabildiği gibi değişikliklere uğrayıp unutulup gidebileceğini de belirtir. Aksoy, atasözlerinin atalarımızın uzun süreli deneyimlere dayalı yargılarını genel kurallar, bilge düşünceler veya öğütler haline getirerek kalıplaşmış bir biçime dönüştüren ve toplum tarafından benimsenen özsözler olduğunu ifade eder (Aksoy, 1988b, s. 37). Albayrak, atasözlerinin atalarımızın yüzyıllar boyunca edinilen deneyim ve gözlemlerine dayanan düşüncelerini öğüt veya yargı şeklinde aktaran, doğrulukları kesinleşmiş, anonim, kısa ve özlü sözler olduğunu belirtir (Albayrak, 2009, s. 3). Elçin (1986: 625), atasözlerinin somut bir hareket noktası olan ve ilk söyleyicileri tespit edilemeyen bu dil ürünlerinin, hayat prensipleri, fikirler, düşünceler, din, ahlak, hukuk, ekonomi, eğitim, gelenek, görenek ve doğal olaylardan teknik konulara kadar çıkacak kuralları somut bir şekilde söz ve yazıyla nesiller boyunca aktaran hikmet dolu cümleler olduğunu belirtir. Atasözleri söz varlığı açısından oldukça zengindir. Türkçede binlerce atasözü bulunur ve her biri farklı bir anlama sahiptir. Atasözleri, dilimizin zenginliğini ve derinliğini gösteren önemli bir kültürel mirastır. Bu sözler, genellikle basit bir dille anlatılan ve günlük hayatta kullanılan özlü sözler olduğu için, Türkçenin anlaşılır ve akıcı bir şekilde kullanılmasına yardımcı olurlar.

Deyimler

"Deyimler", dilimizde kullanılan bir diğer özlü ve anlamlı söz grubudur. Deyimler, genellikle bir durumu veya olayı ifade etmek için kullanılan kalıplaşmış ifadelerdir. Deyimler, dilimizin renkli ve canlı bir şekilde kullanılmasına yardımcı olur. Gürbüz Türkçenin deyimler açısından kendine özgü nitelikler sergilediğini ifade ederek, doğaya sıkı sıkıya bağlı, anlatım sürecinde doğadan yararlanan, olayları, durumları ve duyguları somut nesnelere dayanarak ifade eden bir dil olduğunu ve bu nedenle deyimlerin güçlü bir anlatımın göstergesi olduğunu belirtmektedir (Gürbüz, 2004, s. 306). Uzun, deyimlerin dilin yaratıcılık özelliğini gösteren seçme ve birleştirmeye dayalı düzenleme yetkinliğinin sonucunda Türkçenin sözcük varlığı içinde ayrı bir yer tuttuğunu vurgulamaktadır (Uzun, 1991, s. 114). Aksoy, deyimleri "Bir kavramı, bir durumu, çoğunlukla gerçek anlamlarından farklı bir anlamla ifade eden ve genellikle özel bir yapı içinde yer alan kalıplaşmış sözcük topluluğu veya cümleler" olarak tanımlamaktadır (Aksoy, 1988b, s. 52). Elçin, deyimleri gerçek anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar oluşturan kalıplaşmış sözcükler olarak tanımlamaktadır (Elçin, 1986, s. 642).

Gencan, her deyim, bir kavramı farklı yollarla daha canlı ve renkli bir şekilde ifade etmek için özel olarak oluşturulan bir anlatım kalıbı olduğunu belirtmektedir (Gencan, 1991, s. 527). Türkçenin deyimler açısından kendine özgü nitelikler gösterdiği ifade edilir. Türkçe, doğaya sıkı sıkıya bağlı, anlatım sırasında doğadan yararlanan, olayları, durumları ve duyguları somut nesnelere dayanarak ifade eden bir dildir. Bu nedenle deyimler, güçlü bir anlatımın tanığıdır (Gürbüz, 2004, s. 306). Deyimler, genellikle belli bir durumu veya olayı anlatmak için kullanılan kalıplaşmış ifadelerdir. Örneğin, "bal tutan parmağını yalar" deyim, birisinin bir şeyi başardıktan sonra onun keyfini çıkarmasını ifade eder. "Su testisi suyolunda kırılır" deyim ise, bir durumun kaçınılmaz olduğunu ve buna karşı gelmenin anlamsız olduğunu ifade eder.

Kalıplaşmış Sözler

"Kalıplaşmış sözler" deyim, dilimizde sıklıkla kullanılan, önceden belirlenmiş bir kalıp veya formata sahip olan sözler için kullanılır. Bu sözler genellikle belirli bir durumu veya fikri ifade etmek için kullanılır ve sık sık tekrarlanır. Kalıplaşmış sözler, sözlü veya yazılı iletişimde daha etkili bir şekilde kullanılabilir. Aksan, kalıplaşmış sözleri "Ünlü kişilerin, hükümdarların, düşünür ve sanatçıların belirli durumlar veya olaylar karşısında söyledikleri ve evrensel hale gelmiş sözler" olarak tanımlar (Aksan, 2006a, s. 35). Kalıplaşmış sözlere birçok dilde rastlanır. Örneğin, Sezar'ın "Sen de mi Brütüs!" sözü, Kanunî'nin "Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" dizeleri ve Diyojen'in "Gölge etme başka ihsan istemem" sözleri, kalıplaşmış sözlere örnek olarak verilebilir. Türkçede binlerce kalıplaşmış söz bulunmaktadır. Bunların bazıları atasözleri ve deyimler olarak da kullanılabilir, ancak kalıplaşmış sözler daha geniş bir kapsama sahiptir. Örneğin, "Merak etme, her şey yolunda gidecek" veya "Her şeyin bir zamanı vardır" gibi sözler, belirli durumları ifade etmek için sık sık kullanılan kalıplaşmış sözlerdir. Kalıplaşmış sözler, dilimizin zenginliği ve derinliği açısından önemli bir yere sahiptir. Bu sözler, belli bir durumu veya fikri hızlı ve kolay bir şekilde ifade etmek için kullanılacak kısa ve öz ifadelerdir. Kalıplaşmış sözler, günlük hayatta sık sık kullanılır ve dilimizin anlaşılır ve akıcı bir şekilde kullanılmasına yardımcı olur.

İkileme Sözcükler

İkilemeler, birbirine yakın anlamlı veya zıt anlamlı iki sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşan sözcüklerdir. Hengirmen, ikilemeleri "Anlatımı daha etkileyici ve güzel hale getirmek için, ses benzerliği olan yakın, aynı veya zıt anlamlı kelimelerin yan yana kullanılması veya bu kullanım sonucunda ortaya çıkan kelime grupları" olarak tanımlamaktadır (Hengirmen, 1999, s. 208). Karadağ, ikilemelerin iletişim sürecinde dikkati çekerek anlatımı güçlendirdiğini ve böylelikle aktarılan anlamın zihinde kalıcı olarak yapılandırılmasını

sağladığını vurgulamaktadır (Karadağ, 2013, s. 32). Zülfıkar, ikilemelerin süreklilik anlatmak, anlamı pekiştirmek, zenginleştirmek, söyleyişe ahenk katmak, ses ve söz benzerliği sağlamak, tabii sese daha yakın olmak, bir kavramı iki kelimeyle adlandırmak ve ortaklaşa yeni bir anlam elde etmek amacıyla birincil veya ikincil biçimlerin tekrarlanması olarak tanımlanabileceğini belirtmektedir (Zülfıkar, 1995, s. 161). Hatipoğlu, ikilemelerin anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı kelimenin tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın veya zıt olan veya sesleri birbirini andıran iki kelimenin yan yana kullanılması olduğunu ifade etmektedir (Hatipoğlu, 1981, s. 9).

Türkçede oldukça sık kullanılan ikilemeler, dil zenginliği açısından önemlidir. Bazı örnekler şunlardır:

İrili ufaklı

Melul melul

Eğri büğrü

İşsiz güçsüz

Kıvrak kıvrak dans etmek

Yarı aç, yarı tok

Pırıl pırıl parlamak

Sıkı fıkı dost olmak

Alışveriş

Yalan yanlış

İkilemeler, dilin gücünü artırır ve anlatımı daha canlı hale getirir. Bu nedenle, edebiyat eserlerinde, şiirlerde ve günlük konuşmalarda sıkça kullanılır.

Kalıp Sözler

Kalıp sözler, dilde sıklıkla kullanılan ve belirli bir kalıp veya yapıya sahip olan ifadelerdir. Bu ifadeler, genellikle belirli bir durumu veya düşüncüyü ifade etmek için kullanılır ve dilin doğal bir parçasıdır.

Örnek olarak, "Merhaba, nasılsın?" gibi bir kalıp söz, sık sık kullanılan bir karşılama ifadesidir ve belirli bir düzen veya yapıya sahiptir. Ayrıca, "Bir elin nesi var, iki elin sesi var" veya "Atı alan Üsküdar'ı geçti" gibi deyimler de kalıp sözlerdir.

Kalıp sözler, dil öğrenme sürecinde önemli bir rol oynar çünkü dilin doğal kullanımını öğrenmek için çok önemlidirler. Ayrıca, kalıp sözler, iletişim sırasında anlaşılması kolay ve anlamlı ifadeler kullanmayı kolaylaştırır.

Sonuç olarak, kalıp sözler dilde sıklıkla kullanılan ve belirli bir yapıya sahip olan ifadelerdir ve doğal bir dil kullanımını öğrenmek içindir.

Söz Varlığının Geliştirilmesi

Edebiyat da dil aracılığı ile ortaya koyulan bir sanat dalıdır ve kültürün doğal olarak bir parçasıdır. Edebî eserlerde ait olduğu kültürün yansımaları görülür. Edebî eseri meydana getiren yazar, içinde doğup büyüdüğü kültürün izlerini eserine yansıtır. Edebî metinlerin yazılışında doğrudan doğruya bilgi vermek amacı güdülmemesi bakımından dolayı bir şekilde de olsa yazıldıkları dönemin özelliklerine ulaşmak, dönem ve dönemin yaşam şekli hakkında bilgi sahibi olabilmek mümkündür. Bu verilere ulaşılabilmesinde yazılmış olan eserler üzerinde söz varlığı çalışmalarının yapılması önemli bir etkiye sahiptir. Yazarlar içinde bulundukları toplumun birer parçasıdır ve eserleri üzerine yapılacak söz varlığı çalışmaları da bu toplumun özelliklerini yansıtmaktadır. Ayrıca yazarların eserlerinde kullanmış olduğu ve birbirinden farklı özellik ve görünüme sahip olan üslupları da söz varlığının zenginleşmesini sağlayan durumlardır.

Söz dağarcığı bütün disiplinlerin oluşumunda ve gelişiminde başrol oynayan temel unsurlardan biridir. Söz dağarcığı zenginliği ile sıkı bir ilişki gösteren temel dil becerileri ve özellikle okuduğunu anlama gücü, değişik akademik alanlardaki başarı ile yüksek bir ilişki göstermektedir (Yalçın, 2006, ss. 130-137). Söz dağarcığını yaşının gerektirdiği ölçüde geliştirememiş bir öğrencinin, derslerin konularına ilgi duyabilmesi, öğretmenlerin sınıfta anlattıklarını ve ders kitaplarında okuduklarını anlayabilmesi, anladıklarını anlatabilmesi, dolayısıyla derslerde başarılı olabilmesi oldukça düşük bir seviyededir (Çeçen, 2002, s. 8). Dili etkili, güzel ve doğru bir biçimde kullanabilmede bireyin sahip olduğu kelime hazinesinin önemi büyüktür. Göçer, söz varlığının önemi üzerinde durarak öğrencilere yeni kelimelerin kazandırılmasında takip edilmesi gereken tekniklerden bahsetmiştir (Göçer, 2009, s. 1026). Söz dağarcığı bütün disiplinlerin oluşumunda ve gelişiminde başrol oynayan temel unsurlardan biridir Öğrencileri bir üst eğitim kurumuna, daha da önemlisi hayata hazırlama işlevini gören okullarımızda verilen eğitimin niteliği, genelde öğrencilerin temel dil becerilerini kazanarak etkin bir biçimde kullanabilir olmalarına, özelde ise, bu becerileri etkin kılan aktif kelime dağarcığının zenginliğiyle ortaya çıkmaktadır. O hâlde öğrencilerin kelime dağarcıklarının zenginleştirilmesi ve öğrenme - öğretme sürecinde kelime öğretimi uygulamaları büyük önem arz etmektedir. Özbay'a göre, hayatta karşılaşılan her olay, içinde bulunulan her durum

gerçekleştirilen her yaşantı; kişisel kelime servetine, az veya çok, katkı sağlamaktadır (Özbay, 2004). Hatta hiçbir özel gayreti olmayan insanlar bile sadece yaşayarak bir kelime servetine sahip olmaktadır. Ancak dil öğretimi rastlantıya bırakılamayacak kadar önemli olduğundan sistematik bir şekilde öğretilmesi için hazırlanan öğretim programı, ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında Türk dilinin en güzel örneklerinden, öğrencilerin seviyesine uygun ve söz varlıklarına katkı sağlayacak metinlerin yer alması gerekir. Bu kitapların hazırlanmasında eğitim öğretim kademelerine veya yaş gruplarına göre belirlenmiş olan temel söz varlığı esas alınmalı, özellikle Türkçe ve edebiyat kitaplarına alınacak metinler yazılırken veya seçilirken, içerik açısından uyulması gereken ölçütlerin yanında belirlenmiş olan temel söz varlığını kapsayacak nitelikte olmasına da özen gösterilmelidir (Demir, 2016, s. 155).

Kuramsal Çerçeve ile İlgili Araştırmalar

Dil geçmişten bugüne kadar insanlar arasında iletişimi sağlayan, maddi manevi unsurları taşıyan zaman içerisinde kendi kuralları çerçevesinde değişikliklere uğrayan dinamik bir unsurdur. Dilin bu zamana kadar birçok çeşitli tanımı yapılmıştır. Örneğin, dili canlı bir varlık olarak nitelendiren Ergin'e göre; "Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabî bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir." (Ergin, 2012, s. 29). Aksan'a göre ise, "Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir." (Aksan, 2015, s. 55)

Bir dilin sahip olduğu malzemelerin ana kaynağı, ortaya çıkmış olduğu ve ait olduğu toplumun kültürüdür. Dil ile kültür arasında birbirini şekillendirme ve devamlılıklarını sağlama açısından sıkı bir bağ vardır. Ait olduğu toplumun kültürü dili şekillendirirken, dil de kendisinin bağlı bulunduğu toplumun kültürel değerlerinin daha sonraki gelecek olan nesillere aktarılmasında önemli rol oynar. İnsanlar kendi kullanmış oldukları sözleri daha sonraki gelecek kuşaklara aktarmak veya daha uzun süre muhafaza edebilmek için bazı şekillerle onları yansıtmaya çalışmışlar ve böylece yazıyı ortaya çıkarmışlardır. Biz de yazı sayesinde daha eski zamanlarda yaşamış olan insanların bıraktıkları yazılı belgeler aracılığıyla onların yaşamı ve kültürel değerleri hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Bu şekilde bir toplumun kullanmış olduğu dilin malzemeleri (sözcük, atasözü, deyimler vd.) incelendiğinde o toplumun kültürel birikimine ait izlere ulaşılabilirdiği gibi tarih boyunca ne tür değişimlere uğradığı da gözlemlenebilir. Dil, kültürün hem bir parçası hem de onun gelecekteki nesillere aktarılmasında bir taşıyıcısı görevindedir. "Dil olmasa düşünce ve duygu da gelişmezdi, insan topluluğu

ilerlemez, bir medeniyet yaratamazdı. Yine kişiöğluna vergi olan din hayatı ve sanat hayatı da dil temeli üzerine kurulmuşlardır." (Banguoğlu, 2015, s. 10).

Söz varlığı üzerine yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların belli bir eserin söz varlığının incelenmesi, yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili kaynakların söz varlığının incelenmesi, ders kitapları ve öğrencilerin söz varlığının incelenmesi şeklinde gruplara ayrıldığı tespit edilmiştir. Buna göre eğitim ve öğretim alanında ders kitaplarının söz varlığını inceleyen çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Buna göre çalışmaların genel durumu aşağıda incelenmiştir.

2003-2004 öğretim yılında ilköğretim okullarının 1. ve 5. sınıflarında okutulmak üzere MEB tarafından önerilen ders kitaplarının söz varlığını inceleyen araştırmada, bu kitaplarda yer alan metinlerin söz varlığı açısından yetersiz olduğu, kitaplarda yer alan metinlerin söz varlığının ise öğrencilerin yaş ve zihinsel gelişim dönemine ve bu sürece bağlı olarak oluşturulmuş öğretim ilkelerine uygun olmadığı tespit edilmiştir (Yalçın, 2005). İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf ders kitapları üzerine yapılan başka bir araştırmada Millî Eğitim Bakanlığının 2004 yılında yayımladığı 6. sınıf, 2000 yılında yayımladığı 7. sınıf ve 2002 yılında yayımladığı 8. sınıf Türkçe ders kitapları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda ders kitaplarında sınıf seviyesi arttıkça metinlerin söz varlığında da belirli oranda bir artış görüldüğü ancak söz varlığının bazı birimlerinde böyle bir artış tespit edilmeyip aksine azaldığı raporlanmıştır. Konuşma diline ait kullanımlar ve ünlemler, özel isimler, deyim, ikileme ve tekerleme gibi sözcükler sınıf düzeyleri arasında söz varlığı açısından azalmaların görüldüğü sözlerdir. (Arslan, 2006) İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabına yönelik bir başka araştırmada ise 2005 yılı öğretim programına göre hazırlanan ders kitabının söz varlığı bakımından yetersiz olduğu, toplam kavram sayısı arttıkça çeşit kavram oranının azaldığı ve bu açıdan kavram sayısı ve çeşidi arasında ters yönlü bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (Ekmen, 2009). 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığını inceleyen bir diğer çalışmada çeşitli yayınevlerine ait 5 farklı ders kitabı incelenmiştir. İncelenen kitapların söz varlığı açısından dönemin Türkçe öğretim programında belirtilen önemi yansıtmadığı, öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye ve yaş seviyelerine göre gelişimlerine tam olarak uygun olmadığı görülmüştür (Apaydın, 2010). 2009-2010 yılında MEB tarafından onay verilen Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığını inceleyen araştırmada belirlenen ders kitaplarında sözcük sayısı açısından önemli derecede farklılıkların bulunduğu, sözcük sayısındaki artış ile sözcük çeşidindeki artışın aynı oranda gerçekleştiği ancak sözcük çeşidinin sözcük sayısına oranla oldukça düşük olduğu, ders kitaplarının yeterince zengin bir söz varlığına sahip olmadığı, atasözü-deyim-ikileme gibi söz varlıklarının ders kitaplarına yeterince yansıtılamadığı, günlük konuşma diline ait söz varlığının

kitaplarda yeteri düzeyde yer almadığı gibi çeşitli bulgulardan hareketle incelenen ders kitaplarının öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye, öğrencilerin yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Turhan, 2010). İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki söz varlığını inceleyen araştırmada Millî Eğitim Bakanlığının 2010-2011 eğitim-öğretim yılında 5. sınıfta okutulmasını tavsiye ettiği üç ayrı yayınevine ait kitaplar incelenmiş ve bu kitaplarda özel isimlerin, deyimlerin ve ikilemelerin sıkça kullanıldığı; atasözleri, tekerlemeler ve kısaltmaların az sayıda kullanıldığı belirlenmiştir (Daharlı, 2012). 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı öğelerini belirlemeyi amaçlayan başka bir çalışmada incelenen ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını yeterince yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kargın, 2019).

Ders kitaplarındaki söz varlığının öğrencilerin yazma becerisi üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmada ilköğretim 4. sınıf ders kitabında yer alan söz varlığının öğrencilerin yazılı anlatım süreçlerinde kullandıkları söz varlığından daha ileri düzeyde olduğu, öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları söz varlığının %37 oranında ders kitabı ile ortak olduğu görülmüştür (İpek, 2010). İlköğretim düzeyi Türkçe ders kitaplarının ortaöğretim düzeyi Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarına alt yapı oluşturma düzeyini inceleyen araştırmada ise ilköğretim Türkçe ders kitapları ile ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında kullanılan kelimelerin %29.9 oranında ortak olduğu, kelime seçimi açısından ise %70.1 oranında farklılaştığı görülmüştür. Söz konusu oranlar ilköğretim ders kitaplarının ortaöğretim ders kitaplarına alt yapı oluşturma konusunda yetersiz olduğu yönünde değerlendirilmiştir (Uluçay, 2011). 7. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan ders kitaplarında yer alan ve anlamını bilmedikleri kelimelerden hareketle öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik araştırmada öğretmenlerin kelime çalışmaları sırasında ders kitabına bağlı kaldıkları ve başka etkinliklere yer vermedikleri tespit edilmiş. Ders kitaplarında kelime çalışmaları kapsamında yer verilen kelimelerin işleniş şekli, ders kitabı yazarlarının kelime çalışmalarına kelime seçme biçimleri ve öğretmenlerin kelime öğretimine yönelik uygulamalarından hareketle planlı bir kelime öğretimi politikasına ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aslan, 2013).

Ortaöğretim düzeyinde Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında söz varlığı incelemesi yapılan çalışmalara bakıldığında ise Uslu tarafından yürütülen araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ve 2009-2010 öğretim yılında kullanılan 9. sınıf Türk edebiyatı ders kitabında yer alan metinler incelenmiş, kitapta yer alan metinlerde atasözü, vecize, tekerleme konuşma diline ait kullanımlar ve ünlemlerin sayısının az ve çeşit söz sayısının toplam söz sayısına oranının düşük olduğu görülmüştür (Uslu, 2010).

Türkben'in eğitim alanında söz varlığını belirlemeye yönelik yapılan lisansüstü çalışmaları değerlendirdiği araştırmasında ise Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarının büyük bir kısmının öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye, yaş ve gelişim seviyelerine uygun olmadığı görülmüştür (Türkben, 2018). Öğrencilerin söz varlığını belirlemeyi hedefleyen çalışmaların çoğunda da öğrencilerin mevcut söz varlığının istenilen düzeyin altında olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple öğrencilerin söz varlığını geliştirebilmek için öğretim programları ve ders kitaplarının tekrardan yapılandırılması; kelime öğretimine yönelik farklı strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılması yönünde öneriler geliştirilmiştir.

Buna göre ders kitaplarının söz varlığını inceleyen araştırmalar değerlendirildiğinde bu çalışmaların büyük çoğunlukla ilköğretim düzeyi ders kitaplarına yönelik olduğu, ortaöğretim düzeyindeki ders kitaplarının söz varlığını inceleyen çalışmaların sayıca az olduğu görülmüştür. Ayrıca 2018 yılında öğretim programları ve ders kitaplarında yapılan değişikliklerin ardından bu kitaplardaki söz varlığını inceleyen bir çalışmaya rastlanılmaması bu çalışmanın ilham kaynağı olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Araştırmanın yürütülmesinde pragmatist felsefenin temel alındığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma araştırma yöntemleri, nicel ve nitel yaklaşımların birleştirildiği bir süreci içermektedir. Buna göre karma yöntem araştırmaları, araştırma problemini nitel veya nicel yöntemlerden birinin tek başına kullanıldığı şeklinden daha iyi anlaşılmasını ve cevaplanmasını sağlamayı amaçlamaktadır (Creswell vd. 2007, s. 5). Bu açıdan çalışmamızda da nitel-nicel veri toplama ve analiz süreçleri araştırmanın temel probleminin cevaplanmasında çok yönlü ve daha derinlikli açıklamalar getirilebilecek şekilde yürütülmüştür.

Karma yöntem araştırmalarının desenlenmesinde ise nitel ve nicel yöntemlerin zamanlama açısından sıralaması ve önceliği belirleyici olmaktadır. Çalışmamız bu açıdan değerlendirildiğinde nitel süreci nicel sürecin takip ettiği ve nicel sürecin daha baskın olduğu keşfedici sıralı desene göre planlanmıştır (Creamer, 2020, s. 73). Çalışmanın ilk aşamasını oluşturan nitel süreçte 9. Sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabında yer alan metinler incelenerek söz varlığı tespit edilmiştir. Bu aşama ders kitabının sahip olduğu söz varlığının bir değerlendirmesini içermenin yanında öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisini nicel boyutta ölçebilmek için geliştirilen başarı testi için de veri oluşturmuştur. Bu yönüyle ilk aşamadaki nitel analiz süreçlerinden elde edilen veriler, nicel aşamadaki ölçme aracının geliştirilmesinde kullanılmış ve bir karmalama noktası oluşturulmuştur.

Araştırmada karma yöntem kullanılma gerekçeleri ise gelişim ve genişletmedir (Greene, 1989, ss. 255-274). Ders kitabının söz varlığının tespit edilmesi ve ulaşılan verilerden hareketle başarı testinin oluşturulması gelişim gerekçesini oluştururken, çalışmada birden fazla aşamada ve farklı veri toplama yöntemlerinin kullanılması da genişletme gerekçesini oluşturmaktadır.

Katılımcılar

Çalışmanın örnekleminin belirlenmesinde karma yöntem araştırmalarına uygun olarak olasılıklı ve amaçlı örnekleme stratejileri bir arada kullanılacaktır (Creamer, 2020, s. 73). Araştırmanın hedef evrenini Türkiye’de 9. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise Erzurum’da farklı türlerdeki liselerin dokuzuncu

sınıfında öğrenim gören öğrencilerdir. Bu liselerin ve sınıfların belirlenmesinde ise rastgele örnekleme stratejisi kullanılmıştır.

Araştırma sürecinin ilk aşamasında kullanılan nitel veri kaynağı ise MEB tarafından onaylanan ve ortaöğretim kurumlarımızın 9. sınıflarında okutulan “Türk dili ve edebiyatı” ders kitabı içerisinde yer alan metinlerdir. Söz konusu kitapta yer alan metinlerin söz varlığı Aksan’ın belirlemiş olduğu kategorilere göre incelenerek ve değerlendirilmiştir (Aksan, 2015, s. 55). Bu kategoriler; temel söz varlığı, deyimler, atasözleri, ikilemeler, ilişki sözleri (kalıp sözler), terimler, yabancı sözcükler, çeviri sözcükler ve kalıplaşmış sözcükler olmak üzere dokuz başlıktır.

Veri Toplama Araçları

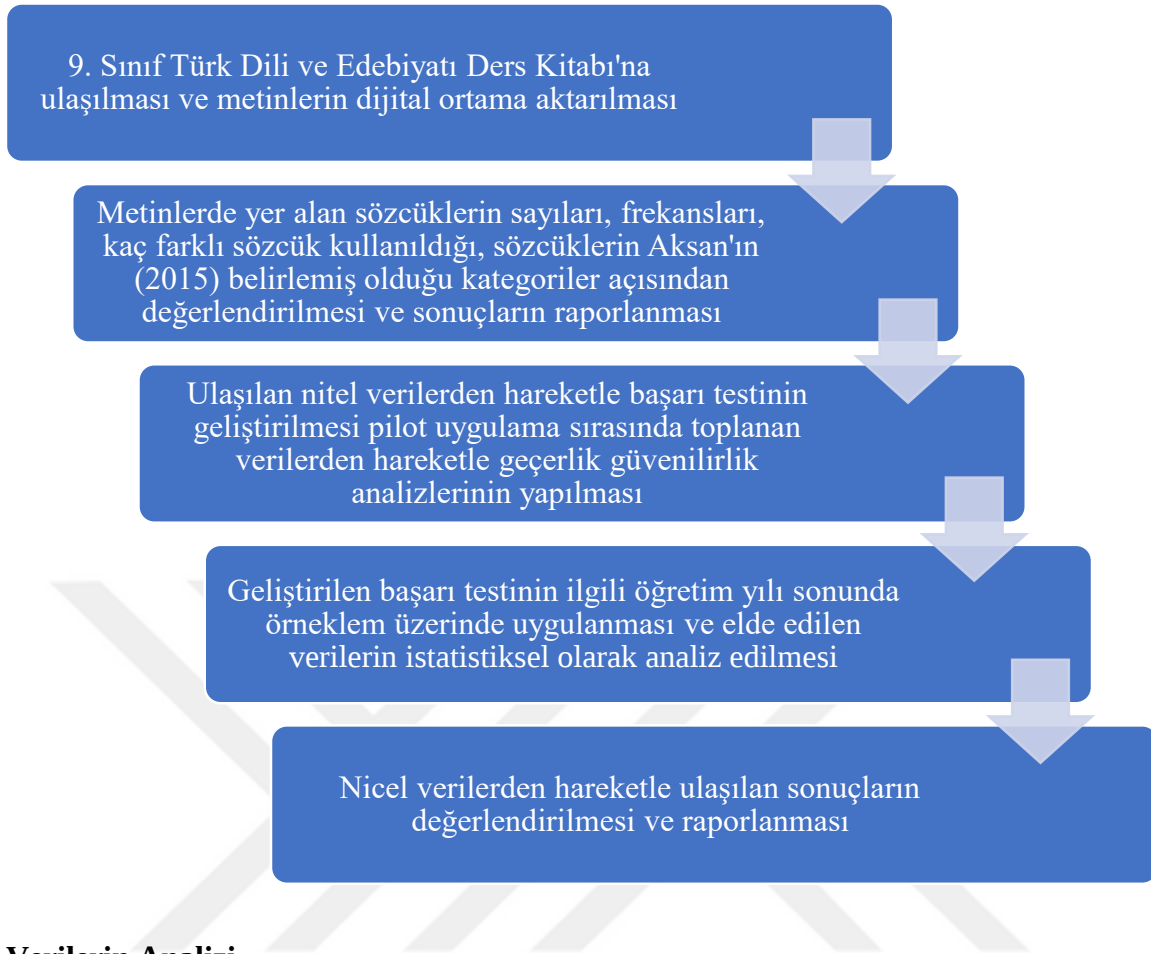
Araştırmanın birinci alt probleminin cevaplanmasında ve ölçme aracının geliştirilmesinde kullanılacak nitel verilere Millî Eğitim Bakanlığının 2022 yılı itibariyle onayladığı ve okullarımızda hâlihazırda okutulmakta olan 9. Sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabı içerisinde yer alan metinlerden ulaşılmıştır.

Çalışmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı olan başarı testi ise ders kitabında yer alan metinlerin söz varlığı esas alınarak hazırlanacaktır. Tespit edilen söz varlığı yukarıda verilen dokuz farklı kategori içerisinde değerlendirildikten sonra her bir kategori için “2 kolay, 2 orta ve 2 zor” güçlükte soru olmak üzere 6, toplamda ise 54 çoktan seçmeli sorudan oluşan bir başarı testi hazırlanmıştır. Başarı testinin hazırlanması ve soruların zorluk derecelerinin belirlenmesinde ölçme değerlendirme ve alan uzmanlarından görüş alınmış, ayrıca yapılan pilot uygulama ile testte yer alan soruların madde güçlükleri tespit edilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Süreç ve Uygulama

Araştırma sürecinde ilk olarak 9. Sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabında yer alan metinler dijital ortama aktarılmış ve uygun analiz teknikleri ile söz varlıkları tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiş ve alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler ilgili başlık ve kategoriler altında değerlendirilmiş ve Aksan’ın (Aksan, 2015, s. 55). belirlemiş olduğu dokuz başlıktan hareketle başarı testi oluşturulmuştur. İlgili ders kitabının okutulduğu öğretim yılının sonunda başarı testi seçilen örneklem üzerinde uygulanan ve ulaşılan nicel veriler uygun istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılmış ve raporlanmıştır. Araştırma sürecinin aşamaları aşağıda Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Süreci

Verilerin Analizi

Çalışmanın nitel verilerinin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, nitel araştırma süreçlerinde toplanan verilerin yorumlanabilir bir şekilde düzenlenmesini ifade etmektedir (Baltacı, 2019, ss. 368-388). Ayrıca betimsel analizde toplanan veriler önceden belirlenmiş kod, kategori ve temalara göre incelenmektedir (Yıldırım, 2011). Buna göre birer veri kaynağı olarak ders kitabında yer alan metinlerin mevcut söz varlığının tespit edilmesinde metinlerde kullanılan sözcük sayıları, frekansları, kaç farklı sözcük kullanıldığı, sözcüklerin önceden belirlenen söz konusu kategorilerden hangisine ait olduğu gibi hususlar belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar tablolarla ifade edilmiş ve yorumlanmıştır.

Nicel verilerin analizinde ise öğrencilerin başarı testinden almış oldukları puanlar SPSS 22.00 paket programına aktarılmış ve uygun istatistiki testlerle analiz edilmiştir. Öğrencilerin başarı testinden almış oldukları puanların genel ortalamaları, söz varlığına ait kategori bazında ortalamaları tespit edilmiştir.

Araştırmacı Rolü

Araştırımcı, süreç içerisinde konu ile ilgili alanyazının taranması, ders kitabına ulaşılarak dijital ortama aktarılması, söz varlığını tespit etmek üzere ilgili metinlerin analiz edilmesi, ulaşılan sonuçlardan hareketle başarı testinin geliştirilmesi ve örneklem üzerinde uygulanması, öğrencilerin başarı testinden almış oldukları puanların istatistiksel olarak analiz edilmesi ve ulaşılan sonuçların raporlanması aşamalarında görev almıştır. Ayrıca araştırımcı okulların ve sınıfların seçiminde danışmanından görüş almıştır. Başarı testinin oluşturulmasında ölçme değerlendirme ve alan uzmanlarından yardım almış, testin uygulanmasında ise Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine rehberlik etmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliğinin sağlanması öncelikli olarak ders kitabındaki metinlerin ve başarı testinden elde edilen sonuçların bilgisayar ortamına aktarımında yanlışlık yaşanmamasına dikkat edilmiştir. Metinler üzerinde gerçekleştirilen betimsel analiz süreçleri ve ulaşılan sonuçların kontrolü için ikinci bir uzmandan yardım alınmıştır.

Nicel verilerin elde edileceği örneklemin seçiminde evreni temsil edebilme gücüne dikkat edilmiş ayrıca seçilen gruplar rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Başarı testinin geliştirilmesi sırasında testin geçerli ve güvenilir bir ölme aracı olmasına dikkat edilmiş, bu doğrultuda testin geliştirilmesi aşamasında ölçme değerlendirme ve alan uzmanlarından görüş alınarak araştırma süreci öncesinde gerçekleştirilecek pilot uygulama ile de testin geçerlik, güvenilirlik ve madde gücölüğü tespit edilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak içinse süreç boyunca araştırma sorularına ve planlamaya bağlı kalınarak literatür temel alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın problemi ve alt problemleri ile ilgili söz varlığı bulgularının karşılıkları ve anlamları, TDK'nin Deyimler ve Atasözler Sözlüğü, Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü ile TDK Türkçe Sözlüğü'ne 10.09.2022 - 30.03.2023 tarihleri arasında internet ortamından ulaşılarak verilmiştir.

1. “9. Sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabında yer alan söz varlığı nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular:

Argo Sözcükler

9. sınıf ders kitabında yer alan argo sözcüklere ilişkin bulgular şunlardır:

Hafız: (is.), argo Bir şeyi anlamadan ezberleyen kimse.

Yuvarlak: (is.), argo Homoseksüel erkek.

Top: (is.), argo Homoseksüel erkek.

Gıcık: (s.), argo Sözleriyle, davranışlarıyla karşındakini kızdıran, sinirlendiren, sıkın (kimse).

Yaldız: (is.), argo Abartılı bir biçimde söylenen yalan.

Kafes: (is.), argo Hapishane.

Arpa: (is.), argo Rüşvet.

Aval: (s.), argo, Saflığı sersemlik derecesine varan (kimse).

Camekân: (is.), argo Gözlük:

Yem: 1. (is.), argo Rüşvet. 2. (is.), argo Kumarda ütülecek kimseye oyunun başında bilinçli olarak kazandırılan para.

Kalay: (is.), argo Sövme, küfür.

Parça: (is.), argo Güzel, alımlı kız veya kadın.

Kafes: (is.), argo Hapishane.

Karpuz: Farsça ħarbūz, (is.), argo Kadın memesi.

Tıraş: (is.) Bir şeyin üzerindeki pürüzleri alma, belli bir biçim vermek için yontma.

Cila: (is.), argo Sert içkiden sonra içilen hafif içki.

Cins: (s.), argo Garip, tuhaf.

Öküz: (is.), argo Cıvalı zar.

İnek: (is.), argo Çok çalışkan öğrenci.

Ördek: 1.(is.), argo Otobüs ve minibüs sürücülerinin yollardan aldıkları biletsiz yolcular için kullandıkları bir söz. 2. (is.), argo Hile ile para sızdırılacak kimse, enayi.

Yavru: (is.), argo Güzel, alımlı genç kız.

Sap: (is.), argo Erkek.

Karabatak: (is.), argo Borcunu ödemeyen kimse.

Duman: 1. (is.), argo Kötü, yaman: 2. (is.), argo Esrar.

Saksı: (is.), argo Baş, kafa.

Kuş: (is.), argo Acemi er.

Mantar: (is.), argo Uydurma söz, yalan

Ayna: (s.), argo İyi bir durumda, yolunda:

Zokayı yutmak: (f.) Aldatılıp zarara sokulmak.

Yol: (is.), argo Hile, tuzak.

Abanmak: (f.) 1-e, argo Birine yük olarak onun sırtından geçinmeye çalışmak (f.) 2-e, argo Bir şeyin veya bir kimsenin üzerine çöküp çullanmak:

Keyif: (is.), argo Esrar.

Pestil: (s.), argo Hasta.

Dükkân: (is.), argo Kumarhane.

Mal: (is.), argo Esrar.

Fırça: (is.), argo Paylama.

Bilezik: (is.), argo Kelepçe.

Dağıtmak: nesnesiz, argo Değişik sebeplerle kendini koyuvermek, beklenmedik davranışlarda bulunmak.

Kaide: (ka: ide), Arapça kâ'ide (is.), argo Kalça.

Tam: (is.), argo Amerikan doları.

Dava: (is.), argo Sevgili.

Dayı: (is.), argo Kabadayı.

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 41 argo sözcüğün yer aldığı görülmüştür.

9. sınıf ders kitabında yer alan atasözlerine ilişkin bulgular şunlardır:

Atasözleri

“İyilik eden iyilik bulur.” İyilik eden kimseye zamanı geldiğinde başkaları da iyilik ederler

“Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak.” Daha iyisini elde etmek uğruna çalışırken elindekilerini de yitirmek

“Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür.” Başka bir kimsenin malı, kişiye olduğundan daha değerli görünür. Çünkü insan nefsi doymak bilmez, başkasının elindekine imrenir. Hele insanlar birbirlerini çekemiyorlarsa birinin elindeki mal, diğerini sürekli rahatsız eder.

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 3 atasözünün yer aldığı görülmüştür.

Çeviri Sözcükler

Araştırmada çeviri sözcüklere yönelik bulgular şunlardır:

Arapça Kökenli Çeviri Sözcükler

Arkadaş, gönüldeş: ahabap

Toy, beceriksiz: acemi

Türe: adalet

Sayı: adet

Görenek, töre: âdet

Sanki: âdeta

Doğru, haktanır: adil

Bağıslama: af

Gelişigüzel, amaçsız: afak

Kıran, yıkım: afet

Son: ahir

Töre: ahlak

Durumlar: ahval

Ocak: aile

İlgili: ait

Us: akıl

Geçimsiz: aksi

Çok iyi: âlâ

İlgi, ilişki: alaka

Belirti, iz: alamet

Evren: âlem

Karşı: aleyh

Yüce: âli

Birden, ansızın: ani

Apansız: ani

Toprak, yer: arazi

Sunma: arz

Kök, kaynak: asıl

Uydurma: asılsız

Yüzyıl: asır

Soylu: asil

Tutkun, ozan: âşık

Olduğu gibi: aynen

Tıpkı, tıpkısı, özdeş: aynı

Ululuk: azamet

Konu, söz: bahis

Yalın, kolay, sıradan: basit

Deniz: bahir

Kimi kez, ara sıra: bazen

Kimi, birtakım: bazı

Karşılık, tutar: bedel

Gövde: beden

Dolunay: bedir

Kalım: beka
Yerel yönetim: belediye
Söyleme, bildirme: beyan
Demeç: beyanat
Ak: beyaz
Doğrudan: bilfiil
Özellikle: bilhassa
Yapı: bina
Kendisi, aracısız: bizzat
Buğu: buhar
Bunalım: buhran
Dönence: burç
Yapı: bünye
Zorla: cebren
Yanıt: cevap
Aygıt: cihaz
Dolayları: civar
Söylem: cümle
İlişkin: dair
Yuvarlak: daire
Kere, kez: defa
Kanıt: delil
Çağ: devir
Dönem: devre
Sonsuz: ebedî
Ata: ecdat
Ölüm: ecel
Yazın: edebiyat
Önem: ehemmiyet
Giysi: elbise
Buyruk: emir
Yapıt: eser
Tutsak: esir
Ortalık: etraf
Önce: evvel

Etkinlik: faaliyet
Yoksul: fakir
Görüş: fikir
Eylem: fiil
Batı: garp
Olmayan, başka: gayri
Olay: hadise
Bellek: hafıza
Yeğni: hafif
Pay: hak
Gerçek: hakikat
Yargıç: hâkim
Savaş: harb
Vaziyet, durum: hâl
Yıkık: harap
Devinim: hareket
Ses, imce: harf
Özlem: hasret
Duyarlı: hassas
Yanlış: hata, kusur
Anı: hatıra
Ömür yaşam: hayat
Armağan: hediye
Kızgınlık, öfke: hiddet
Öykü: hikâye
Duygu: his
Öğretmen, öğretici: hoca
Tüze, tüzük: hukuk
Konu: husus
Dirlik: huzur
Göze: hücre
Saldırı: hücum
Saygı: hürmet
Üsteleme: ısrar
Gereksinim: ihtiyaç

Yaşlı: ihtiyar
Ek: ilave
Esin: ilham
Olanak: imkân
Yazım: imla
Kul: insan
İzlenim: intiba
Ad: isim
Yazgı: kader
Baş: kafa
Yeter: kâfi
Evren: kâinat
Yürek: kalp
Yasa: kanun
Uyak: kafiye
Söz: kelime
Al: kızıl
Bölüm: kısım
Betik: kitap
Sövmeye: küfür
Güç: kuvvet
Şaka: latife
Dil: lisan
Sözlük: lûgat
Gerekli: lüzumlu
Aylık: maaş
Tapınak: mabet
Yaratık: mahlûk
Amaç: maksat
Anlam: mânâ
Tinsel: manevî
Engel: mani
Harcama: masraf
Gökçe: mavi
İğretileme: mecaz

Zorunlu: mecbur
Bilinmeyen: meçhul
Uygar: medeni
Uygarlık: medeniyet
Kavram: mefhum
Yurt: memleket
Tören: merasim
Ağıt: mersiye
Uzaklık: mesafe
Örneğin: mesela
Sorun: mesele
Mutlu: mesut
Konum: mevki
Alan: meydan
Eğilim: meyil
Gömüt: mezar
Dize: mısra
Örnek: misal
Uyuşuk: miskin
Bilmece: muamma
Koruma: muhafaza
Koruyucu: muhafız
Süre: müddet
Kesinlikle: muhakkak
Karşıtlık: muhalefet
Beşgen: muhammes
Sayıcılık: muhasebe
Dördül: murabba
Abartma: mübalağa
Çaba: mücadele
Koruma: müdafaa
Taslak: müsvedde
Güçlük: müşkül
Alıcı: müşteri
Ateşkes: mütareke

Boşuna: nafiye
Soluk: nefes
Sonuç: netice
Sonunda: nihayet
Düğün: nikâh
Söylev: nutuk
Karşın: rağmen
Başkan: reis
Tin: ruh
Düş: rüya
Kıyı: sahil
İye: sahip
Düzmece: sahte
İçten: samimi
Neden: sebep
Esenlik: selamet
Gök: sema
Yıl: sene
Düzey: seviye
Sağlık: sıhhat
Söyleşi: sohbet
Sessizlik: sükût
Hız: sürat
Tanık: şahit
Ozan: şair
Koşul: şart
Kent: şehir
Bilinç: şuur
Katman: tabaka
Doğa: tabiat
Doğal: tabii
Deyiş: tabir
İnceleme: tahlil
Kestirim: tahmin
İzlem: takip

İstemek: talep
Onarım: tamir
Bulun: taraf
Canlandırma: tasavvur
Onay: tasdik
Betimleme: tasvir
Salık: tavsiye
Gülümseme: tebessüm
Kutlama: tebrik
Deneyim: tecrübe
Sağaltım: tedavi
Önlem: tedbir
Üzüntü: teessür
Ayrıntı: teferruat
Öneri: teklif
Yine: tekrar
Kaygı: telaş
Uyum: tenasüp
Uyarı: tembih
Çeviri: tercüme
Duraksama: tereddüt
Düzen: tertip
Etki: tesir
Avunma: teselli
Tanı: teşhis
Yöntem: usul
San: unvan
Bıçem: üslup
Söz: vaat
Olay: vaka
Araç: vasıta
Yurt: vatan
Yurttaş: vatandaş
İl: vilayet
Açı: zaviye

Tez, İvedi: acele

Farsça Kökenli Çeviri Sözcükler

Bilgili: agâh

Uyum: ahenk

Yavaş: aheste

Dilek: arzu

Od: ateş

Aylak: avare

Paylama: azar

İlkyaz: bahar

Sevinmelik: bahşış

Yazgı: baht

Mutlu: bahtiyar

Karayazılı: bahtsız

Karşılıksız: bedava

İlenç: beddua

Birlikte: beraber

Kötü: berbat

Boşuna: beyhude

Umarsız: biçare

Yabancı: bigâne

Erkek kardeş: birader

Yorgun: bitap

Çözüm: çare

Yüz: çehre

Yuvarlak: çember

Tür: çeşit

Ağrı: dert

Öteki: diğer

Yağı: düşman

Kaygı: endişe

Sayrı: hasta

Daha: henüz

Çabucak: hemen

Açıkgözlü: kurnaz

Yel: rüzgâr

Yalın: sade

Esrik: sarhoş

Baş: ser

Erkin: serbest

Başiboş: serseri

Kara: siyah

Güz: sonbahar

Yeni: taze

Haylaz: tembel

Yıkık: viran

Ağı: zehir

Varlıklı: zengin

Çetin: zor

Fransızca Kökenli Çeviri Sözcükler

Abajur: abat-jour

Bulunak: adres

Söyleyiş: aksan

Eklenti: aksesuar

Etkin: aktif

Erkek oyuncu: aktör

Batılca: alafranga

Doğuluca: alaturka

Yerine: alegori

Abece: alfabe

Seçenek: alternatif

İrdeleme: analiz

Adsız: anonim

Bilgilik: ansiklopedi

İlkçağ işi: antik

Seçki: antoloji

Giriş: antre

Alıştırma: antrenman

Çalıştırıcı: antrenör
Soyluerki: aristokrasi
Soylu: aristokrat
Uyum: armoni
Belgelik: arşiv
Sanatçı: artist
Yardımcı: asistan
Çıkar: avantaj
Yaşamöyküsü: biyografi
Yaşam bilimi: biyoloji
Yumrukoyunu: boks
Dal: branş
Dekor: décor
Ayrıntı: detay
Belge: doküman
Erke: enerji
Dilbilgisi: gramer
Öbek: grup
Kişilik: karakter
Güzergâh: kariyer
Ulam: kategori
Karmaşık: kompleks
Denetim: kontrol
Dizelge: liste
Makyaj: maquillage
Basın yayın: medya
Düzenek: mekanizma
İleti: mesaj
Yöntem: metot
Özgüç: moral
Olağan: normal
Sayı: numara
Nesnel: objektif
Özgün: orijinal
Polis: poliçe

Portakal: portugal
Sorun: problem
İzlence: program
Tasarı: proje
Radyo: radio
Belirti: semptom
Bireşim: sentez
Dizge: sistem
Ölçün: standart
Durum: statü
Televizyon: television
Kuram: teori

İtalyanca Kökenli Çeviri Sözcükler

Banyo: bagno
Bavul: baule
Bilet: biglietto
Yaşa: bravo
Kopya: copia
Fırtına: fortuna
Gazete: gazzetta
İmparator: imperatore
Ayakkabı: kundura
Lira: liret
Marka: marca
Portakal: portogallo
Peçete: ricetta
Tiyatro: teatro
Dümen: timone

İngilizce Kökenli Çeviri Sözcükler

Futbol: football
Hobi: hobby
Spiker: speaker
İnternet genel ağ: international network

Rumca Kökenli Çeviri Sözcükler

Efendi: afendis
Demet: demati
Alay (etmek): alai
Anahtar: anihtiri
Avlu: avli
Bezelye: bizeli
Bre: vre
Defne: dafni
Enginar: anginara
Fırça: vurça
Filiz: vlastos
Fire: fira
Fistan: fustani
Fiyonk: fiongos
Gübre: kopria
Huni: honi
İskemle: skamni
Kilise: eklisia
Lahana: lahano
Manav: manavis
Mantar: manitari
Mayıs: maios
Papaz: papas
Patates: patata
Salya: salio
Sınır: sinaro
Temel: themelio
Yalı: yalos

Rusça Kökenli Çeviri Sözcükler

Şapka: palın
Kapuska: kapusta
Ruble: Rubite-rubl

Semaver: Samovar-samavarit

Latince Kökenli Çeviri Sözcükler

Mart: martius

Ağustos: augustus

Almanca Kökenli Çeviri Sözcükler

Tonmayster: Tonmeister

Kuruş: groshen

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında. 2 Almanca, 2 Latince, 4 Rusça, 29 Rumca, 4 İngilizce, 15 İtalyanca, 65 Fransızca, 48 Farsça, 362 Arapça sözcükten olmak üzere 531 çeviri sözcüğün yer aldığı görülmüştür.

Deyimler

9. sınıf ders kitabında yer alan deyim anlamlı sözcüklere ilişkin bulgular şunlardır:

Zorunda kalmak (veya olmak): Kesinlikle yapması gerekmek, yapmaya mecbur olmak:

Kurban olmak: 1. Aşırı sevgi ve hayranlık anlatmak için kullanılır. 2. Yalvarmak için söylenir.

Helal olmak: Yapılmasında veya kullanılmasında dinen sakınca bulunmamak, uygun ve yerinde olmak.

Zincir vurmak: 1. Elini ayağını bağlamak. 2. Özgürlüğünü elinden almak, esir etmek.

Siper etmek: 1. Kendini veya bir şeyi korumak amacıyla bir başka şeyi siper olarak kullanmak. 2. Bir şey veya bir kimse için kendini tehlikeye atmak.

Feda olmak: Uğrunda yok olmak.

Mahrum etmek: Yoksun bırakmak, bir şeyin yokluğunu çektirmek.

Ocağı tütmek: 1. Soyu devam etmek. 2. Yaşamını sürdürmek.

Kaleme almak: (bir konuyu) yazıyla anlatmak, yazmak.

İz bırakmak: anı, belirti, ipucu vb. bırakmak.

Kanaati uyandırmak: Fikir oluşturmak, inandırmak

Yaratıcılığı beslemek: Yaratıcılığı arttırmak, büyütme

Elinden çıkmak: Biri tarafından yapıldığı belli olmak.

Göz atmak: Herhangi bir duruma şöyle bir bakıvermek, üstünde fazla durmamak

Canına tak etmek: Meydana gelen bir durum veya olay karşısında artık daha fazla sabredermemek, bıkkınlık gelmesi ya da canına yetmek

Eğilim göstermek: Bir işi yapmaya ya da sevmeye meyilli olmak, içten yönelmek

Üne kavuşmak: Ün kazanmak, şöhret bulmak.

Tanık olmak: Bir olayı görmek, şahit olmak.

Zayıf nokta: Kişiyi zor durumda bırakacak bir zaafı, hatası veya kusuru

Ete kemiğe bürünmek: Canlandırmak

Taviz vermek: Ödün vermek olarak ifade ediliyor. Yani bir kişinin kendi haklarının bir kısmından uzlaşma amaçlı vazgeçmesi

Tarihe gömmek: Varlığını ortadan kaldırmak, sadece adı kalmak.

Gözden geçirmek: 1-Okumak. 2- Durumu incelemek. 3-Niteliğini veya bir sorunu anlamak için bir şeyin her tarafına bakmak, incelemek, muayene etmek.

Zihinde canlandırmak: Bir şeyi hayalinde canlandırmak, tasarlamak, hatırlamak.

Başvurmak: 1-bir işin olması, yapılması, gerçekleşmesi için bir kimsenin, bir kurumun aracılığını istemek. 2-yararlanmak ereğiyle bir şeye el atmak, bir yolu kullanmak.

Canın sıkılması: 1- Zaman geçirecek bir şey bulamamak, boş kalmak. 2- Birinin söylediği bir söz ya da davranışından sonra üzülmek. 3- Sinirlenmek.

Aklından çıkarmak: Unutmak, anmaz olmak.

Akıl sır ermemek: Bir işin gizli yönlerini, niteliğini, asıl sebebini anlayamamak.

El ayak kesilmek: Ortada kimse kalmamak, ıssızlaşıp sessizleşmek

Gözleri dolmak: Ağlayacak gibi olmak, duygulu bir durum nedeniyle gözleri yaşla dolu olmak.

Mahşer kalabalığı: Çok kalabalık

Kabak çiçeği gibi açılmak: Çekimser ve utangaçlıktan sıyrılarak aşırı derecede serbestlik göstermek.

Yerin dibine geçirmek: 1. Çok utanmak, sıkılmak.2. Kaybolmak, göze görünmez olmak.

Kıyametler koparmak: 1. Bir şeye çok kızarak bağırıp çağırmak, feryat etmek. 2. Aşırı gürültülere, kargaşaya yol açmak

Saç baş yolmak: Dövünmek, çok acısı olmak.

Har vurup harman savurmak: Hesapsızca, düşüncesizce harcamak; malını, parasını ölçsüzce, bol bol harcayıp tüketmek.

Düşman kesilmek: Düşman olmak, düşman gibi görünüp tavır almak.

Dert yanmak: Dert ve sıkıntılarını sızlanarak anlatmak.

Garaz bağlamak: Birine karşı kin beslemek

Zarı kırmak: Tavla oyununda istenen sayının gelmesine mani olmak.

Fikir yürütmek: Bir konu üzerinde kendi düşüncesini söylemek, tahminlerde bulunmak

Yola koyulmak: Gidilecek yere/yöne doğru yola çıkma

Çileden çıkmak: 1.Hiddetlenerek sabrın taşması. 2. Çok öfkelenmek, olan bitenler karşısında dayanıklılığı kalmayıp taşkınlık göstermek.

Göze çarpmak: Görünüşü ile dikkati üzerine çekmek.

Kulak kesilmek: Çok iyi, bütün dikkatini vererek dinlemek; dikkatini toplayarak duymaya çalışmak

İğneli laf: Dokunaklı, kırıcı, üzücü söz.

Demir almak (Gemi) Yola çıkmak için çapasını denizden çekmek.

Can vermek: 1. Ölmek. 2. Ruha güç vermek, yaşar duruma getirmek.

Yol almak: 1. Çıkılan yolda ilerlemek. 2. Mesleğinde ilerlemek.

Yollara düşmek: Bir zorunluluk sebebiyle yola çıkmak, yolculuğa başlamak, yol almaya başlamak

Toprağa girmek: Ölmek

Ağız, dil vermemek: 1- Söz söyleyemeyecek kadar hasta olmak 2- Herhangi bir sebeple hiç konuşmamak, susmak.

Kapısını çalmak: Birine başvurmak.

Aklımı başımdan almak: Çok şaşırtmak, düşünemeyecek duruma getirmek.

Aklın ermemesi: 1. Anlayamamak. 2. Akılca olgunlaşmamak, akıl eksikliği olmak.

Dağ taş: Kent dışında gidilebilecek her yer.

Yas tutmak: 1) çok üzülmek, yasa bürünmek, matem tutmak. 2) duyulan acı ve üzüntüyü bazı davranışlarla belli etmek.

Bir arpa boyu yol gitmek: Çok az ilerlemek, istenilen neticeyi alamamak, başarı sağlayamamak.

Hayal kırıklığına uğramak: çok istenilen veya umulan bir şeyin gerçekleşmemesinden üzüntü duymak

Çığ gibi büyüme: (Bir olay) birdenbire ve etkileyici bir biçimde büyüme

Bir yolunu bulmak: Yapılamaz denilen bir işi gerçekleştirmek için bir çare bulmak.

Ölümü göze almak: Yaptığı iş uğruna ölmekten korkmamak, yürekli davranmak.

Can borcunu ödemek: Ölmek

İçi rahat etmek: Endişelenecek bir durum bulunmadığını öğrenerek sıkıntıdan kurtulmak, rahatlamak.

Yola koyulmak: Gidilecek yere/yöne doğru yola çıkmak.

Yola düşmek: Bir zorunluluk sebebiyle yola çıkmak, yolculuğa başlamak.

Haddini bilmek: Kendi değer ve yeteneğini bilmek, üstün görmemek, kendi yapabileceği şeylerin ötesine geçmemek.

Darda kalmak: 1. para sıkıntısı içinde bulunmak, paraca eli darlaşmak, paraca sıkıntıya düşmek. 2. herhangi bir yönden zor duruma düşmek.

Akıl ermek: Anlamak, çözmek.

İşin içinden sıyrılmak: 1. Bir şeyi anlamak, bir sorunu çözmek. 2. Güç bir sorunu çözemeyince kestirip atmak. 3. Bir konudan veya işten uzak durmak, kaçmak.

Pirelenmek: İşkillenmek,

Huylanmak: Kuşkulananmak

İş düşmek: Yapması gereken bir iş ortaya çıkmak.

Nüfuz etmek: 1. Bir şeyin içine işlemek, geçmek. 2. İnceliğine varmak, anlamak. Yerde iş yapmak

Yanıp tutuşmak: 1. Elde etmek için güçlü bir istek duymak, elde edemediği için de büyük üzüntü içinde olmak. 2. Kuvvetli bir aşkla sevmek.

Ortalık karışmak: Kargaşa çıkmak, toplumda düzensizlik baş göstermek.

Güngörmüş: Başından nice işler geçmiş, tecrübeli, görüp geçirmiş, çok yaşamış.

Haber salmak: Haber göndermek

Hop oturup hop kalkmak: Ya heyecanından ya da öfkesinden yerinde duramaz olmak

Aklını yitirmek: 1. Akıl dışı, delice davranışlar sergilemek. 2. Delirmek, deli olmak, çıldırmak.

Yollara düşmek: Bir zorunluluk sebebiyle yola çıkmak, yolculuğa başlamak.

Beyni sulanmak: Sağlıklı düşünememek, bunamaya başlamak.

Aklı başından gitmek: 1- Çok korkudan veya çok sevinçten ne yapacağını şaşırarak.
2- Kafası çok yorulmuş olduğundan iyi düşünememek.

Dilden dile dolaşmak: Her yerde, pek çok kimse tarafından bahis konusu olmak.

Tuz buz olmak: Kırılıp parçalanmak, çok küçük parçalara ayrılmak, paramparça olmak.

Gözden geçirmek: 1. Okumak. 2. Durumu incelemek. 3. Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak.

Tarihe geçmek: Önemi bakımından unutulmayacak bir durum kazanmak.

Ah çekmek: Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek.

Aklına gelmek: 1. Hatırlamak, anımsamak. 2. Bir şeyi yapmayı düşünmek, tasarlamak.

Öç almak: Yapılan bir kötülüğün acısını aynı derecede bir kötülük yaparak çıkarmak.

Tepeden tırnağa (kadar): Her yanı, baştan aşağı, bütün vücudu.

Ağır basmak: 1. Ağırılığı fazla gelmek. 2. Bir işte etkili olmak, gücü üstün gelmek, istediğini yaptırmak. 3. Taşıdığı özellikler üstün gelmek.

Yüreğine su serpmek: Bir kimseyi kaygı sebebinin ortadan kalkmasıyla veya yeniden umut verecek bir haberle ferahlatmak.

Devam etmek: 1. Başlanmış bir iş sürmek. 2. Sürekli, düzenli gitmek. 3. Sürdürmek.

Kaleme almak: Düşüncelerini, duygularını yazıya geçirmek, kâğıda dökmek.

Umutsuzluğa düşmek (kapılmak): Umudu kalmamak, güveni sarsılmak, olumsuzluğa sürüklenmek.

Çene çalmak: Gevezelik ederek, çok konuşarak vakit geçirmek.

Sözüm ona : "Güya, sanki sözde"

Kılıç kuşanmak: Kılıcı olmak ve onu taşıyacak güce ve yetkiye hak kazanmak.

Tahta oturmak: Hükümdar olmak.

Eğitim almak: Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetişmek.

Tahttan indirilmek: Hükümdarlığına son verilmek

Tabana kuvvet: Binecek bir şey yok, yayan gitmekten başka çare de kalmadı" anlamında kullanılır.

Talan etmek: Yağma etmek, yağmalamak.

Fink atmak: Hiçbir şeye aldırış etmeden gönlünce gezip eğlenmek, şurada burada oynayıp zıplamak.

Can düşmanı: Öldürmeyi bile düşünen, aşırı kin ve düşmanlık besleyen, dost olmayan.

Göze almak: Bir iş nedeniyle karşılaşabileceği her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabullenmek.

El koymak: 1. Bir yolsuzluğu ortaya çıkarmak, incelemek, vaziyet etmek. 2. Yetkili organ bir malı veya bir kuruluşu kendi yönetimine almak 3. Üstüne konmak.

Zaman almak: Sürmek, devam edip zamanı geçirmek

Gizlenecek delik aramak: Korkarak saklanacak yer aramak.

Baş etmek: 1. Gücü yetmek. 2. Başarı kazanmak.

Gemini kısmak: Bir kimsenin üzerindeki baskıyı, kontrolü artırmak.

Kazan kaldırmak: 1. Yönetime karşı topluca karşı gelmek, başkaldırmak. 2. Yeniçeriler yemek pişirilen kazanı devirerek ayaklanmak, isyan etmek.

Yer yerinden oynamak: Bir olay toplumda telâş, heyecan, gürültü, patırtı, kargaşa oluşturmak.

Ocağını söndürmek: Ailenin dağılmasına sebep olmak, çoluk çocuğunu yok etmek.

Çekidüzen vermek: 1-Karışıklığı, dağınıklığı, başıbozukluğu gidermek, düzene sokmak, düzgün duruma getirmek, düzeltmek. 2. Belirlenen ölçülere uydurmak.

Başını ezmek: Bir şeyi veya bir kişiyi kötülük yapamaz, zarar veremez hale getirmek.

Su götürmez: Kesin, başka bir yoruma açık olmayan.

Açığa çıkarmak: 1. Ortaya çıkarmak, gözler önüne sermek, anlaşılır duruma getirmek. 2. İşinden çıkarmak.

İleri-geri konuşma: Yersiz, kırıcı, yaralayıcı biçimde konuşmak.

Dünyanın kaç bucak olduğunu anlamak: Dünyada insanın başına neler gelebileceğini öğrenmek, güçlüklerle karşılaşmak, hayat tecrübesi kazanmak.

Gözü kararmak: 1. Açlıktan, yorgunluktan gözleri iyi göremez bir durumda olmak.

2. Aşırı bir istek ya da öfkelenme nedeniyle saldıracak durumda olmak, ne yaptığını bilmemek.

Feleği şaşmak: Ummadığı bir durumda kalmak, şaşkınlık içine düşmek.

Yandı gülüm keten helva: "Kaçırılmış bir fırsat" anlamında kullanılan bir söz.

Fire vermek: Olumsuz nedenlerle eksilmek, azalmak, kaybedilmek.

Sürçü lisan: Dil sürçmesi, bir sözü yanlışlıkla söylemek.

Sıkıntı çekmek: 1. Zorluk, darlık ya da yoksulluk içinde yaşamak. 2. Ruhen tedirginlik duymak.

Burnu büyümek: Kendini büyük görmek, kibirlenmek, böbürlenmek, büyüklüklenmek.

Ver elini: Ansızın yola çıkıldığında "... (falan yere) gideceğim (gittim)" anlamında söylenir.

Mevki sahibi olmak: Yüksek bir görevde, bir işte önemli bir aşamada bulunmak

Kafayı üşütmek (çatlatmak): Akli dengesini yitirmek.

İyi gün dostu: İyi günlerde ortaya çıkan, dostlarının sıkıntılı günlerinde onlardan kaçan kimse.

İş bilmek: Becerikli olmak.

İpucu: İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare, işaret.

Söz konusu: Sözü edilen, şu anda üzerinde konuşulan şey.

Beş para etmez: Değersiz, işe yaramaz, fayda sağlamaz, hiçbir değeri yok.

Acı söz: İnsanın gönlünü inciten, onuruna dokunan, kırıcı, üzücü, ağır söz.

Nabza göre şerbet vermek: Birinin hoşuna gidecek, eğilimlerine cevap verecek biçimde davranmak.

Fırsat vermek: Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak.

Sözü geçmek: 1. Etkili olmak, hatırı sayılmak. 2. Adı anılmak, bahsedilme.

Alt tarafı: Geri kalanı, daha sonrası, önemsiz olan değeri.

Görev bilmek: Görev olarak üzerine almak, sorumluluk üstlenmek.

Pot kırmak: Gaf yapmak, farkında olmayarak karşısındakini kıracak, incitecek söz söylemek.

Başına iş açmak: Uğraştırıcı ve üzücü bir işin çıkmasına yol açmak.

Bir içim su gibi: Çok güzel kadın

Saçına kır düşmek: Yaşlanmak, ihtiyarlamaya başlamak.

İşe yaramak: İstenilen bir şeyi yapabilir olmak, elverişli olmak.

Yüzüne bakmamak: 1. Bir kimseye kırgınlık duymak, darılmak. 2. Bir kimseyle ya da bir şeyle ilgilenmemek, önem vermemek.

İşine gelmek: Kendi çıkarına, amacına, düşüncesine, yararına uygun olmak.

Başını belâya sokmak (birinin): Bir kimseyi, zarar göreceği, kötü sonuçlarla karşılaşacağı bir işe sokmak.

Balta olmak: Musallat olmak, asılmak, direnerek bir şey istemek, istediğini yaptırmak için sürekli ısrar etmek.

Lafını etmek: Birinden veya bir konudan söz etmek, onunla ilgili olarak konuşmak.

Saman altından su yürütmek: Sinsi davranmak. Hiç kimseye hissettirmeden, belli etmeden iş çevirmek.

Ödünü koparmak: Çok korkutmak.

Kendine gelmek: 1. Sarhoşluktan, bayıldıktan sonra ayılmak. 2. Aklı başına gelmek. 3. Bozuk olan durumu düzelmek.

Hatırandan geçmemek: Aklına gelmemek, düşünmemek.

Üstüne almak: 1. Alınmak, bir hareketin kendisine karşı yapıldığını sanarak huzursuz olmak. 2. Bir görevi üstlendiğini kabul etmek. Ödev olarak kabul etmek, bilmek.

Çizmeden yukarı çıkmak: 1. Haddini bilmemek. 2. Bilmediği, aklının kesmediği, yetkisinin dışında bir işe kalkışmak; haddini bilmemek.

Çek arabayı: Buradan git, defol anlamında.

Engel olmak: Önlemek, geciktirmek.

Lafı ağzından kaçırmak: Söylemek istemediği bir şeyi, boş bulunup söyleyivermek.

Canı sıkılmak: 1. Yapılacak bir işi olmadığından huzursuz olmak. 2. Bir olay nedeniyle keyifsiz olmak, üzülmek.

Rol almak: Bir oyunda görev almak.

Göz açmak: 1. Doğmak, dünyaya gelmek. 2. Rahat edecek elverişli zaman bulmak.

Baskı altında tutmak: Özgürlüğünü engellemek, kısıtlamak

Tuzağa düşmek: Birilerince hazırlanan kötü bir duruma uğramak.

Keyif sürmek: Huzur içinde, sıkıntısız, rahat yaşamak, keyfine bakmak.

İçinden gelmek: Bir şeyi yapmak için içten bir istek duymak.

Karar vermek: Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak.

İç dökmek: 1. Dertlerini, sıkıntılarını, üzüntülerini anlatmak. 2. Ferahlamak, rahatlamak.

Kâğıda dökmek: Bir durumu, bir düşünceyi yazılı metin hâline getirmek.

Canına okumak: 1. Bir kimseye büyük bir zarar vermek, kötülük etmek. 2. Güzel bir şeyi kötü hâle getirmek, heder etmek, harcamak

Uzaktan merhaba: Yakın ahbablık istenmediğini anlatır.

Gıpta etmek: İmrenmek.

Hayranlık duymak: Çok beğenmek, tutkuyla bağlanmak.

Zehir etmek: Bir şeyin tadını kaçırmak, iyiyken kötü duruma sokmak.

Dolanıp durmak: Sürekli olarak aynı yerde gezinmek

Kâğıda dökmek: Düşüncelerini, duygularını yazıya geçirmek.

İçini kemirmek: Bir üzüntü ve düşünce dolayısıyla rahatsızlık duymak.

Bardağı taşıran damla: Sabır tüketen aşırı davranış veya durum.

Söz geçirmek: Dediğini, istediğini yaptırmak.

Can sıkıntısı: Yapılacak iş ve bir şeyle oyalanma imkânı bulamamaktan duyulan tedirginlik, içine düşülen bunalım.

Öne sürmek: Bir kimseyi ilk önce eyleme geçmesi için önermek.

Cevap bulmak: Bir soruya, bir isteğe, bir söze, bir davranış veya yazıya karşılık bulmak, yanıt almak.

Eksik olmak: 1. Tamamlanmamış, bitmemiş durumda, noksan halde bulunmak. 2. İhtiyaç duyulmak, yeterli olmamak. 3. Olması gerekenden daha az olmak, eksik gelmek.

Ket vurmak: Engel olmak, güçleştirmek.

Feda etmek: Kıymak, gözden çıkarmak.

Gününü gün etmek: Eline geçen imkânları değerlendirmek, hiçbir şeyi dert edinmeyip hoşça vakit geçirmek.

Açık konuşmak: Gerçeği sakınmadan, çekinmeden söylemek.

Sahip olmak: Mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak.

Başına sarmak: Birisine bir şeyi musallat etmek.

Ortada bırakmak: Birini çok güç bir durumdayken terk etmek.

Dik başlı: 1. İnatçı, bildiğinden dönmeyen, büyüklerinin sözünü dinlemeyen, boyun eğmeyen. (dik kafalı) 2. Kendini büyük ve önemli gösteren, kendini beğenmiş, büyüklenen, gösterişli.

Parmağını bile kıpırdatmamak (oynatmamak): Bir iş için hiçbir davranışta bulunmamak.

Dümen kırmak: Yön değiştirmek.

Doğru bulmak: Uygun görmek, onamak.

Bitmek tükenmek bilmemek: Bir türlü sonu gelmemek, eksilmemek.

Tavır takınmak: Belli bir durum ve davranış biçimini benimsemek.

Kuşku duymak: Kuşkulanmak.

İddia etmek: Sözünde direnmek, bir iddia ileri sürmek

Yolunda gitmek: Olumlu bir biçimde sürmek.

Elinde olmamak: İradesi dışında gerçekleşmek.

Yol açmak: 1. Yeni bir yol yapmak. 2. Herhangi bir sebepten ötürü kapanmış yolu açmak, geçilir duruma getirmek. 3. Birinin geçmesi için kenara çekilip geçme önceliği tanımak. 4. Bir olayın başlamasına sebep olmak, öncülük etmek.

Endişe duymak: Endişelenmek, tasalanmak, kaygılanmak.

Tarihe karışmak: Yalnız adı anılır olmak veya etkisi yok olmak.

Gelecek kuşak: İlerideki zamanlarda, aynı zaman dilimi içinde yaşaması beklenen, yaşları birbirine yakın olan kişilerin tümü, yeni nesil, yeni jenerasyon.

Çile çekmek: Üzüntü, eziyet, acı ve sıkıntı içinde yaşamak.

Rahatsız etmek: Rahatını kaçırmak, tedirgin etmek.

Umurunda olmamak: Aldırış etmemek, önem vermemek.

-den yana olmak: Birinin tarafını tutmak

Canı istemek: Heves duymak.

İşe karışmak: 1. Herhangi bir konuda katkıda bulunmak, görev almak. 2. Herhangi bir konuda olumsuz yönde müdahale etmek.

Göze almak: Bir iş nedeniyle karşılaşılabileceği her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabullenmek.

Öyle gelmek: Sanmak, zannetmek.

Yola çıkmak: 1. Bir yere gitmek üzere bulunduğu yerden ayrılmak. 2. Herhangi bir şeyi esas almak, oradan başlamak. 3. Bir vasıtaya binmek üzere yol üstünde durmak.

Aklında kalmak: 1. Unutmamak. 2. Hatırlamak.

Yüzü tutmamak: Bir şey istemeye ya da söylemeye çekinmek, cesaret edememek.

Yabana atmak: Önem vermemek, önemsiz görüp dikkate almamak, üzerinde durmamak.

Yolunu tutmak: 1. Bir yere doğru gitmeye başlamak. 2. Bir şeyi benimsemek, gereğini yerine getirmek.

Tadını çıkarmak: Bir şeyin sağladığı güzelliklerden ya da imkânlardan istediği gibi yararlanmak.

Fırsat bulmak: Uygun, elverişli zaman bulmak.

Mecali olmamak: Güç kalmamak, güçsüzleşmek.

Vakit geçirmek: Oyalanmak, bazı şeylerle meşgul olarak zamanın geçmesini sağlamak.

Fakr u zaruret: Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 226 deyim anlamlı sözün yer aldığı görülmüştür.

İkilemeler

9. sınıf ders kitabında yer alan ikileme sözcüklere ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tıpatıp: bilgi içeriği iki yerde tıpatıp aynı olsa da.

Boyunu bosunu: yazacağınız şiiri, konusunu, biçimini, boyunu bosunu hepsini o belirler.

İrili ufaklı: irili ufaklı birçok olay moralimi bozmuştu

Melul melul: bir köşeye büzülüp melul melul oturan

Baktı baktı: oturan kızına baktı baktı

Kızıl kızıl bişesin: “kızıl kızıl bişesin de kızıl ataşa düşesin

Şıkır şıkır: asfalt yollar şıkır şıkır parlıyordu

Eğri büğrü: eğri büğrü, çoktan el ayak kesilmiş dar sokaklarıyla

Kutu kutu: üstelik kutu kutu doldurup

Pırıl pırıl: ayakkabıları iki renkli, pırıl pırıldı

Alışveriş: ikisini de alışverişe başlamıştı.

Gezip tozma: gezip tozmaya, terziler bularak, işçi kızlar tutarak giyim kuşama alıştırmıştı.

İşsiz güçsüz: işsiz güçsüz delikanlıların etrafında dönüp dolaştıkları Nebile bir şımarmış

Mağaza mağaza: mağaza mağaza dolaşıyor

Ürke ürke: geceleri pencereden dışarıya ürke ürke göz atınca

Yarı aç, yarı tok: yarı aç, yarı tok fakülteye devam ederek

Yeldim yeldim: yeldim yeldim yol verdim

Parıl parıl: Taksim Meydanı gibi sırsıklam, parıl parıldı

Derin derin: derin derin baktı

Tıklım tıklım: tıklım tıklım doluydu

Sıkı sıkı: arabanın kenarlarına sıkı sıkı tutunuyordu.

Gidip gelmek: Köylüler gidip geliyorlar

Yavaş yavaş: sonra meydan yavaş yavaş boşaldı

Baştanbaşa: köyünü baştanbaşa dolaştı

Çatırdata çadırdada: otları adeta çatırdata çadırdada yiyor.

Cık cık: cık cık demezler

Hızlı hızlı: hızlı hızlı gitti

Güle güle: haydi güle güle

Oydu oydu: oydu oydu.

Hadi hadi: hadi hadi yakaladım

Gide gide: gide gide bir mağaraya varmış.

Kutu kutu: üstelik kutu kutu doldurup

Açık seçik: açık seçik ayırt edilebiliyorlarmış

Aval aval: keloğlan aval aval bakınırken üç kuş gelmiş

Usul usul: onun peşinden usul usul gitmiş

Sevine sevine: kadın sevine sevine soyunmaya devam etmiş.

Sarmaş dolaş: sarmaş dolaş olmuşlar

Tık tık :“tık tık...” cam vurulmuş.

Baştanbaşa: sesi baştanbaşa bütün ormanda yankılanmış

Er veya geç: er veya geç, yolunu değiştirecekti

Sallana sallana: sallana sallana yürümeye çalışıyordu

Çatır çatır: koca çam kütüklerinin çatır çatır yandığı ocağın, yanındaki şiltelere uzattılar.

Zar zor: tarhana çorbasını zar zor içtikten sonra

Yalan yanlış: Salih bunlara yalan yanlış cevaplar verdi.

Hay hay: hay hay, geç otur.

Kırış kırış: bu kırış kırış eldeki parabellumda alevler boyuna yankılanıyordu.

Bile bile: mahkûmiyetini bile bile oyalanır

Sıcak sıcak: gözleri sıcak sıcak oldu

Şıpır şıpır: şıpır şıpır ağlayan da ocağın başında Salih idi.

Baş başa: o gece baş başa verip ne yapacaklarını konuştular.

Derleyip toparlamak: küçük ağa durumu derleyip toparlıyordu:

Köy köy: köy köy, kasaba kasaba dolaşmak,

Yarım yamalak: küçük ağa bunu anlayınca yarım yamalak açıkladı

Hişt hişt: hişt hişt, dedi.

Islak ıslak: gözleri atının ıslak ıslak sivrilen kulaklarında, gidiyordu

Hafif hafif: hafif hafif ılık alıyor

Kimi kimsesi: senin kimin kimsen var mı?”

Ayrılır ayrılmaz: evden ayrılır ayrılmaz yüreğine derin bir kaygı düştü

Görür görmez: garip giysili adamı görür görmez, en az kızlar kadar gülme isteğine kapıldı.

Kurnaz kurnaz: hancı kurnaz kurnaz bıyık altından gülerek.

Açık açık: açık açık düşünüyor ve çolak Salih’i minnetle hatırlıyordu

Yavaş yavaş: ya kendinde boğulur yavaş yavaş ya da bir gün

Zaman zaman: hatta zaman zaman tekneleriyle dalıp

Sabah akşam: sabah akşam talime soksunlar neferlerini.

Kırılan kırılan: açlıktan kırılan kırılana

Evini barkını: evini barkını çiftini çubuğunu bırakan geliyor.

Dalga dalga: Anadolu dalga dalga akıyor buraya.

Çıkar çıkmaz: gizli bir tertibi açığa çıkar çıkmaz ezerim başını

İleri geri: ileri-geri konuşmaya başladığı için veziriazam, korku ve endişeye kapılarak

Abur cubur: yoksa biraz abur cubur, ıvır zıvır magazin bilgileriyle mi yetiniyoruz?

İvır zıvır: yoksa biraz abur cubur, ıvır zıvır magazin bilgileriyle mi yetiniyoruz?

Vızır vızır: vızır vızır çalışıyorum

Fasa fiso: geriye kalan ne varsa... Fasa-fiso...

Tembel tembel: tembel tembel oturacağına sen de iş bul kendine.

Döne döne: döne döne başın döndü.

Güle güle: getirin gezdirin... Güle güle!

Senet sepet: senet sepet hiçbir şey yok.

Birer birer: mektupları birer birer okudum

Dik dik: dik dik bakar.

Tekrar tekrar: bu ev işi için size tekrar tekrar teşekkür ederim.

Ağır ağır: Fatin ağır ağır yerinden doğrulur.

Mal mülk: malından mülkünden ne haber?

Sabah sabah: sabah sabah git, gör.

Olur olmaz: olur olmaz öpücüklerine

Evirip çevirmek: evirip çevirmelerine

Olsa olsa: elden ne gelir, olsa olsa

Ciyak ciyak: ciyak ciyak ağlamak bu zorlamalara karşı.

Gündüz gece: gündüz gece sevinçle korku karması, renkler, düşler, kokular, yemek, gülmek, hepsi birden ne zor!

Yaklaşa yaklaş: yaklaşa yaklaşa

Çarpa çarpa: evdeki koltuklara çarpa çarpa

Duyula duyula: acı duyula duyula benliğe sınır çizmek.

Sabahtan akşama: sabahtan akşama kadar

Bağırıp çağırma: yoğun bağırıp çağırmalar, öpücükler, çimdikler altında.

Avaz avaz: avaz avaz ağlamak

Yapıp yapıp: iki matinesine ne yapıp yapıp sokar beni

Tangur tungur: böylece tangur tungur bir piyano eşliğinde

Ufak tefek: ufak tefek iç dökmelerini ise, ileride aleyhte delil olur korkusuyla kâğıda dökmek istemez.

Altüst: böylesine olmamın altüst asıl nedenini bilmiyor değilim.

Olsa olsa: Sevgi'nin ölümü olsa olsa bardağı taşıran damla oldu

Bir iki: bir iki tanıdığım da var yerlilerden

Şunu bunu: şunu bunu rahatsız edeceklermiş,

Ötekini berikini: düşünsünler de ötekini berikini rahatsız etmesinler

Çoluk çocuk: çoluk çocuk akşam yemeğinde yersiniz o sarımsağı,

Olur mu olmaz mı: mecalim olur mu olmaz mı belli değil,

Damlaya damlaya: musluk damlaya damlaya taşar.

Bir bir: ev güvenliğimize yönelen bütün tehditleri bir bir yok ediyorum,

Üst üste: Üst üste gelişte bir şey var belki.

İç içe: hayat serüvenimiz de iç içe durumlar yaşamıştır.

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 114 ikilemenin yer aldığı görülmüştür.

Kalıplaşmış Sözler

9. sınıf ders kitabında yer alan kalıplaşmış sözcüklere ilişkin bulgular şunlardır:

“Koyun belli değil kurt belli değil “ (Âşık Ruhsati)

“Ölen ölür kalan sağlar bizimdir “ (Dadaloğlu)

“Ben bu dünyaya kin değil,

Sevgi paylaşmaya geldim.” (Antigon)

“Sevelim-Sevilelim (Yunus Emre)

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 5 kalıplaşmış sözün yer aldığı görülmüştür.

Terimler

9. sınıf ders kitabında yer alan terim anlamlı sözcüklere ilişkin bulgular şunlardır;

Kese:1. (is.), anatomi Organizmanın bazı boşlukları. 2. (is.), bitki bilimi Su bitkilerinde içi hava ile dolu olan ve bitkinin suda yüzer durumda kalmasını sağlayan şişkinlik. 3. (is.), tarih Beş yüz kuruşluk para birimi.

Top: (is.), askerlik Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah:

Tifüs: (is.), tıp, (ti' füs), Fransızca typhus Bitle geçen, ortalama on beş gün süren, vücutta pembe lekelerle beliren, ateşli ve tehlikeli bir hastalık, lekeli humma.

Burç: Arapça burç, 1. (is.), gök bilimi Zodyak üzerinde yer alan on iki takımyıldıza verilen ortak ad. 2. (is.), teknik Demir aksamın birbirine değmesini engellemek, boşlukları doldurmak amacıyla sarı, karbon, plastik vb.nden yapılan bir motor parçası.

Harp: (is.), askerlik, Arapça harp. Savaş.

Boğaz: (is.), coğrafya İki kara arasındaki dar deniz

Nirengi: (is.), eskimiş, Farsça nirengi, Belli sayıda noktanın konumunu kesin olarak tespit edebilmek için, bu noktaları tepe olarak kabul ederek bir alanı üçgenlere bölme işi.

Çınar: (is.), bitki bilimi, Farsça çenār, İki çeneklilerden, 30 metreye kadar uzayabilen, gövdesi kalın, uzun ömürlü, geniş yapraklı bir ağaç (Platanus).

Uzay: (is.), gök bilimi Bütün varlıkların içinde bulunduğu sonsuz boşluk, feza, mekân.

Talimat: (ta: lima: tı), Arapça ta'limāt. (is.), askerlik Görevin gerektirdiği türlü hizmetlerin başarıyla yürütülmesi için kumandan, başkan veya daire başkanları tarafından verilen, o hizmetle ilgili sorumluluk, düzen ve ilkeleri içine alan buyruklar.

Naftalin: (is.), kimya, Fransızca naphtaline. Maden kömürü katranının kuru kuruya damıtılmasından elde edilen, özel kokulu, beyaz, 1,158 yoğunluğunda, 80 °C'de eriyen, 218

°C'de kaynayan, suda erimeyen, alkol, benzol ve eterde kolaylıkla eriyen, kumaş, elbise, halı vb.ni güve gibi zararlılardan korumakta kullanılan antiseptik bir hidrokarbon.

Kamer: (is.), eskimiş, gök bilimi, Arapça kamer

Sancak, -ğı: 1. (is.), askerlik Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak. 2. (is.), denizcilik Gemilerin sağ yanı. 3. (is.), tarih Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü, mutasarrıflık.

Sarımsak, -ğı: (is.), bitki bilimi Zambakgillerden, 25-100 santimetre yüksekliğinde, yapraklarında, saplarında ve toprak altındaki soğanında kokulu yağ bulunan bir kültür bitkisi (Allium sativum).

Çile: Farsça çille. (is.), din bilgisi Dervişlerin kırk gün süre ile kendilerine uyguladıkları zahmetli ve perhizli dönem.

Karakol: 1. (is.) Güvenliği sağlamakla görevli kimselerin bulunduğu yapı, 2. (is.), tarih Güvenliği sağlamak amacıyla dolaşan polis, jandarma veya asker topluluğu, kol, kulluk, devriye.

Beyan: (beya: nı), Arapça beyan. (is.), edebiyat Bir eserde, düşüncelerin, duyguların, hayallerin doğuş ve değerlerini, bunların anlatımında tutulacak yolları konu edinen bir edebiyat bilgisi dalı

İddia: (iddia:), Arapça iddi'ā. (is.), hukuk Sav:

Mefhum: (is.), eskimiş, felsefe, (mefhu: mu), Arapça mefhum Kavram.

Hafıza: (is.), ruh bilimi, (ha: fıza), hāfıza. Bellek.

Ümmet: (is.), din bilgisi, Arapça ummet, Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.

Kıyamet: (kıya: met), Arapça kıyāmet. (is.), din bilgisi Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

Âdet: (a:det), Arapça 'âdet. (is.), toplum bilimi Görenek:

Avantaj: (is.), spor Teniste eşitliğin bozulması için alınan ilk puan.

Blok: 1. (is.), mimarlık Yapı adası. 2. (is.), spor Voleybolda, file üstünde karşı oyuncunun topu sert vururken önünde iki veya üç kişinin elleri ile oluşturdukları perde.

Aksan: Fransızca Accent. (is.), dilbilgisi Vurgu.

Tedai: (is.), eskimiş, ruh bilimi, (teda: i:), Arapça tedā'ī. Çağrışım.

Tembel: (s.), tıp Fonksiyonunu yerine getirmede yavaşlık gösteren (organ):

Hülasa: (is.), kimya Herhangi bir maddenin, alkol, eter vb. bir eritici ile ayrılmış veya başka bir yol ile elde edilmiş etkili özü:

Kafiye: (ka: fiye), Arapça kâfiye. (is.) Halk edebiyatında ayak.

Tenkit, -di (I): (is.), edebiyat Eleştiri.

Manzume: (manzu: me), Arapça manzûme 1. (is.), edebiyat Şiir , (is.), eskimiş, felsefe Dizge.

Raks: (is.), eskimiş, fizik Salınım.

Zarf: (is.), eskimiş, dilbilgisi Bir fiilin, bir (s.)'ın veya bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik, soru kavramları bakımından etkileyen kelime, belirteç.

Metre: (me'tre), Fransızca metre: 1. (is.), matematik Yer meridyen çemberinin kırk milyonda biri olarak kabul edilen, 100 cm'lik temel uzunluk ölçüsü birimi:

Mucize: (mu: cize), Arapça mu'cize, 1. (is.), din bilgisi Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla Allah'ın iznine bağlı olarak gösterdikleri olağanüstü olaylar, hâller, tansık.

İlham: (ilha: mı), Arapça ilham, (is.), din bilgisi Tanrı'nın, peygamberlerin yüreğine doldurduğu tanrısal âleme özgü duygu ve düşünceler.

Fiil: Arapça fi'l, (is.), dilbilgisi Olumlu veya olumsuz olarak çekimli durumda zaman kavramı taşıyan veya zaman kavramı ile birlikte kişi kavramı veren kelime, eylem.

Hâl, -li: (is.), dilbilgisi Durum.

Biyografi: (is.), Fransızca biographie. Özgeçmiş.

Nesnel: (s.), felsefe Bireyin kişisel görüşünden bağımsız olan, objektif.

Otobiyografi: (is.), edebiyat, Fransızca autobiographie. Öz yaşam öyküsü.

Hamse: (is.), edebiyat, Arapça hamse. Divan edebiyatında beş mesnevinin bir araya gelmesinden oluşan eser.

Portre: (is.), edebiyat Bir kimsenin, bir şeyin sözlü veya yazılı tasviri:

Proje: (is.), mimarlık Mal sahibinin isteğine göre yapılacak bir yapıyı, belli bir programa göre inşa edilecek bir yapı bütünü, bir makine veya bir kuruluşu plan durumunda gösteren çizim.

Kariyer: (is.), askerlik, İngilizce carrier. Donanımı çok güvenli, polis veya asker taşıma aracı.

Fatura: (is.), ticaret, (fatu'ra), İtalyanca fattura, Satılan bir malın cinsini, miktarını ve fiyatını bildirmek için satıcının alıcıya verdiği hesap pusulası:

Ücret: Arapça ucret, (is.), ekonomi İş gücünün karşılığı olan para veya mal:

Kurs: (is.), gök bilimi Bir gök cisminin teker biçimde görülen yüzü, çörek.

Program: (is.), eğitim bilimi Yapılacak bir işin bölümlerini, bölümlerin sırasını ve zamanını gösteren tasarı, yetişek.

Bilgisayar: (is.), bilişim. Çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi, önceden verilmiş bir programa göre yapıp sonuçlandıran elektronik araç, elektronik beyin:

E-posta: (is.), bilişim. Elektronik posta.

Uyruk: (is.), hukuk Bir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olma durumu, tebaa.

Nar: Farsça nār, enār. (is.), bitki bilimi Nargillerden, yaprakları karşılıklı, çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte, küçük bir ağaç (Punica granatum).

Mercan: Arapça mercan, 1. (is.), hayvan bilimi Tropik ve ılık denizlerde yaşayan, geniş resifler oluşturan, mercanlar sınıfının örneği olan, kırmızı kalker iskeletli hayvan, mercan balığı (Corallium rubrum). 2. (is.), hayvan bilimi İzmaritgillerden, Atlantik Okyanusu, Akdeniz ve Karadeniz'de bulunan, açık kırmızı renkte, eti beğenilen bir balık, mercan balığı (Pagrus pagrus).

Matla: (matla:), Arapça matla. (is.), eskimiş, edebiyat Divan edebiyatında kaside veya gazelin ilk beyti.

Tertip, -bi: Tertip, 1. (is.), tıp Doktorun hastaya verdiği ilaç düzeni. 2. (is.), askerlik Askere alınma dönemi.

Hafız: (ha: fız), Arapça hāfız. (is.), din bilgisi Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

Hatip, -bi: (hati: bi), Arapça ḥaṭīb. (is.), din bilgisi Cuma ve bayram namazından önce camilerde hutbe okuyan kimse.

Çam: (is.), bitki bilimi. Çamgillerin örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı (Pinus):

Megaloman: (is.), tıp, (l ince okunur), Fransızca mégalomane. Megalomaniye tutulmuş olan, kendini çok büyük gören kimse:

Daire: 1.(is.), matematik Bir çemberin içinde kalan düzlem parçası. 2. (is.), müzik Saz takımında usul vurmaya yarayan tef.

Objektif: Fransızca objectif, 1. (s.), felsefe Nesnel, subjektif karşıtı: 2. (is.), fizik Fotoğraf makinesi, mikroskop, dürbün vb. optik aletlerde c(is.)lerden gelen ışınları alıp ekran üzerine aktaran mercek veya mercek sistemi:

Tezkire: (is.), edebiyat, Arapça tezkire. Divan şairlerinin hayatlarını ve şiirlerini genellikle öznel bir bakış açısıyla değerlendiren eser.

Kooperatif: Fransızca coopérative, 1. (is.), ekonomi Ortaklarının gereksinimlerini uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan birlik.

Verem: Arapça verem.1. (is.), tıp Herhangi bir organa ve en çok akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık, tüberküloz:

Sivilce: (is.), tıp. İçinde irin bulunan küçük deri kabarcığı, en küçük çıban.

Kızamık, -ğı: (is.), tıp. Genellikle küçük yaşlarda görülen, kuluçka dönemi bir iki hafta süren, bulaşıcı, ateşli, ufak kızıl lekeler döktüren hastalık.

Ayak topu: (is.), spor. Futbol.

Top: (is.), askerlik Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah

Zerzevat: (zerzeva: tı), Farsça sebze + Arapça -vāt. (is.), bitki bilimi Sebze:

Lahana: (is.), bitki bilimi, (l ince okunur), Rumca. Turpgillerden, geniş ve kalınca kat kat yaprakları olan, güz ve kış sebzesi olarak yetiştirilen ve birçok türü olan bitki, kelem (Brassica oleracea).

Gıcık, -ğı: (is.), hayvan bilimi Beyaz renkli, dağlıç koyununa benzer vücut yapısında, kuyruğu son omurlara kadar yağ kitlesi ile kaplı ve bu sebeple alt kısmı yuvarlakça görünen, kaba, karışık yapağılı bir tür koyun.

Nabız, -bzı: Arapça nabz. (is.), tıp Kalp atışının sağladığı kan basıncından dolayı atardamarlara parmakla basıldığında duyulan vuru.

Kurum: (is.), hukuk. Evlilik, aile, ortaklık, mülkiyet gibi köklü bir yapıyı içeren, genellikle devletle ilişkisi olan yapı veya birlik, müessese.

Tasfiye: 1. (is.), dil bilimi Özleştirme. 2. (is.), ticaret Bir ticaret kuruluşunun batması, kapanması vb. sebepler üzerine hesapların kesilmesi, alacaklılara, ortada kalan mal ve paradan paylarına düşen miktarın verilmesi, likidasyon.

Şok: Fransızca choc. (is.), ruh bilimi Kaza, beklenmeyen bir olay, bazı ilaç ve uyuşturucuların yarattığı fiziksel veya ruhsal olarak birdenbire gelişen karmaşık belirtilerin tümü.

Şuur: (is.), ruh bilimi, (şuu: ru), Arapça şu'ūr. Bilinç.

İpotek, -ği: (is.), ticaret, Fransızca hypothèque. Tutu.

Protesto: (prote'sto), İtalyanca protesto. (is.), hukuk Değerli evrak niteliğindeki borç senedinin ödenmemesi durumunda, özel bir biçime bağlı ve belli hukuki sonuçlar doğuran bildirim.

Bilinç, -ci: (is.), ruh bilimi Algı ve bilgilerin zihinde duru ve aydınlık olarak izlenme süreci, şuur:

Kanat: 1.(is.), askerlik Savaş düzenindeki ordunun iki yanından her biri, cenah, 2. (is.), spor Futbol, hentbol vb. takım oyunlarında hücum hattının sağ ve sol bölümü.

Mutlak: Arapça mutlak, (s.), felsefe Kendi başına var olan, hiçbir şeye bağlı olmayan, bağımsız, saltık.

Çağ: (is.), jeoloji Bir katmanın oluştuğu süre.

Sinek, -ği: 1. (is.), hayvan bilimi Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı.

Usta: (is.), tarih Osmanlı Devleti'nde saraydaki cariye ve hizmetlilerin kıdemlisi.

Ayak, -ğı: Ayak, 1. (is.), anatomi Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü. 2. (is.), coğrafya Göl ayağı. 3. (is.), edebiyat Halk edebiyatında koşuklarda kısa yedekli dizeler. 4. (is.), matematik Bir doğrunun başka bir doğruyu veya bir düzlemi kestiği nokta. 5. (is.), spor Karakucak ve yağlı güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş dereceden biri. 6.(is.), spor Altılı ganyanda yer alan her bir koşu. 7. (is.), madencilik Kömür ocaklarında kömürün çıkarıldığı galeri.

Alegori: Fransızca allégorie, 1. (is.), edebiyat Bir görüntü, bir yaşantı veya bir davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlandırıp dile getirme, yerine koyma. 2. (is.), edebiyat Bir sanat eserindeki öğelerin gerçek hayattan bir şeyleri temsil etmesi durumu.

Tekerleme: 1.(is.), edebiyat Çoğunlukla, masalların genellikle başında bulunan 'Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.' gibi uyaklı giriş veya ara sözler: 2. (is.), edebiyat Saz şairleri arasında yapılan deyiş yarışı. 3. (is.), tiyatro Orta oyununda, özellikle Kavuklu'nun kullandığı sözler.

Hatun: (is.), tarih Yüksek makamdaki kadınlara ve hakan eşlerine verilen unvan: Bağdat Hatun.

Antrenör: (is.), spor, Fransızca entraîneur. Çalıştırıcı.

Misafir: (is.), eskimiş, tıp Gözün saydam tabakasında herhangi bir sebeple oluşan beyaz leke.

Kedi: (is.), hayvan bilimi. Kedigillerden, memeli, köpek dişleri iyi gelişmiş, çevik ve kuvvetli, evcil, küçük hayvan, pisik (Felis domesticus):

Bacak, -ğı: 1. (is.), anatomi Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü. 2. (is.), anatomi Hayvanlarda yürümeye veya atlamaya yarayan organ.

Kıyamet: (kıya: met), Arapça kıyāmet. 1. (is.), din bilgisi Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

Tavuk, -ğu: (is.), hayvan bilimi, Sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı (Gallus).

Facia: (is.), tiyatro Trajedi.

Mercimek, -ğı: Farsça merdumek. 1. (is.), bitki bilimi Baklagillerden, beyaz çiçekli bir tarım bitkisi (Lens culinaris).

Patates: (pata'tes), Rumca. 1. (is.), bitki bilimi Patlıcangillerden, yaprakları ve sürgünleri acı bir bitki (Solanum tuberosum).

Pırasa: (is.), bitki bilimi, (pıra'sa), Rumca. Zambakgillerden, sapından ve yapraklarından yararlanılan, çok yıllık bir kış sebzesi (Allium porrum).

Yer elması: 1. (is.), bitki bilimi Birleşikgillerden, kök sapları yumru durumunda olan bir bitki (Helianthus tuberosus).

Romatizma: (is.), tıp, (romati'zma), İtalyanca reumatismo. Kaslarda ve özellikle eklemlerde kendini gösteren ağrılı hastalıkların genel adı.

Tablo: (is.), tiyatro Bir perdenin dekor değişikliğiyle belirlenen alt bölümü.

Portakal: Fransızca Portugal. 1. (is.), bitki bilimi Turunçgillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, yaprakları sert bir ağaç (Citrus aurantium).

Ferman: (ferma: nı), Farsça ferman. (is.), tarih Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık.

Süvari: (is.), denizcilik Ticaret gemilerinde kaptanlık yapan kimse:

Monolog, -ğu: (l ince okunur), Fransızca monologue. 1. (is.), tiyatro Bir oyunda, kişilerden birinin kendi kendine yaptığı konuşma. 2. (is.), tiyatro Bir kişinin dinleyicilere anlattığı, genellikle güldüren olay.

Pay: 1. (is.), ekonomi Ticari bir işlemde zarar tehlikesine karşı ayrılan para, marj. 2.(is.), matematik Bayağı kesirlerden birinin eşit parçalardan kaç tane aldığını gösteren sayı:

Efekt: (is.), sinema, televizyon, Fransızca effect. Radyo ve televizyon yayınlarında, tiyatro oyunlarında veya film seslendirmelerinde, hareketleri izlemesi gereken seslerin doğal kaynakların dışında, optik, mekanik, kimyasal yöntemlerle gerçekleştirilmesi.

Tanrı: (is.), din bilgisi. Çok tanrıcılıkta var olduğuna inanılan insanüstü varlıklardan her biri, ilah.

Tanrı: (is.), özel, din bilgisi. Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla, Halik, Hüda, Hu, Oğan.

Ücret: Arapça ücret. 1. (is.), ekonomi İş gücünün karşılığı olan para veya mal.

Paşa: 1. (is.), askerlik Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan. 2. (is.), askerlik Cumhuriyet döneminde general.

Talim: (is.), askerlik Uygulamalı olarak yapılan askerlik eğitimi:

Hünkâr: (is.), tarih, (hünkâr: rı), Farsça hunkâr. Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir unvan.

Akıl, -klı: (is.), ruh bilimi Bellek:

Ücret: Arapça ücret. 1. (is.), ekonomi İş gücünün karşılığı olan para veya mal:

Haliç, -ci: (is.), coğrafya Gelgit olayının belirgin olduğu yerlerde, bu olaydan doğan akıntıların etki yaptığı kıyılarda akarsu ağızlarının huni biçiminde genişlemiş durumu.

Tekne: 1. (is.), denizcilik Bir tür küçük deniz taşıtı. 2. (is.), denizcilik Geminin omurga, kaburga ve kaplamadan oluşan temel bölümü. 3. (is.), jeoloji Katmanlı kayaların içeri doğru çukur, alçak bölümü, inç, kemer karşıtı. 4. (is.), coğrafya Havza. 5 (is.), müzik Ut, tambur vb. çalgılarının sesi yükselten oyuk ve şişkin parçası.

Donanma: (is.), denizcilik Bir devletin deniz kuvvetleri, armada.

Boğaz: (is.), coğrafya İki kara arasındaki dar deniz.

Devşirme: 1.(is.), tarih Asker yetiştirilmek üzere Yeniçeri Ocağına alınacak çocukları seçip toplama işi. 2. (is.), tarih Yeniçeri Ocağına bu yolla alınan çocuk.

Şah : (şa: hı), Farsça şāh, (is.), tarih İran veya Afgan hükümdarı.

Harita: (is.), coğrafya, (hari'ta), Arapça ḥarīṭa. Coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. konularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının, belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağı.

İl: (is.), tarih Eski Türklerde devlet.

Sipahi: (is.), tarih, (sipa: hi:), Farsça sipāhī. Osmanlılarda tımar sahibi bir sınıf atlı asker.

Gırtlak, -ğı: 1. (is.), anatomi Soluk borusunun üst bölümü, ümük, imik, hançere:

Taban: 1.(is.), coğrafya Bir ırmağın en derin olan orta yeri. 2. (is.), denizcilik Dikey duran direk, çubuk, seren vb.nin alt bölümü. 3. (is.), matematik Bir cismin veya bir biçimin yüksekliğini ölçmek için aşağıdan yukarıya doğru başlama noktası olarak alınan yüzey veya çizgi, kaide: 4. (is.), matematik Üslü sayılarda kuvveti alınan sayı: 53 anlatımında 3 rakamı üstür, 5 ise tabandır.

Han: 1. (is.), tarih Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım girayları için kullanılan unvan. Kırım hanları. Altın Ordu hanları.

Yeniçeri: (yeni'çeri). 1. (is.), tarih Kapı kulu teşkilatının piyade sınıfı.

Mahmuz: (is.), denizcilik Eski tür savaş gemilerinde su kesimi altında, ileriye doğru uzanan, karşısındaki gemiyi batırabilen uzantı.

Senyör: (is.), tarih Orta Çağda Avrupa'da toprağı olan derebeyi.

Talim: (is.), askerlik Uygulamalı olarak yapılan askerlik eğitimi.

Mide: (mi: de), Arapça mi'de. 1. (is.), anatomi Omurgalılarda, sindirim sisteminin, yemek borusu ile onikiparmak bağırsağı arasında besinlerin sindirime hazır duruma getirildiğı; omurgasız hayvanlarda ise sindirim kanalının bu bölgeye karşılık olan parçası.

Katır: 1. (is.), hayvan bilimi Atgillerden, kısarak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.

Arma: İtalyanca arma. (is.), denizcilik Geminin yürümesine hizmet eden direk, seren, ip, halat ve yelken takımı.

Mızrak: (is.), spor Atletizmde kullanılan, tek elle savrulan bir alet.

Çanak:1.(is.), bitki bilimi Çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü. 2. (is.), coğrafya Çevresine göre alçakta bulunan, derinliğı genişliğinden az olan arazi.

Çalgı: 1. (is.), müzik, müzik aleti, enstrüman.

Bekâr: (is.), müzik, Fransızca bécarré. Diyezli veya bemollü bir sesin eski durumuna getirilmesini gösteren nota işareti.

Karton: (is.), sinema, televizyon Seri hâlinde canlandırılan, karakterleri hayvan olan çizgi film.

Konsol: Fransızca console. (is.), mimarlık Yalnız bir yanındaki dayanak tarafından taşınan, diğer bölümleri boşlukta olan yatay yapı ögesi:

Muayene: (mua: yene), Arapça mu'āyene. 1. (is.), tıp Bir kimsenin hasta olup olmadığını veya hastalığın ne olduğunu araştırma, sağlık muayenesi:

Kalp krizi: (is.), tıp. Kalbi besleyen damarlardan birinin tıkanması ile ortaya çıkan, önlem alınmazsa ölüme yol açan rahatsızlık, kalp aksesi:

Minder: 1. (is.), spor. Yer alıştırıcılarında ve atlamalarda, düşmelerin sertliğini gidermek için kullanılan, deri veya kauçuktan yapılmış şilte. 2. (is.), spor Güreş karşılaşmalarının üzerinde yapıldığı, en az 10 santimetre kalınlığında, 9 metre çapında bir çember çizilmiş olan, çaprazlama köşeleri kırmızı ve mavi renklerle belirlenmiş yaygı.

Kemençe: (is.), müzik, Farsça kemānçe. Yayla diz üzerinde çalınan, kemana benzer, üç teli olan küçük bir çalgı, kemançe.

Ehram: (ehra: mı), Arapça ehram 1. (is.), tarih Piramit. 2. (is.), eskimiş, matematik Piramit.

Süvari: (süva: ri), Farsça sevārī. 1. (is.), askerlik Atlı asker: 2. (is.), denizcilik Ticaret gemilerinde kaptanlık yapan kimse:

Çapraz: (is.), spor Güreşte rakibin koltuk altından kol geçirip sarma oyunu.

Kasık, -ğı: (is.), anatomi. Vücudun karın ile uyluk arasındaki bölümü.

Mahur: (is.), müzik, (ma: hu: ru), Farsça mähūr. Klasik Türk müziğinde bir makam.

Saz semaisi: (is.), müzik. Klasik Türk müziğinde faslın en son çalınan sözsüz parçası.

Tambur: (is.), müzik, Arapça ṭanbūr. Klasik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli çalgı.

Sert: (s.), dilbilgisi Ciğerlerden gelen havanın ağız boşluğundaki tam kapalı veya yarı kapalı engellere çarpmasıyla oluşan (ünsüz), titreşimsiz, süreksiz, ötümsüz, tonsuz, sedasız.

Neşter: (is.), tıp, Farsça nīşter. Cerrahide kesme işlemlerinde kullanılan bıçak.

Müddeiumumi: (is.), eskimiş, hukuk, (müdde'iumu: mi:), Arapça mudde'ī + 'umūmī. Savcı.

Karargâh: (karargâ: hı), Arapça qarār + Farsça -gāh. 1. (is.), askerlik Bir birlik veya kurumun, kumandan ile yardımcı şube ve bölümlerinden oluşan kuruluş. 2. (is.), askerlik Ordunun uzun bir süre veya geçici olarak konakladığı yer:

Mahkûmiyet: (mahkû: miyet), Arapça mahkûmiyyet. (is.), hukuk Hükümlülük.

Kuvayımilliye: (is.), özel, tarih, (kuva: yımilliye), Arapça kuvā + milliyye. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanların İzmir'i işgal etmeleri ve Anadolu'da ilerlemeleri üzerine kurulan ve onlara karşı savaşan millî teşkilat.

Fitre: (is.), din bilgisi, Arapça fıtra. Ramazan ayı içinde verilen, miktarı belirli sadaka, fitır sadakası.

Yayla: (ya'yla). (is.), coğrafya Akarsularla derin bir biçimde yarılmış, parçalanmış, üzerinde düzlüklerin belirgin olarak bulunduğu, deniz yüzeyinden yüksek yeryüzü parçası, plato.

Takdir: (is.), din bilgisi. Yazgı.

Karpuz: Farsça harbüz. 1. (is.), bitki bilimi Kabakgillerden, sürüngen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarıçiçekler açan bir bitki (Citrullus vulgaris). 2. (is.), bitki bilimi Bu bitkinin dışı yeşil kabuklu, içi kırmızı ve sulu, iri meyvesi:

Konser: Fransızca concert. (is.), müzik Sanatçıların müzik eserlerini bir topluluk önünde çalması veya söylemesi.

Tehlike: Arapça tehluke. 1. (is.) Büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum, muhatara. 2. (is.) Gerçekleşme ihtimali bulunan fakat istenmeyen sakıncalı durum.

Kilometre: (is.), matematik, (kilome'tre, l ince okunur), Fransızca kilometre. 1.000 metrelik uzunluk ölçü birimi (km).

Zekâ: (is.), ruh bilimi, (zekâ:), Arapça zekā. İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlak, dirayet, zeyreklik, feraset.

Niyet: (is.), din bilgisi Namaz kılmaya, oruç tutmaya ve abdest almaya karar verip başlama.

Anonim: Fransızca anonyme. (s.), edebiyat Yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen, laedri.

Empati: (is.), ruh bilimi, Fransızca empathie. Duygudaşlık.

Fabl: (is.), edebiyat, Fransızca fable. Kahramanları çoklukla hayvanlardan seçilen, sonunda ders verme amacı güden, genellikle manzum hikâye, öykünce.

Alegori: Fransızca allégorie. 1. (is.), edebiyat Bir görüntü, bir yaşantı veya bir davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlandırıp dile getirme, yerine koyma. 2. (is.), edebiyat Bir sanat eserindeki öğelerin gerçek hayattan bir şeyleri temsil etmesi durumu.

Tekerleme: 1. (is.), edebiyat Çoğunlukla, masalların genellikle başında bulunan `Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.` gibi uyaklı giriş veya ara sözler: 2. (is.), edebiyat Saz şairleri arasında yapılan deyiş yarışı. 3. (is.), tiyatro Orta oyununda, özellikle Kavuklu'nun kullandığı sözler.

Mesih: (is.), özel, din bilgisi, (mesi: hi), Arapça mesīh. Hz. İsa'ya verilen adlardan biri.

Kulak, -ğı (I): Kulak 1. (is.), anatomi Başın her iki yanında bulunan işitme organı. 2. (is.), anatomi Bu organın, sesleri toplayıp içeriye almaya yarayan dış bölümü. 3 (is.), müzik Telli çalgılarda tel germeye yarayan burgu. 4. (is.), coğrafya Akarsuların ve özellikle göllerin karaya giren ve durgunlaşan yerleri.

Şekil: 1. (is.), edebiyat Biçim. 2. (is.), matematik Bazı matematiksel varlıkların gösterilmesine yarayan resim:

Yay: 1.(is.), matematik Bir çember üzerindeki iki nokta ile bu nokta arasındaki çember parçası. 2. (is.), matematik Bir eğriden alınan parça. 3. (is.), müzik Keman, viyolonsel vb. çalgılarda sürterek titreşim yoluyla ses çıkarmaya yarayan parça.

Gemi: (is.), denizcilik. Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.

Taç, -cı (II): (is.), spor, İngilizce touch. Yan.

Arpa: 1. (is.), bitki bilimi Buğdaygillerden bir bitki (Hordeum vulgare):

Ceza: (ceza:), Arapça ceza. (is.), hukuk Suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı yasaların öngördüğü yaptırım.

Buğday: 1. (is.), bitki bilimi Buğdaygillerin örnek bitkisi (Triticum).

Otlak, -ğı: (is.), coğrafya. Hayvan otlatılan yer, salmalık, yaylak, mera, özü(II).

Göbek: 1.(is.), anatomi Dölütte, yumurtanın dölüt dışında kalan bölümlerle ilişkisini sağlayan organların çıktığı yer. 2. (is.), toplum bilimi Kuşak, nesil, batın: 3.(is.), teknik Ön ve arka tekerlerin ortasına oturtulmuş mil üzerinde dönen ve teker tellerinin takılmasına yarayan parça.

İnşa: 1 (is.), edebiyat Düzyazı veya şiir kaleme alma, yazıya dökme. 2. (is.), edebiyat Düzyazı. 3. (is.), eskimiş, dilbilgisi Dilek kiplerine verilen genel ad.

Kuşku: 1 (is.), ruh bilimi Başkalarının iyi niyet ve amaçlarını kötüye yorarak işkillenme duygusu.

Yanıt: (is.), kimya. Canlı organizmaların tedavi veya diğer nedenlerle maruz kaldığı maddelere, durumlara karşı gösterdiği tepkime, reaksiyon.

Vezir: (vezi: ri), Arapça vezir. 1. (is.), tarih Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

Mabeyinci: (is.), tarih. Osmanlı Devleti'nde padişahların dışarıyla olan ilişkilerine bakan, buyruklarını ilgililere bildiren, bazı kişilerin dileklerini kendisine ileten görevli.

Otağ, -ğı: (is.), tarih. Büyük ve süslü çadır, çerge.

İğne: 1. (is.), bitki bilimi Bitkilerde yumurtacıkla tepecik arasındaki sapçık. 2. (is.), tıp Kas veya damar yoluyla vücuda sıvı bir ilacı basınçla vermek amacıyla enjektör ucuna takılan, boru biçiminde, ucu keskin metal araç.

Manda (I): (is.), hayvan bilimi. Geviş getirenlerden, derisinin rengi siyaha yakın, uzun seyrek kıllı bir hayvan, su sığırı, camız, kömüş (Buffelus).

Kavim, -vmi: (is.), toplum bilimi, Arapça kavm. Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.

Nitelik: (is.), felsefe Bireyi, nesne veya yaşantının bir yönünü ötekilerden ayırt etmeye yarayan ve ölçülebilen özellik, keyfiyet.

Köle: 1. (is.), tarih Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan veya başkasından satın alınan kimse, kul, esir(I).

Şehzade: (is.), tarih, (şehza: de), Farsça şeh + zade. Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san.

Ağ: 1.(is.), spor Oyun alanını ortadan ikiye bölen iple yapılmış örgü, file. 2. (is.), spor Çaprazlama örgü ile yapılan ve kale direkleri arkasına gerilen örgü, file.

Makas: 1. (is.), mimarlık Dirsek. 2. (is.), denizcilik Üst uçları birbirine bağlı, alt uçları açık olan iki direktten kurulmuş, ağırlık kaldırma düzeni. 3. (is.), hayvan bilimi Bazı eklem bacaklı hayvanların ön ayaklarında bulunan, savunma ve saldırmada kullanılan kıskaç. 4. (is.), spor Su topunda iki ayağın teker teker yarım daire biçiminde çevrilmesiyle yapılan bir hareket.

Deve: (is.), hayvan bilimi

Yük: 1.(is.), fizik Bir cismin yüzeyinde biriken elektrik miktarı. 2. (is.), tarih Yüz bin kuruşluk mal veya tutar:

Atlas: Fransızca atlas 1. (is.), coğrafya Dünyanın, bir ülkenin, bir bölgenin fiziksel ve siyasal coğrafyası ile ekonomi, tarih vb. konularda toplu bilgi vermek için bir araya getirilmiş coğrafya haritaları derlemesi

Leğen: Farsça leğen. (is.), anatomi Gövdenin arka veya alt ucunda bulunan, bir yandan omurganın bel bölümüyle, öte yandan bacaklarla eklemlenen kemik çatı, havsala.

Deve: Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan (Camelus).

Mağara: (mağ'a'ra), Arapça mağāre. (is.), coğrafya, jeoloji Karst bölgelerinde kireç taşlarının erimesiyle oluşan, büyük, birbirine koridorlarla bağlı yer altı kovukları.

Yüksük: (is.), bitki bilimi Köklerin ucunda bulunan ve kökün üretken dokusunu korumaya yarayan oluşum, kalensöve.

Kuş: (is.), hayvan bilimi Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

Anahtar: 1 (is.), fizik İstenilen yere veya aygıta, isteğe göre elektrik akımının geçmesini sağlamak için kullanılan düzen, çevirici, çevirgeç, şalter, komütatör. 2. (is.), müzik Notaların müzik merdivenindeki yükseklik derecelerini göstermek ve buna göre okunmasını sağlamak için portenin başına konulan işaret:

Asma: (is.), bitki bilimi Asmagillerden, dalları çardak üzerine yayılan üzüm vb. bitkiler.

Çekirdek: 1.(is.), biyoloji Bir hücrenin merkezini oluşturan c(is.)cik. 2. (is.), fizik Atom çekirdeği.

Mihen, -gi: Arapça mihekk, (is.), mineraloji Mihenk taşı.

Mavzer: (is.), eskimiş, askerlik, (Mauser özel adından) Atış hızı dakikada ortalama altı mermi olan ve orduda kullanılan bir tüfek tipi:

Otağ, -ğı: (is.), tarih. Büyük ve süslü çadır, çerge.

Halis: (s.), (ha: lis), Arapça ḥālīş. Katışık olmayan, katışıksız, saf.

Hane: 1. (is.), matematik Basamak. 2. (is.), müzik Klasik Türk müziğinde, peşrev vb. saz parçalarının bölümlerinden her biri.

Bencil: 1. (s.), felsefe Bencilik öğretisine inanan.

Kamet: (is.), din bilgisi, (ka: met), Arapça kāmēt. Farz olan namazdan önce okunan iç ezan.

Cümle: (is.), dilbilgisi Bir yargı bildirmek için tek başına çekimli bir fiil veya çekimli bir fiille kullanılan kelimeler dizisi, tümce.

Hazine: 1. (is.), ekonomi Devlet malı veya parası. 2. (is.), ekonomi Devlet malının veya parasının saklandığı yer.3. (is.), ekonomi Devletin altın, döviz, bono ve nakit işlemlerini maliye ile birlikte düzenleme görevini üstlenen makam.

Derviş: (is.), hayvan bilimi Kırlangıç balığının küçüğü.

Arı: (is.), hayvan bilimi. Zar kanatlılardan, bal ve bal mumu yapan, iğnesiyle sokan böcek (Apis mellifica).

Denk: (is.), fizik Destekleri paralel, yönleri aynı, şiddetleri eşit bulunan güçler.

Altın: (is.), kimya Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer (simgesi Au).

Dalkavuk: (is.), tarih Saraylarda devlet büyüklerini nükteli sözlerle eğlendiren kimse.

Ocak: (is.), tarih Yeniçeri teşkilatını oluşturan odalardan her biri.

Cephe: 1. (is.), askerlik Üzerinde savaşın sürdüğü bölge. 2. (is.), denizcilik Farklı ısıdaki iki su kütlesi arasındaki sınır. 3. (is.), meteoroloji Yerde veya daha yükseklerde sıklık, sıcaklık bakımından iki ayrı hava yığınının karşılaştıkları yer.

Çay (I): Çince. 1. (is.), bitki bilimi Çaygillerden, nemli iklimlerde yetişen bir ağaççık (Thea chinensis). 2. (is.), bitki bilimi Bu ağaççığın özel işlemlerle kurutulan yaprağı.

Top: (is.), askerlik Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah:

Namlu: 1. (is.), askerlik Tüfek, tabanca, top vb. ateşli silahların ucunda bulunan boru biçimindeki parça.

Bayrak: 1.(is.), bitki bilimi Baklagilllerde diğerlerinden daha üstte bulunan, daha büyük olan ve çoğunlukla başka bir renkte ve yuvarlakça olan taç yaprağı. 2. (is.), spor Atletizmdeki bayrak yarışında dört sporcunun elden ele geçirdiği kısa, yuvarlak sopa.

Kaside: (is.), edebiyat, (kasi: de), Arapça kaside. On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.

Ahret: (is.), din bilgisi, (a:hiret), Arapça āhret, Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya, öteki dünya.

Süngü: 1. (is.), askerlik Tüfek namlusunun ucuna takılan küçük kılıç biçiminde delici silah. 2. (is.), madencilik Kavlakları düşürmek için kullanılan sivri uçlu, uzun çelik çubuk.

Zelzele: (is.), coğrafya, Arapça zelzele. Deprem.

Yakut: (ya: kut), Arapça yāqūt. 1. (is.), jeoloji Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

Karınca: 1. (is.), hayvan bilimi Zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı (Formica)

Nafie: (is.), din bilgisi Fazladan kılınan namaz veya tutulan oruç.

Meçhul, -l : 1.(is.), eskimiş, dilbilgisi Edilgen fiil, malum karşıtı. 2. (s.), eskimiş, matematik Bilinmeyen.

 kbal, -li: (is.), tarih. Odalık.

Verem: Arapça verem. 1. (is.), tıp Herhangi bir organa ve en çok akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık, tüberküloz.

Fiyat: Arapça f   t 1. (is.), ekonomi Bir mal veya iş gücü için uygun görülen para karşılığı. 2. (is.), ekonomi Bir değer ile para birimi arasındaki ilişki:

 htizaz: (ihtiza: zı), Arapça ihtizaz. (is.), eskimiş, fizik Titreşim.

(s.): (is.), dilbilgisi Bir adı, nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen, belirten kelime,  n ad.

Bahir, -hri: Arapça ba r. (is.), eskimiş, edebiyat Aruzdaki vezin takımlarından her biri.

 ř: (is.), fizik Bir kuvvetin uygulanma noktasını hareket ettirirken harcadığı g c:

Mermer: Arapça mermer. (is.), jeoloji Bileşiminde % 75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.

Taş: 1.(is.), tıp Bazı organların içinde, özellikle idrar kesesi vb.nde oluşan, türlü biçim ve hacimdeki katı madde. 2. (is.), jeoloji Bazı kütlelerden kopan veya koparılan parça.

Kalay: 1. (is.), kimya Atom numarası 50, atom ağırlığı 118,7, yoğunluğu 7,29 olan, 232  C'de eriyen, gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element (simgesi Sn).

G l: Farsça gul. 1. (is.), bitki bilimi G lgillerin  rnek bitkisi (Rosa). 2. (is.) Bu bitkinin katmerli, genellikle kokulu olan  i eği.

Karanfil: Arapça  aranful. 1. (is.), bitki bilimi Karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi (Dianthus caryophyllus).

Perde: 1. (is.), hayvan bilimi Kaz,  rdek, martı gibi hayvanların parmaklarını birbirine biştiren zar. 2. (is.), müzik Bir müzik parçasını oluşturan seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi. 3. (is.), müzik Bu ses derecelerini sağlamak için çalgılarda bulunup parmaklarla basılan yer. 4. (is.), tıp Katarakt: 5. (is.), tiyatro Bir sahne eserinin büyük bölümlerinin her biri:

Sohbet: Arapça ş  bet. (is.), edebiyat söyleşi.

Y ran:  okluk, (ya: ra: nı), Farsça y r n. (is.), tarih Bir amaç çevresinde toplanmış veya aynı amacı güttükleri için bir araya gelmiş olanların tümü.

Düzen: 1. (is.), müzik. Müzik aletlerinde ses ayarı, akort. 2. (is.), toplum bilimi Toplumsal bir yapı içinde ögelerin bütüne, bütünün öğelere ve öğelerin birbirlerine göre ilişkileri.

Tasavvuf: Arapça taşavvuf. 1. (is.), felsefe Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlık birliği anlayışıyla açıklayan dinî ve felsefî akım: 2. (is.), din bilgisi Kur'an'da önerilen ve peygamberin hayatında uygulamaları görülen hayat tarzını yaşama gayreti, İslam gizemciliği.

Fars: (is.), tiyatro, Fransızca farce. Güldürü.

Fars: (is.), özel, Arapça fârs. İran'ın güneybatısında yaşayan halk veya bu halkın soyundan olan kimse.

Hece: Arapça hicā. 1. (is.), dilbilgisi Bir solukta çıkarılan ses veya ses birliği, seslem. 2. (is.), edebiyat Hece ölçüsü:

Anonim: (s.), edebiyat Yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen, laedri.

Halka: (is.), spor Yerden yüksekliği ayarlanabilen aralıklara asılı iki halatın uçlarına takılan 18 santimetre çapında, 28 milimetre kalınlığında tahta veya deri kaplı iki demir halkadan oluşan asılma araçlarından her biri.

Şiir: Arapça şî'r. 1. (is.), edebiyat Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk.

Destan: Farsça destan. 1. (is.), edebiyat Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir, epope.

Çağ: (is.), jeoloji Bir katmanın oluştuğu süre.

Fark: 1. (is.), mantık Ayrım. 2. (is.), matematik Çıkarma işleminin sonucu.

Soyut: (s.), felsefe Varlığı duyularla algılanamayan, mücerret, somut karşıtı, abstre:

Lirizm: (is.), edebiyat, Fransızca lyrisme. Kişisel duyguların ilham yolu ile coşkulu ve etkili anlatımı.

Dış: 1. (is.), sinema, televizyon Açık havada geçen sahneleri içine alan çekim. 2. (is.), spor Bazı top oyunlarında karşı takım oyuncularının vuruşuyla topun kalenin bulunduğu taraftan dışarı çıkması, aut.

Mecaz: (meca: zı), Arapça mecaz. (is.), edebiyat Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz.

Gümüş: (is.), kimya Atom numarası 47, atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan, 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element (simgesi Ag).

Çemen: 1. (is.), bitki bilimi Maydanozgillerden, kimyon türü bir bitki (Cuminum cyminum). 2. (is.), bitki bilimi Bu bitkinin kokulu tohumu.

Ağ: 1. (is.), spor Oyun alanını ortadan ikiye bölen iple yapılmış örgü, file. 2. (is.), spor Çaprazlama örgü ile yapılan ve kale direkleri arkasına gerilen örgü, file.

Rüya: (rüya:), Arapça ru' yā, 1. (is.) Düş. 2. (is.), mecaz Gerçekleşmesi imkânsız durum, hayal. 3. (is.), mecaz Gerçekleşmesi beklenen ve istenen şey, umut.

Hekim: (is.), Arapça hākīm. İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

Göl: (is.), coğrafya Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan, toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü.

Yıldız: (is.), denizcilik Kuzey 360°'lik yön, kuzey.

Punto: (is.), (pu'nto), İtalyanca punto. Matbaacılıkta, bilgisayarda harflerin büyüklük ve küçüklüklerine göre aldığı ad.

Font (I): (is.), İngilizce font. Dökme demir.

Font (II): (is.), İngilizce fount. Yazı karakteri.

Harita: (is.), coğrafya, (hari'ta), Arapça ḥarīṭa. Coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. konularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının, belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağı.

Bibliyografya: (is.), Yunanca. Kaynakça.

Slayt: (is.), İngilizce slide. Saydam

Teknoloji: (I ince okunur), Fransızca technologie. 1. (is.) Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi. 2. (is.) İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü.

Projeksiyon: Fransızca projection. 1. (is.), fizik Bir film veya belgenin ışık kaynağından çıkan ışınlarla ekran veya perde üzerinde görüntüsünün oluşturulma işi, iz düşümü. 2. (is.) Bu yolla oluşturulan görüntü, iz düşümü. 3. (is.), sinema, televizyon Gösterim.

Bilgisayar: (is.), bilişim: Çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi, önceden verilmiş bir programa göre yapıp sonuçlandıran elektronik araç, elektronik beyin:

Porsuk: (is.), hayvan bilimi Sansargillerden, su kıyılarında kazdıkları deliklerde yaşayan, ot ve etle beslenen, pis kokulu, memeli bir hayvan (Meles).

Tabaka (I): Arapça tabaka. 1. (is.), jeoloji Katman. 2 (is.), toplum bilimi Katman.

Karaardıç, -cı: (is.), bitki bilimi, (kara'ardıç). Güney Avrupa'da yetişen bir tür ardıç (Juniperus sabina).

Karga (I): (is.), hayvan bilimi. Kargagillerden, kanatları geniş, tüyleri kara renkte, tarla ve bahçelere çok zarar veren kuş (Corvus

Karga (II): (ka'rga), İtalyanca carga 1. (is.) Bir şeyin asıl durumunu yitirerek baş aşağı olması. 2. (is.), denizcilik Yelkenleri toplama

Zümrüt: Arapça zumurrud. 1. (is.), jeoloji Cam parlaklığında, yeşil renkte, saydam bir süs taşı, doğal alüminyum ve berilyum silikası.

Tepe: 1.(is.), anatomi Başın üst, kafatasının iki kulak arasında kalan bölümü.2. (is.), coğrafya Yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer biçimi. 3. (is.), matematik Çokgende veya çok yüzlüde köşelerden her biri.4 (is.), matematik İkizkenar bir üçgende eşit kenarların kesişme noktası.5. (is.), matematik Bakışım eksenini bulunan bir eğrinin veya yüzeyin bu eksenle kesişme noktalarından her biri.

Daire: 1. (is.), matematik Bir çemberin içinde kalan düzlem parçası. 2. (is.), müzik Saz takımında usul vurmaya yarayan tef.

Mesafe: (is.), matematik. Uzaklık.

Çatı: dilbilgisi Özne, nesne durumlarına göre, belirli çatı eklerinin fiil kök veya gövdelerine getirilen türev, bina: Sevinmek (sev-in-), sevdirmek (sev-dir-), sevindirmek (sev-in-dir-) gibi. 2. (is.), edebiyat Hikâye, roman, piyes vb. edebî türlerde olay kuruluşu, kurgu. 3. (is.), mimarlık Bir yapıyı örten ve eğik yüzeyleri olan damın tahtadan içyapısı.

Yaprak, -ğı: 1. (is.), bitki bilimi. Bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların olduğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler: 2. (is.), bitki bilimi Sarma yapılan asma yaprağı.

Yosun: (is.), bitki bilimi. Çoğu sulara, ağaç veya taşların üzerinde yetişen tallı bitkilerin ilkel yapıdaki örneklerine verilen genel ad.

Kemik: (is.), anatomi İnsanın ve omurgalı hayvanların çatisını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.

Sırt: 1. (is.), anatomi Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm. 2. (is.), anatomi İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan üst bölüm, göğüs karşısı.

Çalı: (is.), bitki bilimi. Böğürtlen, ahududu gibi küçük, dalları dibinden çatallanan ve sapları odunsu bitki.

Çam: (is.), bitki bilimi. Çamgillerin örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı (Pinus).

Kavak, -ğı: (is.), bitki bilimi. Söğütgillerden, sulak bölgelerde yetişen, boyu bazı türlerinde 30-40 metreye değin çıkan, kerestesinden yararlanılan uzun boylu bir ağaç (Populus).

Şarkı: (is.), edebiyat Divan edebiyatında, bestelenmek için dörtlükler biçiminde ve uyaklı olarak yazılmış olan şiir biçimi.

Güz: (is.), gök bilimi 22 Eylül ile 21 Aralık arasındaki mevsim.

Koç: (is.), özel, gök bilimi. Zodyak üzerinde Balık ile Boğa arasında bulunan takımyıldızın adı, Hamel.

Kilometre: (is.), matematik, (kilome'tre, l ince okunur), Fransızca kilometre 1.000 metrelik uzunluk ölçü birimi (km).

Makine: (maki' ne), İtalyanca macchina. 1. (is.), teknik Herhangi bir enerji türünü başka bir enerjiye dönüştürmek, belli bir güçten yararlanarak bir işi yapmak veya etki oluşturmak için çarklar, dişliler ve çeşitli parçalardan oluşan düzenekler bütünü.

Tam yol: (s.), denizcilik. Çok çabuk, yüksek hızda, süratli:

Tavşan (I): 1. (is.), hayvan bilimi Tavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, kemirgen, postundan yararlanılan bir tür memeli (Lepus europeus). 2. (is.), spor Atletizm yarışlarında rekor kırılabilmesi için tempoyu yüksek tutup belirli bir mesafeyi diğer atletlerin önünde koşan atlet.

Tay: (is.), hayvan bilimi. Üç yaşına kadar olan at yavrusu.

Tilki: 1. (is.), hayvan bilimi Köpekgillerden, uzunluğu 90, kuyruğu 30 santimetre kadar, ırklarına göre çeşitli renklerde olan, ağız ve burnu uzun ve sivri, kümes hayvanlarına zarar veren, kürkü beğenilen bir tür memeli (Vulpes).

Buzağı: (is.), hayvan bilimi. Yeni doğmuş, ana sütüyle beslenen sığır yavrusu.

Aralık: 1.(is.), ekonomi. Borsada hisse senetlerinin alım satım emirlerinin verildiği süre.2. (is.), fizik Bir sesi bir başka sestem, kalına veya inceye doğru ayıran uzaklık. 3. (is.),

müzik İki nota arasındaki perde uzaklığı. 4. (is.), müzik Portenin paralel çizgileri arasındaki boşluk. 5 (is.), spor Toplu beden eğitiminde art arda dizilenleri ayıran açıklık.

Kütük: 1. (is.), bilişim Bir arada işlenen ve birbirleriyle ilgili olan kayıtların tümü. 2. (is.), madencilik Kütük demir.3. (is.), mecaz Görgüsüz, kaba kimse.

Bahar (I): (baha: rı), Farsça bahar. (is.), gök bilimi İlkbahar.

Ağaç, -cı: (is.), bitki bilimi Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

Kurt, -du (I): 1. (is.), hayvan bilimi Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan (Canis lupus). 2. (is.), hayvan bilimi Yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük hayvan. 3. (is.), özel, gök bilimi, (kurdu). Güney gök küresinde, Akrep ile Boğa arasında bulunan takımyıldız.

Hoca: Farsça vñce. (is.), din bilgisi Müslümanlıkta din görevlisi.

Yönseme: (is.), ruh bilimi. Belli bir amaca veya sonuca yönelen, faaliyete dönüşmeyen etki gücü, temayül.

Karın: (is.), fizik Gelen ve yansımış dalgaların girişimiyle oluşan duraklı dalgalarda en büyük genlikte titreşen noktalar.

Dişi: (s.), anatomi Yumurta oluşturan veya yavru doğuran (birey).

Hayal: (is.), ruh bilimi İmge.

Kahve: 1. (is.), bitki bilimi Kök boyasıgillerden, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (Coffea arabica). 2. (is.), bitki bilimi Bu ağacın meyvesinin çekirdeği.

Dana: (is.), hayvan bilimi. İneğin, süten kesildikten sonra bir yaşına kadar olan yavrusu.

Masa: 1. (is.), coğrafya Düz duruşlu yer, düzlek yapı. 2 (is.), spor İç içe geçme ayaklarıyla yüksekliği ayarlanabilen masa biçiminde atlama aracı.

Demir: 1. (is.), kimya Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C'de eriyen, mavimtırak esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element (simgesi Fe).

Enginar: Rumca. 1. (is.), bitki bilimi Birleşikgillerden çok yıllık, dikenli bitki (Cynara scolymus). 2. (is.) Bu bitkinin sebze olarak tüketilen, iri, yuvarlak, yeşil çiçeği.

Bakla: Arapça bākīlā. 1. (is.), bitki bilimi Baklagillerden, yurdumuzun her yerinde yetiştirilen, yeşil kabuklu ve taneli bir bitki (Vicia faba): 2. (is.), bitki bilimi Bu bitkinin yeşil ürünü veya kuru tanesi.

Karabatak, -ğı: (kara'batak). 1. (is.), hayvan bilimi Karabatakgillerden, balıkla beslenen, gagası uzun ve sivri, kara tüylü bir deniz kuşu (Phalacrocorax).

Sis: (is.), coğrafya. Atmosferin alt tabakalarındaki küçük su taneleri veya buhardan oluşan bulutların çok alçalarak yeryüzüne kadar inmesiyle oluşan duman.

Balık, -ğı: (is.), hayvan bilimi. Omurgalılarından, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı:

Diş: (is.), hayvan bilimi Omurgalı hayvanların çenelerinde veya ilkel yapıllı omurgalıların gırtlak ve ağızlarında bulunan kemiksi sert parçalar.

Yılan: (is.), hayvan bilimi Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.

Kirpi: (is.), hayvan bilimi. Kirpigillerden, uzunluğu 25-30 santimetre olan, sırtı dikenlerle kaplı memeli hayvan (Erinaceus europaeus).

Çalı: (is.), bitki bilimi. Böğürtlen, ahududu gibi küçük, dalları dibinden çatallanan ve sapları odunsu bitki.

Eşek: 1. (is.), hayvan bilimi Atgillerden, uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı, merkep, karakaçan, uzun kulaklı (Equus asinus).

Böcek: 1. (is.), hayvan bilimi Eklem bacaklıların, altı bacaklı, çoğu kanatlı ve vücutları baş, göğüs, karın olarak eklemlerden oluşmuş hayvan sınıfı, haşere.

Mesele: (is.), eskimiş, matematik Problem.

Çile: (is.), din bilgisi Dervişlerin kırk gün süre ile kendilerine uyguladıkları zahmetli ve perhizli dönem.

Kuşku: (is.), ruh bilimi Başkalarının iyi niyet ve amaçlarını kötüye yorarak işkillenme duygusu.

Yaprak: 1. (is.), bitki bilimi Bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların olduğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler: 2. (is.), bitki bilimi Sarma yapılan asma yaprağı.

Çağla: (is.), bitki bilimi, (ça'ğla). Badem, kayısı, erik vb. tek çekirdekli yemişlerin körpeyken yenilebilen ham şekli.

Badem: (ba: dem), Farsça bādām. 1. (is.), bitki bilimi Badem ağacı. 2. (is.) Bu ağacın yaş veya kuru yenilen yemişi.

Keçi: (is.), hayvan bilimi Geviş getiren memelilerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen hayvan(Capra hircus).

Karabaş: (is.), bitki bilimi Ballıbabagillerden, çiçekleri mavi veya menekşe renginde başakçıklar durumunda olan güzel kokulu bir bitki (Lavandula stoechas).

Erik, -ği: 1. (is.), bitki bilimi Gülgillerden, beyaz çiçekli bir ağaç (Prunus domestica).

Savcı: (is.), hukuk. Devlet adına ve yararına davalar açan, kamu haklarını ve hukuku yerine getirmek üzere yargıç katında sanıkları kovuşturan görevli, müddeiumumi.

Talimat: (is.), askerlik Görevin gerektirdiği türlü hizmetlerin başarıyla yürütülmesi için kumandan, başkan veya daire başkanları tarafından verilen, o hizmetle ilgili sorumluluk, düzen ve ilkeleri içine alan buyruklar.

Jandarma: (janda'rma), İtalyanca gendarme. 1. (is.), askerlik Yurt içinde genel güvenliği ve kamu düzenini korumakla görevli, yasa ve nizamların koyduğu hükümlerin yürütülmesini ve bunlara dayanan hükûmet emirlerinin yerine getirilmesini sağlayan silahlı askerî kuvvet. 2. (is.), askerlik Bu kuvvette görevli olan kimse.

Davul: (is.), müzik Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı.

Çavuş: 1. (is.), tarih Osmanlı Devleti teşkilatında çeşitli hizmetler yapan görevli. 2. (is.), tarih Osmanlı ordusunda üst komutanların buyruklarını ast komutanlara ulaştıran görevli. 3. (is.), askerlik Onbaşıdan sonra gelen ve görevi manga komutanlığı olan erbaş: 4. (is.), askerlik Askerî okullarda sınıf başkanı:

Yargıç, -cı: (is.), hukuk. Millet adına, yargı yetkisini kullanarak yasaya aykırı davranışlarda veya uyuşulmayan işlerde yasayı yerine getirmekle, adaleti gerçekleştirmekle görevli kimse, hâkim.

Şeref: Arapça şeref. 1. (is.) Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur. 2. (is.) Toplumca benimsenmiş iyi şöhret.

Selamet: (sela: met, l ince okunur), Arapça selamet. (is.), edebiyat Anlatıma temel olan düşüncenin her bakımdan doğru ve sağlam olması.

Aristokrasi: (is.), toplum bilimi Soylu erki:

Koyun: (is.), hayvan bilimi Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan (Ovis aries).

Sırt: (is.), anatomi Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm. (is.), anatomi İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan üst bölüm, göğüs karşıtı.

Arş (I): (is.), din bilgisi, Arapça 'arş, İslam inanışına göre göğün en yüksek katı.

Arş (II): (ü.), askerlik, Fransızca marche 'Yürü' komutu:

Secde: (is.), din bilgisi, Arapça secde, Genellikle namaz kılariken alını, el ayaklarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum.

Ezan: (is.), din bilgisi, Arapça ezān. Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.

Güvercin: (is.), hayvan bilimi. Güvercingillerden, hızlı ve uzun zaman uçabilen, kısa vücutlu, sık tüylü, evcilleşmiş birçok türü bulunan, yemle beslenen bir tür kuş (Columba).

Fiyat: 1 (is.), ekonomi Bir mal veya iş gücü için uygun görülen para karşılığı. 2. (is.), ekonomi. Bir değer ile para birimi arasındaki ilişki.

Sağ: (is.), spor Boksta sağ yumrukla vuruş.

Medeniyet: (is.), toplum bilimi, Arapça medeniyet Uygarlık. Eşik. 1 (is.), coğrafya Karalar üzerinde veya deniz diplerinde birbirine komşu iki çukurluğu ayıran tümsek biçiminde, üzeri çoğu kez düz kabartılar. 2 (is.), müzik Telli çalgılarda üzerine tellerin bindiği köprü. 3 (is.), ruh bilimi Bir tepkinin başlamasında, ortaya çıkmasında etkili olan ruhsal, fizyolojik nokta.

İbik: (is.), anatomi Bazı kemiklerde bulunan ve kasların tutunmasına yarayan, çizgi durumunda pürtüklü çıkıntı.

Romatizma: (is.), tıp, (romati'zma), İtalyanca reumatismo. Kaslarda ve özellikle eklemlerde kendini gösteren ağrılı hastalıkların genel adı.

Sığır: (is.), hayvan bilimi Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.

Sepet: 1. (is.), denizcilik Sazdan örülmüş balık kapanı. 2. (is.), spor Basketbolda sayı kazanmak için, içine top atılmaya çalışılan demir çembere geçirilmiş altı açık ağ.

Kenar: (is.), matematik Bir biçimi sınırlayan çizgilerden her biri:

Tavuk, -ğu: (is.), hayvan bilimi. Sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı (Gallus).

Ördek, -ği: (is.), hayvan bilimi Perde ayaklılardan, evcil ve yabani türleri bulunan su kuşu, badi, badik (Anas).

Sağrı: (is.), anatomi. Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.

Bacak: 1. (is.), anatomi Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü. 2. (is.), anatomi Hayvanlarda yürümeye veya atlamaya yarayan organ.

Balon: (is.), denizcilik Geriden gelen rüzgârdan yararlanmak amacıyla yatın ana direği üzerine çekilen üç köşeli, hafif yelken.

Buzağı: (is.), hayvan bilimi. Yeni doğmuş, ana sütüyle beslenen sığır yavrusu.

Defter: Arapça defter. (is.), tarih Vergi, gelir ve nüfus bilgilerinin kayıtlarının tutulduğu resmî belge.

Bağlam: 1. (is.), dil bilimi Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst. 2. (is.), edebiyat Bent.

Kahve: Arapça kahve. 1. (is.), bitki bilimi Kök boyasıgillerden, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (Coffea arabica). 2. (is.), bitki bilimi Bu ağacın meyvesinin çekirdeği.

İkinci: 1. (is.), din bilgisi İkinci ezanı. 2. (is.), din bilgisi İkinci namazı.

Kese: 1. (is.), anatomi Organizmanın bazı boşlukları. 2. (is.), bitki bilimi Su bitkilerinde içi hava ile dolu olan ve bitkinin suda yüzer durumda kalmasını sağlayan şişkinlik. 3. (is.), tarih Beş yüz kuruşluk para birimi.

Cep: 1. (is.), askerlik Savaş alanının bir yerinde düşmanın geriletilmesiyle ortaya çıkan taktik durum, çökertme. 2. (is.), spor Otomobil yarışlarında arabalarının yarışa başladıkları nokta.

Mercek: (is.), fizik. İçinden geçen paralel ışınları düzenli bir biçimde birbirine yaklaştıran veya birbirinden uzaklaştıran, camdan veya ışık kırıcı herhangi bir maddeden yapılmış, genellikle küresel yüzeylerle sınırlanmış saydam c(is.), adese, lens.

Tepkime: (is.), kimya. Birbirini etkileyen maddeler arasında ortaya çıkan durum, reaksiyon, teamül.

Formül: 1. (is.), matematik Bir veya birçok niceliğe bağlı bulunan bir niceliğin hesaplanmasına yarayan matematiksel anlatım. 2. (is.), kimya Bir ilacın hazırlanmasında bir sonucun elde edilmesinde izlenecek işlemlerin çeşitli sayılar ve semboller kullanılarak ifade

edildiği özgün kavram. 3. (is.), kimya Birleşik bir cismin birleşimine giren maddeleri ve bunların o birleşik maddedeki oranlarını gösteren kısaltma takımı.

Boyut: 1.(is.), matematik Doğruların, yüzeylerin veya c(is.)lerin ölçülmesinde ele alınan üç doğrultudan uzunluk, genişlik ve derinlikten her biri, buut. 2. (is.), sinema, televizyon Film veya fotoğrafta boyut, format.

İmge: 1. (is.), ruh bilimi Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 2. (is.), ruh bilimi Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj.

Muamma: (is.), edebiyat şıklık geleneğinde manzum bilmece.

Kâfir: (kâ: fir), Arapça kâfir. (is.), din bilgisi Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.

Zaviye: 1. (is.), eskimiş, din bilgisi Küçük tekke. 2. (is.), eskimiş, matematik Aç.

Fonetik: (is.), dilbilgisi Ses bilgisi.

Kopya: (is.), biyoloji Aynı canlıdan eşeysiz olarak üreyen canlı, klon.

Matbaa: (is.), Arapça maṭbaʿa. Basımevi.

İcat, -dı: (i:ca: dı), Arapça icād. 1. (is.) Buluş. 2. (is.) Gerçekmiş gibi gösterme çabası.

Radyo: (ra'dyo), Fransızca radio: 1. (is.) Elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi. 2. (is.) Elektrik dalgalarıyla düzenli olarak yayın yapan istasyon ve bu istasyonun programlarını düzenlemekle görevli kuruluş. 3. (is.) Bu istasyonun yayınlarını alan araç.

Televizyon: (is.), Fransızca télévision. Vericiden iletilen dalgaların görüntü ve ses olarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan aygıt, televizyon alıcısı.

Dakika: (is.), matematik Bir derecenin altmışta biri.

Film: 1. (is.), sinema Bir oyunun bütünü taşıyan şerit veya şeritlerin bütünü. 2. (is.), sinema Sinemalarda gösterilen eser.

Otomobil: (is.), Fransızca automobile. Motorlu, dört tekerlekli kara taşıtı.

Benzin: Fransızca benzine 1. (is.), kimya Petrolün damıtılması ile elde edilen, özgül ağırlığı yaklaşık 0,65 olan, renksiz, uçucu, kendine özgü kokusu bulunan bir sıvı. 2. (is.) Bir organik yağ çözücü türü. 3. (is.), eskimiş Benzen.

Erkek: (is.), biyoloji Sperma oluşturan organizma.

Bit: (is.), hayvan bilimi. Yarım kanatlılar alt takımına giren, insan ve memeli hayvanların vücudunda asalak olarak yaşayan böcek, kehle (Pediculus).

Destan: Farsça destan. 1. (is.), edebiyat Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir, epope. Manas, Şehname, İlyada, Kalevala birer destan örneğidir.

Aile: (is.), toplum bilimi Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik:

Zihin: (is.), ruh bilimi Bellek, an.

Çevre: 1. (is.), dilbilgisi Bir birimden önce veya sonra gelen aynı türden birimlerin tümü, bunların oluşturduğu küçük grup, kontekst. 2. (is.), matematik Düzlem üzerindeki bir şekli sınırlayan çizgi. 3. (is.), toplum bilimi Hayatın gelişmesinde etkili olan doğal, toplumsal, kültürel dış faktörlerin bütünlüğü.

Şahıs, -hsı: (is.), Arapça şahş. Kişi.

Kadro: (ka'dro), İtalyanca quadro. 1. (is.) Bir kamu kuruluşunun, bir işletmenin, denetim veya yönlendirme işlerini gerçekleştirenler ve bunların taşıdığı ödev, yetki ve sorumlulukların hepsi. 2. (is.) Bu kişi ve sorumlulukları sayı, nitelik ve aşamalarıyla gösteren çizelge. 3. (is.) Bu çizelgedeki yer. 4. (is.) Bisiklet ve motosiklette iskeleti oluşturan metal bölüm. 5. (is.) Bir işte görev alan kişi veya kişiler, ekip.

Sabır, -brı: Arapça şabr. 1. (is.) Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. (is.) Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

Hafız: (ha: fız), Arapça hāfız. (is.), din bilgisi Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

Kazıklı humma: (is.), tıp. Tetanos.

Çene: (is.), denizcilik. Baş bodoslamasının omurga ile birleştiği yer, çarık.

Sinir: (is.), anatomi Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet:

Semptom: (is.), tıp, Fransızca symptôme. Belirti.

Temas: (is.), ruh bilimi. Dokunma.

Spor: Fransızca spore. 1. (is.), bitki bilimi Çiçeksiz bitkilerde üreme organı. 2. (is.), hayvan bilimi Bir hücreli hayvanların çok özelleşmiş olan üreme hücresi.

Tetanos: (is.), tıp, Fransızca tetanos. İnsan ve hayvan vücuduna açık yaralardan giren, genellikle toprakta, gübrede yaşayan bir basilin yol açtığı, kasların sürekli ağırlı kasılmasıyla kendini gösteren ateşli ve tehlikeli bir hastalık, kazıklı humma.

Pas: (is.) kimya. Demir veya demir alaşımlarının aşınması sonunda ortaya çıkan ve esas itibarıyla demir oksit ve hidroksitten meydana gelen aşınma türü. 2. (is.), tıp

İdeal: (is.), felsefe Ülkü:

Gözlem: 1. (is.), gök bilimi Bir gök cismini, bir gök olayını çıplak gözle veya bir araç yardımıyla izleyerek görülen değerleri tespit etme işlemi, rasat. 2. (is.), edebiyat Bir yazı veya eseri yazmaya başlamadan önce konusuyla ilgili gerekli bilgi, deney, inceleme ve araştırma yapma işi. 3. (is.), felsefe Çeşitli araç ve gereçlerin yardımıyla olayların sebeplerini bilmek için uygulanan bilimsel yöntem.

Fonetik: (is.), dilbilgisi. Ses bilgisi.

Toplum: (is.), toplum bilimi Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet.

Şuur: (is.), ruh bilimi, (şuu: ru), Arapça şu'ūr. Bilinç.

Kâfir: (is.), din bilgisi Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.

Zaviye: 1. (is.), eskimiş, din bilgisi Küçük tekke. 2. (is.), eskimiş, matematik Açı.

Kilise: (is.), din bilgisi Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

Maddi: (s.), fizik Maddesel.

Manevi: (s.), (ma: nevi:), Arapça ma'nevī. Görülmeyen, duyularla sezilebilen, ruhani, tinsel, maddi karşıtı.

Molla: (is.), tarih Büyük kadı.

Subaşı: (su'başı). 1. (is.), tarih Şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı.

Muamma: (is.), edebiyat şıklık geleneğinde manzum bilmece.

Ad: (is.), dilbilgisi Canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime, (is.).

Kıyı: (is.), denizcilik Sahil.

İdrak: 1. (is.), ruh bilimi Algı. 2. (is.), ruh bilimi Algılama.

Ruh: (is.), felsefe Bedeni etkin kılan canlılık ilkesi, bedenin hayat gücü.

Akım: 1. (is.), fizik Hava, su vb. akışkan maddelerin veya elektrik yüklerinin belli bir yönde akışı, yer değiştirmesi, cereyan. 2. (is.), coğrafya Debi.

Postmodernizm: Fransızca postmodernisme. 1. (is.), edebiyat Modernist arayışın canlılığını kaybetmesinden sonra XX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan çeşitli üslup ve yönelişlerin adı. 2. (is.), mimarlık Günümüz mimarisinde işlevsel olmayı bir tarafa bırakıp değişik yapı biçimlerini serbestçe kullanma eğiliminde olan üslup.

Yansıma: (is.), dilbilgisi. Doğa seslerine benzer seslerle yapılan kelime, taklidi kelime, onomatope: Gürültü, şırıltı, bingıldak, güm güm, vızıldamak vb.

Kalıtım: (is.), biyoloji. Çevre etkileriyle köklü olarak değiştirilemeyen özelliklerin, döllenme sırasında, dişi ve erkeğin kromozomları aracılığıyla bir kuşaktan ötekine geçmesi, soya çekim, irs, irsiyet, veraset.

Hakim: (is.). 1. hukuk Yargıç. 2. (s.), eskimiş, din bilgisi Her şeyi bilen (Tanrı).

Bağlam: (is.), 1.dil bilimi Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst. 2. (is.), edebiyat Bent.

Tepkime: (is.), kimya. Birbirini etkileyen maddeler arasında ortaya çıkan durum, reaksiyon, teamül.

İhanet: (iha: net), Arapça ihanet.1. (is.) Hıyanet, hainlik. 2. (is.) Evlilikte, sevgide aldatma, sadakatsizlik. 3. (is.) Gerektiğinde yardımda bulunmama, bir kimsenin güvenini yok etme.

Plan: (is.), sinema, televizyon Çekim.

Mercek: (is.), fizik. İçinden geçen paralel ışınları düzenli bir biçimde birbirine yaklaştıran veya birbirinden uzaklaştıran, camdan veya ışık kırıcı herhangi bir maddeden yapılmış, genellikle küresel yüzeylerle sınırlanmış saydam c(is.), adese, lens.

Yorum: (is.), müzik, tiyatro. Bir müzik parçasını veya bir tiyatro oyununu kendine özgü bir duyarlık ve teknikle çalma, söyleme veya oynama.

Kültür: (is.), biyoloji Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme.

Çizgi: (is.), matematik Bir noktanın yürütülmesiyle oluşan biçim.

Nokta: (is.), dilbilgisi, 1.Cümlelerin bittiğini anlatmak için sonuna konulan, küçük benek biçimindeki noktalama işareti (.) 2. (is.), matematik Hiçbir boyutu olmayan işaret. 3. (is.), spor Orta nokta.

Doku: (is.), anatomi Bir vücudun veya bir organın yapı öğelerinden birini oluşturan hücreler bütünü, nesiç.

Figür: (is.) Bir dansı veya oyunu oluşturan ölçülü adımlarla beliren zincirleme hareketlerden her biri. (is.), müzik Birbirini izleyerek melodik ve ritmik bakımdan bir bütün oluşturan notalar grubu.

Boyut: 1. (is.), matematik Doğruların, yüzeylerin veya c(is.)lerin ölçülmesinde ele alınan üç doğrultudan uzunluk, genişlik ve derinlikten her biri, buut:2. (is.), sinema, televizyon Film veya fotoğrafta boyut, format.

İlgi: 1. (is.), kimya Kimyasal şartlar eş veya birbirine çok yakın olduğunda öğelerin birbirleriyle birleşmede gösterdiği seçicilik. 2. (is.), ruh bilimi Dikkati öncelikle belirli bir şey üzerinde toplama eğilimi. 3. (is.), ruh bilimi Belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanıma:

Deneme: (is.), edebiyat Herhangi bir konuda yeni ve kişisel görüşlerle bezenmiş bir anlatım içinde sunulan düzyazı türü:

Ekonomi: Fransızca économie, 1. (is.) İnsanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü, iktisat:2. (is.) Bu ilişkileri inceleyen bilim dalı, iktisat. 3. (is.) Tutum:

Estetik: 1. (is.), felsefe Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu, bedii. 2. (s.), tıp Kusurlu bir organı düzeltmek veya güzelleştirmek amacıyla uygulanan (yöntemler):

Sonsuz: (s.), matematik Sonu olmayan, her niceliği aşabilen değişken (nicelik).

Bilgi: (is.), felsefe: Duyu organları yoluyla algılama, hayal gücü ve bellek yardımıyla zihnin ilk olarak kavradığı temel düşünceler. 2.(is.), bilişim: Verinin anlam kazanmış biçimi.

Doygunluk, (is.), ruh bilimi Bir isteğin yerine gelmesi, bir şeyin elde edilmesi, varılmak istenen bir hedefe ulaşılmasından doğan duygu, tatmin:

Dayı: (is.), tarih Osmanlı Devleti'nde Tunus, Cezayir ve Trablusgarp'ta seçimle başa getirilen yönetici.

Son: (is.), anatomi: Döl eşi.

Formül: 1. (is.), matematik Bir veya birçok niceliğe bağlı bulunan bir niceliğin hesaplanmasına yarayan matematiksel anlatım. 2. (is.), kimya Bir ilacın hazırlanmasında bir sonucun elde edilmesinde izlenecek işlemlerin çeşitli sayılar ve semboller kullanılarak ifade

edildiği özgün kavram. 3. (is.), kimya Birleşik bir cismin birleşimine giren maddeleri ve bunların o birleşik maddedeki oranlarını gösteren kısaltma takımı.

Biyokimya: (is.), kimya, (biyo' kimya:), Fransızca bio + Arapça kīmyā ,Hücreden en gelişmiş organa kadar canlı dokuları inceleyen ve bunları oluşturan maddeleri araştıran bilim dalı.

Hesap: (is.), ekonomi Bankadaki işlemlerin yapılabilmesi için kişi, kurum ve kuruluşlar adına düzenlenen çizelge.

Molekül: 1. (is.), kimya Element veya bileşikler oluşturan ve onların özgül niteliklerini gösteren en küçük birim, madde. 2. (is.), fizik Fiziksel kimyada bir veya birkaç atomun birleşmesinden oluşan, birkaç çekirdek veya elektronlu yapı.

Komutan: (is.), askerlik. Bir asker topluluğunun başı, kumandan, bey:

Elektrik: (is.), fizik Maddenin elektron, pozitron, proton vb. parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü.

Göz: (is.), anatomi Görme organı, basar.

Yalnız: (is.), ruh bilimi Toplumsal ilişkilerden yoksun veya yoksun bırakılan kişi.

Gerçek: (s.), felsefe Düşünülen, tasarımlanan, imgelenen şeylere karşıt olarak var olan.

Gövde: 1. (is.), bitki bilimi Ağaç ve bitkilerin dallarının dışında kalan ana bölümü: 2. (is.), anatomi İnsan bedeninde baş, kol ve bacaklar dışında kalan bölüm. 3. (is.), anatomi Hayvanlarda baş, ayak ve kuyruktan geri kalan bölüm. 4. (is.), dilbilgisi Ad ve fiil köklerinden yapım ekleriyle türetilmiş kelime:

Arslan: (is.), hayvan bilimi. Aslan.

Kaplan: (is.), hayvan bilimi. Kedigillerden, enine siyah çizgili, koyu sarı postu olan, Asya'da yaşayan çevik ve yırtıcı hayvan (Felis tigris).

Kas: (is.), anatomi. Tellerden oluşan ve kasılarak vücut hareketlerini sağlayan organ ve bu organın telsi dokusu, adale.

Sırtlan: (is.), hayvan bilimi. Sırtlangillerden, genellikle leşle beslenen, etçil, postu benekli bir hayvan, yeleli kurt (Hyaena).

Sonuç: 1. (is.), spor Sürmekte olan veya biten bir yarışmanın veya spor karşılaşmasının sayı bakımından durumu, skor. 2. (is.), edebiyat Yazının veya sözün bitim bölümü.

Ecza: (ecza:), Arapça ecza. (is.), kimya Canlılardaki rahatsızlıkların bozuklukların ve çeşitli hastalıkların tanısı, önlenmesi veya tedavisi için yararlanılan doğal veya sentez yoluyla hazırlanmış madde.

Basamak: 1. (is.), matematik Ondalık sayı sisteminde bir sayının sağdan sola doğru rakamlarının derecelerine göre her birinin bulunduğu yer, hane. 2. (is.), matematik Bir tam denklemde bulunan bilinmeyen en yüksek kuvveti.

Emek: (is.), toplum bilimi İnsanın bilinçli olarak belli bir amaca ulaşmak için giriştiği hem doğal ve toplumsal çerçevesini hem de kendisini değiştiren çalışma süreci.

Öykü: (is.), edebiyat, Hikâye.

İz: (is.), matematik Bir düzlemin başka bir düzlemle veya bir doğru ile kesişmesinden doğan ara kesit.

Fark: 1. (is.), mantık Ayrım. 2. (is.), matematik Çıkarma işleminin sonucu.

Dava: (is.), hukuk Korunmanın bir hüküm ile sağlanması için yargı organlarına başvurma.

Savaş: 1. (is.), askerlik Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal

Savunma: (is.), spor Bir takımın, kalesini korumak için gösterdiği çaba, defans.

Işık: (is.), fizik Yüksek derecede ısıtılan c(is.)lerin veya çeşitli enerji biçimleriyle uyarılan c(is.)lerin gaz ış yaydığı gözle görülen ışım.

Var: (is.), dilbilgisi Sahiplik bildiren olumlu ad cümleleri kuran bir söz:

Kompleks: 1. (s.), kimya Karmaşık. 2. (is.), ruh bilimi Karmaşa.

Deneme: (is.), edebiyat, Herhangi bir konuda yeni ve kişisel görüşlerle bezenmiş bir anlatım içinde sunulan düzyazı türü.

Mekân: (is.), eskimiş, gök bilimi Uzay.

Nefes: (is.), edebiyat Bektaşî ve Alevilerin görüş ve düşüncelerini belirtmek için yazılmış şiir.

Oda: (is.), tarih Yeniçeri kışlası.

Dönüş: (is.), spor Oyuncunun bir ayağını yerden kesmeden yaptığı dönme hareketi.

Adım: 1. (is.), matematik Bir gösterge ucunun eş olarak ayrılmış yaylardan biri boyunca aldığı yol. 2. (is.), spor Bir yarışın belirli uzaklığı kapsayan bölümlerinden her biri, etap.3. (is.), spor Ayakta, esas duruşta, bir ayağın türlü yönlerde iki ayak boyu kadar yer değiştirmesi.4. (is.), teknik İki diş arasındaki aralık.

Beyin: (is.), anatomi Kafatasının içinde beyin zarları ile örtülü, iki yarım küre biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, ensefal, dimağ.

Kanıt: 1. (is.), hukuk Anlaşmazlık konusu olan şeyde, yargıcın kanılarını oluşturan şey, delil. 2. (is.), mantık Sonurguya ulaşan bir usamlamanın dayandığı gerçek, delil.

Meslek: 1. (is.), felsefe Öğreti. 2. (is.), felsefe Dizge.

Köken: (is.), ticaret Bir malın üretildiği veya yapıldığı, alındığı, getirildiği yer, menşe, orijin.

Roman: Fransızca roman, 1. (is.) İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür. 2. (is.) Bu türde yazılmış eser:

Baskı: 1. (is.), spor Top oyunlarında karşı takım oyuncusunun hareketini ve sonuç almasını engellemek amacıyla uygulanan yakın savunma durumu, pres. 2. (is.), ruh bilimi Belirli ruhsal etkinlik ve süreçleri, kişinin isteği dışında bilinçaltına itmesi veya bu itilenlerin bilince çıkmasını önleme durumu.

Aşama: (is.), spor Bir yarışın belirli uzaklığı kapsayan bölümlerinden her biri, etap.

Karakter: 1. (is.), edebiyat Bir eserde duygu, tutku ve düşünce yönlerinden ele alınan kimse. 2. (is.), felsefe Bireyin kendi kendine egemen olmasını, kendi kendisiyle uyum içinde bulunmasını, düşünüş ve hareketlerinde tutarlı, sağlam kalabilmesini sağlayan özellikler bütünü.

Kültür: (is.), biyoloji Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme:

Kategori: (is.), felsefe, mantık Ulam

Alan: 1. (is.), fizik İçinde birtakım kuvvet çizgilerinin yayılmış bulunduğu varsayılan uzay parçası. 2. (is.), sinema, televizyon Bir alıcı merceğinin net bir görüntü sağlayabildiği derinlik ve genişliğin bütünü. 3. (is.), spor Yarışmaların, karşılaşmaların ve oyunların yapıldığı yer, saha.

Karmaşık: 1. (s.), kimya Çözeltide kendisini oluşturan parçalara iki yönlü olarak ayrışan (iyon veya birleşik), kompleks. 2. (s.), teknoloji Üstün teknolojisi olan, sofistike.

Terkip: 1. (is.), eskimiş, dilbilgisi Tamlama. 2. (is.), eskimiş, kimya Bileşim.

Toprak: (is.), jeoloji, Kara.

Eleştiri: 1. (is.), edebiyat Bir edebiyat veya sanat eserini her yönüyle değerlendirerek anlaşılmasını sağlamak amacıyla yazılan yazı türü, tenkit, kritik. 2. (is.), felsefe Özellikle bilginin temellerini ve doğruluk durumunu inceleme, sinama, yargılama:

İnceleme: (is.), edebiyat Bir bilim veya sanat konusunu her yönüyle geniş biçimde açıklayan eser veya yazılı araştırma:

Psikoloji: 1. (is.) Ruh bilimi, ruhiyat. 2. (is.), edebiyat Herhangi bir edebiyat ürününde, kişilerin kişiliklerini belirleyen duyuş, düşünüş, davranış biçimi.

Eksen: (is.), matematik Üzerinde bir pozitif yön varsayılan sonsuz doğru.

Şekil: 1. (is.), edebiyat, Biçim. 2. (is.), matematik Bazı matematiksel varlıkların gösterilmesine yarayan resim.

Beyin: (is.), anatomi Kafatasının içinde beyin zarları ile örtülü, iki yarım küre biçiminde sinir kütesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, ensefal, dimağ.

Ruh: (is.), felsefe Bedeni etkin kılan canlılık ilkesi, bedenin hayat gücü.

Damıtmak: (is.) kimya, fizik Gaz ürünler elde etmek için, bazı katı nesneleri ısı yoluyla temel öğelerine ayırmak, imbikten çekmek, takdir etmek.

Prensip: (is.), mantık, Fransızca Principe. İlke.

Pota: (is.), spor, Fransızca poteau. Basketbolda düşey bir levhaya monte edilmiş yatay çember ile ağdan meydana gelen düzenek.

Bilinç: (is.), ruh bilimi Algı ve bilgilerin zihinde duru ve aydınlık olarak izlenme süreci, şuur.

İfade: 1. (is.), hukuk Tanık ve sanıkların olay hakkında yargı organlarına yaptıkları sözlü açıklama. 2. (is.), felsefe, Dışa vurum.

Heyecan: (is.), felsefe, Coşku.

Sentez: Fransızca synthèse. 1. (is.), kimya Element veya başka maddeleri bir araya getirerek yapay olarak bileşik c(is.)ler oluşturma, bireşim. 2. (is.), felsefe Yalından karmaşık olana, külliden cüziye, zorunludan olasıya, ilkeden onun uygulanmasına, genel yasadan bireysel duruma, nedenden etkiye, öncülden varılan sonuca giden düşünme biçimi, bireşim:

Estetik, -ği: Fransızca esthétique. 1. (is.), felsefe Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu, bedii. 2. (s.), tıp Kusurlu bir organı düzeltmek veya güzelleştirmek amacıyla uygulanan (yöntemler).

Nesne: 1. (is.), dilbilgisi Geçişli fiili bütünleyen yalın veya belirtme durumunda bulunan tümleç 2. (is.), felsefe Öznenin dışında kalan her konu, obje:

Deve diken: (is.), bitki bilimi. Birleşikgillerden, yol ve tarla kenarlarında yetişen, 30-100 santimetre yüksekliğinde, 1-2 yıllık ve otsu bir bitki, meryemana diken, peygamber diken, sütü kengel (Silyum marianum):

Obj: (is.), felsefe, Fransızca objet, Nesne.

Gerçek: (s.), felsefe Düşünülen, tasarımlanan, imgelenen şeylere karşıt olarak var olan.

İdrak: (idra: k), Arapça idrak, 1. (is.), ruh bilimi Algı. 2. (is.), ruh bilimi Algılama.

Haberleşme: (is.), teknik İletişim.

Haber: Arapça haber, (is.), eskimiş, dilbilgisi Yüklem.

Yapı: 1. (is.), biyoloji Bir hücrede, bir dokuda, karmaşık oluşumlu bir organizmada elemanların düzeni. 2. (is.), felsefe Ögeleriyle somut bağımlılığı olan bütün. 3. (is.), toplum bilimi Parçaları ve ögeleri arasında yasaya uygunluk, durağan bağlar ve karşılıklı ilişkiler bulunan dizge veya bütün, strüktür.

Kurgu: 1. (is.), edebiyat Çatı. 2. (is.), felsefe Uygulamaya geçmeyen, sadece bilmek ve açıklamak amacını güden düşünce, kuramsal araştırma, spekülasyon. 3. (is.), sinema, televizyon. Bir filmin değişik süre ve yerlerde çekilen bölümlerini, bir uyum ve anlam bütünlüğü sağlayarak birleştirme, montaj. 4. (is.), sinema, televizyon Gerçek olmayan olay ve kahramanlardan oluşan eser.

İletişim: (is.), teknik Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon.

Kaynak: (is.), fizik Herhangi bir enerjinin oluşup çevreye yayıldığı yer.

Nitelik: (is.), felsefe Bireyi, nesne veya yaşantının bir yönünü ötekilerden ayırt etmeye yarayan ve ölçülebilen özellik, keyfiyet.

Deyiş: 1. (is.), edebiyat Halk şiiri, halk türküsü. 2. (is.), müzik Semahla birlikte yalnızca bağlama eşliğinde ağır tempoda söylenen bir beste türü.

Haz: 1. (is.), felsefe Bir şeyden duyusal veya manevi sevinç duyma. 2. (is.), müzik Ezgi. 3. (is.), ruh bilimi Sürdürülmesi istenen ılımlı ve doyumluk veren coşku:

Uygulama: (is.), hukuk, Yürütüm.

Belagat: (is.), eskimiş, edebiyat Konuyu bütün yönleriyle kavrayarak hiçbir yanlış ve eksik anlayışa yer bırakmayan, yorum gerektirmeyen, yapmacıktan uzak, düzgün anlatma sanatı.

Hareket: Arapça hareket. 1. (is.), fizik Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, devinim, aksiyon. 2. (is.), coğrafya Deprem. 3. (is.), felsefe Devinim. 4. (is.), müzik Bir parçanın yavaşlık, çabukluk derecesi. 5. (is.), spor Kas ve eklemlerin, belli doğal şartlar içerisinde işlemleri sonucu vücut bölümlerinde düzenli ve olumlu etkilerle oluşturdıkları yer değişimi.

Rüzgâr: (is.), meteoroloji Rüzgâr çizelgesinde hızı 17-21 deniz mili olan ve kuvveti 5 ile gösterilen esinti.

Yaprak, -ğı: 1. (is.), bitki bilimi Bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların oluştuğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler. 2. (is.), bitki bilimi Sarma yapılan asma yaprağı.

Fırtına: (fırtı'na), İtalyanca fortunale. 1. (is.), meteoroloji Rüzgâr çizelgesinde hızı 34-40 deniz mili olan ve kuvveti 8 ile gösterilen, yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr.

Fark: 1. (is.), mantık Ayrım. 2. (is.), matematik Çıkarma işleminin sonucu.

Vurgu: (is.), dilbilgisi, Konuşma, okuma sırasında bir hece veya kelime üzerine diğerlerinden daha farklı olarak yapılan baskı, aksan.

Tasvir: (is.), edebiyat Betim.

Sonuç: 1. (is.), spor Sürmekte olan veya biten bir yarışmanın veya spor karşılaşmasının sayı bakımından durumu, skor. 2. (is.), edebiyat Yazının veya sözün bitim bölümü.

Adet: (is.), matematik Sayı.

Doğru: (is.), matematik İki nokta arasındaki en kısa çizgi.

Kişi: 1. (is.), dilbilgisi. Çekimli fiillerde ve zamirlerde konuşan, dinleyen, sözü edilen varlık, şahıs. 2. (is.), edebiyat Oyun, roman, hikâye vb.nde yer alan kimse.

Divan: 1. (is.), tarih Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis. 2. (is.), edebiyat Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser.

Gelenek, -ğı: (is.), toplum bilimi. Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, anane, tradisyon.

Teori: (is.), Fransızca théorie, Kuram.

Hazırlamak: (is.), kimya Bir maddeyi elde etmek.

İçerik, -ğı: 1. (is.), ruh bilimi Herhangi bir ruhsal süreç veya düşünsel işlevi oluşturan öğelerin bütünü. 2. (s.), mantık Bir cümle veya yargıda açıkça söylenmemekle birlikte var olduğu anlaşılabilen, zımni.

Bağlam: 1. (is.), dil bilimi Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst. 2. (is.), edebiyat Bent.

Dal: (is.), biyoloji Canlıların bölünmesinde, sınıfların bir araya gelmesiyle oluşan birlik, şube.

Aritmetik: (is.), matematik Matematiğin, konusu sayılar, bunların özellikleri ve işlemler olan kolu, hesap.

Hâl: (is.), dilbilgisi Durum.

Mana: (is.), dil bilimi, (ma: na:), Arapça ma‘nā, Anlam.

Eğitim: (is.), eğitim bilimi Eğitim bilimi.

Saha: sim, spor Alan.

Yazı: (is.), din bilgisi Yazgı.

Toplam: (is.), matematik. Toplama işleminin sonucu, mecmu, yekûn.

Tür: 1. (is.), biyoloji Ortak özellikleri olan bireylerin tamamı, cinslerin ayrıldığı bölüm, janr. 2. (is.), felsefe Kendi içinde bir birim olan ve üzerinde cins kavramının bulunduğu mantıksal kavram:

Ana: (is.), matematik Çizgilerden herhangi birini anlatan kelimeye (s.) olarak geldiğinde o çizginin, belirli bir kural altında hareket ederek bir yüzey oluşturmaya yaradığını anlatan bir söz.

Bölüm: 1.(is.), biyoloji Canlıların bölünmesinde filumların bir araya gelmesiyle oluşan birlik. 2. (is.), eğitim bilimi Bir okul veya üniversitenin herhangi bir bilim ve uzmanlık dalında eğitim sağlayan birimlerinden her biri, departman. 3. (is.), matematik Bölme işlemi sonunda elde edilen sayı.

Biçim: 1. (is.), bilişim Yazı ve simgelerin bilgisayarda kullanılmaya elverişli çerçevesi, düzeni, format. 2. (is.), bilişim Disket vb.nin bilgisayarda kullanılabilir durumu. 3. (is.), edebiyat Şiirlerin kuruluş ve uyak düzenlerine göre olan dış görünüşü, şekil.

Kavram: 1. (is.), felsefe Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım, mefhum, konsept, nosyon. 2.(is.), fizik Bir olayın, içinde gerçekleştiği yer.

Orta: 1. (is.), matematik Orantı. 2. (is.), spor Futbolda oyunculardan birinin, topu, kale ağzında duran arkadaşlarına havadan yollamak için yaptığı vuruş. 3. (is.), tarih Yeniçeri Ocağında tabur.

Karşılama: (is.), spor Boksta karşı oyuncunun yumruklarını savmak.

Beyan: (is.), edebiyat Bir eserde, düşüncelerin, duyguların, hayallerin doğuş ve değerlerini, bunların anlatımında tutulacak yolları konu edinen bir edebiyat bilgisi dalı.

Anlam: 1. (is.), dil bilimi Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör. 2. (is.), mantık Bir önermenin, bir tasarının, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey.

Nahiv, -hvi: (is.), eskimiş, dilbilgisi, Arapça nahv. Söz dizimi.

Sarf: (is.), eskimiş Dilbilgisi, yapı bilgisi.

Alet: (is.), teknik Bir makineyi oluşturan ve işlemesine yardım eden parçalardan her biri

Irk: biyoloji, Bir canlı türünde aynı karakteri taşıyan canlıların oluşturduğu alt bölüm.

Zaman: 1.(is.). Gök bilimi -Olayların oluş ve akış sırasını belirleyen, düzenli ve dönemli gök olaylarını birim olarak kullanan sanal bir kavram. 2.(is.) Dilbilgisi -Fiillerin belirttikleri geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman kavramı. 3.(is.) Jeoloji -Yer kabuğunun geçirdiği gelişimde belirlenen ve fosillere göre dörde ayrılan geniş evrelerinden her biri.

Bayrak: 1. (is.) bitki bilimi, Baklagilllerde diğerlerinden daha üstte bulunan, daha büyük olan ve çoğunlukla başka bir renkte ve yuvarlakça olan taç yaprağı. 2. (is.) spor Atletizmdeki bayrak yarışında dört sporcunun elden ele geçirdiği kısa, yuvarlak sopa.

Mevcudiyet: eskimiş, felsefe Varoluş.

Hazine: (is.), ekonomi, 1-Devlet malı veya parası. 2- Devlet malının veya parasının saklandığı yer. 3- Devletin altın, döviz, bono ve nakit işlemlerini maliye ile birlikte düzenleme görevini üstlenen makam.

Emsal: (is.), eskimiş, matematik Katsayı.

Kale: 1. (is.), tarih Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen. 2. (is.) Satranç tahtasının dört köşesine dikilen, tahtanın bir tarafından diğer tarafına kadar düz olarak boş hanelerde gidebilen kale biçiminde taş. 3. (is.), spor Takımla oynanan bazı top oyunlarında topun sokulmasına çalışılan yer.

Her: (s.), Farsça her, Önüne geldiği ismin benzerlerini `teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı` anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.

Köşe: (is.), spor Futbol, hentbol, su topunda kale çizgilerinin kesişme noktalarından her biri, korner.

Tevhit: 1. (is.), din bilimi: Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma. 2. (is.), din bilimi: Tek tanrıcılık. 3. (is.), edebiyat Divan edebiyatında Allah'ı övmek için yazılan manzume.

Kudret:1. (is.), din bilgisi Tanrı yapısı. 2. (is.), din bilgisi Tanrı'nın ezeli gücü:

Damar: 1. (is.), anatomi Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal. 2. (is.), bitki bilimi İçinde ongun besi suyunun dolaştığı odunsu dokudan boru. 3. (is.), hayvan bilimi Böceklerde kanat zarını dik tutmaya yarayan organ.

Kan: (is.), anatomi Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı:

Köken: (is.), ticaret Bir malın üretildiği veya yapıldığı, alındığı, getirildiği yer, menşe, orijin.

Anlam: 1. (is.), dil bilimi Bir kelimedenden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör. 2. (is.), mantık Bir önermenin, bir tasarının, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey.

Dil: 1. (is.), coğrafya Kıstak. 2. (is.), denizcilik Makaraların ve bastıkların içine yerleştirilmiş olan, üzerinden geçirilen halatı istenilen yöne çevirmeye yarayan, çevresi oluklu, küçük döner tekerlek: İki dilli makara. 3. (is.), müzik Bazı üflemeli çalgılarda titreşerek ses çıkaran ince metal yaprak. 4. (is.), halk ağzında Anahtar.

Kavram: 1. (is.), felsefe Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım, mefhum, konsept, nosyon. 2. (is.), halk ağzında Karın zarı, periton. 3. (is.), halk ağzında Tutam, avuç dolusu.

Tanzimat: (is.), özel, tarih, (tanzi: ma: tı), Arapça tanzīmāt. Sultan Abdülmecit zamanında, 1839'da Gülhane Hattıhümayunu adıyla anılan bir fermanla ilan edilen, yönetimi iyileştirme tasarısı ve bu iyileştirmenin yapıldığı dönem.

Dönem: (is.), eğitim bilimi, Yarıyıl.

Türemek: nesnesiz, dilbilgisi Bir kökten çıkmak.

Manzum: Arapça manzūm. 1. (s.), edebiyat Şiir biçiminde yazılmış.

Şiir: Arapça şî'r. 1. (is.), edebiyat Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk.

Mensur: (is.), eskimiş, edebiyat, (mensu: ru), Arapça menşūr. Düzyazı.

İnşa: (inşa:), Arapça inşa.1. (is.), edebiyat Düzyazı veya şiir kaleme alma, yazıya dökme. 2. (is.), edebiyat Düzyazı. 3. (is.), eskimiş, dilbilgisi Dilek kiplerine verilen genel ad.

Anlam: 1. (is.), dil bilimi Bir kelimedenden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör.

2. (is.), mantık Bir önermenin, bir tasarının, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey.

Ses: 1. (is.), dil bilimi Akciğerlerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşim. 2. (is.), müzik Aralarında uyum bulunan titreşimler.

Çağrışım: (is.), ruh bilimi Bir düşünce, görüntü vb.nin bir başkasını hatırlatması.

Değer: 1. (is.), felsefe Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey. 2. (is.), matematik Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı.

Kahraman: Farsça qahramān. (is.), edebiyat Roman, hikâye, tiyatro vb. edebiyat türlerinde en önemli kişi.

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 548 terim anlamlı sözcüğün yer aldığı görülmüştür.

Kalıp Sözcükler

9. sınıf ders kitabında yer alan kalıp sözcüklere ilişkin bulgular şunlardır:

Gözünüz aydın

Vallahi

Allah aşkına

Allah üstüne yemin et

Allah’a emanet ol

Allah nazardan saklasın

Allah korusun

Hey Allah

İnşallah

Allahısmarladık

Allah saklasın

Allah razı olsun

Allah’ın işi

Allah’ın emri...

Allah’ını seversen

Geçmiş olsun

Güle güle

Bir şey değil

Rica olunur

Rica ediyorum

Dikkat et

Yandı gülüm keten helva
Beş para etmez
Kusura bakmayın.
Özür dileme
Bravo
Teşekkür ederim
Teşekkürler
Zahmet etmek
Saçmalama
Yazık ki
Yani
Efendim
Bunu bilin
Rica ederim
Söz vermek
Yahu
Sana ne
Vay vay
Tanrı misafiri
Maşallah
Buyurun
Hop oturup hop kalkmak
Eğri dans edip (oturup) doğru konuşalım
Eyvah
Mesela
Nabza göre şerbet vermek
Zahmet etmek
Örneğin
Ah sen yok musun, sen
İşini düzmek
Ders olmuştu
Günaydın
Çoluk çocuk nasıl
Sana ne
Aman ya Rabbi

Hiç şakası yoktur
Boş ver
Hadi neyse
Hadi hadi
Vesselam
Selam vermek
Diyalogu kesmeyelim
Lütfen
Dikkat edin
Neden olmasın
Rastgele
Pardon
Ne olursa olsun
Dediğin gibi olsun
Bir kez olsun
Hey gidi günler
İyi olsun
Ne dersiniz
Rahmetli
Hay hay
Bir dakika
Ne çıkar
Ne yalan söyleyeyim
Dünyaya gelmek
Dünyadan ayrılmak
Yemin etmek
Nasıl olur
Gelgelelim
Görürsünüz
Akıl sır ermez
Bravo
Bir tahtası eksik
Evvel zaman içinde kalbur saman içinde
Hemşerim
Seni haydut seni

Neler oldu neler
Keşke
Hoş görmek
Hoşuna gitmek
Hele sen biraz git
Şuna bak
Önemi yok
Elbette
Hay hay
Peki, peki, anladık
Keşke
Lütfen
Ekmek Elden Su Gölden
Valla
Yaşasın
Arka plan
Çileden çıkmak
Arkasından konuşmak
Üçkâğıtçı
Kalbi parçalanmak
Dört tarafa haber salmak
Olacak gibi değil
Ayn ondördü gibi
Ev halkı
İlle velakin
Bir bir anlatmak
Canına minnet
Sarmaş dolaş
(Sevdiğinin) başı için
Az gitmek uz gitmek
Hayra alamet değil
Hesabı sorulmak
Yeminine sadık kalmak
Özrümü kabul et
Allaha emanet ol

Ağız iyi laf yapmak

Kılıç kuşanmak

Cesaret toplamak

Ödö patlamak

Allah nazardan saklasın

Allah korusun

Sürç-i lisan ettikse

Fasa-fiso

Orta direk

Tuhafına gitmek

Beş para etmemek

Sözö geçmek

Alt tarafı

Memnun olmak

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 162 kalıp sözün yer aldığı görölmüşür.

Yabancı Sözcükler

9. sınıf ders kitabında yer alan yabancı sözcüklere ilişkin bulgular şunlardır:

Davet: (da: vet), Arapça da‘vet.1. (is.) Çağrı, çağırma. 2. (is.) Yemekli toplantı:

İslamiyet: (is.), özel, (isla: miyet, l ince okunur), Arapça islāmiyyet. Müslümanlık.

İlave: (ila: ve l ince okunur), Arapça ‘ilāve 1. (is.) Ekleme, ulama. 2. (is.) Eklenmiş parça. 3. (is.) Arttırma, büyütme, abartma. 4. (is.) Ek.

Dinî: (s.), (di: ni:), Arapça dīnī. Dinle ilgili, din üzerine, dinsel.

Alet: (a: let), Arapça ālet 1. (is.) Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne. 2. (is.) Bir sanatı yapmaya, uygulamaya yarayan özel araç. 3. (is.), mecaz Maşa:

Hayli: Farsça haylī 1. (s.) Çok. 2. (zf.) (ha'yli) Oldukça.

Tarih: (ta: rih), Arapça tāriḥ 1. (is.) Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz. 2. (is.) Toplumlari, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyeti inceleyen bilim. 3. (is.) Bir konuyu geçmiş ve gelişimi içinde inceleyen anlatı: 4. (is.) Tarih kitabı. 5. (is.) Tarih dersi.

Burç, -cu (I): Arapça burç. 1. (is.) Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı:

Şafak: Arapça şefāk. 1. (is.) Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık. 2. (is.), mecaz Askerler arasında terhis için kalan gün sayısından önce söylenen bir söz:

Millet: Arapça millet. 1. (is.) Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus. 2. (is.) Herkes, bir yerde bulunan kimselerin bütünü.

Çehre: Farsça çihre, çehre. 1. (is.) Yüz (II). 2. (is.), mecaz Görünüş. 3. (is.), mecaz Kimlik.

Naz: Farsça nāz. 1. (is.) Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda. 2. (is.) İsteksiz gibi görünerek yalvarmak amacıyla yapılan davranış. 3. (is.) Şımarıkça davranış.

Hilal: (hila: li, l ince okunur), Arapça hilal. 1. (is.) Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, ayça, yeni ay. 2. (is.), eskimiş Çocukların okuma öğrenmeye başladıklarında satır ve sözleri şaşırmamak için söz üzerinde gezdirdikleri ucu sivri, uzunca bir gösterme aracı.

İrk: Arapça 'irḵ. 1. (is.) Kalıtsal olarak ortak fiziksel ve fizyolojik özelliklere sahip insanlar topluluğu. 2. (is.) Soy.

Celal: (cela: li, l ince okunur), Arapça celal. 1. (is.), eskimiş Büyüklük, ululuk. 2. (is.), eskimiş Öfke, kızgınlık.

Helal: (hela: li, l ince okunur), Arapça ḥalāl 1. (s.), din bilgisi Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı. 2. (s.) Kurallara, geleneklere uygun. 3. (zf.) Kurallara, geleneklere uygun olarak. 4. (is.), mecaz Nikâhlı eş.

Hak: (Ar.) (is.), özel, din bilgisi, Arapça ḥaḡḡ Tanrı: 1. (is.) Adalet: 2. (is.) Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç: 3. (is.) Dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk: 4. (is.) Verilmiş emekten doğan manevi yetki 5. (is.) Pay: 6. (is.) Emek karşılığı ücret. 7. (s.) Doğru, gerçek:

Hâk: hâk -ki (is.), eskimiş, (hâ: k), Farsça ḥāk. Toprak.

İstiklal: (is.), (istikla: li, l ince okunur), Arapça istiqlāl. Bağımsızlık.

Ezel: (is.), Arapça ezel. (is.), Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

Hür: Arapça hurr 1. (s.) Özgür. 2. (zf.) Özgür bir biçimde.

Zincir: Farsça zencîr. 1. (is.) Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ. 2. (is.) Art arda gelen şeylerin oluşturduğu dizi. 3. (is.) Taşıtların kar veya buzda kaymaması için tekerleklerine takılan alet. 4. (is.) Altın veya gümüşten yapılmış takı. 5. (is.), eskimiş Hükümlülerin eline, ayağına vurulan demir bağ:

Sel: Arapça seyl. 1. (is.) Sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını. 2. (is.), mecaz Hareket hâlindeki büyük kalabalık.

Bent: Farsça bend. 1. (is.), eskimiş Bağ, rabıt. 2. (is.), eskimiş Kitaplarda kendi içinde bütünlük oluşturan bölüm. 3. (is.), eskimiş Su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan set, büğüt 4. (is.), eskimiş Gazete yazısı. 5. (is.), eskimiş, edebiyat Bir şiirdeki dörtlüklerin her biri, bağlam. 6. (is.), eskimiş, hukuk Kanun maddesi.

Garp: (is.), eskimiş, Arapça ġarb. Batı, günindi.

Afak: (is.), eskimiş, çokluk, (a: fa: k), Arapça āfāk. Ufuklar.

Duvar: Farsça dīvār. 1. (is.) Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem, örek. 2. (is.) Bir toprak parçasını sınırlayan taş, tuğla, kerpiçten yapılan engel, örek. 3. (is.), mecaz Sonuç alınamayan yer. 4. (is.), mecaz Engel. 5. (is.), spor Voleybolda ağ üzerinde karşı takım oyuncusunun vuruşuna karşı koyma.

Serhat: (is.), eskimiş, Farsça ser + Arapça ḥadd. Sınır boyu.

Siper: Farsça siper. 1. (is.) Korunulacak, arkasına, altına veya içine girerek saklanılacak yer. 2. (is.) Yağmur, güneş ve rüzgârın etkilemediği gizli, kuytu yer, dulda. 3. (is.) Güneş ve yağmurun etkisinden korunmak amacıyla şapka, kasket vb.nin önüne yapılan çıkıntı, siperlik. 4. (is.), askerlik Askerlerin savaşta vurulmamaları ve rahat ateş edebilmeleri için kazılmış, üstü açık hendek. 5. (s.) Kuytu, korunulabilen.

Er bezihayâ: (is.), (hayâ:), Arapça ḥayā Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma.

Kefen: (is.), Arapça kefen. Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.

Şehit: (is.), Arapça şehīd. Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölen kimse:

Dünya: Arapça dunyā. 1. (is.) Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü. 2. (is.) Dış, çevre, ortam. 3. (is.) İnançları bir olan ülke veya insanlar topluluğu. 4. (is.) Meslek veya iş birliği içinde bulunan kimseler, camia. 5. (zm.) Herkes. 6. (is.), mecaz Duygu, düşünce ve hayal âlemi.

Cennet: Arapça cennet. 1. (is.), din bilgisi Dinî inanışlara göre imanlı, dünyada iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak, behişt. 2. (is.), mecaz Herhangi bir şeyden fazlasıyla bulunan yer. 3. (is.), mecaz Herhangi bir şeyin kolayca yapıldığı yer.

Vatan: (is.), Arapça vaṭan. Yurt.

Feda: (is.), (feda:), Arapça fidā. Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

Şüheda: (is.), eskimiş, çokluk, (şüheda:), Arapça şüheda. Şehitler

Canan: (ca: na: nı), Farsça cānān. 1. (is.) Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili. 2. (is.), eskimiş Tasavvufta Tanrı.

Hüda: (is.), özel, (hüda:), Farsça ḥudā. Tanrı.

Cüda: (s.), eskimiş, (cüda:), Farsça cudā. Yurt, baba ocağı gibi çok sevilen şeylerden ayrılmış olan, uzak kalmış olan.

İlahi (I) : (ü.), (i' la: hi, l ince okunur), Arapça ilāhī 'Bu ne hâl, ne tuhaf' gibi şaşma, sitem bildiren bir söz.

İlahi (II): (is.), müzik, edebiyat, (ila: hi, l ince okunur),

Arapça ilāhī Tanrı'yı övmek, ona dua etmek için yazılıp makamla okunan nazım:

İlahi (III): (ila: hi:) l ince okunur), Arapça ilāhī 1. (s.), din bilgisi Tanrı ile ilgili olan, Tanrı'ya özgü olan, tanrısal, lahutî. 2. (s.), mecaz Çok güzel, mükemmel:

Emel: (is.), Arapça. Gerçekleştirilmesi zamana bağlı istek.

Mabet: (ma: bet), Arapça ma'bed. 1. (is.), din bilgisi Tapınak. 2. (is.), mecaz Özel bir konuda, sevgi ve saygı ile bağlanmanın ortaya konulduğu yer.

Namahrem: (na: mahrem), Farsça nā + Arapça mahrem. 1. (s.) Evlenmelerinde yasa bakımından sakınca olmayan (kadın ve erkek). 2. (s.), eskimiş Yabancı, el.

Şehadet: (şeha: det), Arapça şehadet. 1. (is.) Tanıklık. 2. (is.) Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma.

Din: (di: ni), Arapça dīn. 1. (is.), din bilgisi Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet. 2. (is.), din bilgisi Bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen. 3. (is.), mecaz İnanılıp çok bağlanılan düşünce, inanç veya ülkü, kült.

Ebedî: (s.), (ebedi:), Arapça ebedī. Sonsuz, ölümsüz, bengi:

Vect, -cdi: (is.), eskimiş, Arapça vecd. Sevgi veya heyecandan doğan coşkunluk, kendinden geçme, esrime.

Ceriha: (is.), eskimiş, (ceri: ha), Arapça cerīha. Yara.

Mücerret, -di: Arapça mucerred. 1. (s.), eskimiş, felsefe Soyut. 2. (s.), eskimiş Katışık ve karışık olmayan. 3. (s.), eskimiş Evlenmemiş, bekâr.

4. (is.), eskimiş dilbilgisi Yalın durum. Naaş: (is.), eskimiş, Arapça na‘ş. Ölen insanın vücudu, ceset.

Zaman: (zama: nı), Arapça zaman. 1. (is.) Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit. 2. (is.) Bu sürenin belirli bir parçası, vakit. 3. (is.) Belirlenmiş olan an. 4. (is.) Çağ, mevsim. 5. (is.) Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler, vakit. 6. (is.) Dönem, devir:

Ebediyen: (ebedi'yen), Arapça ebediyyen. 1. (zf.) Sonsuz olarak, sonsuzluğa kadar. 2. (zf.) Hiçbir zaman.

İzmihlal, -li: (is.), eskimiş, (izmihlal: li, l ince okunur), Arapça izmihlāl. Yıkılma, çökme.

Hür: Arapça hurr. 1. (s.) Özgür. 2. (zf.) Özgür bir biçimde.

Hürriyet: (is.), Arapça hurriyyet. Özgürlük.

Vazife: (vazi: fe), Arapça vazīfe. 1. (is.) Ödev. 2. (is.) Görev. 3. (is.), eskimiş Günlük ücret, yevmiye.

İlelebet: (zf.), (ile'lebet), Arapça ilā'l-ebed. Sonsuza değin, sonsuzluğa kadar, sürgit:

Cumhuriyet: (cumhu: riyet), Arapça cumhūriyyet. 1. (is.) Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi. 2. (is.) Cumhuriyet altını.

Muhafaza: (is.), (muha: faza), Arapça muhāfaza. Koruma, saklama, korunum.

Mevcudiyet: (mevcu: diyet), Arapça mevcūdiyyet. (is.), eskimiş Varlık.

İstikbal, -li: (istikba: li), Arapça istikbāl. 1. (is.) Gelecek. 2. (is.), eskimiş Karşılama.

Yegâne: (s.), (ye' gâ: ne), Farsça yegâne. Biricik, tek.

Temel: Rumca, 1. (is.) Bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü: 2. (is.) Bu bölümleri yapmak için kazılan çukur. 3. (s.), mecaz En önemli, belli başlı, ana, taban, esas, asıl, baz: 4. (is.), mecaz Bir şeyin gelişimi için gereken ilk öğeler:

Kıymet: (is.), Arapça kıymet. Değer.

Mahrum: (s.), Arapça mahrûm. Yoksun.

Dâhilî: (s.), (da: hili:), Arapça dâhilî. İçle ilgili.

Haricî: (s.), (ha: rici:), Arapça hâricî. Dışla ilgili, dıştan olan.

Bedhah: (s.), eskimiş, Farsça bed + hâh. Başkasının kötülüğünü isteyen, kötü yürekli.

Mecburiyet: (mecbu: riyet), Arapça mecbûriyyet. 1. (is.) Zorunluluk: 2. (is.) Yükümlülük.

İmkân: (is.), (imkâ: nı), Arapça imkân. Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak.

Namüsaid: (s.), eskimiş, (na: müsa: it), Farsça nâ + Arapça musâ'id. Uygun olmayan, elverişsiz.

Kastetmek: (ka'stetmek), Arapça kaşd + Türkçe etmek. 1. (is.) Amaçlamak, amaç olarak almak. 2. (is.) Demek istemek. 3. (f.) Kötülük etmek, kıymak, zarar vermeyi istemek.

Düşman: Farsça duşmân. 1. (is.) Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, düşmanca, dost karşıtı. 2. (is.) Birbirleriyle savaşan devletler ve bu devletlerin asker, sivil bütün uyrukları. 3. (is.) Aralarında birbirleriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan taraflar. 4. (s.) Bir şeyin yaşamasına, barınmasına engel olan (güç, tutum vb.). 5. (is.), mecaz Bir şeyi büyük ölçüde kullanıp tüketen kimse. 6. (is.), mecaz Bazı şeylerden nefret eden, tiksinen kimse:

Emsal: (emsa: li), Arapça emsâl. 1. (is.) Benzer, eş, denk. 2. (is.) Yaşıt. 3. (is.) Örnek.

Galibiyet: (is.), (ga: libiyet), Arapça gâlibiyet. Yengi.

Mümessil: (is.), Arapça mumessil. Temsilci.

Cebren: (zf.), eskimiş, (ce'bren), Arapça cebren. Zorla.

Hile: (hi: le), Arapça hîle. 1. (is.) Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika. 2. (is.) Çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katma.

Aziz: (azi: zi), Arapça azîz. 1. (is.) Ermiş, eren. 2. (s.) Sevgide üstün tutulan, muazzez.

Kale: Arapça kal'a. (is.), mecaz Genellikle bir düşüncenin savunulduğu, sürdürüldüğü yer.

Zapt: Arapça zabt. 1. (is.) Zor kullanarak ele geçirme. 2. (is.) Tutma, hâkim olma.

Tersane: (is.), (tersa: ne), İtalyanca tersana. Gemi yapılan yer, gemilik, tezgâh.

Köşe: Farsça gûşe. 1. (is.) Birbirini kesen iki çizginin, iki düzlemin oluşturduğu açı, zaviye. 2. (is.) İki duvarın birleştiği girintili veya çıkıntılı yer. 3. (is.) İki sokağın veya caddenin

kesiştiği yer, büküç. 4. (is.) Bölüm, yer veya yan. 5. (is.), mecaz Kuytu, تنها veya ücra yer. 6. (is.), mecaz Kimsenin kolay kolay uğramadığı yer.

Bilfiil: (zf.), (bi'lfiil), Arapça bi'l-fi'1. İş olarak, iş edinerek, gerçekten, eylemli olarak.

Her: (s.), Farsça her. Önüne geldiği ismin benzerlerini teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı` anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.

İşgal: (işga: li), Arapça işğāl. 1. (is.) Bir yeri ele geçirme. 2. (is.) Bir yeri geçici bir süre için ele geçirme. 3. (is.) Bir kimseyi işten alıkoyma, engelleme, oyalama. 4. (is.) mecaz Uğraştırma.

Şerait: (is.), eskimiş, çokluk, (şera: it), Arapça şerā'it. Şartlar, koşullar.

Elim: (s.), eskimiş, (eli: m), Arapça elim. Acıklı.

Vahim: (s.), Arapça vaḥīm. Ağır, korkulu, çok tehlikeli, vahametli.

Gaflet: (is.), Arapça ğaflet, Aymazlık:

Dalalet: (is.), eskimiş, (dala: let, l ince okunur), Arapça ḍalālet. Sapınç, sapkınlık, doğru yoldan ayrılma.

Hatta: (hatta:) Arapça ḥattā. 1. (b.) Bile, hem de. 2. (zf.) (ha'tta:) Üstelik. Ayrıca.

Hıyanet: (hıya:net), Arapça ḥiyānet. 1. (is.) Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet. 2. (is.) Güveni kötüye kullanma, aldatma, vefasızlık.

Şahsi: (s.), (şahsi:), Arapça şahşī. Kişisel.

Menfaat: (is.), Arapça menfa'at. Çıkar.

Müstevli: Arapça müstevli. 1. (s.), eskimiş Bir yeri istila eden, yönetimi altına alan (kimse, devlet, ordu vb.). 2. (s.), eskimiş Salgın.

Siyasi: (siya: si:), Arapça siyāsī. 1. (s.) Siyasal. 2. (is.) Siyasetçi, politikacı.

Emel: (is.), Arapça emel. Gerçekleştirilmesi zamana bağlı istek:

Tevhit, -di: (tevhi: di), Arapça tevḥīd. (is.), eskimiş Birkaç şeyi bir araya getirme, birleştirme.

Zaruret (zaru: ret): Arapça żarūret. 1. (is.) Zorunluluk. 2. (is.) Gereklilik 3. (is.) Sıkıntı, yoksulluk, fakirlik:

Harap: Arapça ḥarāb. 1. (s.) Bayındırlığı kalmamış, yıkılacak duruma gelmiş, yıkkın, viran. 2. (s.), eskimiş Çok sarhoş. 3. (s.), mecaz Bitkin, yorgun, perişan.

Bitap: (s.), eskimiş, (bi: tap). Farsça bītāb. Yorgun

Edebiyat: (edebiya: tı), Arapça edebiyāt. 1. (is.) Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın (II), gökçe yazın. 2. (is.)

Bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür. 3. (is.), mecaz İçten olmayan, gereksiz, yapmacık, boş sözler.

Kelime: (is.), Arapça kelime. Anamlı ses veya ses birliği, söz, sözcük, lügat.

Edeb: Arapça edeb. 1. (is.) Toplum töresine uygun davranma. 2. (is.) İyi ahlak, incelik, terbiye.

Huy: Farsça hūy. 1. (is.) İnsanın yaradılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat. 2. (is.) Alışkanlık:

Ahlak: çokluk, (ahla: k1, l ince okunur), Arapça ahlāk. 1. (is.) Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları, aktöre, sağtöre. 2. (is.) Huyar.

Hâlbuki: (b.), (ha'lbuki, l ince okunur), Arapça hâl + Türkçe bu + Farsça ki. Oysa.

Tanzimat: (is.), eskimiş, (tanzi: ma: tı), Arapça tanzīmāt. İdari işlerin düzeltilmesi için alınan önlemlerin ve uygulamaların tamamı.

Edebî: (s.), (edebi:), Arapça edebî. Edebiyatla ilgili, edebiyata ilişkin, yazınsal.

Üdeba: (is.), eskimiş, çokluk, (üdeba:), Arapça udebā. Yazarlar, edipler.

Tedip, -bi: (is.), eskimiş, (te: di: bi), Arapça te'dīb. Uslandırma, yola getirme, terbiye etme.

Müeddep: (s.), eskimiş, Arapça mu'eddeb. Uslu, terbiyeli, edepli.

Teeddüp, -bü: (is.), eskimiş, Arapça te'eddub. Utanma.

Manzum: Arapça manzūm. 1. (s.), edebiyat Şiir biçiminde yazılmış. 2. (s.), eskimiş Düzenli, muntazam.

Şiir: Arapça şî'r. 1. (is.), edebiyat Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk. 2. (is.), mecaz Düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şey.

Sahip, -bi: (sa: hip), Arapça şāhib. 1. (is.) Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik. 2. (is.) Herhangi bir niteliği olan kimse, ehil. 3. (is.) Bir iş yapmış, üstlenmiş veya bir eser ortaya koymuş kimse. 4. (is.), mecaz Koruyan, arka çıkan, gözetken kimse.

Sebeb -bi: (is.), Arapça sebeb. Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.

İlim, -lmi: Arapça 'ilm. 1. (is.) Bilim. 2. (is.), mecaz Ayrıntı, özellik, nitelik.

Sarf. Arapça şarf. (is.) Harcama, tüketme, kullanma.

Lügat, -ti: Arapça lügat. 1. (is.), eskimiş Kelime. 2. (is.), eskimiş Sözlük.

Geometri: Fransızca géométrie. 1. (is.) Nokta, çizgi, açı, yüzey ve c(is.)lerin birbirleriyle ilişkilerini, ölçümelerini, özelliklerini inceleyen matematik dalı, hendese. 2. (is.) Bu konu ile ilgili olan kitap veya ders.

Aritmetik, -ği: Fransızca arithmétique. (s.) Matematikle ilgili.

Hukuk: (huku: ku), Arapça ḥukūk. 1. (is.) Toplumı düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü, tüze. 2. (is.) Bu yasaları konu alan bilim. 3. (is.) Yasaların ceza ile ilgili olmayıp alacak verecek vb. davaları ilgilendiren bölümü. 4. (is.) Haklar. 5. (is.), mecaz Ahbablık, dostluk.

Hâlen: (zf.), (ha: len), Arapça ḥâlen. Şimdi, şu anda, bugünkü günde.

Dikkat, -ti: Arapça diḳḳat. 1. (is.) Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık. 2. (ü.) 'Dikkat ediniz!' anlamında kullanılan bir uyarma sözü. 3. (is.), mecaz İlgi, özen.

Sanat: Arapça şan'at. 1. (is.) Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık. 2. (is.) Belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım. 3. (is.) Bir şey yapmada gösterilen ustalık. 4. (is.) Bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü. 5. (is.) Zanaat.

Saha: (sa: ha), Arapça sāḥa. (is.) Takım oyunlarında karşılaşmaların yapıldığı yer.

Makale: (is.), (maka: le), Arapça maḳāle. Bilim, fen konularıyla siyasal, ekonomik ve toplumsal konuları açıklayıcı veya yorumlayıcı niteliği olan gazete veya dergi yazısı.

Eser: Arapça eṣer. 1. (is.) Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt. 2. (is.) Yayın, kitap, yapıt. 3. (is.) İz, işaret, im. 4. (is.) Soyut kavramlarda belirti:

Literatür: Fransızca littérature. 1. (is.) Edebiyat. 2. (is.) Kaynak:

Bibliyografya: (is.), Yunanca. Kaynakça.

Eda: Arapça edā'. 1. (is.) Davranış, tavır. 2. (is.) Naz, işve. 3. (is.) Anlatış biçimi, tarzı:

Çerçeve: Farsça çār + çūbe. 1. (is.) Resim, yazı, ayna vb.ni süslemek veya bir yere asılabilecek duruma getirmek için bunlara geçirilen kenarlık. 2. (is.) Kapı, pencere ile bunların cam veya tablalarının yerleştirilmiş olduğu kenarlık. 3. (is.), mecaz Bir konunun, bir düşünce alanının sınırları veya bu sınırlar içindeki alan. 4. (is.) Beden eğitiminde asılma ve tırmanmalar için kullanılan araç.

Mahiyet: (ma: hiyet), Arapça māhiyyet. 1. (is.) Nitelik, vasıf, öz, özlük, asıl, esas. 2. (is.) İçyüz.

Taraf: Arapça taraf. 1. (is.) Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri. 2. (is.) Yön, yan, doğrultu. 3. (is.) Yöre, yer. 4. (is.) İstekleri, düşünceleri karşıt olan iki kişiden veya iki topluluktan her biri. 5. (is.) Bir kişinin soyundan gelenlerin hepsi. 6. (is.) Bir şeyin belli bölümü, kısmı.

Hat, -ttı: Arapça hatt. 1. (is.) Çizgi. 2. (is.) Yazı. 3. (is.) Ulaşım sağlayan bir taşıtın uğradığı yerlerin bütünü, yol, geçek. 4. (is.) Elektrik akımı taşıyan tel veya kablo sistemi. 5. (is.) Kanal. 6. (is.) Savunma veya saldırma amacıyla bir araya getirilmiş asker dizisi. 7. (is.) Sınır. 8. (is.) Yüzü biçimlendiren çizgi veya kırışıklık. 9. (is.) Biçim.

Hiç: Farsça hīç. 1. (zf.) Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz: 2. (zf.) Soru cümlelerinde belirsiz bir zamanı anlatan bir söz: 3. (zf.) Bir soruya açık bir cevap verilmek istenmediğinde cevap cümlesinin başına getirilen bir söz. 4. (is.) Boş, değersiz, önemsiz olan şey veya kimse.

Bazı: (ba: zı), Arapça ba'z. 1. (s.) Birtakım, kimi. 2. (zf.) Bazen.

Divan: (di: va: nı), Arapça dīvān. 1. (is.) Sedir. 2. (is.), mecaz Meclis.

Tarif: (ta: rif), Arapça ta'rif. 1. (is.) Tanım. 2. (is.) Bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtme. 3. (is.) Bir şeyin bulunduğu yeri, çevre ile ilgisini belirterek açıklama.

Adet, -di: Arapça 'aded. (is.) Tane.

Fikir, -kri: Arapça fikr. 1. (is.) Düşünce. 2. (is.) Düşün. 3. (is.), eskimiş Kuruntu.

Tavır, -vrı: Arapça tavr. 1. (is.) Durum, vaziyet (I), hâl: 2. (is.) Bir olay, bir durum karşısında kişinin takındığı davranış. 3. (is.) Kişiden beklenen davranış biçimi.

Tasvir: Arapça taṣvīr. 1. (is.) Betimleme. 2. (is.), halk ağzında Resim.

Tamam: Arapça tamam. 1. (s.) Bütün, tüm. 2. (s.) Eksiksiz. 3. (s.) Yanlış ve yalan olmayan, doğru. 4. (s.) Tamamlanmış, bitmiş. 5. (e.), teklifsiz konuşmada Evet. 6. (ü.) Beğenilmeyen bir iş veya öneri karşısında söylenen bir söz.

Lisan: (is.), (lisa: nı), Arapça lisan. Dil (II).

Tabii: (tabii:), Arapça ṭabī'ī. 1. (s.) Doğada olan, doğada bulunan. 2. (s.) Olağan, alışılmış, her zamanki gibi olan, beklenildiği gibi: 3. (s.) Sağduyuya, mantığa, olağan düzene uygun olan: 4. (s.) Yapmacık olmayan, doğal: 5. (s.) Katıksız, saf, doğal: 6. (zf.) (ta'bi:) Elbette, doğallıkla, doğal olarak, işin gereği olarak:

Kaide (ka: ide): Arapça kā'ide. 1. (is.) Kural. 2. (is.) Bir şeyin yere dayanan bölümü veya bir şeyin üzerine oturtulduğu nesne, ayaklık, duraç, taban, ayaklık.

Disiplin: Fransızca discipline. 1. (is.) Bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu, sıkı düzen, düzence, düzen bağı, zapturapt: 2. (is.) Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına

uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü. 3. (is.) Öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı.

Belagat, -ti: (bela: gat, l ince okunur), Arapça belagat. 1. (is.), eskimiş İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği. 2. (is.), eskimiş Söz sanatlarını inceleyen bilgi dalı, retorik. 3. (is.), eskimiş, mecaz Bir şeyde gizli olan derin anlam.

Fırtına: (fırtı' na), İtalyanca fortunale. 1. (is.) Bu rüzgârın denizde veya kum çöllerinde yarattığı dalgalanma. 2. (is.), mecaz Güç atlatılan kötü durum. 3. (is.), mecaz Karşıt düşünce veya durumların yarattığı karışıklık, sıkıntı.

Hareket: Arapça hareket. 1. (is.) Vücudu oynatma, kıpırdatma veya kımıldanma. 2. (is.) Davranış, tutum. 3. (is.) Yola çıkma. 4. (is.) Belirli bir amaca varmak için birbiri ardınca yapılan ilerlemeler, akım. 5. (is.) Demir yollarında katarların düzenlenmesi ve hangi saatlerde yola çıkıp hangi duraklarda karşılaşacaklarını düzenleme işleri.

Kalem: Arapça kâlem. 1. (is.) Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç. 2. (is.) Resmî kuruluşlarda yazı işlerinin görüldüğü yer. 3. (is.) Yontma işlerinde kullanılan ucu sivri veya keskin araç. 4. (is.) Çeşit, tür. 5. (is.), mecaz Bazı deyimlerde yazı:

Bahçe: (is.), Farsça bâğçe. Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

Rüzgâr: Farsça rüzgâr: (is.) Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti, yel, bad.

Muhayyile: (is.), Arapça muhayyile. Hayal gücü.

Tezahür: (teza: hür), Arapça tezāhur. 1. (is.), eskimiş Belirme, görünme, gözükme, ortaya çıkma, oluşma. 2. (is.), eskimiş Belirti:

Heyecan: (heyeca: nı), Arapça heyecan. 1. (is.) Sevinç, korku, kızgınlık, üzüntü, kıskançlık, sevgi vb. sebeplerle ortaya çıkan güçlü ve geçici duygu durumu:

Aksetmek, -der: (a'ksetmek), Arapça 'aks + Türkçe etmek 1. -den Ses bir yere çarpıp geri dönmek, yankılanmak, yankı vermek: 2. -e, -den Bir ışık veya bir şekil düz ve parlak bir yüzeye çarpıp orada aynen görünmek, yansımak: 3. -den Evirmek, tersine çevirmek. 4. -e, mecaz Ulaşmak, yayılmak, duyulmak:

Ahenk, -gi: (a:henk), Farsça āheng. 1. (is.) Uyum: 2. (is.), mecaz Uzlaşma: 3. (is.), eskimiş Ezgi:

İzdivaç, -cı: (is.), eskimiş, (izdiva: cı), Arapça izdivāc. Evlenme.

Sübjektif: (s.), Fransızca subjectif. Öznel, objektif karşıtı.

Takdim: (takdi: mi), Arapça taqdīm. 1. (is.) Bir şeyi karşılıksız olarak birine verme, sunma. 2. (is.) Tanıtma, tanıştırma. 3. (is.) Öne alma, önceye alma.

Seviye: (is.), Arapça seviyye. Düzey.

Haber: Arapça haber. 1. (is.) Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık: 2. (is.) İletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi: 3. (is.) Bilgi:

Vasıta: (va: sîta), Arapça vâsiṭa. 1. (is.) Araç: 2. (is.) Aracı: 3. (is.) Aracılık. 4. (is.) Taşıt.

Kompozisyon: Fransızca composition. 1. (is.) Ayrı ayrı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma biçimi ve işi. 2. (is.) Öğrencilere duygu ve düşüncelerini etkili ve düzgün bir biçimde anlatmaları için yaptırılan yazılı veya sözlü çalışma, tahrir, kitabet.

Komplike: (s.), (ko' mpline), Fransızca compliqué. Karmaşık.

Arz: Arapça 'arz. 1. (is.) Sunma. 2. (is.) Piyasaya mal sürülmesi, sunu. 3. (is.) Yüksek bir makama anlatma, bildirme.

İtibari: (s.), (i: tîba: rî:), Arapça i'tibārî. Gerçekten öyle olmadığı hâlde öyle sayılan, saymaca, fiktif.

Yani: (ya: nî), Arapça ya'nî

1. (b.) 'Demek oluyor ki' anlamlarında bir söz:

2. (zf.) 'Sözün kıyası, doğrusu' anlamlarında bir söz:

Sanatkâr: (sanatkâ: rî), Arapça şan'at + Farsça -kâr. 1. (is.) Sanatçı: 2. (is.) El ile yaptığı işi kendisine meslek edinen işçi veya usta. 3. (s.) Bir işi ustalıkla yapan, usta, mahir.

Ait: (s.), (a:it), Arapça 'ā'id. İlgilendiren, ilişkin, ilişik, ilgili.

Hayat (I): (haya: tî), Arapça ḥayât. 1. (is.) Canlı, sağ olma durumu. 2. (is.) Yaşam: 3. (is.) Hayat biçimi, içinde yaşanılan şartların bütünü, yaşantı: 4. (is.) Meslek: 5. (is.) Geçim şartlarının bütünü: 6. (is.) Canlılığı gösteren hareket, kaynaşma: 7. (is.) Yaşamayı sağlayan şartların bütünü: 8. (is.) Bir kimsenin tarihsel biyografisi, hayat öyküsü, hayat hikâyesi:

Hayat (II): Arapça ḥiyât

1. (is.), halk ağzında Genellikle köy ve kasaba evlerinde, üstü kapalı, bir veya birkaç yanı açık sofa. 2. (is.), halk ağzında Avlu. 3. (is.), halk ağzında Balkon. 4. (is.), halk ağzında Sundurma.

Haz: Arapça ḥazz. (is.) Hoşa giden duygulanma, hoşlanma, zevk:

Bilinç, -ci: 1. (is.) İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, şuur. 2. (is.), mecaz Temel bilgi, temel görüş.

İmbik, -ği: (is.), Arapça inbîk. Damıtmaya yarayan, damıtma işinde kullanılan araç, damıtıcı.

Sabır, -brı: Arapça şabr. 1. (is.) Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. (is.) Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

Ferdî: (s.), eskimiş, (ferdî:), Arapça ferdî. Bireysel, kişisel, fertle ilgili, şahsi.

Teşekkül: Arapça teşekkül. 1. (is.) Belli bir varlık ve biçim kazanma, oluşma, oluşum. 2. (is.) Kurulma. 3. (is.) Örgüt:

Pota (I): (is.), (po'ta), Farsça bûte. İçinde maden eritilen kap.

Terkip, -bi: Arapça terkîb. 1. (is.), eskimiş Birleşim, birleştirme, bir araya getirme.

Cemre: (is.), Arapça cemre. Şubat ayında birer hafta arayla havada, suda ve toprakta oluştuğu sanılan sıcaklık yükselişi.

Terminoloji: (l ince okunur), Fransızca terminologie. 1. (is.) Terimler dizgesi: 2. (is.) Terim bilimi.

Fen, -nni: Arapça fenn. 1. (is.) Fizik, kimya, matematik ve biyolojiye verilen ortak ad: 2. (is.) Fizik, kimya, matematik ve biyolojiden elde edilen verileri iş ve yapım alanında uygulama, teknik: 3. (is.) Bilim, bilgi: 4. (is.), mecaz Hile, hilekârlık:

Fizik, -ği: Fransızca physique. 1. (is.) Maddenin kimyasal yapısındaki değişiklikler dışında genel veya geçici yasalara bağlı, deneysel olarak araştırılabilen, ölçülebilen, matematiksel olarak tanımlanabilen madde ve enerji olgularıyla uğraşan bilim dalı: 2. (is.) İnsanın doğal yapısı. 3. (is.) Kişinin dış görünüşü.

Matematik, -ği: Fransızca mathématique. 1. (is.) Aritmetik, cebir, geometri gibi sayı ve ölçü temeline dayanarak niceliklerin özelliklerini inceleyen bilimlerin ortak adı, riyaziye. 2. (s.) Sayıya dayalı, mantıklı, ince hesaba bağlı:

Tıp, -bbı: (is.), Arapça tibb. Hastalıkları iyileştirmek, hafifletmek veya önlemek amacıyla başvurulmuş teknik ve bilimsel çalışmaların tümü, tababet:

Şüphe: (is.), Arapça şubhe. Kuşku.

Filozof: (l ince okunur), Fransızca philosophe. 1. (is.) Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse, felsefeci, feylesof. 2. (is.), mecaz Felsefe yapmaya meraklı olan kimse. 3. (is.), mecaz Sakin, kendi hâlinde yaşayan kimse.

Manevi: (s.), (ma: nevi), Arapça ma'nevî. Görülmeyen, duyularla sezilebilen, ruhani, tinsel, maddi karşıtı:

Kültür: Fransızca culture. 1. (is.) Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars,

ekin: 2. (is.) Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü. 3. (is.) Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi. 4. (is.) Bireyin kazandığı bilgi. 5. (is.) Tarım.

Kategori: Fransızca catégorie. (is.) Aralarında herhangi bir bakımdan ilgi veya benzerlik bulunan şeylerin tamamı, grup, ulam.

Psikoloji: (l ince okunur), Fransızca psychologie. 1. (is.) Bir grubu, bir bireyi belirleyen hareket etme, düşünme, duygulanma biçimlerinin bütünü: 2. (is.) Ruhsal.

Felsefe: Arapça felsefe 1. (is.) Varlığın ve bilginin bilimsel olarak araştırılması: 2. (is.) Bir bilimin veya bilgi alanının temelini oluşturan ilkeler bütünü: 3. (is.) Bir filozofun, bir felsefe okulunun, bir çağın öğretisi: 4. (is.) Dünya görüşü: 5. (is.) Bir konuda soyut düşünüş:

Şair: (şa: ir), Arapça şā'ir. 1. (is.) Şiir söyleyen veya yazan kimse, ozan: 2. (s.), mecaz Hayal gücü geniş olan, duyarlı, duygulu (kimse):

Meslek, -ği: Arapça meslek. 1. (is.) Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş: 2. (is.) Uğraş. 3. (is.), eskimiş Çığır, okul, ekol:

Mimar: (is.), (mi: ma: rı), Arapça mi'mār. Yapıların planını hazırlayıp bunların gerçekleşmesini sağlayan kimse:

Psikolog, -ğu: (is.), (l ince okunur), Fransızca psychologue. Ruh bilimci.

Karakter: Fransızca caractère. 1. (is.) Ayırt edici nitelik. 2. (is.) Bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik, öz yapı, ıra, seciye: 3. (is.) Bir kimsenin veya bir insan grubunun tutumu, duygulanma ve davranış biçimi: 4. (is.) Basımda harf türü.

Mekân: (mekâ: nı), Arapça mekân. 1. (is.) Yer, bulunulan yer. 2. (is.) Ev, yurt.

Nefes: Arapça nefes. 1. (is.) Soluk. 2. (is.) Şifa amacıyla hastaya okunan dua. 3. (is.) Sigara, pipo içilirken içe çekilen duman. 4. (is.), mecaz Canlılık, hayat belirtisi.

Sabah: (saba: hı), Arapça şabāḥ. 1. (is.) Sabah ezanı. 2. (is.) Sabah namazı: 3. (zf.) Sabahleyin: 4. (zf.) Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman:

Tahrip, -bi: (is.), Arapça taḥrīb. Yıkma, kırıp dökme, harap etme, bozma.

Merdiven: (is.), Farsça nerduḅān. Bir yere çıkmaya veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi, badal, basak:

Tehlike: Arapça tehluke. 1. (is.) Büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum, muhatara: 2. (is.) Gerçekleşme ihtimali bulunan fakat istenmeyen sakıncalı durum.

Daima: (zf.), (da: ima:), Arapça dā'imā. Her vakit, sürekli olarak.

Kompleks: (ko'mpleks), Fransızca complexe. 1. (s.) Karmaşık: 2. (s.) Vitamin veya proteinlerin oluşturduğu bileşik. 3. (is.) Karmaşıklık, karmaşa. 4. (is.) Aynı ekonomik etkinliği gerçekleştiren sanayinin tesisler bütünü, kuruluşlar bütünü:

Mevcut, -du: (mevcu: du), Arapça mevcūd. 1. (s.) Var olan, bulunan: 2. (is.) Bir topluluğu oluşturan bireylerin tümü:

Asla: (a'sla:), Arapça ašlā. 1. (zf.) Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, katiyen: 2. (zf.) Sakın, zinhar.

İnsan: Arapça insān. 1. (is.) Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı. 2. (is.) Âdemoğlu, âdem evladı: 3. (s.), mecaz Huy ve ahlak yönünden üstün nitelikli (kimse).

Tam: Arapça tāmm. 1. (s.) Eksiksiz, kesintisiz. 2. (s.) Bütün, tüm. 3. (s.) En elverişli, en uygun. 4. (zf.) Tıpkı. 5. (zf.) O sırada, o anda. 6. (s.), mecaz Gerçek, kusursuz. 7. (s.), mecaz Ehliyetli, yetkin.

Şayet: (b.), (şa':yet), Farsça şāyed. Eğer.

Kadar: Arapça kadar. 1. (e.) Ölçüsünde, derecesinde: 2. (e.) Büyüklüğünde, genişliğinde: 3. (e.) Dek: 4. (e.) Gibi: 5. (e.) Denli: 6. (e.) Süre belirten bir söz: 7. (zf.) Miktarda, derecede: 8. (e.) Bir sayıdan sonra geldiğinde kesinlikle belli olmayan bir niceliği belirten söz:

Branş: (is.): Fransızca branche. Kol.

Ecza: (ecza:), Arapça ecza. (is.) Çeşitli amaçlarla kullanılan kimyasal madde.

Akademik: Fransızca académique. 1. (s.) Akademi ile ilgili olan. 2. (s.) Bilimsel niteliği olan:

Profesör: Fransızca professeur. 1. (is.) Yükseköğretim kuruluşlarında en üst aşamada olan öğretim üyesi: 2. (is.) Yükseköğretim kuruluşlarında en üst aşamada olan unvan. 3. (is.), mecaz Bir işi en iyi bilen veya yapan kimse.

Pasaj: Fransızca passage. 1. (is.) İçinde dükkânlar bulunan, üzeri kapalı veya açık çarşı: 2. (is.) Yazının veya eserin bir bölümü, parça.

Dava: (da: va:), Arapça da'vā. 1. (is.) Sav. 2. (is.), mecaz Sorun. 3. (is.), mecaz Ülkü.

Dosya: (do'sya), Fransızca dossier. 1. (is.) Aynı konu, aynı kimse, aynı işle ilgili belgeler bütünü. 2. (is.) Bu gibi belgelerin toplandığı kartondan kap:

Molekül: Fransızca molécule. (is.), mecaz Bir bütünün en küçük parçası.

Kitap: Arapça kitāb. 1. (is.) Ciltli veya ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü: 2. (is.) Herhangi bir konuda yazılmış eser: 3. (is.) Kutsal kitap.

Muhatap, -bı: (is.), (muha: tap), Arapça muhāṭab. Kendisine söz söylenilen kimse, kendisiyle konuşulan kimse:

Zayıf: Arapça za'îf. 1. (s.) Eti, yağı az olan, sıska, cılız, arık (insan veya hayvan): 2. (s.) Görevini yapacak yeterli gücü olmayan: 3. (s.), mecaz Sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan: 4. (s.), mecaz Önemli, güvenilir olmayan: 5. (s.), mecaz Çok az: 6. (s.) Enerjisi, etkisi, yoğunluğu az olan: 7. (is.) Başarısızlığı gösteren not. 8. (s.), mecaz Bilgi yönünden yeterli olmayan, yeteneksiz: 9. (s.), mecaz Kişilik ve ruhsal yönden gereği kadar güçlü olmayan:

Fazla: Arapça fazla. 1. (s.) Gereğinden, alışılmıştan çok, aşırı olan, ziyade: 2. (s.) Daha çok, aşkın: 3. (s.) Artmış olan, ihtiyaçtan fazla olan: 4. (zf.) Gereksiz, yersiz bir biçimde: 5. (zf.) Gereğinden, alışılmıştan çok olarak.

Tenezzül: Arapça tenezzül. 1. (is.) Kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etme. 2. (is.) Alçak gönüllü gösterme.

An: (is.), (a:nı), Arapça ān. Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika.

Kahraman: Farsça kahramān. 1. (s.) Savaşta veya tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse), alp, yiğit: 2. (is.) Bir olayda önemli yeri olan kimse:

Merhamet: (is.), Arapça merḥamet. Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.

Çeşit, -di: Farsça çeşīd. 1. (is.) Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tür, makule, nev. 2. (is.) Canlıların bölümlemesinde, bireylerden oluşan, türden daha küçük birlik. 3. (s.) Türlü.

Figür: Fransızca figure. (is.) Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi.

Devir, -vri (I): (is.), Arapça devr. Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası.

Esas: (esa: sı), Arapça esās. 1. (is.) Bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel. 2. (is.) Bir iş veya sözde doğru biçim: 3. (s.) Ana, temel olarak alınan, başlıca, asal, esasi:

Muvakkat: (s.), (t ince okunur), Arapça muvaḳḳat. Geçici.

İmtizaç, -cı: (imtiza: cı), Arapça imtizāc. 1. (is.), eskimiş Karışabilme. 2. (is.), eskimiş Birbirini tutma, uyum sağlama, uygunluk. 3. (is.), eskimiş İyi geçinme, uyuşma. 4. (is.), eskimiş Kaynaşma:

İfade: (ifa: de), Arapça ifade. 1. (is.) Anlatım: 2. (is.) Deyiş, söyleyiş: 3. (is.) Bir duyguyu yüz aracılığıyla anlatan belirtilerin, mimiklerin bütünü:

Tipik: Fransızca typique. 1. (s.) Bir kimseyi veya nesneyi niteleyen, karakteristik: 2. (s.) Çok özgün olan.

Tifüs: (is.), tıp, (ti'füs), Fransızca typhus. Bitle geçen, ortalama on beş gün süren, vücutta pembe lekelerle beliren, ateşli ve tehlikeli bir hastalık, lekeli humma.

Çünkü: (b.) (çü'nkü), Farsça çün + ki. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Estetik: Fransızca esthétique. 1. (is.) Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat. 2. (s.) Güzellik duygusu ile ilgili olan.

Nokta: Arapça nuḳṭa. 1.(is.) Çok küçük boyutlarda işaret, benek. 2. (is.) Bazı harflerin üzerine konulan ufak işaret. 3. (is.) Yer: 4. (is.) Konu, konu ile ilgili önemli bölüm: 5. (is.) Nöbetçi bulunan yer: 6. (is.) Nöbetçi, gözcü, bekçi: 7. (is.), mecaz Sınır, derece, radde

Sosyal: (s.), toplum bilimi, (l ince okunur), Fransızca social. Toplumsal.

Plan: (l ince okunur), Fransızca plan. 1. (is.) Bir işin, bir eserin gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzen 2. (is.) Bir şehrin, bir yapının, bir makinenin çeşitli bölümlerini gösteren çizim: 3. (is.), mecaz Düşünce, niyet, maksat, tasavvur:

Hâkim: (ha: kim), Arapça ḥākīm. 1. (s.) Egemenliğini yürüten, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren, egemen: 2. (s.) Başta gelen, başta olan, baskın çıkan. 3. (s.) Duygu, davranış vb.ni iradesiyle denetleyebilen (kimse): 4. (s.) Yüksekten bir yeri bütün olarak gören: 5. (s.) Baskın.

Romantizm: Fransızca romantisme. 1. (is.) XVIII. yüzyıl sonunda başlayan, duygu, coşku ve sembole aşırı yer veren sanat akımı: 2. (is.) Romantik ortam veya durum 3. (is.), mecaz Duygusal eğilim.

Teferruat: (is.), (teferrua: tı), Arapça teferru'ât. Ayrıntı.

Fakat: (b.), (fa'kat), Arapça faḳaṭ. Ancak, lakin.

İdrak -ki: (idra: k), Arapça idrak. 1. (is.) Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirmesi: 2. (is.) Erişme, ulaşma.

Ruh: (ru: hu), Arapça rūḥ. 1. (is.) Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu. 2. (is.) En önemli nokta, öz: 3. (is.) Esans: 4. (is.), mecaz Duygu:

İşaret: (işa: ret), Arapça işaret. 1. (is.) Anlam yükletilen şey, anlamlı iz, im: 2. (is.) Belirti, gösterge, alamet. 3. (is.) El, yüz hareketleriyle gösterme:

Muamma: (muamma:), Arapça mu‘ammā. 1. (is.) Bilmece: 2. (is.), mecaz Anlaşılmayan, bilinmeyen şey: 3. (s.) Anlaşılmayan, bilinmeyen:

Molla: Arapça mevlā. 1. (is.) Medrese öğrencisi. 2. (is.) Büyük bilgin. 3. (is.), mecaz Dinî yönü ağır basan kimse.

Kâfir: (kâ: fir), Arapça kâfir 1. (ü.) Sevilen birine takılmak, sitem etmek için kullanılan bir seslenme sözü. 2. (is.), mecaz Acımasız, zalim kimse. 3. (is.), halk ağzında Genellikle Müslüman olmayanlara verilen ad:

Mamur: (s.), (ma: mur), Arapça ma‘mūr. Bayındır.

Rum: özel, Arapça rûm. 1. (is.) Müslüman ülkelerde oturan Yunan asıllı kimse. 2. (is.), tarih Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan, Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk. 3. (is.), eskimiş Anadolu

Kasaba: (is.), Arapça kaşaba. Şehirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi, belde:

Çarşı: (is.), Farsça çār + sū. Dükkânların bulunduğu alışveriş yeri:

Kilise: Rumca. 1. (is.) Hristiyanlıkla ilgili dinî kuruluş. 2. (is.) Hristiyanlığın öğretilmesi, dinî işlerin yönetimi vb. ile ilgilenen papa ve piskoposlar topluluğu.

Hava: Arapça hevā. 1. (is.) Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı. 2. (is.) Meteoroloji ile ilgili olayların bütünü: 3. (is.) Canlılar üzerindeki etkisine göre hava yuvarının durumu: 4. (is.) Gökyüzü: 5. (is.) Çevreyi kuşatan boşluk: 6. (is.) Esinti: 7. (is.) Müzik parçalarında tür: 8. (is.) Müzik aletlerinden çıkan ses perdesi. 9. (s.), mecaz Sonuçsuz, anlamsız, boş (durum, davranış, söz): 10. (is.), mecaz Görünüş, davranış, söz vb. için bir kimsenin durumunu belirten özellik: 11. (is.), mecaz Tarz, üslup: 12. (is.), mecaz Durum, ortam, çevre, muhit, atmosfer. 13. (is.), mecaz Çekicilik: 14. (is.), mecaz Keyif, âlem:

Müziyen: (is.), Fransızca musicien. Müzik eserleri yaratan, besteleyen veya besteleri çalan kimse, müzikçi:

Edip, -bi: (is.), eskimiş, (edi: bi), Arapça edīb. Edebiyatla uğraşan, edebî eser veren kimse, yazar:

Heykeltıraş: (is.), Arapça heykel + Farsça –terāş. Heykelci.

Maddi: (maddi:), Arapça mādī. 1. (s.) Madde ile ilgili, maddesel, özdeksel, manevi karşıtı. 2. (s.) Maddeden oluşan. 3. (s.) Mal, para, varlıkla ilgili olan.

Bale: (is.), Fransızca ballet. Belli hafif figürlere, adım atışlara, çoğunlukla sahne düzenine ve müziğe dayalı gösteri türü:

Sinema: (sine'ma), Fransızca cinéma. 1. (is.) Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi. 2. (is.) Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı: 3. (is.) Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat:

Teknik, -ği: Fransızca technique. 1. (is.) Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi: 2. (is.) Fizik, kimya, matematik vb. bilimlerden elde edilen verileri iş ve yapım alanında uygulama: 3. (s.) Bu uygulamaya dayanan, bu uygulamaya ilişkin: 4. (is.) Yol, beceri, yöntem:

Cihaz: Arapça cihaz. 1. (is.) Aygıt, alet, takım. 2. (is.) Çeyiz.

Matbaa: (is.), Arapça maṭba'a. Basımevi.

İcat: (i:ca: dı), Arapça icād. 1. (is.) Buluş. 2. (is.) Gerçekmiş gibi gösterme çabası:

Taviz: (is.), (ta: viz), Arapça ta'vīz. Ödün.

Ecdat, -dı: (is.), çokluk, (ecda: dı), Arapça ecdād. Geçmişteki büyükler, atalar:

Pak: (s.), (pa: k, k ince okunur), Farsça pāk. Temiz.

Makber: (is.), eskimiş, Arapça maḳber. Mezar.

Merkezî: (s.), (merkezi:), Arapça merkezi. Merkezde olan, merkezi oluşturan.

Pas: 1. (is.) Su içinde ve nemli havada metallerin, özellikle demirin yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde. 2. (is.) Bazı asalak mantarların çeşitli bitkilerde oluşturduğu portakal sarısı veya kahverengi lekeler. 3. (is.) Bu lekelerden ileri gelen bitki hastalığı.

Temas: (tema: sı), Arapça temāss. 1. (is.) Değme (I), dokunma (I), dokunuş (I), değinti. 2. (is.) Buluşup görüşme, ilişki kurma, münasebet: 3. (is.) Değinme, sözünü etme, bahsetme: 4. (is.) Gidip gelme, ulaşım, bağlantı:

Bakteri: (is.), Fransızca bactérie. Toprakta, suda, canlılarda bulunan, çürüme, mayalanma veya hastalıklara yol açan, küresel, silindirimsi, kıvrık biçimli olan, bölünerek çoğalan, klorofilsiz, tek hücreli canlı.

Spor: Fransızca sport. 1. (is.) Bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü. 2. (s.) Kullanışı rahat, kolay olan:

Vücut, -du: (vücu: du), Arapça vücūd. 1. (is.) İnsan veya hayvan gövdesi, beden: 2. (is.), eskimiş Var olma, varlık

Risk: (is.), Fransızca risque. Zarara uğrama tehlikesi, riziko:

Zehir, -hri: Farsça zehr. 1. (is.) Organizmaya girdiğinde kimyasal etkisiyle fizyolojik görevleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı, sem: 2. (is.), mecaz Büyük üzüntü, acı, keder, sıkıntı:

Kuluçka: Bulgarca. 1. (is.) Cıvciv çıkarmak amacıyla yumurtaya yatmış veya yatmak üzere olan dişi kuş veya kümes hayvanı, gürk. 2. (is.) Bilim ve teknolojiye araştırma, geliştirme ve uygulama için hazırlık dönemi.

Narin: (na: rin), Farsça nārīn. 1. (s.) İnce yapılı, yepelik, nazenin: 2. (s.) İnce:

Şiddet: Arapça şiddet. 1. (is.) Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik. 2. (is.) Hız. 3. (is.) Bir hareketten doğan güç: 4. (is.) Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma. 5. (is.), mecaz Kaba güç. 6. (is.), mecaz Duygu veya davranışta aşırılık.

Nöbet: Arapça nevbet. 1. (is.) Sıra, keşik: 2. (is.) Sıra ile belirli süre bir yeri bekleme işi. 3. (is.) Sıra ile yapılan görev, iş: 4. (is.) Hastalık sebebiyle titreme, yüksek ateş: 5. (is.) Vakit vakit ortaya çıkan aynı türden fizyolojik bozuklukların bütünü: 6. (is.) Kez, defa: 7. (is.) Resmî yerlerde veya önemli kimselerin kapısında belli vakitlerde çalınan mızıka.

Çene: Farsça çāne. 1. (is.) Canlılarda baş bölümünde yer alan, kemik veya kıkırdak ile desteklenen, altlı üstlü dişleri taşıyan ve ağzın kapanıp açılmasını sağlayan kasları üzerinde barındıran iki parçaya verilen ad: 2. (is.) Mengene, kerpeten vb. araçların eşyayı sıkıştıran karşılıklı iki parçasından her biri. 3. (is.), mecaz Çok konuşma huyu, gevezelik: 4. (is.), halk ağzında köşe.

Yetim: (s.), Arapça yetim. Babası ölmüş olan (çocuk), babasız.

Kalp, -bi (I): Arapça kalb. 1. (is.) Kalp hastalığı: 2. (is.), mecaz Sevgi, gönül. 3. (is.), mecaz Bir ülkenin, bir kuruluşun işleyiş, yönetim ve varlığını sürdürme bakımından en önde gelen yeri. 4. (is.), mecaz Duygu, his:

Etraf: çokluk, (etra: fi), Arapça etrāf. 1. (is.) Yanlar, taraflar: 2. (is.) Çevre: 3. (is.) Bir kimsenin sürekli ilişkide bulunduğu kimseler, yakınlar, muhit:

Mecaz: (meca: zı), Arapça mecaz. (is.) Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor.

Sır: Arapça sirr. 1. (is.) Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey. 2. (is.) Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözilemeyen şey, giz, gizem: 3. (is.) Bir işin, bir şeyin dikkat, yetenek, deneyim ve sezgi yardımıyla kavranabilen en zor, en ince yanı. 4. (is.) Bir amaca ulaşmak için kullanılan, başvurulmuş özel ve gizli yöntem.

Grup: Fransızca groupe. 1. (is.) Küme: 2. (is.) Ortak özellikleri olan varlıklar, nesneler bütünü: 3. (is.), mecaz Görüşleri, çıkarları bir olan kimseler bütünü, ekip.

Dert: Farsça derd. 1. (is.) Üzüntü: 2. (is.) Hastalık: 3. (is.) Ağrı. 4. (is.), mecaz Sorun, kaygı: 5. (is.), halk ağzında Ur:

Cenaze: (cena: ze), Arapça cenaze. 1. (is.) Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü. 2. (is.) Ölü, ölmüş kimse: 3. (is.) Cenaze töreni.

Tarumar: (s.), eskimiş, (ta: rumar), Farsça tārmār. Dağınık, karışık, perişan.

Şevk: (is.), Arapça şevk. İstek, heves

Saltanat: Arapça saltanat. 1. (is.) Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması: 2. (is.), mecaz Bolluk ve zenginlik, gösterişli yaşayış. 3. (is.), mecaz Birinin bir işte, bir yerde bulunan kimseler üzerindeki egemenliği.

Musalla: (musalla:), Arapça muşallā. (is.) Camilerde cenaze namazı kılınan yer.

Şive: (şi: ve), Farsça şive. 1. (is.) Tarz, tavır, üslup. 2. (is.), eskimiş Naz, eda.

Lehçe: Arapça lehçe. 1. (is.) Konuşma tarzı:

Argo: (a' rgo), Fransızca argot. 1. (is.) Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim. 2. (is.), mecaz Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim.

Jargon: (is.), Fransızca jargon. Aynı meslek veya topluluktaki insanların ortak dilden ayrı olarak kullandıkları özel dil veya söz dağarcığı:

Kütüphane: (kütüpha: ne), Arapça kutub + Farsça hāne. 1. (is.) Kitaplık: 2. (is.), eskimiş Kitap satılan dükkân, kitabevi.

Katalog, -ğu: Fransızca catalogue. 1. (is.) Kitaplıktaki kitapları veya belli bir daldaki gereçleri, nitelikleri bakımından tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak amacıyla, yer numaraları belirtilerek hazırlanmış kitap, defter veya fişten oluşan bütün, fihrist. 2. (is.) Kitabevi, yayınevi, kurum vb. kuruluşların yayınlarını, ürettikleri malları, eşyaları tanıtan, gösteren liste veya kitap, fihrist.

Paralel: Fransızca parallèle. (s.), mecaz Aynı zaman içinde gelişen veya aynı özellikleri gösteren (olay, düşünce vb.).

İskelet: Fransızca squelette. 1. (is.) İnsan ve hayvan bedeninin kemik çatısı, teşrih: 2. (is.) Yumuşak bölümleri dökülmüş, ölü bir vücudun kemiklerinin bütünü. 3. (is.), mecaz Bir şeyi oluşturan temel çatı: 4. (is.), mecaz Bir eserin genel planı: 5. (s.), mecaz Çok zayıf. 6. (s.), mecaz Kuru, çıplak:

Hazır: Arapça hâzır. 1. (s.) Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade, müheyya: 2. (s.) Belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirilmiş: 3. (s.) Belirli bir biçimde yapılmış olarak satılan, alıcı bekleyen, ısmarlama karşıtı: 4. (zf.) Bir işi yapmak için gereken her şey tamamlanmış olarak: 5. (zf.) Fırsattan yararlanarak:

Fert, -di: (is.), Arapça ferd. Birey.

Biyoloji: (is.), (l ince okunur), Fransızca biologie. Bitki ve hayvanların köken, dağılım, yapı, gelişim, büyüme ve üremelerini inceleyen bilim dalı, dirim bilimi.

İstiare: (istia: re), Arapça isti'äre. (is.), eskimiş Ödünç, borç veya eğreti alma, ödünçleme.

Sadık: (sa: dık), Arapça şâdiğ. 1. (s.), eskimiş Doğru, gerçek. 2. (s.), eskimiş Sadakatli:

Net: Fransızca net. 1. (s.) Bütün çizgileri belirgin olan, gözün bütün ayrıntılarıyla algılanan, iyi görünen. 2. (s.) İyi duyulan (ses). 3. (s.) Kesintilerden sonra geri kalan miktarda olan, safi: 4. (s.), mecaz Açık seçik olan, anlaşılmaz yanı bulunmayan:

Pano: (pa'no), Fransızca panneau. 1. (is.) Üzerine bildiri, açıklama veya tanıtma kâğıtları tutturmak için hazırlanmış levha. 2. (is.) Elektrikle çalışan araçların kontrol ve komuta düğmeleri, ekran, sinyal lambası vb. parçalarının bir arada toplandığı bölüm. 3. (is.) Ağaç duvar kaplamalarına veya tavanlara süs işin konulan resim. 4. (is.) Hafif malzemeden yapılan ve iki yüzü kontrplakla kaplanan levha: 5. (is.) Üzerine bir tablo yapmak için hazırlanmış meşe, ıhlamur veya çam ağacından levha.

Elektronik, -ği: Fransızca électronique. 1. (is.) Serbest elektronların etkisiyle oluşan olayları inceleyen bilim dalı:

Gazete: (gaze' te), İtalyanca gazzetta. 1. (is.) Politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın: 2. (is.) Bu yayının yönetildiği, hazırlandığı, basıldığı yer:

Hırs: Arapça hırs 1. (is.) Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku: 2. (is.) Öfke, kırgınlık:

Namus: (na: mus), Arapça nāmūs. 1. (is.) Bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet: 2. (is.) Dürüstlük, doğruluk:

Sakin: (sa: kin), Arapça sākin. 1. (s.) Hareket etmeyen, kımıldamayan. 2. (s.) Durgun, dingin: 3. (s.) Sessiz: 4. (s.) Kimseyi rahatsız etmeyen, kızgınlık göstermeyen. 5. (s.) Huysuzluğu, rahatsızlığı azalmış veya geçmiş: 6. (s.) Bir yerde oturan:

Can: Farsça cān. 1. (is.) İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık. 2. (is.) Yaşama, hayat: 3. (is.) Güç, dirilik: 4. (is.) Kişi, birey: 5. (is.) İnsanın kendi varlığı, özü: 6. (is.) Gönül: 7. (is.) Bektaşılık ve Mevlevilikte tarikat kardeşi: 8. (s.) Çok içten, sevimli, sevilen, şirin:

Fena (I): (fena:), Arapça fena. 1. (s.) İyi nitelikte olmayan, kötü: 2. (s.) Üzücü: 3. (s.) İstenilen ve gereken nitelikte olmayan (kimse): 4. (s.) Hoşa gitmeyen, rahatsız edici: 5. (s.) Davranışları toplumun ahlak anlayışına uymayan: 6. (zf.) Çok:

Fena (II): (is.), eskimiş, (fena:), Arapça fena. Ölümlülük.

Horoz: Farsça ḥorūs. 1. (is.), hayvan bilimi Tavukgillerden, tavuğun erkeği olan kümes hayvanı: 2. (is.) Ateşli silahlarda çakmak taşına veya merminin kapsülüne vurmaya yarayan metal parça: 3. (is.) Kapı zembereğinin mandalı. 4. (is.), mecaz Kabadayı erkek.

Tembih: (tembi: hi), Arapça tenbīh. 1. (is.) Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üstelleyerek hatırlatma, uyarı, uyarma:

Memleket: Arapça memleket. 1. (is.) Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke. 2. (is.) Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, şehir, yurt: 3. (is.) İklim ve üretim bakımından ele alınan bölge:

Spontane: Fransızca spontane. 1. (s.) Anlık: 2. (zf.) Kendiliğinden.

Rol: Fransızca rôle. 1. (is.), mecaz Bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev: 2. (is.), mecaz Gerçek olmayan davranış, gösteriş.

Battaniye: (is.), (batta: niye), Arapça battāniyye. Yorgan yerine veya yorgan üstünde kullanılan, çoğu yünden dokunmuş kalınca örtü.

Keyif, -yfi: Arapça keyf. 1. (is.) Vücut esenliği, sağlık: 2. (is.) Canlılık, tasasızlık, iç rahatlığı: 3. (is.) Rahat, huzur, afiyet. 4. (is.) İstek, heves, zevk: 5. (is.) Alkollü içki ve başka uyuşturucu maddeler kullanıldığında insanda görülen durum. 6. (is.) Yolsuz ve kural dışı istek:

Moral: (is.), Fransızca morale. Bir insanın ruhsal gücü, manevi güç, maneviyat.

Dürüst: Farsça durust. 1. (s.) Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse): 2. (s.), mecaz Kurallara uygun, yanlışsız:

Meyve: Farsça mīve. (is.), mecaz Ürün, sonuç, kâr:

Ferah (I): (is.), Arapça feraḥ. Kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu.

Ferah (II): Farsça ferāḥ. 1. (s.) Bol, geniş: 2. (s.) Havadar, aydınlık, iç açıcı (yer):

Kıssa: (is.), eskimiş, Arapça kıṣṣa. Ders çıkarılması gereken anlatı, olay.

Sahil: (is.), (sa: hil), Arapça sāḥil. Karanın deniz, göl, ırmak boyunca uzanan bölümü, kıyı, yaka, yalı

Hisse: Arapça ḥiṣṣe. 1. (is.) Pay: 2. (is.), mecaz Bir olaydan çıkarılan ders.

Mekanizma: (mekani' zma), İtalyanca meccanismo. 1. (is.) Belli bir sonuca ulaşmak için karmaşık bir biçimde düzenlenmiş organ veya parçalar birleşimi, sistem, düzenek: 2. (is.) Organların işleyiş biçimi: 3. (is.) Ateşli silahların işlemlerini sağlayan mekanik bölüm. 4. (is.), mecaz Oluş, ortaya çıkış, işleyiş:

Opera: (ope'ra), İtalyanca opera. 1. (is.) Sözlerinin bütünü veya çoğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro eseri: 2. (is.) Bu eseri oynayan sanatçı topluluğu. 3. (is.) Böyle eserlerin oynandığı yapı.

Gallon: İngilizce gallon. 1. (is.) Anglosaksonların kullandığı yaklaşık dört buçuk litrelik bir tür ölçü birimi. 2. (is.) Çoğunlukla akaryakıt vb. sıvı maddeleri taşımada kullanılan, silindirik biçiminde, metalden büyük kap: 3. (is.) Boya sanayisinde kullanılan beş litrelik ambalaj.

Kuruş: (is.), Almanca Groschen. Liranın yüzde biri değerinde Türk parası:

Mühendis: (is.), Arapça mühendis. İnsanların her türlü ihtiyacını karşılamaya dayalı yol, köprü, bina gibi bayındırlık; tarım, beslenme gibi gıda; fizik, kimya, biyoloji, elektrik, elektronik gibi fen; uçak, otomobil, motor, iş makineleri gibi teknik ve sosyal alanlarda uzmanlaşmış, belli bir eğitim görmüş kimse.

Hayret: Arapça ḥayret. 1. (is.) Beklenmedik, garip bir şeyin sebep olduğu şaşkınlık, şaşırma: 2. (ii.) Şaşılan bir şey karşısında söylenen söz:

Sahi: (zf.), (sa: hi), Arapça ṣaḥīḥ. Gerçekten, gerçek olarak.

Melül: (l'ler ince okunur), Arapça melül. 1. (s.) Üzgün. 2. (zf.) Boynu bükük, zavallı bir biçimde:

Beddua: (is.), (beddua:), Farsça bed + Arapça du'ā. Birinin kötü duruma düşmesini gönülden isteme, ilenme, ilenç, kargış.

Kavga: Farsça ğavġā. 1. (is.) Düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş, münazaa: 2. (is.), mecaz Herhangi bir amaca erişmek, bir şeyi elde etmek veya bir şeye karşı koyabilmek için harcanan çaba, verilen mücadele: 3. (is.), eskimiş Savaş.

Duvar: Farsça dīvār. 1. (is.) Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem, örek: 2. (is.) Bir toprak parçasını sınırlayan taş, tuğla, kerpiçten yapılan engel, örek: 3. (is.), mecaz Sonuç alınamayan yer. 4. (is.), mecaz Engel:

Asfalt: Fransızca asphalte. 1. (is.) Siyah renkte şekilsiz bir cins bitüm. 2. (is.) Ana maddesi katran olan ve yolların kaplanmasında kullanılan karışım: 3. (s.) Bu karışımla kaplanmış:

Korna: (is.), (ko'rna), İtalyanca corna. Motorlu taşıtlarda, bisikletlerde sesle işaret vermek için kullanılan ve içinden hava geçirilerek çalınan boru, klakson:

Pencere: (is.), (pe'ncere), Farsça pencere. Yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık:

Manzara: Arapça manzara. 1. (is.) Bakışı, dikkati çeken her şey: 2. (is.) Görünüş: 3. (is.) Konusu bir doğa veya şehir parçası olan resim, gravür veya desen, tablo. 4. (is.), mecaz Durum:

Vitrin: Fransızca vitrine. 1. (is.) Bir dükkân veya mağazanın dışarıdan camla ayrılan ve mal sergilemek için kullanılan yeri, sergen: 2. (is.) İçine konan şeylerin görünmesi için yapılmış camlı dolap:

Dut: Farsça tūt. (is.) Bu ağacın, ak, kara, pembe renkte ekşi veya tatlı, sulu meyvesi.

Hatır: Arapça ḥāṭir. 1. (is.) Düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd. 2. (is.) Gönül, kalp: 3. (is.) Birine karşı duyulan saygı, sevgi: 4. (is.) Durum, keyif, hâl:

Mevsim: Arapça mevsim. 1. (is.) Yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri, sezon: 2. (is.) Bazı atmosfer olaylarının en çok belirdikleri zaman: 3. (is.) Herhangi bir ekimin yapıldığı veya bir ürünün yetiştiği dönem: 4. (is.) Herhangi bir şeyin etkinlik dönemi, sezon: 5. (is.) Zaman, dönem, çağ: 6. (is.), mecaz Yaşamın bir bölümü:

Pasta (I): (is.), (pa'sta), İtalyanca pasta. İçine katılmış türlü maddelerle özel bir tat verilmiş, fırında veya başka bir yolla pişirilerek hazırlanmış bir tür hamur tatlısı.

Pasta (II): (is.), (pa'sta), İtalyanca pasta. Giysilerde dikişli kıvrım.

Pasta (III): (is.), (pa'sta), İtalyanca pasta. Otomobillerin gerçek renklerini ortaya çıkarmak ve parlatmak için kullanılan özel karışım.

Apartman: (is.), Fransızca appartement. Birkaç katlı ve her katında bir veya birkaç daire bulunan yapı:

Keşköl: Farsça keşköl. 1. (is.), eskimiş Gezici bazı dervişlerin ve dilencilerin ellerinde tuttukları, Hindistan cevizi kabuğundan, metalden veya abanozdan yapılmış dilenci çanağı: 2. (is.), eskimiş Üstüne dövülmüş fıstık ve Hindistan cevizi dökülen bir tür süt tatlısı, keşkölüfukara.

Seans: Fransızca séance. 1. (is.) Bir işin yapılmasına ayrılan çalışma süresi, oturum:

Masraf: Arapça masrif. 1. (is.) Harcanan para, gider: 2. (is.), eskimiş Bir şeyin yapımında kullanılan gereç, harç:

Kâtip: (is.), (kâ: tip), Arapça kâtib Yazman:

Heybe: Arapça 'aybe. 1. (is.) At, eşek vb. binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan, içine öteberi koymaya yarayan, kilim veya halıdan yapılmış iki gözlü torba: 2. (is.) Omza geçirilebilen tek gözlü bir çanta türü:

Dükkân: Arapça dukkân. 1. (is.) Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer. 2. (is.), mecaz Görevli olarak çalışılan yer, iş yeri:

Mal: Arapça māl. 1. (is.) Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü: 2. (is.) Büyükbaş hayvan: 3. (is.), ticaret Alınıp satılabilen her türlü ticaret eşyası, emtia. 4. (is.), mecaz Bayağı, aşağılık, kötü kimse:

Esmer: Arapça esmer. 1. (is.) Siyaha çalan buğday rengi. 2. (is.) Kurşuni renk: 3. (s.) Bu renkte olan: 4. (s.) Teni ve saçları karaya çalan, koyu buğday rengi olan (kimse), yağız:

Fırça: Rumca. 1. (is.) Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cila sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl vb.nden yapılan araç: 2. (is.), mecaz Resim yapma sanatı ve biçimi.

Fistan: Rumca. 1. (is.) Tek parça kadın giysisi: 2. (is.) İskoç, Arnavut ve Yunan erkeklerinin giydikleri kısa, pilili eteklik.

Nihayet: (niha: yet), Arapça nihayet. 1. (is.) Son: 2. (zf.) (ni' ha: yet) Sonunda: 3. (zf.) - den başka bir şey değil

Gar: (is.), Fransızca gare. Demir yolu ile yolculuk edenlerin gereksinimlerinin geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu

Kundura: (is.), (kundu'ra), İtalyanca condura. Kaba işlenmiş, bağısız, konçsuz ayakkabı:

Siyah: Farsça siyah. 1. (is.) Kara (II), ak, beyaz karşıtı: 2. (s.), mecaz Bu renkte olan: 3. (is.) Baskıda başka harflerden daha kalın görünen harf türü.

Nalın: (is.), Arapça na'leyn. Takunya.

Parke: Fransızca parquet. 1. (is.) Konut, iş yeri vb. yerlerin tabanını döşemek için çeşitli boyutlarda, ince, uzunca tahta parçalarının veya yapay malzemenin belirli bir düzene göre yerleştirilmesiyle yapılan döşeme. 2. (is.) Bu döşemede kullanılan, aynı boydaki küçük tahta parçası: 3. (is.) Parke taşı:

Garip: Arapça ġarīb. 1. (s.) Kimsesiz, zavallı olan. 2. (s.) Yabancı, gurbette yaşayan, elgin. 3. (s.) Acayip: 4. (ü.) Şaşılacak bir şey karşısında söylenen söz: 5. (s.), mecaz Dokunaklı, hüzün veren:

Kasket: (is.), Fransızca casquette. Genellikle erkeklerin giydiği, önü siperli başlık:

Kadife: Arapça kaṭīfe. 1. (is.) Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş, velur: 2. (s.) Bu kumaştan yapılmış, bu kumaşla kaplanmış:

Şapka: (şa'pka), Rusça. 1. (is.) Keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık: 2. (is.) Boru, baca, direk vb. şeylerin açık olan üst bölümünü havanın etkisinden korumak için takılan başlık:

Kopça: (is.), Bulgarca kopça. Bir giysinin iki yanını bitiştirmeye yarayan ve metal bir halka ile bir çengelden oluşan araç, agra:

Mintan: Farsça nīm + ten. 1. (is.) Yakasız, uzun kollu erkek gömleği: 2. (is.) Gömlek üzerine giyilen kollu yelek.

Kravat: (is.), Fransızca cravate. Bir ucu ince, diğer ucu daha geniş, gömlek yakasının altından geçirilerek önde üçgen biçiminde bağlanan, özel kumaştan yapılan giysi aksesuarı, boyun bağı:

Eşraf: (is.), çokluk, (eşra: fı), Arapça eşraf. Bir yerin zenginleri, sözü geçenler, ileri gelenler:

Azamet: Arapça 'azamet. 1. (is.) Ululuk, büyüklük. 2. (is.) Gurur: 3. (is.) Görkem, gösteriş, heybet. 4. (is.) Debdebe. 5. (is.) Çalım, kurum, tekebbür:

Vapur: (is.), Fransızca vapeur. Su buharı gücüyle çalışan gemi.

Âlem: (a:lem), Arapça 'âlem. 1. (is.), gök bilimi Evren. 2. (is.) Dünya, cihan: 3. (is.) Aynı konu ile ilgili kimseler. 4. (is.) Bu kimselerin uğraşlarının bütünü: 5. (is.) Belli bir gruptaki

canlıların bütünü: 6. (is.) Durum ve şartlar: 7. (zm.) Herkes, başkaları: 8. (is.) Ortam, çevre: 9. (is.) Kendine özgü birçok niteliği bulunan şey. 10. (is.) Farklı davranış içinde bulunan kimse. 11. (is.), mecaz Eğlence:

Acemi: Arapça ‘acemī. 1. (s.) Bir işin yabancısı olan, eli işe alışmamış, bir işi beceremeyen: 2. (s.) İşinde, mesleğinde yeni olan, toy: 3. (s.) Bir yere, bir şeye yabancı olan:

Banknot: (is.), Fransızca bank-note. Kâğıt para:

Yâren: (yâ: ren), Farsça yārān. 1. (is.) Arkadaş, yakın dost: 2. (is.) Dostların oluşturduğu topluluk.

Vaka: (is.), Arapça vaḳ‘a. Olay, hadise.

Bodrum: (is.), Rumca. Bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bölümü.

Ahbap, -bı: çokluk, (ahba: bı), Arapça aḥbāb. 1. (is.) Kendisiyle yakın ilişki kurulup sevilen, sayılan kimse: 2. (ü.), teklifsiz konuşmada Samimiyet, içtenlik bildiren bir seslenme sözü:

Kâhya: (kâhya:), Farsça ked + ḥudā. 1. (is.) Konak, çiftlik vb. yerlerde türlü işleri yapmakla görevli kimse: 2. (is.) Değnekçi. 3. (is.), mecaz Geremediği hâlde başkasının işine karışan kimse: 4. (is.), eskimiş Esnaf kuruluşlarında lonca başkanı:

Mantar: Rumca 1 - 2. (is.) Esnek ve sudan hafif olduğundan şişe tapası, cankurtaran simidi, cankurtaran yeleği, ayakkabı tabanı ve daha birçok şeyin yapımında kullanılan, su geçirmeyen, meşe ağacı tabakası: 3. (is.) Bu tabakadan yapılan şişe tapası. 4. (is.) Kaldırma araçların park edilmesini engellemek amacıyla zemine gömülmüş mantar biçiminde beton yükselti. 5. (is.) Çocukların özel tabanca ile patlattıkları barutlu madde. 6. (is.) Balık ağlarını su yüzünde tutmaya veya olta sarmaya yarayan mantar parçası. 7. (is.) Hayvanların burun ucu.

Tezgâhtar: (is.), (tezgâhta: rı), Farsça destgâhdâr. Kahve, gazino, mağaza vb. yerlerde tezgâhta duran, satış yapan kimse.

Rezil: (s.), Arapça rezīl. Alçak, aşağılık:

Marka: (ma'rka), İtalyanca marca. 1. (is.) Resim veya harfle yapılan işaret. 2. (is.) Bilet, para yerine kullanılan metal veya başka şeyden parça. 3. (is.) Bir ticari malı, herhangi bir nesneyi tanıtmaya, benzerinden ayırmaya yarayan özel ad veya işaret. 4. (is.), mecaz Tanınmış ürün, saygın kişi vb.

Nişan: Farsça nişan. 1. (is.) İşaret, iz, belirti, alamet. 2. (is.) Nişanlanma sırasında yapılan tören: 3. (is.) Evlenmek üzere birbirine söz verme, nişanlanma: 4. (is.) Kurşun, taş vb.

ile vurulmak istenen hedef. 5. (is.) Hedefi vurmak için silah, ok vb.ne gerekli doğrultuyu verme.
6. (is.) Devlet nişanı.

Piyasa: (piya' sa), İtalyanca piazza. 1. (is.) Satıcıların mal satmak için bir araya geldiği yer, pazar: 2. (is.) Bir yol üzerinde gidip gelerek gezinme: 3. (is.) Alışveriş fiyatı, geçerli fiyat: 4. (is.) Ortalık:

Çeyiz: (is.), Arapça cihaz. Gelin için hazırlanan her türlü eşya, cihaz.

Azar: (is.), Farsça āzār. Paylama

Plaj: (is.), (l ince okunur), Fransızca plage. Kumsal.

Eşarp: (is.), Fransızca écharpe. Başörtüsü.

Tül: Fransızca tulle. 1. (is.) Çok ince gözenekli pamuk, ipek veya sentetik dokuma: 2. (s.) Bu dokumadan yapılmış:

Peyda: (s.), (peyda:), Farsça peyda. Belli, açık, peydah.

Perçem: Farsça perçem. 1. (is.), eskimiş Başlarını tıraş edenlerin tepede bıraktıkları saç tutamı. 2. (is.), eskimiş Yele: 3. (is.), eskimiş Kâkül:

Keder: (is.), Arapça keder. Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa:

Model: Fransızca modele. 1. (is.) Resim, heykel vb. yapılırken baka baka benzetilmeye çalışılan nesne veya kimse, örnek. 2. (is.) Bir özelliği olan nesne veya kişi: 3. (is.) Biçim: 4. (is.) Giysi örneklerini içinde toplayan dergi: 5. (is.) Otomobil vb.nde tip: 6. (is.) Benzer: 7. (is.) Örnek olmaya değer kimse veya şey, örnek. 8. (is.) Manken: 9. (is.) Tasarlanan ürünün tanıtım veya deneme amacıyla üretilen ilk örneği, prototip.

Hasis: Arapça ḥasīs. 1. (s.), eskimiş Cimri: 2. (s.), eskimiş, mecaz Bayağı, insanı küçülten, değersiz:

Metelik, -ği: Fransızca metallique. 1. (is.), eskimiş Çeyrek kuruş, on para değerinde demir para: 2. (is.), eskimiş, mecaz Çok az para:

Hesap, -bı: (hesa: bı), Arapça ḥisāb. 1. (is.) Aritmetik. 2. (is.) Matematiksel işlem. 3. (is.) Alacaklı veya borçlu olma durumu: 4. (is.) Ödenecek ücretin dökümünü ve tutarını gösteren kâğıt, hesap pusulası, adisyon: 5. (is.) Oranlama, tahmin: 6. (is.) Bir girişimin, bir işin başarıya ulaşması için alınan önlemlerin bütünü: 7. (is.) Tutum, durum, anlayış:

Vagon: (is.), Fransızca wagon. Yük ve yolcu taşımakta kullanılan, lokomotifin çektiği demir yolu aracı:

Tren: (is.), Fransızca train. Demir yolunda yolcu ve yük taşımakta kullanılan, bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisi, katar, şimendifer:

Bavul: (is.), İtalyanca baule. İçine eşya konulan ve genellikle yolculukta kullanılan büyük çanta:

Ahval, -li: çokluk, (ahva: li), Arapça aḥvāl. 1. (is.) Durumlar, hâller, vaziyetler: 2. (is.) Davranışlar. 3. (is.) Olaylar:

Taze: (ta: ze), Farsça tâze. 1. (s.) Bozulmamış, bayatlamamış olan: 2. (s.) Dinç, yıpranmamış, yorulmamış: 3. (s.) Kuru olmayan, körpe, kuru karşıtı: 4. (s.), mecaz Yeni, zamanı geçmemiş: 5. (is.), mecaz Genç kadın:

Hela: (is.), (hela: l ince okunur), Arapça ḥalā. Tuvalet.

Nalan: (s.), (na: la: n, l ince okunur), Farsça nālān. İnleyici, inleyen.

Tefekkür: (is.), eskimiş, Arapça tefekkür. Düşünme, düşünüş:

Hilkat, -ti: (is.), eskimiş, Arapça ḥilkat. Yaradılış, fitrat:

Şekil, -kli: Arapça şekl. 1. (is.) Biçim. 2. (is.) Bir konuyu açıklamaya yarayan resim veya çizim: 3. (is.) Davranış biçimi, tutum, yol, tarz: 4. (is.) Bir kavramın, düşüncenin, olayın veya işin değişik oluş biçimi: 5. (is.) Toplumsal bir bütünün kuruluş biçimi: 6. (is.) Anlatım biçimi:

Formül: Fransızca formüle. 1. (is.) Genel bir olguyu, bir kuralı veya ilkeyi açıklayan simgeler takımı. 2. (is.) Bir belgenin yazılacağı biçimi ve ona özgü olan deyişi gösteren örnek: 3. (is.) Kalıplaşmış, basmakalıp anlatım. 4. (is.), mecaz Çıkar yol, tutulan yol, yöntem:

İhanet: (iha:net), Arapça ihanet. 1. (is.) Hıyanet, hainlik: 2. (is.) Evlilikte, sevgide aldatma, sadakatsizlik. 3. (is.) Gerektiğinde yardımda bulunmama, bir kimsenin güvenini yok etme.

Natüralist: (s.), Fransızca natüraliste. Natüralizm akımını benimseyen (kimse).

Sosyoloji: (is.), (l ince okunur), Fransızca sociologie. Toplum bilimi.

Esrar: (is.), çokluk, (esra: rı), Arapça esrar. Gizler, sırlar.

Nahiye: (na: hiye), Arapça nāhiye. 1. (is.) Bucak: 2. (is.) Bölge.

Şehir, -hri: (is.), Farsça şehir. Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site.

Harap: Arapça ḥarāb. 1. (s.) Bayındırlığı kalmamış, yıkılacak duruma gelmiş, yıkkın, viran: 2. (s.), eskimiş Çok sarhoş. 3. (s.), mecaz Bitkin, yorgun, perişan.

Fonetik: Fransızca phonétique. (s.) sesçil.

Plastik: (l ince okunur), Fransızca plastique. 1. (is.) Isı ve basınç etkisiyle biçim verilen, organik veya sentetik olarak yapılan madde: 2. (s.) Bu maddeden yapılan.

Orijinal: (l ince okunur), Fransızca original. 1. (s.) Özgün: 2. (s.) Fabrikası tarafından yapılan, taklit olmayan (araç ve gereç). 3. (s.) Otantik. 4. (s.), mecaz Alışlagelenden daha değişik, şaşırtıcı nitelikte olan:

Kopya: (ko'pya), İtalyanca copia. 1. (is.) Bir sanat eserinin veya yazılı bir metnin taklidi, asıl karıştı: 2. (is.) Suret çıkarma işi. 3. (is.) Bir sınavda soruları cevaplamak için başka birinden veya yerden gizlice yararlanma. 4. (is.) Yazılı sınavda gizlice bakmak için hazırlanmış kâğıt. 5. (s.) Taklit edilmiş olan.

Ardiye: Arapça ardiyye. 1. (is.) Evlerde kullanılmayan, saklanması gereken eşyaların konulduğu bölüm. 2. (is.) Genellikle ticaret eşyasının saklandığı yer, depo: 3. (is.) Böyle bir yerde saklanılan eşya için ödenen ücret.

Kovboy: (ko'vboy), Fransızca cow-boy. 1. (is.) Amerika'da sığır çobanı: 2. (is.), mecaz Gangsterliğe özenen kimse.

Benzin: Fransızca benzine. 1. (is.) Bir organik yağ çözücü türü. 2. (is.), eskimiş Benzen.

Lavanta: (is.), (lava'nta, l ince okunur), İtalyanca lavanda. Lavanta çiçeğinden yapılan ispirtolu esans.

Briyantın: (is.), Fransızca brillantine. Saçı parlatmak ve yatırmak için kullanılan güzel kokulu bir madde.

Vanilya: (vani'lya), İtalyanca vaniglia. 1. (is.), bitki bilimi Salepgillerden, çiçekleri beyaz, kokulu, tırmanıcı küçük bir bitki (Vanilla planifolia). 2. (is.) Bu bitkinin tatlılara güzel koku vermek için kullanılan meyvesi:

Hamur: Arapça ḥamīr. 1. (is.) Unun su veya başka sıvılarla yoğrulmuş durumu. 2. (is.) Kâğıtta tür, nitelik. 3. (s.) İyi pişmemiş (ekmek ve hamur işleri). 4. (is.), mecaz Öz, asıl, maya.

Tramvay: (is.), Fransızca tramway. Şehirlerde yol üzerinde döşenmiş özel raylarda hareket eden yolcu taşıtı:

Doktor: Fransızca docteur. 1. (is.) Hekim: 2. (is.) Bir fakülteyi veya bir yüksekokulu bitirdikten sonra belli bir bilim dalında en yükseköğrenim basamağına vardığını, geçirdiği özel sınavla ve başarılı bir eserle gösterenlere verilen akademik unvan.

Kin: (is.), (ki: ni), Farsça kīn. Birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz.

His, -ssi: Arapça hiss. 1. (is.) Duygu: 2. (is.) Duyu. 3. (is.) Sezgi, sezme.

Garaz: Arapça ġaraž. 1. (is.) Kin. 2. (is.) Hedef, amaç, maksat.

Mahkeme: Arapça maḥkeme. 1. (is.), hukuk Bir yargıçtan veya bazen savcı ve yargıçlardan oluşan bir kurulun, yargı görevini yerine getirdikleri yer, yargı yeri, yargıevi, mahkeme kapısı: 2. (is.), halk ağzında Yargılama:

Debdebe: (is.), eskimiş, Arapça debdebe. Görkem.

Meddah: Arapça meddāh. 1. (is.), eskimiş Taklitler yaparak, hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçı: 2. (is.), eskimiş, mecaz Öven, aşırı övgüde bulunan kimse.

Aile: (a:ile), Arapça ‘a’ ile. 1. (is.) Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü: 2. (is.) Birlikte oturan h(is.) ve yakınların tümü. 3. (is.), halk ağzında Eş, karı. 4. (is.) Aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü. 5. (is.) Temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu, familya.

Zihin, -hni: Arapça zihn. 1. (is.) Canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünü. 2. (is.) Anlayış, kavrayış: 3. (is.) Bilinç, dimağ.

Ziyan: (is.), (ziya: nı), Farsça ziyan. Zarar.

Sarraf: Arapça šarrāf. 1. (is.) Kuyumcu. 2. (is.), eskimiş Mesleği, değerli kâğıt ve metal paraları birbiriyle değiştirmek, tahvil alışverişi yapmak olan kimse.

Kese: Farsça kīse. 1. (is.) Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba: 2. (s.) Bu küçük torba miktarında olan: 3. (is.) Bazı şeylerin üzerine geçirilen, kumaştan çanta biçiminde kap: 4. (is.) Yıkanırken kir çıkartmak için ele geçirilen, vücudu ovmaya yarayan, bürümcükten, cep biçiminde bez. 5. (is.), mecaz Bir kimsenin mal varlığı:

Cep, -bi: Arapça ceyb. 1. (is.) Genellikle bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça: 2. (is.) Trafîği kolaylaştırmak, araçların durabilmesine olanak sağlamak için yaya kaldırımları veya şehirlerarası yolların kenarlarında bulunan taşıt yavaşlama yeri. 3. (is.) Cep telefonu:

Defter: Arapça defter. 1. (is.) Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları:

Metin, -tni: Arapça metn. 1. (is.) Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst: 2. (is.) Basılı veya el yazması parça, tekst:

Zengin: Farsça sengin. 1. (s.) Parası, malı çok olan, varlıklı, varıl, varyetli, fakir, yoksul karşıtı: 2. (s.) Yararlı veya kendisinden beklenen, istenilen nitelikleri çok olan: 3. (s.) Verimli: 4. (s.) Gösterişli: 5. (s.) Çok, bol:

Fakir: Arapça faķır. 1. (s.) Geçimini güçlölkle sağlayan, yoksul, fukara, zengin karşıtı: 2. (s.) Olması gerekenden az: 3. (is.) Hindistan'da yokluğa, eziyete kendini alıştırmış derviş. 4. (s.), mecaz Zavallı, kimsesiz: 5. (is.), eskimiş, mecaz Kişinin alçak gönüllölük göstermek için kendisine verdiği san:

Patron: Fransızca patron. 1. (is.) Bir ticaret veya sanayi kurumunun sahibi, başı, işvereni: 2. (is.), mecaz Bir kuruluşta, bir iş yerinde makam bakımından yetkili kimse. 3. (is.), mecaz Sözü geçen paralı kimse.

İmam: Arapça imām. 1. (is.) Cemaate namaz kıldırın kimse. 2. (is.) Müslümanlıkta mezhep kuran kimse. 3. (is.) Hz. Muhammed'den sonra onun vekilliği görevini üzerine alan halifelere verilen unvan. 4. (is.) Bazı küçük İslam devletlerinde devlet başkanı. 5. (is.) En önde bulunan kimse, önder

Pazar: Farsça bāzār. 1. (is.) Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer: 2. (is.) Belli bir şeyin satıldığı yer: 3. (is.) Alışveriş: 4. (is.) Cumartesi ile pazartesi arasındaki gün:

Cila: (cila: 1 ince okunur), Arapça cilā'. 1. (is.) Bir şeyi parlatmak için kullanılan kimyasal bileşik. 2. (is.) Parlaklık. 3. (is.), mecaz Bir şeydeki aldaticı, göz boyayıcı durum. 4. (is.), mecaz Gereksiz süs, gösteriş.

Mavi: (ma: vi), Arapça mā'ī. 1. (is.) Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi, mai. 2. (s.) Bu renkte olan

Balon: Fransızca ballon. 1. (is.) Isıtılmış hava veya havadan daha hafif bir gazla doldurulan, atmosferde uçabilen, küre biçiminde araç. 2. (is.) Hava veya gazla doldurulmuş, kauçuktan yapılan çocuk oyuncağı: 3. (is.) Karnı yuvarlak ve şişkin, boynu dar cam kap. 4. (is.) Karikatürde içi sözle doldurulan yuvarlak. 5. (is.) Aslı olmayan söz, palavra:

Hayvan: Arapça hayvān. 1. (is.) Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdöleriyle hareket eden canlı yaratık: 2. (s.), mecaz Akılsız, duygusuz, kaba, hoyrat (kimse). 3. (is.), hakaret yollu Kızılan bir kimseye söylenen bir söz. 4. (is.), halk ağızında At, eşek, katır gibi türlü hizmetlerde kullanılan yaratık:

Kenar: Farsça kenar. 1. (is.) Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka: 2. (is.) Bir şeyi çevreleyen çizgi. 3. (is.) Pervaz, çizgi, antika, baskı vb. çevre süsleri: 4. (is.) Merkezden uzak olan, kuytu, ıssız, sapa, تنها yer: 5. (is.) Yan.

Tiz: (s.), Farsça tîz. İnce, keskin (ses):

Kahkaha: (is.), Arapça kâhkâha. Yüksek sesle gülme.

Pantolon: (is.), Fransızca pantolon. Belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyecek:

Sahtekâr: (s.), Farsça sâhtekâr. Sahte işler yapan, düzmeci, sahteci.

Teklif: Arapça teklif. 1. (is.) Yapması için birinden bir iş isteme. 2. (is.) İncelenmek veya kabul edilmek için bir şey sunma, önerme, öneri:

Dev: Farsça dīv. 1. (is.) Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı: 2. (s.) Olağanüstü irilikte olan: 3. (s.), mecaz Çok büyük, çok önemli:

Şömine: (is.), Fransızca cheminée Odalarda, genellikle duvar kenarlarında tuğla veya taştan yapılmış, bacası olan yer, ocak.

Aristokrasi: Fransızca aristocratie. (is.) soylular sınıfı.

Tahıl: (is.), Arapça daħl. Buğday, arpa, mısır, yulaf, çavdar, pirinç vb. hasat edilen ürünler ile tohumlarının genel adı, hububat.

Davul: Arapça ṭabl. (is.) Bateria.

Kayıt: Arapça kayd. 1. (is.) Bir yere mal ederek deftere geçirme: 2. (is.) Bir yazının, bir hesabın tarih, numara vb.nin veya kopyasının bir yerde yazılı bulunması: 3. (is.) Önem verme. 4. (is.) Resmî belge. 5. (is.) Sesi veya görüntüyü manyetik bant üzerine geçirme işlemi. 6. (is.), mecaz Şart: 7. (is.), mecaz Sınırlama, davranışlarını çerçeveleme:

Peçete: (is.), (peçe'te), İtalyanca pezzetta. Yemekte giysiyi korumak, ağız silmek için kullanılan ince, yumuşak kâğıt veya kumaş parçası:

Tellal: Arapça dellâl. 1. (is.) Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak kimse, çağırmaç: 2. (is.) Satışlarda aracılık eden kimse.

Frank, -gı: (is.), eskimiş, Fransızca franc. Fransa, İsviçre, Belçika vb. ülkelerin para birimi.

Cüzdan: Arapça cuz + Farsça -dân. 1. (is.) Para, kâğıt vb. koymaya yarayan küçük çanta. 2. (is.) Bir kimsenin kimliğini bildirmek için resmî bir yerden kendisine verilen, cep defteri biçimindeki belge:

Belediye: Arapça belediyye. 1. (is.) İl, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti. 2. (is.) Bu örgütün bulunduğu bina:

Jandarma: (janda'rma), İtalyanca gendarme. (s.), mecaz Açık göz.

Selamet: (sela: met, l ince okunur), Arapça selamet. 1. (is.) Esen olma durumu, esenlik. 2. (is.) Her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu, kurtuluş:

Hakaret: (haka: ret), Arapça haķāret. 1. (is.) Onur kırma, onura dokunma. 2. (is.) Küçültücü söz veya davranış:

Talimat: (ta: lima: tı), Arapça ta'limât. 1. (is.) Yönerge:

Çare: (ça: re), Farsça çare. 1. (is.) Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu: 2. (is.) Tedavi yolu, deva.

Alay: (is.), Rumca. Bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapma.

Serüven: (is.), Farsça servân. Macera.

Yaban: Farsça yābān. 1. (is.) İnsan yaşamayan ıssız yer. 2. (is.) Vahşi olan, evcil olmayan canlı: 3. (is.) Kendi kendine yetişen bitki: 4. (is.) Aile ocağından uzak olan yer: 5. (s.) İssız: 6. (is.), halk ağzında Yabancı, el, yerli halktan olmayan kimse:

Haydut, -du: (is.), Arapça haydūd. Silahlı soygun yapan, yol kesen kimse:

Mazeret: (ma: zeret), Arapça ma'zeret. 1. (is.) Özür. 2. (is.) Bahane:

Tıraş: Farsça terāş. 1. (is.) Saç veya sakalı kesme işi, yülüme: 2. (is.) Erkek saçını belli bir biçim vererek kesme: 3. (is.) Kesilme ve kazınma zamanı gelmiş saç ve sakal:

Pekâlâ: (pekâ: lâ), Türkçe pek + Arapça a'lâ. 1. (s.) Benzerlerinden aşağı olmayan: 2. (e.) 'Dediğin gibi olsun, öyle kabul edelim' anlamlarında bir söz, peki: 3. (zf.) Kesinlikle: 4. (zf.) Elbette: 5. (zf.) Çok iyi:

Mesele: Arapça mes'ele. 1. (is.) Sorun: 2. (is.) Güç iş:

Budala: Arapça budala. 1. (s.) Zekâca geri olan (kimse), alık: 2. (s.) Ahmak, bön: 3. (s.), mecaz Bir şeye aşırı düşkün:

Çikolata: (is.), İtalyanca cioccolata. Kakaonun içerisine şeker, süt, fıstık, fındık vb. katılarak yapılan bir tür tatlı yiyecek.

Renk, -gi: Farsça reng. 1. (is.) C(is.)ler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum: 2. (is.), mecaz Nitelik: 3. (is.), mecaz Çeşitlilik.

Lezzet: Arapça lezzet. 1. (is.) Ağız yoluyla alınan tat: 2. (is.), mecaz Herhangi bir şey karşısında duyulan zevk, haz:

Kumaş: Arapça kumāş. 1. (is.) Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma: 2. (is.), mecaz Varlığı ve kişiliği oluşturan nitelik veya malzeme.

Hav: (is.), Arapça hāv. Kadife, çuha, yün vb.nin yüzeyindeki ince tüy, ülger:

Manto: (is.), (ma'nto), Fransızca manteau. Kadın paltosu.

Dost: Farsça düst. 1. (is.) Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse, düşman karşıtı: 2. (is.) Erkek veya kadının evlilik dışı ilişki kurduğu kimse, 3. (is.) Sahibine sevgi gösteren hayvan: 4. (is.) Bir şeye aşırı ilgi duyan, koruyan kimse: 5. (s.) İyi geçinen, aralarında iyi ilişki bulunan:

Divane: (di: va: ne), Farsça divane. 1. (s.) Deli, kaçık, budala. 2. (s.), mecaz Bir şeye çok düşkün olan.

Canavar: Farsça cānāver. 1. (is.) Masallarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan: 2. (is.) Köpek balığı: 3. (is.), mecaz Haşarı, yaramaz çocuk. 4. (is.), halk ağzında Kurt, domuz vb. cana kıyan yaban hayvanı. 5. (s.), mecaz Acımasız, kötü ruhlu, zalim (kimse). 6. (s.) Herhangi bir şeye çok düşkün olan:

Mahlûk: (is.), eskimiş, (mahlu: ku, l ince okunur), Arapça maḥlûk. Yaratık.

Salya: (is.), (sa'lya, l ince okunur), Rumca. Ağızdan sızan tükürük.

Bel: (is.), Farsça bel. Toprağı aktarmaya veya işlemeye yarayan, uzun saplı, ayakla basılacak yeri tahta, ucu sivri kürek veya çatal biçiminde bir tarım aracı.

Kırmızı: Arapça kırmizî. 1. (is.) Al, kızıl renk. 2. (s.) Bu renkte olan:

Bakla: Arapça bâkilâ. (is.) Bir zinciri oluşturan halka veya parçalardan her biri.

Mahşer: Arapça maḥşer. 1. (is.), din bilgisi Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer. 2. (is.), mecaz Büyük kalabalık: 3. (is.), mecaz Kargaşa:

Hayal: (haya: li), Arapça hayāl. 1. (is.) Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya: 2. (is.) Belli belirsiz görülen şey, gölge. 3. (is.), fizik Görüntü: 4. (is.), eskimiş Aydınlatılan bir perde arkasında deri veya kartondan yapılmış, hareket edebilen resimler ve bunlarla oynatılan oyun:

Kahve: Arapça kahve 1. (is.) Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz. 2. (is.) Bu tozla hazırlanan içecek: 3. (is.) Kahve, çay, ıhlamur, bira, nargile içilen, hafif yiyecekler bulunduran, tavla, domino, bilardo, kâğıt vb. oynanan yer, kahvehane, kıraathane:

İhtiyar: Arapça ihtiyār. 1. (s.) Yaşlı, kocamış olan, pir (kimse), genç karşıtı: 2. (s.) Cansız, sönük: 3. (s.) Eski: 4. (is.), teklifsiz konuşmada Baba veya anne.

Masa: Rumca. 1. (is.) Ayaklar veya bir destek üzerine oturtulmuş tabladan oluşan mobilya: 2. (is.) Bu mobilya etrafında oturanların tümü. 3. (is.) Dairelerde, kurumlarda belli konularla ilgili işlerin görüldüğü bölüm:

Zorba: (s.), Farsça zūrbāz. Gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse), müstebit, mütegalibe, despot, diktatör.

Hoca: Farsça vĥce. 1. (is.), din bilgisi Müslümanlıkta din görevlisi. 2. (is.) Öğretmen: 3. (is.), mecaz Akıl öğretene, öğüt veren kimse. 4. (is.), eskimiş Medresede öğrenim gören sarıklı, cübbeli din adamı.

Müdafaa: (is.), (müda: faa), Arapça mudāfa‘a. Savunma, koruma.

Kahpe: Arapça kahbe. 1. (is.), kaba konuşmada, ahlaksız kadın. 2. (s.), kaba konuşmada mecaz Dönek.

Zalim: (s.), (za: lim), Arapça zālīm. Acımasız ve haksız davranan, zulmeden:

Kurnaz: (s.), Farsça kurnās. Kolay kanmayan, başkalarını kandırmasını ve ufak tefek oyunlarla amacına erişmesini beceren, açığöz, hin:

Bahar: (baha: rı), Farsça bahar. 1. (is.) Bu mevsimde ağaçlarda açan çiçekler ve yapraklar. 2. (is.), mecaz Gençlik dönem

Mart: (is.), Latince. Yılın üçüncü ayı.

Tay: Farsça tāy. 1. (s.), halk ağzında Denk, eşit, eş. 2. (is.), halk ağzında Hayvanın bir yanındaki yük.

Beyaz: Arapça beyāz. 1. (is.) Ak, kara, siyah karşıtı. 2. (s.) Bu renkte olan: 3. (is.) Beyaz ırktan olan kimse: 4. (is.) Baskıda normal karalıktaki görünen harf türü. 5. (is.) Beyaz zehir.

Leş: Farsça laşe. 1. (is.) Kokmuş hayvan ölüsü. 2. (s.) Çok kötü kokan.

Devam: (deva: m), Arapça devam. 1. (is.) Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme. 2. (is.) Bir yere belli bir amaçla, gereken zamanlarda gitme: 3. (is.) Ek, parça. 4. (ü.) `Kesme, sürdür` anlamında kullanılan bir söz.

Tüfek: (is.), Farsça tufeng. Savaş veya avda kullanılan, uzun namlulu ateşli silah.

Makinist: Fransızca machiniste. 1. (is.) Lokomotif, vapur, fabrika vb.nin makinesini işleten kimse. 2. (is.) Makinelerden anlayan, makineleri onarabilen usta. 3. (is.) Sinemalarda film makinesini çalıştıran kişi.

Makine: (maki'ne), İtalyanca macchina. 1. (is.) Bir alet veya taşıtın hareket etmesini sağlayan mekanizması: 2. (is.), halk ağzında Araba, otomobil.

Cins: Arapça cins. 1. (is.) Tür, çeşit: 2. (is.) Soy, kök, asıl: 3. (is.) Pek çok ortak özellikleri bulunan türler topluluğu. 4. (s.) Diğerlerine göre üstün nitelikleri olan:

İştah: Arapça iştiha. 1. (is.) Yemek yeme isteği. 2. (is.), mecaz Cinsel istek veya arzu.

Şarkı: Arapça şarkī. 1. (is.), müzik Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi. 2. (is.) Klasik Türk müziğinde aşk üzerine söylenen, nakaratı ve ara nağmesi olan parça: 3. (is.) Ezgi, müzik parçası, melodi, liet:

Ray: (is.), Fransızca rail. Tren, tramvay vb. taşıtlarda tekerleklerin üzerinde hareket ettiği demirden yol.

Ateş: Farsça âteş. 1. (is.) Yanıcı c(is.)lerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr: 2. (is.) Tutuşmuş olan cisim. 3. (is.) Isıtmak, pişirmek için kullanılan yer veya araç: 4. (is.) Patlayıcı silahların atılması: 5. (is.) Genellikle hastalık etkisiyle artan vücut sıcaklığı, kızdırma: 6. (is.), mecaz Öfke, hırs, hınç: 7. (is.), mecaz Coşkunluk: 8. (is.), mecaz Tehlike, felaket: 9. (is.), mecaz Büyük üzüntü, acı:

Parça: Farsça pārçe. 1. (is.) Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya artakalan şey: 2. (is.) Bir bütünden kopma, kırılma, yırtılma vb. yoluyla ayrılmış bölüm, lime: 3. (is.) Birkaçı bir araya geldiğinde bir bütünü oluşturan şeylerin her biri, modül: 4. (is.) Tane: 5. (is.) Pasaj: 6. (is.) Müzik eseri. 7. (is.) Nesne: 8. (is.), mecaz Küçümseme ve değersiz sayma bildiren bir söz:

Buhar: (is.), Arapça buḥār. Isı etkisiyle sıvıların ve bazı katıların dönüştükleri gaz durumu:

Feryat: (is.), (ferya: dı), Farsça feryād. Haykırış, çığlık.

Aptal: Arapça abdal. 1. (s.) Zekâsı pek gelişmemiş, zekâ yoksunu, alık, ahmak, alık salık: 2. (ü.), teklifsiz konuşmada Küçümseme ve azarlama bildiren bir seslenme sözü:

Zümrüt: Arapça zumurrud. 1. (s.) Bu taştan yapılan: 2. (is.) Koyu yeşil renk. 3. (s.) Bu renkte olan

Peş (I): Farsça pes. 1. (is.) Arka, art: 2. (is.) Elbisenin etek kısmı.

Peş (II): (is.), halk ağzında, Farsça pīš. Bazı giysilerin bol olması için yanlarına eklenen kumaş parçası.

Karga: (ka'rga), İtalyanca carga. 1. (is.) Bir şeyin asıl durumunu yitirerek baş aşağı olması.

Neşe: Arapça neş'e. 1. (is.) Mutlu olmaktan doğan ve dışa vurulan sevinç, şetaret: 2. (is.) Hafif sarhoşluk, çakırkeyif olma.

Tabaka: Arapça ṭabaḳa. 1 (is.) Baskı ve yazıda kullanılan, değişik boyutlarda kesilmiş kâğıt. 2. (is.) Derece.

Mesafe: (mesa: fe), Arapça mesafe. 1. (is.) Ara, aralık, uzaklık: 2. (is.), mecaz İlişkilerde çok içten olmama durumu, resmiyet.

Grafik, -ği: Fransızca graphique. 1. (is.) Çizge. 2. (is.) Biçim, desen veya çizgilerle gösterme:

Animasyon: (is.), Fransızca animation. Canlandırma.

Masal: Arapça meşel. 1. (is.) Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür: 2. (is.), mecaz Boşuna söylenmiş söz:

Cefa: (is.), (cefa:), Arapça cefa. Zulüm.

Tılsım: Arapça ṭılsım. 1. (is.) Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç: 2. (is.) Büyülü olduğuna inanılan muska vb. şey. 3. (is.), mecaz Çare, önlem:

Yâr, -ri: (yâ: ri), Farsça yâr. 1. (is.) Sevgili: 2. (is.), eskimiş Dost, tanıdık. 3. (is.), eskimiş Yardımcı:

Murat, -dı: (mura: dı), Arapça murād. 1. (is.) İstek, dilek. 2. (is.) Amaç, erek, gaye:

Şem: (is.), eskimiş, Arapça şem. Mum, balmumu.

Ritim: (is.), müzik, Fransızca rythme. Dizem.

Sembol: (is.), Fransızca symbole. Simge.

Zevk: Arapça zevk. 1. (is.) Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz: 2. (is.) Güzeli çirkinden ayırt etme yetisi, beğeni. 3. (is.) Tat, lezzet: 4. (is.), mecaz Eğlence

Zincir: Farsça zencir. 1. (is.) Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ. 2. (is.) Art arda gelen şeylerin oluşturduğu dizi: 3. (is.) Taşıtların kar veya buzda kaymaması için tekerleklerine takılan alet. 4. (is.) Altın veya gümüşten yapılmış takı. 5. (is.), eskimiş Hükümlülerin eline, ayağına vurulan demir bağ:

Harman: Farsça ĥirmen. 1. (is.) Biçildikten sonra tahıl demetlerinin üzerinden dven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi. 2. (is.) Bu işin yapıldığı yer veya mevsim: 3. (is.) Birçok çeşitten birer parça alıp yeni birleşim oluşturma işi: 4. (is.) Selüloz açılması aşamasından başlayıp kâğıt veya karton sayfasının meydana gelmesine kadar kullanılan bir veya birkaç kâğıt hamuru ile diğer malzemelerin meydana getirdiği sulu süspansiyon. 5. (is.) Herhangi bir şeyin toplu hâlde bulunduğu, işlendiği veya satıldığı yer. 6. (is.), mecaz Herhangi bir şeyin çok bulunduğu yer:

Fark: Arapça fark. 1. (is.) Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, ayırım.

Halka: Arapça ĥalka. 1. (is.) Çeşitli metallerden veya tahtadan yapılmış çember: 2. (is.) Çember biçiminde çeşitli nesnelerden yapılmış tutturma aracı: 3. (is.) Değerli metallerden yapılan çember biçimindeki süs eşyası: 4. (is.) Su gibi sıvıların içine katı bir nesnenin düşmesiyle oluşan, gittikçe büyüyerek açılan çembere benzeyen biçim: 5. (is.) Çember biçiminde dizilmiş topluluk. 6. (is.) Uykusuzluk, yorgunluk, üzüntü vb. sebeplerle göz altında beliren koyuluk: 7. (is.) Bir tür ufak, yağlı ve tuzlu simit: 8. (s.) Çember biçiminde olan.

Destan: Farsça destan. 1. (is.) Bir kahramanlık hikâyesini veya bir olayı anlatan, koşma biçiminde, ölçüsü on bir hece olan halk şiiri. 2. (is.) Çağdaş Türk edebiyatında biçim ve içerik yönünden, geleneksel destanlardan ayrılık gösteren uzun kahramanlık şiiri:

Âşık: (a:şık), Arapça ‘âşık. 1. (is.) Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse: 2. (is.) Birbirini seven bir çiftten kadına oranla genellikle erkeğe

verilen ad. 3. (is.) Halk ozanı: 4. (is.), teklifsiz konuşmada Dalgın, kalender kimse: 5. (ü.), teklifsiz konuşmada `Ahbap, arkadaş` anlamında kullanılan bir seslenme sözü:

Modern: Fransızca moderne. 1. (s.) Çağdaş: 2. (s.) Çağcıl.

Amma: Arapça amma 1. (b.) Ama: 2. (b.) Yanına getirildiği kelimenin anlamına aşırılık katarak şaşma veya hayranlık anlatan bir söz:

Hasret: (is.), Arapça ḥasret. Özlem.

Sohbet: Arapça şuhbet. (is.) Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik, hasbihâl:

Yâran: çokluk, (ya: ra: nı), Farsça yārān. 1. (is.) Dostlar:

Perde: Farsça perde. 1. (is.) Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü: 2. (is.) Üzerine bir cismin görüntüsü yansıtılan saydam olmayan yüzey: 3. (is.) İki yeri birbirinden ayıran bölme. 4. (is.) Seste pes perde: 5. (is.), mecaz Doğruyu görmeye engel olan şey:

Hatıra: (ha: tıra), Arapça ḥāṭira 1. (is.), edebiyat anı: 2. (is.) Andaç, anmalık, yadigâr.

Karanfil: Arapça karanful. 1. (is.) Mersingillerden, Molük Adaları'nda, Filipinler'de ve Hindistan'da yetişen ve yaprakları sürekli yeşil kalan bir ağaç (Caryophyllus aromaticus). 2. (is.) Bu ağacın karanfil yağı elde edilen ve baharat olarak kullanılan, ağız kokusunu gideren, acımsı, koyu renkli, küçük çivi biçimindeki tomurcuğu:

Mine: (mi'ne), Farsça mīnā. 1. (is.) Metal eşya üzerine vurulan renkli cam katmanı. 2. (is.) Saat kadranı. 3. (is.) Dişlerin taç kısmını kaplayan beyaz ve sert doku. 4. (is.), mecaz İnce ve parlak nakış.

Çoban Çoban: (is.), Farsça çūbān, şūbān. Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse:

Berbat: Farsça berbād 1. (s.) Kötü: 2. (s.) Bozuk: 3. (s.) Çirkin, beğenilmeyen: 4. (s.) Darmadağın, bakımsız, perişan.

Vicdan: (is.), (vicda: nı), Arapça vicdan. Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç:

Şey: (zm.), Arapça şey'. Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz:

Sabun: Arapça şābūn. 1. (is.) Kirli ve yağlı şeyleri temizlemekte kullanılan, türlü yağlarla alkaliler birleştirilerek yapılan madde. 2. (is.) Bu maddenin kalıp durumunda olan biçimi.

Vakit, -kti: Arapça vaqt. 1. (is.) Zaman: 2. (is.) Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler: 3. (is.) Çağ: 4. (is.) Belirlenmiş olan zaman: 5. (is.) Zaman anlatan kelimelere belirtilen durumunda geldiğinde 'iken' anlamı veren bir söz. 6. (is.), mecaz Geçim, para bakımından elverişli durum:

Günah: (gūna: hı), Farsça gunāh 1. (is.) Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal: 2. (is.) Acımaya yol açacak kötü davranış, yazık: 3. (is.) Sorumluluk, vebal: 4. (is.) Kabahat, hafif suç:

Sıfat: Arapça şifat. 1. (is.) Bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki bakımdan yeri ve özelliği: 2. (is.), halk ağzında Yüz, kılık ve dış görünüş:

Elem: (is.), Arapça elem. Acı, üzüntü, dert, keder.

Gark: Arapça ġark. 1. (is.), eskimiş Suya batma, boğulma. 2. (is.), eskimiş Suya batırma.

Bahir, -hri: Arapça baħr. 1. (is.), eskimiş Deniz: 2. (is.), eskimiş Mevlidin bölümlerinden her biri.

Gam: (is.), Arapça ġamm. Tasa, kaygı, üzüntü

Derya: (derya:), Farsça derya 1. (is.), eskimiş Deniz. 2. (is.), eskimiş, mecaz Bilgili kimse. 3. (is.), eskimiş, mecaz Bir şeyin bol olduğu yer:

Cihan: (ciha: nı), Farsça cihan. 1. (is.), gök bilimi Evren: 2. (is.) Dünya:

Muttarit: (s.), eskimiş, Arapça muṭṭarid. Tekdüze.

Muhteriz: (s.), eskimiş, Arapça muḥteriz. Çekingen.

Darbe: Arapça ḍarbe. 1. (is.) Vuruş, çarpış: 2. (is.) Ülkede bir grup tarafından örgütlü bir biçimde silah zoruyla baskı kurularak veya seçim dışındaki demokratik usulleri kötüye kullanarak mevcut hükûmeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi: 3. (is.), mecaz Birini kötü duruma düşüren, sarsan olay:

Kafes: Arapça kafes. 1. (is.) Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme: 2. (is.) Vahşi hayvanlar için demir çubuklarla yapılmış taşınabilir

bölme: 3. (is.) Çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper: 4. (is.) Ahşap yapıların direk ve çatmalardan oluşan kaplama tahtaları dışında kalan iskeleti. 5. (is.), eskimiş Cami, tekke vb. yerlerde kadınlara ayrılan yer. 6. (is.), eskimiş Şimşirlik.

Pür: (s.), eskimiş, Farsça pur. Dolu (II).

İhtizaz: (ihtiza: zı), Arapça ihtizaz. 1. (is.), eskimiş Titreşme, titreşim.

Bedava: (beda: va), Farsça bād + Arapça hevā. 1. (s.) Karşılıksız, parasız: 2. (s.) Emeksiz, caba. 3. (s.) Çok ucuz. 4. (zf.) Bedavadan. 5. (zf.) Herhangi bir bedel ödmeden:

Otomobil: (is.), Fransızca automobile. Motorlu, dört tekerlekli kara taşıtı:

Camekân: (camekâ: nı), Farsça camekân. 1. (is.) Göstermelik, satılık şeylerin sergilendiği camlı bölme veya yer, sergen, vitrin: 2. (is.) Bir yeri, bir veya daha çok bölüme ayıran cam bölme, camlık: 3. (is.) Limonluk. 4. (is.) Hamamlarda soyunulan camlı yer.

Peynir: (is.), Farsça penîr. Maya ile katılaştırılarak süttten yapılan ve birçok türü olan besin:

Kelle: Farsça kelle. 1. (is.) Koyun, kuzu ve keçinin pişirilmiş başı. 2. (is.) Ekinlerde başak. 3. (is.) Külçe biçimindeki şeker: 4. (is.), teklifsiz konuşmada Baş, kafa.

Fiyat: Arapça fî'ât. 1. (is.) Alım veya satımda bir şeyin para karşılığındaki değeri, eder, paha:

Esir: Arapça esîr. 1. (is.) Tutsak: 2. (is.) Köle. 3. (is.), mecaz Bir düşünceye veya bir kimseye körü körüne bağlı olan kimse:

Baht: Farsça baht. 1. (is.) Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahi iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader, talih. 2. (is.) Şans:

Avlu: (is.), Rumca. Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan, hanay, sahn:

Şadırvan: (is.), Farsça şâdurvân. Genellikle cami avlularında bulunan, çevresindeki musluklardan ve ortasındaki fiskiyeden su akan, üzeri kubbeli veya açık havuz:

Lamba: (la'mba, l ince okunur), Rumca. 1. (is.) Petrol gibi yanıcı bir madde yakarak veya elektrik akımıyla içindeki teller akkor durumuna geçerek ışık veren alet: 2. (is.) Radyo ve televizyonlarda kullanılan, havası boşaltılmış veya içine düşük basınçlı bir gaz doldurulmuş cam, seramik veya çelikten ampul. 3. (is.) Kapı, pencere kenarlarına açılan, genellikle dik açılı girinti.

Sokak: (is.), Arapça zuḳāk. İl, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol:

İkbal, -li: (ikba: li), Arapça iḳbāl. 1. (is.) Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu: 2 (is.), eskimiş İstek, arzu:

Saadet: (is.), (saa: det), Arapça sa‘ādet. Mutluluk

Mecnun: Arapça mecnun. 1. (s.), eskimiş Sevdadan ötürü kendini kaybetmiş. 2. (s.), eskimiş Çılgın, deli.

İstidat, -dı: (is.), eskimiş, (istida: dı), Arapça isti‘ād. Yetenek.

Meçhul, -lü: (meçhu: lü), Arapça meçhul. (s.) Bilinmeyen, bilinmedik:

Liman: (is.), denizcilik, Rumca. Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak:

Mendil: Arapça mendil. 1. (is.) Burun ve ter silmekte, el ve yüz kurulamakta kullanılan küçük, kare biçiminde kumaş veya yumuşak, ince kâğıt: 2. (is.) İçine bazı şeyler konulan kumaş, yağlık:

Rıhtım: (is.), Farsça rīhtim. Bir akarsu veya deniz kıyısında doldurularak yapılmış, gemilerin indirme bindirme veya yükleme boşaltma yapabileceği yer:

Ufuk, -fku: Arapça ufḵ. 1. (is.) Düz arazide veya açık denizde gökle yerin birleşir gibi görüldüğü yer, çevren: 2. (is.), mecaz Anlayış, kavrayış, görüş, düşünce gücü, ihata: 3. (is.), mecaz Çevre, dolay.

Nem: Farsça nem. 1. (is.) Havada bulunan su buharı. 2. (is.) Hafif ıslaklık, rutubet.

Hicran: (hicra: nı), Arapça hicran. 1. (is.) Bir yerden veya bir kimseden ayrılma, ayrılık: 2. (is.) Ayrılığın neden olduğu onulmaz acı:

Nafile: (na:file), Arapça nafile. 1. (s.) Yararsız: 2. (zf.) Boşuna, boş yere:

Sene: (is.), Arapça sene. Yıl.

Meyil, -yli: Arapça meyl. 1. (is.) Eğiklik, eğim, akıntı: 2. (is.) Eğilim. 3. (is.), mecaz İlgi, gönül verme

Hab: (is.), eskimiş, (ha: b), Farsça ḥvāb. Uyku.

Cilve: Farsça cilve. 1. (is.) Hoşa gitmek için yapılan davranış, kırımta, naz: 2. (is.), mecaz Görünme, ortaya çıkma, tecelli.

Cenap, -bı: (is.), eskimiş, (cena: bı), Arapça cenāb. Saygı, onur ve büyüklük anlamıyla kullanılan bir söz:

Yakut: (ya: kut), Arapça yāḳūt. (s.) Bu taştan yapılmış veya bu taşla süslenmiş.

Sema: (is.), (sema:), Arapça semā'. Gök.

Fâni: (fa: ni:), Arapça fānī. 1. (s.) Ölümlü, gelip geçici, kalımsız: 2. (is.) İnsanoğlu

Sükût: (is.), (sükû: tu), Arapça sukût. Susma, konuşmama, söz söylememe, sessizlik:

Nutuk, -tku: Arapça nuṭṭ. 1. (is.) Söz, konuşma: 2. (is.) Söylev.

Daüssıla: (is.), eskimiş, (da: üssıla), Arapça dā' + şıla. Yurt özlemi

Davlumbaz: Arapça ṭabl + Farsça -bāz. 1. (is.) Dumanı ve kokuları toplayıp bacaya vermeye yarayan çıkıntı. 2. (is.) Yandan çarklı vapurların çarklarını örten yarım daire biçimindeki kapak:

Şirin: (s.), Farsça şīrīn. Sevimli, cana yakın, tatlı, hoş.

Hudut: (hudu: du), Arapça ḥudūd. 1. (is.) Sınır: 2. (is.), mecaz Uç, son.

Gaza: (is.), eskimiş, din bilgisi, (gaza:), Arapça ġazā'. İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş:

Namlu: Farsça nāmlū. (is.) Kasatura, kılıç, meç, bıçak vb. kesici silahların uzun ve keskin bölümü.

Cephe: Arapça cebhe. 1. (is.) Bir şeyin veya yapının ön tarafta bulunan bölümü: 2. (is.) Belli bir düşünce, istek çevresinde sağlanan beraberlik. 3. (is.), mecaz Yan, yön, taraf:

Gazi: (ga: zi), Arapça ġāzī. 1. (is.), din bilgisi Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış kimse: 2. (is.) Olağanüstü yararlıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara devlet tarafından verilen onur unvanı: 3. (is.) Savaştan sağ olarak dönen kimse.

Katar: Arapça ḳiṭār. 1. (is.) Tren: 2. (is.) Taşıt dizisi: 3. (is.) Bir arada giden veya uçan hayvan dizisi.

Kamyon: Fransızca camion. 1. (is.) Motorlu büyük yük taşıtı: 2. (s.) Bu taşıtın taşıyabildiği miktarda olan:

Şavk: (is.), halk ağzında, Arapça şevḳ. Işık.

Şoför: Fransızca chauffeur. 1. (is.) Sürücü: 2. (is.) Mesleği araba kullanmak olan sürücü.

Beden: Arapça beden. 1. (is.) Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. 2. (is.) Vücudun, baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü, gövde: 3. (is.) Giysilerde ölçü. 4. (is.) Kale duvarı.

Derviş: Farsça derviş. 1. (is.) Bir tarıkata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağlı kimse, alperen. 2. (is.), mecaz Yoksulluğu, çilekeşliği benimsemiş kimse. 3. (is.), mecaz Alçak gönüllü ve her şeyi hoş gören kimse.

Çeç: Farsça çeç. 1. (is.) Tahıl yığımı. 2. (is.) Tahıl elenen kalbur.

Cümle: Arapça cumle. 1. (is.), eskimiş Dizge, sistem. 2. (s.) Bütün, hep. 3. (zm.), eskimiş Herkes:

Nefis, -fsi (I): Arapça nefis. 1. (is.) Öz varlık, kişilik: 2. (is.) İnsanın yeme içme vb. gereksinimlerinin bütünü.

Baç, -cı: Farsça bâc 1. (is.), tarih Osmanlı Devleti'nde gümrük vergisi: 2. (is.) Zorla alınan para, haraç:

Hırpani: (s.), eskimiş, (hırpa: ni:), Arapça ħirbānī. Perişan, derbeder:

Hazine: (hazi: ne), Arapça ħazīne. 1. (is.) Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığımı, büyük servet: 2. (is.) Değerli şeylerin saklandığı yer. 3. (is.) Değerli bir şeyin çok bulunduğu yer: 4. (is.) Gömülü veya saklıyken bulunan değerli şeylerin bütünü. 5. (is.) Kaynak: 6.(is.), mecaz Büyük bağlılık duyulan, değer verilen şey veya kimse.

İsraf: (is.), (isra: fi), Arapça israf. Gereksiz yere para, zaman, emek vb.ni harcama, savurganlık:

Kadeh: Arapça kadeḥ. 1. (is.) İçki içmeye yarayan ayaklı bardak: 2. (s.) Bu bardağın alabileceği miktarda olan.

Nâr: (is.), eskimiş, (na: r), Arapça nār. Ateş.

Kebap, -bı: Arapça kebāb. 1. (is.) Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et: 2. (is.) Kızartma, çevirme veya kavurma yoluyla hazırlanan her türlü yiyecek: 3. (s.) Kavrulmuş, kızarmış: 4. (s.), mecaz Yanmış, yanık.

Kamet: (is.), eskimiş, (ka: met), Arapça kāmēt. Boy, endam:

Firak: (is.), eskimiş, (fira: kı), Arapça firāk. Ayrılık.

Hane: (ha: ne), Farsça ḥāne. 1. (is.) Ev, konut. 2. (is.) Ev halkı: 3. (is.) Bir bütünü oluşturan bölümlerden her biri, bölüm, göz: 4. (is.) Birleşik kelimelerde 'bina, yapı, yer, makam' anlamlarıyla ikinci kelime olarak yer alan bir söz:

Fener: Rumca. 1. (is.) Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı: 2. (is.) Gemilere yol gösteren ışık kulesi: 3. (is.) Askı.

Gevher: (is.), eskimiş, Farsça gevher. Cevher.

Mihenik, -gi: Arapça mihekk. (is.), mecaz Birinin değerini, ahlakını anlamaya yarayan ölçüt.

Bülbül: Farsça bulbul. 1. (is.), hayvan bilimi Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş (Luscinia megarhynchos): 2. (is.), mecaz Sesi çok güzel olan kimse:

Atlas (I): (is.), Arapça atlas. Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü, saten.

Atlas (II): Fransızca atlas. (is.) Bir konuyu açıklamak için hazırlanmış resim veya levhalardan oluşmuş kitap:

Zülûf, -lfü: Farsça zulf. 1. (is.) Şakaklardan sarkan saç lülesi: 2. (is.) Sevgilinin saç, zülfüyâr:

Gerdan: Farsça gerdan. 1. (is.) Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü: 2. (is.) Şişmanlarda çenenin altındaki tombulluk: 3. (is.) Kesim hayvanlarında boyun.

Anahtar: Rumca. 1. (is.) Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç, açar, açkı, miftah, dil: 2. (is.) Kurgu. 3. (is.) Şifre yazmak ve çözmek için kararlaştırılmış olan yol. 4. (is.) Somunları veya vidaları çevirerek sıkıştırıp gevşetmek için kullanılan çelik saplı araç. 5. (is.) Konserve kutularının kapağını keserek açmaya yarayan alet, açacak: 6. (is.), mecaz Vesile, araç, vasıta: 7. (s.), mecaz Herhangi bir olayda belirleyici olan:

Kervan: Farsça kârbân. 1. (is.), eskimiş Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı: 2. (is.), eskimiş, mecaz Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler:

Sikke (I): Arapça sikke. 1. (is.), eskimiş Madenî para. 2. (is.), eskimiş Madenî paralara vurulan damga.

Evvel: Arapça evvel. 1. (zf.) Önce: 2. (s.) İlk, önceki, geçmiş.

Gergef: (is.), Farsça kâr + Arapça keff. Üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar, çoğu dikdörtgen biçiminde olan çerçeve.

Makas: Arapça mikaşş. 1. (is.) Bir eksen çevresinde dönebilecek biçimde çapraz eklemlenmiş, birbirine bakan yüzleri keskin iki çelik lamadan oluşmuş, arasına yerleştirilen herhangi bir şeyi kesmeye yarayan araç, sındı: 2. (is.) Birbirine komşu iki demir yolu hattını hemen bunların uzantısındaki üçüncü hatta bağlamaya yarayan alet. 3. (is.) Birbirini kesen demir yolu kavşağı. 4. (is.) Bazı araçlarda üst üste konulmuş birkaç yassı çelikten yay. 5. (is.) Çatı ve köprülerde genellikle ağaç veya çelikten yapılan, ağırlığı karşılıklı iki ayağa veya duvara aktaran çatılmış kiriş sistemi. 6. (is.) Mobilyalarda yukarıdan aşağıya doğru açılan kapakları yatay konumda tutmak amacıyla yapılmış mafsallı, kollu kapak aracı. 7. (is.), mecaz

Çalma, kırpma. 8. (is.), mimarlık Dirsek. 9. (is.), denizcilik Üst uçları birbirine bağlı, alt uçları açık olan iki direktten kurulmuş, ağırlık kaldırma düzeni.

Seyahat, -ti: Arapça siyāhat. 1. (is.) Yolculuk 2. (is.) Gezi

Hafif: Arapça ḥafif. 1. (s.) Tartıda ağırlığı az gelen, yeğni, ağır karşıtı. 2. (s.) Güç veya yorucu olmayan, kolay: 3. (s.) Ağırbaşlı olmayan, ciddi olmayan, hoppa: 4. (s.) Miktarı az, sindirimi kolay (yiyecek): 5. (s.) Kalınlığı veya yoğunluğu az olan: 6. (s.) Etkisi az olan, sert karşıtı: 7. (s.) Önemli olmayan: 8. (s.) Çok dik olmayan (sırt, yokuş): 9. (s.) Gücü az olan, belli belirsiz: 10. (zf.) Sıkıntısız, ferah, rahat olarak:

Paha: (is.), Farsça baha. Değer, fiyat, eder.

Hamam: Arapça ḥammām. 1. (is.) Yıkanılacak yer, yunak, ısıdam: 2. (is.) Para karşılığında yıkanma işinin yapıldığı yer:

Mağara: (mağa'ra), Arapça mağāre. 1. (is.) Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in:

Mücevher: (is.), Arapça mücevher. Değerli süs eşyası.

Hikmet: Arapça ḥikmet. 1. (is.) Bilgelik. 2. (is.) Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı. 3. (is.) Gizli sebep: 4. (is.), eskimiş Öğüt verici söz:

Leğen: Farsça leğen 1. (is.) Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap:

Mahfaza: (is.), Arapça maḥfaza. İçinde küpe, yüzük, bilezik vb. değerli süs eşyalarının saklandığı kutu, koruncak:

Kel: Farsça kel. 1. (s.) Saçı dökülmüş olan (kimse): 2. (s.), mecaz Çıplak (doğa), yaprakları dökülmüş (bitki): 3. (s.), mecaz Gelişmemiş, cılız (bitki): 4. (s.), mecaz İçinde az eşya bulunan.

Peri: Farsça peri. 1. (is.) Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan, hayal ürünü varlık: 2. (is.), mecaz Çok güzel, alımlı, becerikli kadın.

İfrit: (ifri: ti), Arapça 'ifrīt. 1. (is.), eskimiş Doğu masal ve efsanelerinde kötü, korkunç cin: 2. (is.), eskimiş, mecaz Öfkeli, ortalığı birbirine katan kimse. 3. (is.), eskimiş, mecaz İçini kemiren, meşgul eden şey:

Tenha: Farsça تنها. 1. (s.) Issız. 2. (s.) Kalabalık olmayan: 3. (s.), eskimiş Yalnız, tek.

Servet: (is.), Arapça ʿservlet. Varlık, zenginlik, mal mülk.

Gulyabani: (is.), eskimiş, (gulyaba: ni: l ince okunur), Arapça gül + Farsça yābān + Arapça -ī. Karanlık ve ıssız yerlerde, insanın gördüğünü sandığı korkunç hayalet.

Nezaket: (is.), (neza: ket), Arapça nezaket. Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.

Rum: özel, Arapça rûm. 1. (is.) Müslüman ülkelerde oturan Yunan asıllı kimse. 2. (is.), tarih Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan, Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk. 3. (is.), eskimiş Anadolu.

Kral: Sırpça. 1. (is.) En yüksek devlet otoritesini, bütün devlet başkanlığı yetkilerini kalıtım veya soylularca seçilme yoluyla elinde bulunduran kimse: 2. (is.), mecaz Herhangi bir alanda başkalarından üstün, başarılı olan kimse:

Vaat: (is.), Arapça va'd. Bir işi yerine getirmek için verilen söz:

Marifet: (ma: rifet), Arapça ma'rifet. 1. (is.) Ustalık, hüner, uzmanlık: 2. (is.) Uygun olmayan, hoşla gitmeyen, can sıkıcı iş veya davranış: 3. (is.), eskimiş Bilim, bilgi. 4. (is.), eskimiş Aracı, ikinci el.

Hediye: Arapça hediye. 1. (is.) Armağan: 2. (is.), mecaz Fiyat:

Tavsiye: Arapça tavsiye. 1. (is.) Öğütlenme, yol gösterme: 2. (is.) Bir şeyin, bir kimsenin iyi, işe yarar olduğunu ilgili kişiye söyleme, referans.

Dinar: Arapça dīnār. 1. (is.) Bahreyn, Cezayir, Irak, Karadağ, Kuveyt, Libya, Sırbistan, Tunus ve Ürdün kullanılan para birimi. 2. (is.) Eski Yugoslavya'da kullanılan para birimi. 3. (is.), eskimiş Altın liranın yaklaşık dörtte biri değerinde olan eski bir para.

Kent: Soğdca. 1. (is.) Şehir: 2. (is.), eskimiş Site.

Vallahi: (ü.), (valla: hi), Arapça vallahi

Taht: Farsça taht. 1. (is.) Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk: 2. (is.), mecaz Hükümdarlık makamı, hükümdarlık.

Vezir: (vezi: ri), Arapça vezir. (is.) Satrançta, her yöne gidebilen, önemce ikinci sırada gelen taş, ferz:

Levha: Arapça levha. 1. (is.) Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha: 2. (is.) Tablo, resim: 3. (is.) Tabela.

İnşa: Arapça inşā'. (is.) Yapı kurma, yapı yapma, kurma:

Cesaret: (cesa: ret), Arapça cesaret. 1. (is.) Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven. 2. (is.) Yürekliplik, yiğitlik, yürek ve göz pekliği: 3. (is.) Cüret. 4. (is.) Atılmanlık.

Koridor: Fransızca corridor. 1. (is.) Bir yapıya girmeyi sağlayan veya odaları birleştiren genellikle dar geçit, geçenek. 2. (is.) İki devlet arasındaki dar toprak parçası:

Aşk: (is.), Arapça 'aşk. Aşırı sevgi ve bağıllık duygusu, sevi, sevda, amor:

Teselli: (teselli:), Arapça teselli. 1. (is.) Avunma, avuntu, avunç: 2. (is.) Piyangoda büyük ikramiyeyi kaybeden en yakın numaralara yapılan ödeme:

Mermer (I): Arapça mermer.(s.) Bu taştan yapılmış:

Mermer (II): (is.), Arapça mermer. Beyaz ve ince bir tür bez.

Muzdarip: (s.), Arapça muẓtarib. İzdırap ve acı çeken:

Palan: (is.), Farsça pālān. Genellikle eşeklere, bazen de atlara vurulan, kaşsız, enli, yayvan ve yumuşak bir tür eyer.

Rahat: Arapça rāḥat. 1. (is.) İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur. 2. (s.) Üzüntü, sıkıntı ve tedirginliği olmayan: 3. (s.) Sıkıntı veya yorgunluk, tedirginlik vermeyen: 4. (s.) Aldırmaz, gamsız: 5. (zf.) Kolay bir biçimde, kolaylıkla: 6. (ü.) 'Hazır ol' durumunda bulunanlara, oldukları yerde serbest bir durum almaları için verilen komut.

Gâh: (zf.), eskimiş, (gâ: h), Farsça gâh Ara sıra.

Şikeste: Farsça şikeste. 1. (s.), eskimiş Kırılmış, kırık. 2. (s.), eskimiş, mecaz Yenilmiş, yenik düşmüş. 3. (s.), eskimiş, mecaz Gücenmiş, kırgın, kederli.

Kahr, -hrı: Arapça ẓahr. 1. (is.) Yok etme, ezme, perişan etme, mahvetme: 2. (is.) Derin üzüntü veya acı, sıkıntı:

Avaze: sim, (a: va: ze), Farsça āvāze Avaz

Miskin: Arapça miskin. 1. (s.) Çok uyuşuk olan (kimse): 2. (s.) Hoş görülemeyecek durumlar karşısında tepki göstermeyen (kimse). 3. (s.) Cüzzam hastalığına tutulmuş olan (kimse). 4. (s.), eskimiş Âciz, zavallı:

Seyran: (is.), (seyra: nı), Arapça seyran. Gezme, gezinme.

Hayran: (s.), Arapça ḥayrān. Çok beğenen, hayranlık duyan (kimse):

Suret: (su: ret), Arapça şuret. 1. (is.) Görünüş, biçim: 2. (is.) Yazı veya resim kopyası, nüsha: 3. (is.) Biçim, yol, tarz: 4. (is.) İslam felsefesinde, varlığın görünen yanı, beş duyu ile algılanan yönü. 5. (is.), halk ağzında Resim, fotoğraf. 6. (is.), eskimiş Yüz, çehre.

Taç, -cı (I): (ta: cı), Arapça tāk. 1. (is.) Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık: 2. (is.) Gelinlerin başlarına takılan süs. 3. (is.) Genellikle göz düzeyinden yüksek mobilyaların üstlerindeki kabartmalı, oymalı, süslü bölüm. 4. (is.), bitki bilimi Çiçeğin dıştan ikinci halkasında bulunan yaprakların hepsi. 5. (is.), eskimiş Bazı tarikatlarda şeyhlerin giydikleri başlık.

Fakr: (is.), eskimiş, Arapça faqr. Yoksulluk, fukaralık:

Müşkül: Arapça müşkil. 1. (s.) Güç, zor, çetin: 2. (is.) Engel, güçlük, zorluk:

Peygamber: (is.), din bilgisi, Farsça peygām-ber. İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağıran kimse, yalvaç, yalavaç, elçi.

Ehil, -hli: Arapça ehl. 1. (is.) Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab: 2. (is.) Sahip: 3. (is.), halk ağzında Karı kocadan her biri, eş: 4. (is.), eskimiş Topluluk, cemaat.

Hürmet: (is.), Arapça ħurmet. Saygı.

Kâmil: (s.), eskimiş, (kâ: mil), Arapça kâmil. Yetkin, erişkin, eksiksiz, ağırbaşlı, mükemmel, olgun.

Şeyh: Arapça şeyh. 1. (is.) Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse. 2. (is.) Tarikat büyüğü veya tarikat kollarından birinin başında bulunan kimse. 3. (is.) Arap kabile ve aşireti başkanı.

Fazıl: (s.), eskimiş, (fa: zıl), Arapça fāzil. Faziletli, erdemli (kimse).

Şer, -rri: Arapça şerr. 1. (is.) Kötülük, fenalık: 2. (s.) Kötü, fena.

Deccal: (s.), mecaz, Arapça deccal. Yalancı, fesat, dedikoducu (kimse).

Deccal: (is.), özel, din bilgisi, Arapça deccal. Dinî inanışlara göre kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkacak olan yalancı ve kötü yaradılışlı kimse.

Ker: (is.), eskimiş, Farsça ker. Kuvvet, kudret.

Klasik, -ği: (l ince okunur), Fransızca classique. 1. (s.) Üzerinden çok zaman geçtiği hâlde değerini yitirmeyen, türünde örnek olarak görülen eser: 2. (s.) XVII. yüzyıl Fransız dili, sanatı ve yazarları ile ilgili olan: 3. (s.) Alışılmış. 4. (s.) Sanatta kuralcı. 5. Kökleşik: 6. (is.) Eski Yunan, Roma ve XVII. yüzyıl Fransız sanatıyla ilgili sanatçı veya eser: 7. (is.) Eski Yunan ve Roma çağı dili ve sanatı ile ilgili olan:

Sembolik: (s.), Fransızca symbolique. Simgesel.

Fizyolojik: (1 ince okunur), Fransızca physiologique. 1. (s.) Fizyoloji ile ilgili, vücutla ilgili: 2. (s.) Normal, doğal olarak işleyen:

Enerji: Fransızca énergie. 1. (is.), fizik Maddede var olan ve ısı, ışık biçiminde ortaya çıkan güç, erke: 2. (is.) Organların çalışabilmesi ve vücut ısısının sürdürülebilmesini sağlayan besin öğelerinin oluşturduğu güç. 3. (is.), mecaz Manevi güç:

Niyet: Arapça niyyet. 1. (is.) Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat: 2. (is.) Fal gibi kullanılmak amacıyla içine mâni yazılıp katlanmış veya şekerlere sarılmış kâğıt parçası. 3. (is.), din bilgisi Namaz kılmaya, oruç tutmaya ve abdest almaya karar verip başlama.

Radyo: (ra'dyo), Fransızca radio. 1. (is.) Elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi. 2. (is.) Elektrik dalgalarıyla düzenli olarak yayın yapan istasyon ve bu istasyonun programlarını düzenlemekle görevli kuruluş. 3. (is.) Bu istasyonun yayınlarını alan araç.

Televizyon: (is.), Fransızca télévision. Vericiden iletilen dalgaların görüntü ve ses olarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan aygıt, televizyon alıcısı.

Analiz: (is.), fizik, Fransızca analyse. Çözümleme.

Alternatif: (1 ince okunur), Fransızca alternatif. 1. (is.) Seçenek: 2. (s.) Değişik, farklı: 3. (s.) Karşı: 4. (s.) Almaşık. 5. (s.), fizik Dalgalı.

Konsantre: Fransızca concentré. 1. (s.) Yoğun. 2. (s.), kimya Derişik.

Anonim: Fransızca anonyme. 1. (s.) Adı sanı bilinmeyen: 2. (s.) Çok ortaklı.

Peştamal: Farsça puştâmâl. 1. (is.) Hamamda örtünmek için kullanılan ince dokuma: 2. (is.) İş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma. 3. (is.) Başa ve omuzlara örtülen dokuma:

Karpuz: Farsça ħarbûz. (is.) Lamba karpuzu.

Kâse: (is.), (kâ: se), Farsça kâse. Cam, çini, toprak vb.nden yapılmış derince çanak:

Eziyet: Arapça eziyyet. 1. (is.) Zulüm. 2. (is.) Sıkıntı veya güçlük:

Zulüm, -lmü: (is.), Arapça zûlm. Güçlü bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı kötü durum, kıyğı, eziyet, cefa:

Şans: Fransızca chance. 1. (is.) Mantıkla açıklanamayan birtakım rastlantısal olayların nedeni olan güç, baht, talih, felek: 2. (is.) Bir olayın olabilirliği. 3. (is.) Bir kimsenin bilgi ve emeğinden çok rastlantı sonucu elde ettiği elverişli durum.

Mücadele: (müca: dele), Arapça mucādele. 1. (is.) Birbirlerine isteklerini kabul ettirmek için iki taraf arasında yapılan zorlu çaba, savaş. 2. (is.) Herhangi bir amaca erişmek, bir kuvvete karşı koyabilmek için bir kişi veya topluluğun güçlü, sürekli çabası, savaşım:

Konser: Fransızca concert. 1. (is.), müzik Sanatçıların müzik eserlerini bir topluluk önünde çalması veya söylemesi. 2. (is.), mecaz Sürekli gürültü.

Asır, -sı: Arapça ‘aşr. 1. (is.) Yüzyıl: 2. (is.) Çağ.

Trajik: Fransızca tragique. 1. (s.) Trajedi ile ilgili. 2. (s.), mecaz Çok acıklı, feci.

Dünya: (dünya:), Arapça dunyā. 1. (is.) Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü. 2. (is.) Dış, çevre, ortam: 3. (is.) İnançları bir olan ülke veya insanlar topluluğu: 4. (is.) Meslek veya iş birliği içinde bulunan kimseler, camia: 5. (zm.) Herkes. 6. (is.), mecaz Duygu, düşünce ve hayal âlemi:

İman: (i: ma: nı), Arapça ĩmān. 1. (is.), din bilgisi, İnanç. 2. (is.), mecaz Güçlü inanç, inan:

Teşvik: (teşvi: ki), Arapça teşvīk. 1. (is.) İsteklendirme, özendirme: 2. (is.), mecaz Bir kimseyi kötü bir iş yapması için kışkırtma.

Takdir: (takdi: ri), Arapça taqdīr. 1. (is.) Beğenme, beğenip belirtme, değer verme: 2. (is.) Bir şeyin değerini, önemini, gerekliliğini anlama. 3. (is.) Takdirname. 4. (is.) Değer biçme: 5. (is.) Kitle iletişim araçlarında izlenme oranı.

Karargâh: (karargâ: hı), Arapça qarār + Farsça –gāh. (is.), eskimiş Durulan veya kalınan yer:

Müsaade: (is.), (müsa: ade), Arapça musā‘ade. İzin, icazet, ruhsat:

Mazarrat: (is.), eskimiş, Arapça mazarrat. Zarar.

Buhran: (is.), (buhra: nı), Arapça buhrān. Bunalım, bunluk, kriz:

Vahşi: (vahşi:), Arapça vahṣī. 1. (s.) Yabani: 2. (s.) Yırtıcı (hayvan). 3. (s.), mecaz Kaba, saygısız, uyum sağlayamayan (kimse).

İbaret: (s.), (iba: ret), Arapça ‘ibāret. Oluşan, meydana gelen.

Mahkûmiyet: (mahkû: miyet), Arapça mahkûmiyyet. (is.) Hüküm giyilen süre:

Yadigâr: (is.), (ya: digâ: rı), Farsça yādigār. Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi, andaç:

Jest: Fransızca geste. 1. (is.) Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli hareket: 2. (is.) Beklenmedik iyi davranış.

Parabellum: (is.), eskimiş, (parabe'llum, l ince okunur), Almanca Parabellum. Alman ordusunda kullanılan tabanca:

Teşkilat: (is.), (teşki: la: tı, l ince okunur), Arapça teşkilat. Örgüt.

Cehalet: (is.), (ceha: let), Arapça cehalet. Bilgisizlik.

Otorite: Fransızca autorité. 1. (is.) Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı veya gücü, yetke, sulta, velayet: 2. (is.) Siyasi veya idari güç. 3. (is.), mecaz Çalışmalarıyla kendini kabul ettirmiş, başarılı kimse.

Milis: Fransızca milice. 1. (is.) Savaş sırasında orduya yardımcı olarak toplanan silahlı halk gücü. 2. (is.) Bazı ülkelerde yardımcı güvenlik gücü:

İdeal: Fransızca idéal. 1. (is.), felsefe Ülkü: 2. (s.) Düşüncenin tasarlayabileceği bütün üstün nitelikleri kendinde toplayan: 3. (s.) Uygun:

Zümre: Arapça zümre. 1. (is.) Topluluk, takım, grup, camia: 2. (is.) Tür, cins.

Sakat: Arapça saķat. 1. (s.) Vücudunda hasta veya eksik bir yanı olan, engelli, özürlü: 2. (s.), mecaz Bozuk veya eksik:

Hasat, -dı: Arapça ḥaṣād. 1. (is.) Ürün kaldırma, ekin biçme işi. 2. (is.) Bu yolla elde edilen ürün:

Kaza: (kaza:), Arapça kaṣā'. 1. (is.) İstem dışı veya umulmayan bir olay dolayısıyla bir kimsenin, bir nesnenin veya bir aracın zarara uğraması. 2. (is.) İlçe, kaymakamlık: 3. (is.), eskimiş, hukuk Yargı. 4. (is.), eskimiş Kadılık görevi.

Kaymakam: Arapça kā'im + maķām. 1. (is.) Bir ilçede devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi, ilçebay: 2. (is.), eskimiş Yarbay.

Nüfuz: (nüfu: zu), Arapça nufūz. 1. (is.) İçine geçme. 2. (is.), mecaz Söz geçirme, güçlü olma, erk

Sert: Farsça serd. 1. (s.) Çizilmesi, kırılması, buruşması, kesilmesi veya çiğnenmesi güç olan, pek, katı, yumuşak karşıtı: 2. (s.) Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükülmeyen: 3. (s.) Kolay dayanılmayan, zor katlanılan, etkili, yumuşak karşıtı: 4. (s.) Güçlü kuvvetli: 5. (s.) Sarsıcı niteliği olan, çarpıcı, keskin, hafif karşıtı: 6. (s.) Bağışlaması, hoşgörüsü olmayan: 7. (s.) Gönül kırıcı, katı, ters. 8. (zf.) Gönül kırıcı, katı, ters bir biçimde: 9. (s.), mecaz Hırçın, öfkeli, hiddetli: 10. (s.), mecaz Titizlikle uygulanan, sıkı:

Muhteşem: Arapça muhteşem. 1. (s.) Görkemli: 2. (s.) Büyük.

Feci: (s.), (feci:), Arapça fecī'. Acıklı, çok acıklı, yürekler acısı, trajik:

Kasvet: (is.), eskimiş, Arapça kasvet. Sıkıntı, iç sıkıntısı:

Kafile: (ka: file), Arapça kâfile 1. (is.) Birlikte hareket eden topluluk: 2. (is.) Aynı yöne giden taşıt veya yolcu topluluğu, konvoy: 3. (is.), eskimiş Sıra ile gönderilen şeylerin her bir bölümü:

Mert: Farsça merd. 1. (s.) Yiğit: 2. (s.) Sözünün eri, güvenilir (kimse), erkek.

Sөгüt, -dü: (is.), bitki bilimi. Sөгütgillerden, sulak yerlerde yetişen, yaprakları almasıık ve alt yüzleri havla örtölü büyük bir ağaç (Salix):

İntizam: (intiza: mı), Arapça intizām. 1. (is.) Düzenli, düzgün olma: 2. (is.) Düzen, çekidüzen.

Bizzat: (zf.), (bi'zzat), Arapça bi'z-zāt. Aracısız, kendisi olarak:

İncir: Farsça encīr. 1. (is.), bitki bilimi Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç (Ficus carica). 2. (is.) Bu ağacın yaş veya kuru olarak yenilen etli, tatlı meyvesi, ballıdarı, yemiş.

Melankolik: (l ince okunur), Fransızca mélancolique. 1. (s.) Kara sevdaya tutulmuş, kara sevdalı: 2. (s.), mecaz Hüzün veren, hüzün belirtisi olan:

Tahsildar: (tahsilda: rı), Arapça tahşīl + Farsça -dār. 1. (is.) Bir kimse veya bir kuruluş adına para toplamakla görevli kimse, alımcı. 2. (is.) Vergi toplayan görevli, alımcı, vergici.

Tahkikat: (is.), (tahki: ka: tı), Arapça tahkīkāt. Soruşturma.

Kumandan: (is.), askerlik, Fransızca commandant. Komutan.

Fes: (is.), eskimiş, (Fas şehrinin adından). Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskölü olan, silindir biçiminde başlık:

Martin: (is.), halk ağzında, İngilizce martin. Tek kurşun atan bir tür tüfek:

Çapraz: Farsça çep + rast. 1. (s.) Eğik olarak birbiriyle kesişen. 2. (s.) İki taraflı, karşılıklı 3. (zf.) Eğik bir biçimde: 4. (is.) Karşı tarafın yanı: 5. (is.) Bir tür olta iğnesi. 6. (is.), halk ağzında Kopça, düğme.

Mütemadiyen: (zf.), (mütema: diyen), Arapça mütemadiyen. Ara vermeden, sürekli olarak, mütemadi:

Gübre: (is.), Rumca. Verimini artırmak için toprağa dökülen her türlü hayvan dışkısı, kimyasal veya bitkisel madde, kemre:

Muhtar: Arapça muhtâr. 1. (is.) Köy ve mahallenin yasalarla belirtilmiş işlerini yürütmek için o köy veya mahallede oturanların seçtikleri kimse, köy muhtarı, mahalle muhtarı: 2. (s.), eskimiş Özerk: 3. (s.), mecaz Her işe burnunu sokan.

Cinayet: (cina: yet), Arapça cinayet. 1. (is.) Adam öldürme, kıya: 2. (is.), mecaz Adam öldürme derecesinde ağır suç.

Şimşir: Farsça şemsîr. 1. (is.), bitki bilimi Şimşirgillerden, yaprakları her mevsimde yeşil kalan, taşlık, çorak bölgelerde kendiliğinden yetişen veya bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen, odunu sarımsı renkli ve çok sert olan bir ağaççık (Buxus sempervirens). 2. (is.) Bu ağaççığın sert, düzgün sarı renkte kerestesi. 3. (s.) Bu keresteden yapılan:

Konsol: Fransızca console. (is.) Duvar kenarına yerleştirilen, üstüne ayna ve başka süs eşyası konulan, çekmeceli, dolaplı mobilya:

Fanus: (fa: nus), Arapça fânûs. 1. (is.) Süslü, ayaklı fener: 2. (is.) Saat, mikroskop vb. araçları tozdan korumak için üzerlerine kapatılan, yarım küre biçiminde cam kap. 3. (is.) Genellikle silindirik biçiminde olan mum, gaz lambası vb. aydınlatma araçlarının çevresini kapatarak rüzgârdan koruyan cam:

Abajur: Fransızca abat-jour. 1. (is.) Işığı bir yere toplamak, doğrudan doğruya gözlere vurmasını önlemek için kullanılan, kâğıt, kumaş, maden veya renkli camdan yapılmış lamba siperi. 2. (is.) Genellikle üzeri siperli masa lambası veya ayaklı lamba:

Petrol: (is.), Fransızca petrole. Yoğunluğu 0,8-0,95 arasında olabilen, hidrokarbürlerden oluşmuş, kendisine özgü kokusu olan, koyu renkli, arıtılmamış, doğal yanıcı mineral yağ, yer yağı:

Ayna: Farsça âyîne. 1. (is.) Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam, gözgü, mirat: 2. (is.) Karagöz oyununda perde. 3. (is.) Doğramacılık ve yapıcılıkta çerçeve içine geçirilen tahta veya taş levha: 4. (is.) Atların diz kapağı. 5. (s.), argo İyi bir durumda, yolunda: 6. (is.), mecaz Bir olayı, bir durumu yansıtan, göz önünde canlandıran olay, durum, şey:

Pazen: (is.), (pa: zen), Fransızca basin. Dokuması kalın, sık ve yumuşak, bir tür pamuklu bez.

Fiyonk, -gu: (is.), Rumca. Kurdele, şerit, kumaş vb.nin kelebek şeklinde bağlanmış biçimi:

Sedir (I): (is.), Arapça şadr. Arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen, oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyası, divan:

Sedir (II): (is.), bitki bilimi, Fransızca cedre Kozaklılardan, çiçekleri sarı veya açık yeşil renkli, boyu 40 metre kadar olabilen ve kerestesi yapı işlerinde kullanılan bir orman ağacı, dağ servisi (Cedrus).

Pıhtı: (is.), Farsça piḥtī, puḥtī. Koyulaşarak yarı katı duruma gelmiş sıvı.

Hadise: (is.), (ha: dise), Arapça ḥādiṣe. Olay.

Dehşet: Arapça dehşet. 1. (is.) Bir tehlike veya korkunç bir şey karşısında duyulan ürküntü, yıldı: 2. (s.) Olağanüstü: 3. (ii.) Olağanüstü şeyler karşısında şaşma anlatan bir söz:

Sabit: (sa: bit), Arapça sābit. 1. (s.) Yerinden oynamayan, yerini değiştirmeyen, durağan. 2. (s.) Gerçekliği tespit edilmiş, kanıtlanmış olan: 3. (s.), mecaz Değişmeyen, hep aynı kalan, önceden ayarlanmış:

Muayene: (mua: yene), Arapça mu‘āyene. (is.) Gözden geçirme, araştırma, yoklama, kontrol:

Vukuat: çokluk, (vukua: tı), Arapça vuḳū‘āt. 1. (is.) Polisi ilgilendiren olay veya olaylar: 2. (is.), eskimiş Olanlar, olan bitenler.

Fukara: (fukara:), Arapça fuḳarā. 1. (s.) Yoksul, fakir: 2. (is.) Derviş: 3. (s.), mecaz Zavallı:

Ehemmiyet:(is.), Arapça ehemmiyyet. Önem.

Eşkîya: (is.), çokluk, (eşkîya:), Arapça eşḳiyā. Dağda, kırdan yol kesen hırsızlar, haydutlar:

İtidal, -li: (i:tida: li), Arapça i‘tidāl. 1. (is.) Aşırı olmama durumu, ılımlılık, ölçülülük: 2. (is.), mecaz Soğukkanlılık.

Lakayıt: (la: kayıt, l ince okunur), Arapça lākayd. 1. (s.) İlgisiz: 2. (zf.) İlgisiz bir biçimde:

Zaaf: Arapça za‘f. 1. (is.) Düşkünlük: 2. (is.) İrade zayıflığı: 3. (is.), mecaz Eksiklik, yetersizlik.

Tebessüm: (is.), Arapça tebessüm. Gülümseme.

Kalender: Farsça ḳalender 1. (is.) Gösterişsiz, sade yaşamaktan yana olan, alçak gönüllü kimse, ehli dil, rint. 2. (is.) Özensiz giyinmiş, kılıksız kimse. 3. (is.) Yalnız birisi

hareketli üst üste konulmuş belirli sayıda silindirden meydana gelen ve düzgün yüzeyli kâğıt üretmek için kullanılan bir makine. 4. (zf.) Özensiz, kılıksız bir biçimde:

Teessür: (te'essür), Arapça te'essur. 1. (is.), eskimiş Üzüntü: 2. (is.), eskimiş Duygulanım.

İzzetinefis, -fsi: (izze'tinefis), Arapça 'izzet + nefis. 1. (is.) Öz saygı: 2. (is.) Kişinin kendine verdiği değer:

Metanet: (is.), (meta:net), Arapça metanet. Metin olma, dayanma, dayanıklılık, sağlamlık:

Felaket: (fela: ket, l ince okunur), Arapça felaket 1. (is.) Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım, bela: 2. (s.) Çok kötü: 3. (s.) Şaşırtıcı, hayrete düşürücü:

Mütemadi: (mütema: di:), Arapça mutemādī 1. (s.), eskimiş Sürekli, aralıksız: 2. (zf.), eskimiş Mütemadiyen:

Tedarik: (teda: rik), Arapça tedāruk. 1. (is.) Araştırıp bulma, sağlama, elde etme. 2. (is.) Hazırlık:

Telefon: Fransızca téléphone 1. (is.) Konuşmaları ileten ve yansıtan düzenek. 2. (is.) Birbirinden uzakta bulunan kişilerin konuşmasını sağlayan aygıt:

Meyhane: (meyha: ne), Farsça mey + hāne 1. (is.) İçki satılan ve içilen yer, içki yeri: 2. (is.) Kabare.

Ciğer: Farsça ciğer. 1. (is.) Akciğerlerle karaciğerin ortak adı. 2. (is.) Hayvanlarda akciğer, yürek ve karaciğerin oluşturduğu takım. 3. (is.), mecaz Yürek, iç

Tesadüf: (tesa: düf), Arapça teşāduf. 1. (is.) Yalnız ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların kesin olmayan, değişebilen sebebi: 2. (is.) Rastlantı, rast geliş:

Bekâr: Arapça bekār. 1. (is.) Evlenmemiş kimse: 2. (is.) Evli olduğu hâlde ailesinden ayrı, yalnız yaşayan kimse.

Şövalye: (şöva' lye), Fransızca chevalier. 1. (is.), tarih Eski Roma'da üç sınıftan ikincisinin üyesi olan yurttaş. 2. (is.) Orta Çağ Avrupası'nda özel eğitimle yetişmiş, belli ülküler taşıyan, soylu, atlı savaşçı: 3. (is.) Derebeylik düzeninde soyluluk unvanlarının en alt basamağı. 4. (is.) Günümüzde Fransız hükûmetinin verdiği şeref belgesi ve nişanı.

Mahzen: (is.), Arapça maḥzen. Yapılarda yer altı deposu:

Mızrak, -ğı: Arapça mizrāk. 1. (is.) Uzun saplı, sivri demir uçlu silah:

Zırh: Farsça zirih. 1. (is.), eskimiş Savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi: 2. (is.), eskimiş Savaş gemilerinin veya bazı araçların dışına kaplanılan çelik levha. 3. (is.), eskimiş Herhangi bir yeri, aracını kuvvetlendiren, zararlı etkilerden koruyan özel madde.

Miğfer: (is.), Arapça miğfer. Savaşçıların veya itfaiyecilerin başlarına giydikleri demir başlık, tolga:

Prenses: Fransızca princesse. 1. (is.) Hükümdar ailesinden olan kadın veya kızlara verilen unvan: 2. (is.) Hükümdar karısı.

Han: Farsça hân. 1. (is.), eskimiş Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı: 2. (is.), eskimiş Büyükşehirlerde serbest mesleklerde çalışanların oda veya daire tutup çalıştıkları birkaç katlı yapı.

Şato: (şa'to), Fransızca château. 1. (is.) Avrupa'da soylu kimselerin oturduğu, çevresi hendek, sur ve kulelerle çevrili konak. 2. (is.) Geniş toprağı olan büyük konut:

Telef: Arapça telef. 1. (is.) Hayvanı yok etme, öldürme. 2. (is.), halk ağzında Boş yere harcama, yıpratma.

Tedavi: (teda: vi:), Arapça tedavi. 1. (is.) Çeşitli yöntemlerle hastalığı iyi etme, iyileştirme, sağaltım, sağaltma, terapi: 2. (is.), mecaz Aksayan bir şeyi düzeltme, iyileştirme.

İmparator: (is.), İtalyanca imperatore. Bir imparatorluğu yöneten kimse, ilhan.

Karton: Fransızca carton. 1. (is.) Kâğıt hamuruyla yapılan, ayrıca içinde bir veya birkaç lif tabakası bulunan kalın ve sert kâğıt. 2. (is.) On paket sigarayı bir araya getiren ambalaj. 3. (is.) Tombala oyununda çekilen numaraların işaretlendiğı kart: 4. (is.) Kamu kurum veya kuruluşlarında imzaya sunulan evrakın yerleştirildiğı ciltli büyük defter.

Ahır: (is.), Farsça āhūr. Evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı:

Arma: İtalyanca arma 1. (is.) Bir devletin, bir hanedanın veya bir şehrin simgesi olarak kabul edilmiş resim, harf veya şekil, ongun.

Mahmuz: Arapça mihmāz. 1. (is.) Çizmenin, potinin arkasına takılan ve binek hayvanlarını dürtüp hızlandırmaya yarayan demir veya çelik parça: 2. (is.) Tavukgillerin ve bazı kuşların ayakları ardında bulunan, boynuz yapısındaki sivri uzantı. 3. (is.) Köprü ayaklarında, basıncı azaltmak için suyun geldiğı ve gittiğı yanlardaki çıkıntı.

Köhne: Farsça köhne. 1. (s.) Eskiyip yıpranmış, bakımsız kalmış: 2. (s.), mecaz İçinde yaşanan zamana göre geride kalmış, eskimiş, çağ dışı:

Kule: Arapça kulle 1. (is.) Çoğunlukla kare veya silindirik biçimindeki yüksek yapı: 2. (is.), eskimiş Cihannüma.

Zıt, -ddı: (s.), Arapça zıdd. Karşıt, ters:

Kibar: Arapça kibar. 1. (s.) Davranış, düşünce, duygu bakımından ince, nazik olan (kimse): 2. (s.) Soylu, köklü (kimse, aile): 3. (is.), eskimiş Büyükler, ulular.

Senyör: Fransızca seigneur. (is.) Fransa'da bir soyluluk unvanı.

İtina: (is.), (i:tina:), Arapça i'tinā'. Özen.

Prens: Fransızca prince. 1. (is.) Hükümdar ailesinden olan erkeklere verilen unvan: 2. (is.) Bir prensliğin başında bulunan kimse. 3. (is.) Bazı ülkelerde en yüksek soyluluk unvanı.

Tumturak, -ğı: Farsça tumtūrāk. 1. (is.), eskimiş Gösteriş, debdebe. 2. (is.), eskimiş Gerekli olmadığı hâlde kulağa hoş gelen, gösterişli kelimeler kullanma.

Mide: (mi: de), Arapça mi'de 2. (is.), mecaz Karın, karın bölgesi. 3. (is.), mecaz Yemek yeme isteği.

Muhtaç, -cı: (muhta: cı), Arapça muhtāc 1. (s.) Bir şeye gereksinim duyan: 2. (s.) Yoksul, fakir (kimse): 3. (s.) Bakmaya mecbur olduğu aile bireylerini veya kendisini geçindirmeye yetecek geliri, malı, kazancı bulunmayan.

Elbise: (is.), Arapça elbis. Giysi.

Basit: Arapça basīt. 1. (s.) Yapılması veya anlaşılması kolay olan, karışık olmayan, bayağı: 2. (s.) Kolay: 3. (s.), mecaz Süssüz, gösterişsiz: 4. (s.), mecaz Bilgi ve görgüsü sınırlı olan, bayağı, görgüsüz: 5. (s.), mecaz Her zaman rastlanan, özelliği olmayan, olağan:

Tercüme: (is.), Arapça terceme. Çeviri.

İlmiye: Arapça 'ilmiyye. 1. (is.), eskimiş, din bilgisi Din işleriyle uğraşan hocalar sınıfı: 2. (is.), eskimiş Din işleriyle uğraşanların mesleği.

Hazin: (s.), Arapça ḥazīn. Hüzünlü:

İsyân: (is.), (isya: nı), Arapça 'işyān. Başkaldırı:

Zindan: Farsça zindan. 1. (is.) Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer. 2. (is.), mecaz Çok karanlık ve sıkıntılı yer:

Şah: (şa: hı), Farsça šāh. 1. (is.), tarih İran veya Afgan hükümdarı. 2. (is.) Satranç oyununda her yönde tek hane gidebilen en önemli taş: 3. (is.) Alevilik, Bektaşilikte pir. 4. (s.) Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi.

Bahadır: (is.), Farsça bahādur. Savaşlarda gücü ve yılmazlığıyla üstünlük kazanan veya yiğitlik gösteren kimse, batur.

Nam: (na: mı), Farsça nām 1. (is.) Ad: 2. (is.) Ün.

İbret: Arapça 'ibret. 1. (is.) Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç: 2. (s.), halk ağzında Çirkin, kötü, acayip.

Halk (I): Arapça halk. 1. (is.) Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, folk: 2. (is.) Aynı soydan gelen, ayrı ülkelerin uyruğu olarak yaşayan insan topluluğu: 3. (is.) Bir ülke içerisinde yaşayan değişik soylardan insan topluluklarının her biri: 4. (is.) Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, ahali: 5. (is.) Bir ülkedeki yurttaşların bütünü, kamu:

Halk (II): (is.), eskimiş, (l ince okunur), Arapça halk. Yaratma.

Diyar: (diya: rı), Arapça diyar. 1. (is.) Ülke: 2. (is.), mecaz Dünya: 3. (is.), mecaz Bazı nitelik veya değerleri taşıyanların çok bulunduğu yer, yurt.

İhtişam: (is.), (ihtişa: mı), Arapça ihtişām. Görkem:

Pençe: Farsça pençe. 1. (is.) Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları: 2. (is.) Ayakkabının tabanındaki köse 3. (is.), mecaz Etkisinden kurtulmak olanaksız, etkisi çok olan güç: 4. (is.), halk ağzında El:

Sadrazam: (is.), tarih, (sadra: zam), Arapça şadr + a'zam. Osmanlı Devleti'nde başbakan, veziriazam, sadır:

Heybet: Arapça heybet. 1. (is.) Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet: 2. (is.) Büyüklük, ululuk, azamet.

Haşa: (ha: şa), Arapça hāṣā. 1. (ü.) Bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediğini anlatan bir söz: 2. (ü.) Dine aykırı görülen bir ihtimalden söz edilirken kullanılan bir söz.

Avrupa: (is.), özel, İtalyanca europa. Dünya üzerinde yer alan kıtalardan biri.

Akıl, -klı: Arapça 'aql. 1. (is.) Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us. 2. (is.) Öğüt, salık verilen yol: 3. (is.) Düşünce, kanı:

Zam, -mmı: (is.), Arapça zamm. Bir şeyin fiyatını artırma, bindirim:

Kıdem: Arapça kıdem. 1. (is.) Bir görevde rütbece eskilik: 2. (is.) Bir görevde geçirilen süre.

Tedbir: Arapça tedbir. 1. (is.) Önlem. 2. (is.) Hazırlık:

Talim: (ta: lim), Arapça ta'lim. 1. (is.) Öğretim. 2. (is.) Alıştırma:

Haliç: Arapça ḥalīc. (is.) Koy, körfez

Nefer: Arapça nefer. 1. (is.), eskimiş, askerlik Er: 2. (is.), eskimiş Kişi.

Nikâh: Arapça nikāḥ. 1. (is.), hukuk Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak yasal işlem, evlilik akdi: 2. (is.), eskimiş Nikâh sırasında erkeğin kadına borçlandığı para:

Billahi: (billa: hi, l ince okunur), Arapça billahi 1. (ü.) Vallahi. 2. (ü.) 'İnan olsun' anlamında kullanılan bir söz:

Pala: İtalyanca pala. 1. (is.) Kavisli, kısa, uç bölümü geniş, kabzasına doğru daralan bir tür kılıç: 2. (is.) Kürek vb. araçların, enli ve yassı bölümü. 3. (is.) Bir yere çaprazlama konulan yassı kiriş veya kereste

Erzak: (is.), çokluk, (erza: kı), Arapça erzāk. Uzun süre saklanabilen yiyeceklerin genel adı:

Okka: (is.), eskimiş, Arapça vuḳīyye. 1,282 kilogram veya 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü birimi, kıyye:

Kusur: Arapça kuṣūr. 1. (is.) Eksiklik, noksan, nakisa: 2. (is.) Özür. 3. (is.) Bilerek veya bilmeyerek bir işi gereği gibi yapmama. 4. (is.) Elverişsiz durum.

Hanedan: (ha: neda: nı), Farsça ḥānedān 1. (is.), tarih Hükümdar, devlet büyüğü vb. bir kişiye dayanan soy, büyük aile: 2. (s.), eskimiş Belli ve köklü bir soydan gelen, soylu: 3. (s.), eskimiş Konuksever.

Damat: (da: ma: dı), Farsça dāmād. 1. (is.) Evlenmekte olan bir erkeğe, evlenme töreni sırasında verilen ad, güveyi. 2. (is.) Bir kızın ailesinden olan büyüklere göre kızın kocası, güveyi: 3. (is.), eskimiş Padişah soyundan kız almış olan kimse.

Hala: (is.), (ha'la), Arapça ḥāle. Babanın kız kardeşi, bibi

Asker: Arapça 'asker. 1. (is.) Orduda görev yapan erden generale kadar herkes: 2. (is.) Askerlik görevi veya ödevi: 3. (is.) Er: 4. (s.) Topluluk düzenine saygısı olan, disiplinli: 5. (s.) Yurdunu iyi koruyan, kahraman özelliği taşıyan:

Saray: Farsça serāy. 1. (is.) Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı: 2. (is.) Kamu işlerinin yürütüldüğü büyük yapı: 3. (is.), mecaz Görkemli ve gösterişli yapı: 4. (is.), eskimiş Devlet başkanı ve çevresi:

Aman: Arapça amān: 1. (ü.) Yardım istenildiğini anlatan bir söz: 2. (ü.) Bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz: 3. (ü.) (ama: n) Usanç ve öfke anlatan bir söz: 4. (ü.) Rica anlatan bir söz: 5. (ü.) Dikkat çekmek için kullanılan bir söz: 6. (ü.) Çok beğenmeyi anlatan bir söz: Aman ne güzel şey! 7. (ü.) Şaşma anlatan bir söz:

Çift: Farsça cuft. 1. (s.) Birbirini tamamlayan iki tekten oluşan (nesneler). 2. (is.) Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş. 3. (is.) Toprağı sürmek için birlikte koşulan iki hayvan. 4. (is.) Küçük maşa veya cımbız:

Set: Arapça sedd. 1. (is.) Toprağın kaymasını veya suyun akmasını önlemek için yapılan kalın duvar. 2. (is.) Bulunulan yerden daha yüksekte kalan düzlük: 3. (is.) Seki. 4. (is.) Ateşli silahlarda namlunun içindeki helisin çıkıntı bölümü.

Karun: (is.), (ka: run), Arapça kārūn. Çok zengin kimse.

Karun: (is.), özel, (ka: run), Arapça kārūn. Kur'an'da kendisinden çok zengin olarak söz edilen ve bütün mal varlığı bir anda yok olan kişi.

Elbet: (zf.), (e'lbet), Arapça elbet. Elbette.

Lokma: (lôkma), Arapça luqme. 1. (is.) Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum: 2. (is.) Lokma tatlısı. 3. (is.), teknik Türü kalınlıktaki cıvataları, boşluğuna geçirip sökmeye veya sıkıştırmaya yarayan metalden alet. 4. (is.) Yemek: 5. (is.), mecaz Genellikle haksız olarak ele geçirilen mal veya para:

Diyalog, -ğu: (l ince okunur), Fransızca dialogue. 1. (is.) Karşılıklı konuşma: 2. (is.) Oyun, roman, hikâye vb. eserlerde iki veya daha çok kimsenin konuşması: 3. (is.) Konuşmaya dayanılarak yazılmış eser. 4. (is.), mecaz Anlaşma, uyum sağlama veya bu yolda çalışma.

Monolog: (l ince okunur), Fransızca monologue. (is.), mecaz Çevresindekilere fırsat vermeden bir kimsenin yaptığı konuşma.

Nefret: Arapça nefret. 1. (is.) Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu. 2. (is.) Tiksini, tiksinti:

Veziriazam: (is.), tarih, (vezi: ria: zam), Arapça vezîr + a'zām. Sadrazam.

Katil: (ka: til), Arapça kâtîl. 1. (is.) İnsan öldüren kimse, cani: 2. (s.) Öldürücü, ölüme neden olan:

Süvari: (süva: ri), Farsça sevārî. 1. (is.) Atlı. 2. (is.), askerlik Atlı asker:

Vali: (va: li), Arapça vālî. 1. (is.) Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi, ilbay: 2. (is.), tarih Satrap.

Derhâl: (zf.), (de'rhâl, l ince okunur), Farsça der + Arapça hâl. Çabucak:

Hadım: (is.), Arapça hâdim. Kısırlaştırılmış erkek.

Mensup:(s.), Arapça mensûb. Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse):

Ciddi: (ciddi:), Arapça ciddi. 1. (s.) Şaka olmayan, gerçek: 2. (s.) Ağırbaşlı: 3. (s.) Titizlik gösterilen, önem verilen: 4. (s.) Tehlikeli, endişe veren, ağır, vahim, kritik: 5. (s.) Eğlendirme amacı gütmeyen. 6. (s.) Gülmeyen: 7. (s.) Güvenilir, sağlam, önemli: 8. (zf.) Önem vererek, gerçek olarak: 9. (zf.) Güvenilir bir biçimde

Husus: (husu: su), Arapça husûş. 1. (is.) Konu, madde: 2. (is.) Özellik, yön:

Tiyatro: (tiya' tro), İtalyanca teatro. 1. (is.) Dram, komedi, vodvil vb. edebiyat türlerinin oynandığı yer: 2. (is.) Bu türleri, izleyiciler önünde sahnede oynayan grup: 3. (is.) Sahnelenmek için yazılmış oyunların tümü:

Tablo: (ta' blo), Fransızca tableau. 1. (is.) Bez, tahta, kâğıt vb. maddeler üzerine yapılmış yağlı boya, sulu boya, pastel veya kara kalem resim: 2. (is.) Birbiriyle olan ilgilerine göre düzenlenerek yazılmış şeylerin hepsi: 3. (is.), mecaz Yaşanan, var olan olay ve olguların hepsinin genel görünüşü, manzara:

Reçel: (is.), Farsça riçâl. Meyvelerin şekerle kaynatılmasıyla hazırlanan tatlı:

Huni: Rumca 1. (is.) Bir sıvıyı ağız dar bir kaba aktarmak için kullanılan koni biçimindeki araç. 2. (is.), halk ağzında Ağızlık.

Portakal: Fransızca Portugal. (is.) Bu ağacın turuncu renkli, yuvarlak ve kabuğu güzel kokulu meyvesi.

Vinç: (is.), İngilizce winch. Ağır yük kaldırmaya ve bir yere taşımaya yarayan araç:

Futbol: (is.), spor, İngilizce football. Topu, kafa veya ayak vuruşları ile karşı kaleye sokma kuralına dayanan ve on birer kişilik iki takım arasında oynanan top oyunu, ayak topu:

Aroma: (is.), (aro'ma), İtalyanca aroma. Hoş koku.

Magazin: Fransızca magazine. 1. (is.) Halkın çoğunluğunu ilgilendirecek, çeşitli konulardan söz eden, bol resimli yayın: 2. (is.) Genellikle sanat, eğlence ve spor dünyasında tanınmış kişilerle ilgili haber ve yorum.

Patates: (pata'tes), Rumca. (is.) Bu bitkinin toprak altında oluşan, nişastası çok, yenebilen yumruları.

Kapuska: (is.), (kapu'ska), Rusça. Etle pişirilmiş lahana yemeği.

Facia: (fa: cia), Arapça fāci‘a. 1. (is.) Çok üzüntü veren, acıklı olay, afet:

Mercimek: Farsça merdumek. (is.) Bu bitkinin, besin değeri yüksek, ufak, kırmızı, sarı veya yeşil, yuvarlak ve yassıca tohumu, yasmık.

Kereviz: (is.), bitki bilimi, Farsça kerefs. Maydanozgillerden, kökleri ve yaprakları sebze olarak kullanılan kokulu bir bitki (Apium graveolens).

Hafta: (is.), Farsça hefte. Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem:

Sofra: Arapça sufre. 1. (is.) Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu: 2. (is.) Birlikte yemek yiyenlerin tümü: 3. (is.) Genellikle tekerlek biçiminde, üzerinde yemek de yenebilen ayaklı hamur tahtası: 4. (is.) Halı göbeğinde daire biçimindeki çiçekli bölüm. 5. (is.), halk ağzında Anüs:

Misafir: (misa: fir), Arapça musāfir. 1. (is.) Konuk:

Nüfus: (nüfu: su), Arapça nufūs. 1. (is.) Kişi: 2. (is.) Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı, popülasyon: 3. (is.) Ortak bir özellik gösteren kimselerin bütünü:

Memur: (me: mur), Arapça me‘mūr. 1. (is.) Devlet hizmetinde aylıkla çalışan kimse, görevli: 2. (s.) Yükümlü:

Felek: Arapça felek. 1. (is.), eskimiş Gök, gökyüzü, sema. 2. (is.), eskimiş Dünya, âlem. 3. (is.), eskimiş Talih, baht, şans: 4. (is.), eskimiş Askerî mızıkada zilli bir müzik aracı.

Paydos: (pa' ydos), Rumca. 1. (is.) İş veya çalışmayı geçici olarak bırakma: 2. (ii.) Herhangi bir işi bıraktırmak için söylenen bir söz:

Fire: (fi' re), Rumca. 1. (is.), ticaret Ağırlık yitimi. 2. (is.) Bir iş yapılırken çıkan artık parça. 3. (s.) Eksik, noksan.

Müzikal, -li: Fransızca musical. 1. (s.) Müzikle ilgili. 2. (is.) Müzik eşliğinde sergilenen film veya tiyatro oyunu:

Bakkal: Arapça baqqāl. 1. (is.) Yiyecek, içecek vb. maddeleri perakende olarak satan kimse: 2. (is.) Bu maddelerin satıldığı dükkân.

Kasap, -bı: Arapça kaşşāb. 1. (is.) Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse: 2. (is.) Et satılan dükkân. 3. (s.), mecaz Kan dökücü, hunhar.

Manav: Rumca manav. 1. (is.) Meyve ve sebze satan yer. 2. (is.) Meyve ve sebze satan kimse.

Kronolojik: (s.), (l ince okunur), Fransızca chronologique. Zaman bilimsel.

Tuhafiye: (is.), (tuha: fiye), Arapça tuhafıyye Çorap, mendil, eldiven gibi giyim ile kurdele, dantel gibi giysi süsüne yarar şeyler.

Terzi: Farsça derzi. 1. (is.) Giysi biçip diken kimse, dikişçi: 2. (is.) Giysi dikilen yer, terzihane.

Tamir: (ta: mir), Arapça ta'mîr 1. (is.) Onarma, onarım. 2. (is.), mecaz Yapılan bir yanlışı, kusuru düzeltmeye çalışma:

Berber: Farsça berber. 1. (is.) Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse, erkek berberi, perukâr. 2. (is.) Bu işin yapıldığı dükkân, erkek berberi, perukâr:

Seyyar: Arapça seyyar. 1. (s.) Belli bir yeri olmayan, gezici, gezgin: 2. (s.) Kolay taşınabilen, katlanarak taşınabilir duruma getirilebilen, portatif:

Rakip, -bi: (is.), (raki: bi), Arapça rakîb. Herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse:

Müthiş: Arapça mudhiş. 1. (s.) Korkuya düşüren, korkunç, dehşetli: 2. (s.) Çok rahatsız eden, dayanılmaz: 3. (s.) Şaşılacak kadar değişik: 4. (ü.) 'Ne acayip şey' anlamında kullanılan bir söz.

Talep, -bi: Arapça taleb. 1. (is.) Bir kimseden bir şeyi yapmasını veya yapmamasını isteme, dileme, istem. 2. (is.) İstek:

İhtiyaç, -cı: (ihtiya: cı), Arapça ihtiyâc. 1. (is.) Gereksinim: 2. (is.) Güçlü istek: 3. (is.) Yoksulluk, yokluk:

Maç: (is.), Fransızca match. Karşılaşma:

Merhaba: Arapça merhabâ. 1. (is.) Selam: 2. (ü.) (me'rhaba:) 'Geniş ve mamur yere geldiniz, rahat ediniz, günaydın, hoş geldiniz' anlamlarında bir esenleşme veya selamlaşma sözü:

Usta: Farsça ustâd. 1. (is.) Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse: 2. (is.) Zanaat öğreticisi. 3. (is.) Zanaatçılar için unvan: 4. (s.) Eli uz, işinin eri, becerikli, mahir: 5. (is.), mecaz Akıl veren veya öğreten kimse:

Telaş: (tela: şı, l ince okunur), Arapça telâşî. 1. (is.) Herhangi bir sebeple acelecilik: 2. (is.) Kaygı, tasa, sıkıntı: 3. (is.) Şaşkınlıktan doğan karışıklık, kargaşa:

Kehanet: (is.), (keha:net), Arapça kehanet. Bir olayın gerçekleşeceğini önceden bilme, kâhinlik, ön deyi, prediksyon:

Ahali: çokluk, (aha: li), Arapça ahālī. 1. (is.) Aralarında aynı yerde bulunmaktan başka hiçbir ortak özellik bulunmayan kişilerden oluşan topluluk, halk: 2. (is.) Bir yerde toplanan kalabalık:

Meşale: Arapça meş‘ale. 1. (is.) Ucunda alev çıkarabilen yanıcı bir madde bulunan, aydınlatmaya yarayan değnek: 2. (is.), mecaz Bir düşüncenin öncüsü.

Halat. (is.), Rumca. Pamuk, kenevir, Hindistan cevizi gibi bitkisel liflerin veya çelik tellerin sarılmasıyla oluşan kolların bir arada bükülmesiyle elde edilen kalın ip.

Berrak: Arapça berrāk. 1. (s.) Aydınlık, açık: 2. (s.) Duru, temiz:

Haset, -di: Arapça ḥased 1. (is.) Kıskançlık, çekememezlik, günü: 2. (s.) Kıskanç.

Ekonomi: Fransızca économie. 1. (is.) İnsanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü, iktisat: 2. (is.) Bu ilişkileri inceleyen bilim dalı, iktisat. 3. (is.) Tutum:

Amerikanvari: (s.), (amerikanva: ri), Fransızca américain + Farsça –vārī. Amerikalıya yakışan bir biçimde, Amerikalı gibi:

İpotek, -ği: (is.), ticaret, Fransızca hypothèque. Tutu.

Tahammül: Arapça taḥammul. 1. (is.) Nesnenin, güçlü, zorlayıcı dış etkenlere karşı koyabilmesi, dayanması. 2. (is.) İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma:

Sepet: Farsça seped. 1. (is.) Saz, kamış, ince dal veya tellerden hasır biçiminde örülerek yapılan, genellikle sapı olan, yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap. 2. (s.) Bu kabın aldığı ölçüde: 3. (s.) Bu kap biçiminde örülerek yapılmış: 4. (is.), denizcilik Sazdan örülmüş balık kapanı. 5. (is.) Motosikletin yan tarafında bulunan, tek yolcu taşımak üzere hazırlanmış ayrı bölüm. 6. (is.), spor Basketbolda sayı kazanmak için, içine top atılmaya çalışılan demir çembere geçirilmiş altı açık ağ.

Daktilo: (1 ince okunur), Fransızca dactylo. 1. (is.) Yazı makinesi: 2. (is.) Daktilograf:

Ukala: (s.), (ukala: 1 ince okunur), Arapça ‘uḳalā. Kendini akıllı ve bilgili sanan, bilgiçlik taslayan (kimse):

Aktör: Fransızca acteur. 1. (is.), sinema, tiyatro Erkek oyuncu: 2. (is.), mecaz Herhangi bir olayda etkisi veya katkısı olan kimse.

Balo: (is.), (ba'lo), İtalyanca ballo. Danslı ve özel giysili gece eğlencesi:

Heyet: Arapça hey'et. 1. (is.) Kurul: 2. (is.), eskimiş Gök bilimi. 3. (is.), eskimiş Biçim, kılık, dış görünüş.

Dans: (is.), Fransızca danse. Müzik temposuna uyularak yapılan ve estetik değer taşıyan düzenli vücut hareketleri, raks:

Kâğıt, -dı: Farsça kâğaz. 1. (is.) Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak 2. (s.) Bu yapraktan yapılmış: 3. (is.) Yazılı kâğıt yaprağı, pusula, tezkere: 4. (is.) Yazılı sınav kâğıdı. 5. (is.) İskambil kâğıdı. 6. (is.) Belge ve doküman: 7. (is.) Menkul kıymetler borsasında işlem gören tahvil, hisse senedi gibi mali değeri olan senet. 8. (is.) Menkul kıymetler. 9. (is.), halk ağzında kâğıt para:

Tomar: Arapça tûmâr. 1. (is.) Dürülerek boru biçimi verilmiş deriler veya kâğıtlar. 2. (is.), askerlik Topun içini silmekte kullanılan, ucu fırçalı çubuk.

Şükür: Arapça şukr. 1. (is.) Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme. 2. (is.) Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme:

Katiyen: (kati'yen), Arapça kaṭ'ıyyen 1. (zf.) Hiçbir zaman, asla: 2. (zf.) Kesinlikle:

Fayans: (is.), Fransızca faïence. Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı ve türlü desenlerle bezenmiş, pişmiş balçıktan levha.

Komisyon: Fransızca commission. 1. (is.) Alt kurul. 2. (is.), ticaret Bir işte aracılık yapan kimseye bırakılan yüzde, simsariye.

Memnun: Arapça memnun. 1. (s.) Herhangi bir olaydan veya durumdan ötürü sevinç duyan, kıvançlı, mutlu: 2. (zf.) Herhangi bir olaydan veya durumdan ötürü sevinç duyarak, kıvançlı, mutlu olarak:

Subay: (is.), askerlik. Silahlı kuvvetlerde asteğmenden orgeneral veya oramirale kadar rütbedeki asker:

Rütbe: Arapça rütbe. 1. (is.) Mertebe, derece, paye: 2. (is.) Subay, astsubay ve polislerin sahip olduğu derece, mevki:

Fakülte: (is.), (fakü'lte), Fransızca faculté. Bir üniversitenin, öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her biri:

Mevki: (mevki: si), Arapça mevki'. 1. (is.) Yer, mahal: 2. (is.) Makam: 3. (is.) Bazı ulaşım araçlarında yolculara veya tiyatro, sinema vb. yerlerde seyircilere sağlanan konfora ve bilet ücretlerine göre düzenlenmiş yer: 4. (is.) Durum:

Terbiye: Arapça terbiye. 1. (is.) Eğitim: 2. (is.) Görgü: 3. (is.) Bazı yemeklerin suyunu türlü yollarla koyulaştırma. 4. (is.) Eti, pişirmeden önce çeşitli baharatlar, yağ, salça vb. şeyler içinde bir süre bekletme. 5. (is.) Hayvanı alıştırma:

Antre: (a'ntre), Fransızca entrée. 1. (is.) Giriş: 2. (is.) Başlangıç yemeği.

Hol, -lü: (is.), İngilizce hall. Sofa.

Bari: (ba: ri), Farsça bārī. 1. (zf.) Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse: 2. (ü.) Keşke:

Hayır: Arapça hayr. 1. (is.) İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım. 2. (s.) İyi, hayırlı, yararlı, faydalı:

Hayır (I): (ha' yır), Arapça hayr. 1. (e.) 'Yok, öyle değil, olmaz' anlamlarında onamama, inkâr bildiren bir söz: 2. (e.) Olumsuz cümlelerde anlamı pekiştiren bir söz:

Avukat: Fransızca avocat. 1. (is.), hukuk Hak ve yasa işlerinde isteyenlere yol göstermeyi, mahkemelerde, devlet dairelerinde başkalarının hakkını aramayı, korumayı meslek edinen ve bunun için yasanın gerektirdiği şartları taşıyan kimse. 2. (is.), mecaz Gerekmeyi hâlde başkasını savunan, onun adına konuşan kimse:

İskemle: (iske'mle), Rumca. 1. (is.) Arkalıksız sandalye: 2. (is.) Üstüne sigara tablası, çiçek vazosu vb. konulan küçük masa.

Şok: Fransızca choc. 1. (is.) Ani bir değişiklik sonucunda ortaya çıkan şaşkınlık: 2. (s.) Şaşırtıcı, alışılmamış, beklenmedik.

Protesto: (prote'sto), İtalyanca protesto. 1. (is.) Bir davranış, bir düşünceyi, bir uygulamayı haksız, yersiz, gereksiz bularak karşı çıkma, kabul etmeme. 2. (is.) Herhangi bir davranışın haksız, yersiz, gereksiz görülerek onaylanmadığını bildiren resmî açıklama:

Banka: (ba' nka), İtalyanca banca. 1. (is.) Faizle para alıp veren, kredi, iskonto, kambiyo işlemleri yapan, kasalarında para, değerli belge, eşya saklayan ve ticaret, sanayi, ekonomi alanlarında çeşitli etkinliklerde bulunan kuruluş. 2. (is.) Bankacılık işleminin yapıldığı yapı.

Semt: Arapça semt. 1. (is.) Şehirde yerleşim bölgesi, yaka:2. (is.) Yan, taraf, cihet, yön.

Yazıhane: (yazıha: ne), Türkçe yazı + Farsça hāne. 1. (is.) Yazı ve danışma işlerinin yürütüldüğü iş yeri, büro: 2. (is.) Yazı masası:

Mektup: (is.), (mektu: bu), Arapça mektüb. Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name:

İmza: Arapça imzā'. 1. (is.) Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret: 2. (is.) İmzalama işi. 3. (is.), mecaz Herhangi bir alanda ün yapmış kimse

Tasfiye: Arapça taşfiye. 1. (is.) Arıtma, ayıklama, temizleme: 2. (is.), mecaz Türlü sebeplerle birçok kimsenin görevine son verme.

Politika: (politi'ka), İtalyanca politica. 1. (is.) Devletin etkinliklerini amaç, yöntem ve içerik olarak düzenleme ve gerçekleştirme esaslarının bütünü, siyaset, siyasa: 2. (is.) Davranış biçimi, düşünce yapısı: 3. (is.), mecaz Bir hedefe varmak için karşısındakilerin duygularını okşama, zayıf noktalarından veya aralarındaki uyuşmazlıklardan yararlanma vb. yollarla işini yürütme:

Muhalefet: (muha: lefet), Arapça muhālefet 1. (is.) Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olma durumu, aykırılık: 2. (is.) Karşı görüşte, tutumda olan kimseler topluluğu. 3. (is.) Demokraside iktidarın dışında olan parti veya partiler.

Demokrasi: (is.), toplum bilimi, Fransızca démocratie. Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi, el erki, demokratlık:

İktidar: (iktida: rı), Arapça iktidār. 1. (is.) Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret: 2. (is.) Bir işi başarabilme yetki ve yeteneği. 3. (is.) Devlet yönetimini elinde bulundurma ve devlet gücünü kullanma yetkisi: 4. (is.) Bu yetkiyi elinde bulunduran kişi ve kuruluşlar.

Rica: (is.), (rica:), Arapça recā. Dileyiş, dileme, dilek:

Sadakat, -ti: (sada: kat), Arapça şadākat. 1. (is.) İçten bağlılık: 2. (is.) Sağlam, güçlü dostluk.

Bahtiyar: (s.), Farsça bahtiyār. Mutlu.

Şirket: (is.), ticaret, Arapça şirket. Ortaklık.

Şifa: (is.), (şifa:), Arapça şifā'. Bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma, onma:

Devlet: Arapça devlet. 1. (is.) Bu tüzel varlığın yönetim organları: 2. (is.), mecaz Büyüklük, mevki. 3. (is.), mecaz Mutluluk: 4. (is.), mecaz Talih.

Pardon:(is.), Fransızca pardon

Hissedar: (is.), (hisseda: rı), Arapça hisse + Farsça –dār. Bir ortaklık veya mal üzerinde payı olan kimse, paydaş:

Minnettar: (is.), Arapça minnet + Farsça –dār. Birinden gördüğü iyiliğe karşı kendini borçlu sayan, gönül borcu olan kimse, gönül borçlusu:

Teşekkür: Arapça teşekkür. 1. (is.) Yapılan bir iyiliğe karşı duyulan kıvanç ve gönül borcunu anlatma: 2. (is.) Teşekkürname.

Netice: (is.), (neti: ce), Arapça netice. Sonuç.

Nabız, -bzı: Arapça nabz. (is.), mecaz Eğilim, düşünce, niyet.

Müddet: (is.), Arapça müddet. Süre.

Hükûmet: (hükû: met), Arapça hükûmet. 1. (is.) Bakanlar Kurulu: 2. (is.) Bir ülkenin yönetim kuruluşları: 3. (is.) Devlet yönetimi: 4. (is.) Hükûmet konağı:

Sürpriz: (is.), Fransızca surprise

Müsteşar: Arapça musteşâr. 1. (is.) Kendisinden bilgi alınan, kendisine danışılan kimse. 2. (is.) Bakanlıklarda, elçiliklerde bakan veya büyükelçiden sonra gelen en büyük yönetici:

Müdür: Arapça mudîr. 1. (is.) İdare eden, yöneten: 2. (is.) Başöğretmen: 3. (is.) Yönetmen.

Hekim: (is.), Arapça hâkîm. İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip:

Çirkin: Farsça çirkin. 1. (s.) Göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı: 2. (s.) Hoş olmayan, yakışık almayan (davranış veya söz): 3. (s.) Karanlık, dalavereli, şüpheli:

Nasır: (is.), Arapça nâsûr. En çok el ve ayağın sürekli sürtünmelere uğrayan noktalarında üst derinin kalınlaşması ve sertleşmesiyle oluşmuş deri:

Vesselam: (ve'ssela: m, l ince okunur), Arapça vesselam. 1. (ii.) 'İşte o kadar, son söz şudur' anlamlarında kullanılan bir söz: 2. (ii.) 'Kısacası' anlamında kullanılan bir söz.

Kâgir: (s.), mimarlık, (kâ: gir), Farsça kârgîr. Taş veya tuğladan yapılan (yapı), kâgir:

Ruble: (is.), (ru'ble), Rusça. Beyaz Rusya ve Rusya Federasyonu'nda kullanılan para birimi.

İrat, -dı: (i: ra: dı), Arapça îrâd. 1. (is.) Gelir: 2. (is.) Gelir getiren mülk: 3. (is.), eskimiş Söyleme.

Müşteri: Arapça muşterī 1. (is.) Hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse: 2. (is.) Alıcı.

Ahşap, -bı: Arapça aḥşāb. 1. (s.) Ağaçtan, tahtadan yapılmış: 2. (is.) Ağaçtan, tahtadan yapılmış nesne.

Bostan: Farsça būstān. 1. (is.) Sebze bahçesi: 2. (is.) Kavun, karpuz tarlası. 3. (is.) Kavun ve karpuz verilen ortak ad.

Zerzevat: (zerzeva: tı), Farsça sebze + Arapça -vāt. (is.), mecaz Küçük, önemsiz nesneler.

Katre: (is.), eskimiş, Arapça ḳātre. Damla.

Tüccar: (is.), Arapça tuccār. Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse, tacir:

Palto: (is.), (pa'lto), Fransızca paletot. Soğuk havalarda öbür giyeceklerin üstüne giyilen kalın kumaştan giysi:

Borazan: Türkçe boru + Farsça -zen. 1. (is.) Üfleyerek çalınan, perdesiz çalgı, boru. 2. (is.) Bu boruyu çalan kimse:

Amiral, -li. (is.), askerlik, Fransızca amiral. Rütbesi general ile aynı olan deniz subayı:

Kerata: Rumca. 1. (is.) Karısı tarafından aldatılan erkek. 2. (is.) Ayakkabı çekeceği. 3. (is.) Küçüklere sevgi ile söylenen bir sitem sözü:

İnkâr: (inkâ: rı), Arapça inkâr. 1. (is.) Yaptığını, söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, yadsıma. 2. (is.) Kabul etmeme, tanımama.

İspat: (is.), (ispa: tı), Arapça işbāt. Tanıt ve kanıt göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya çıkarma, kanıtlama, tanıtılama, tanıt:

Kulûbe: (kulû'be), Farsça kulbe. 1. (is.) Kerpiç, saman veya ağaçtan yapılmış küçük, basit, ilkel ev: 2. (is.) Bir yeri beklemekle görevli kimsenin içinde bulunduğu küçük barınak: 3. (is.) Hayvanlar için yapılmış barınak: 4. (is.), mecaz Alçak gönüllülük göstermek amacıyla 'ev' anlamında kullanılan bir söz.

Ayan: (s.), eskimiş, Arapça 'iyān. Belli, açık.

Âyan: çokluk, (a: ya: n), Arapça a'yān. 1. (is.), eskimiş İleri gelenler. 2. (is.), eskimiş Senato üyeleri.

Başkâtip, -bi: (is.), (ba' şkâ: tip), Türkçe baş + Arapça kâtib. Bir resmî dairede veya kuruluştaki çalışan kâtiplerin başı, başyazman:

Çirkef: Farsça çirk + āb. 1. (is.) Pis ve bulanık su: 2. (s.), mecaz İğrenç ve bulaşkan (kimse veya şey).

Kostüm: Fransızca costume. 1. (is.) Ceket, pantolon ve bazen de yelekten oluşan erkek takım giysisi. 2. (is.) Çoğunlukla sokakta giyilmek için dikilmiş kadın giysisi: 3. (is.) Sinema ve tiyatrodaki rol gereği giyilen kıyafetlerin genel adı.

Mitoloji: (l ince okunur), Fransızca mythologie. 1. (is.) Mitleri, doğuşlarını, anlamlarını yorumlayan, inceleyen bilim: 2. (is.) Bir ulusa, bir dine, özellikle Yunan, Latin uygarlığına ait mitlerin, efsanelerin bütünü:

Entrika: (is.), (entri'ka), Fransızca intrigue. Bir işi sağlamak veya bozmak için girilen gizli çalışma, oyun, dolap, düzen, dalavere, desise, hile, dek (II):

Mademki: (b.), (ma: demki), Arapça mādām + Farsça ki. Madem.

Biçare: (s.), (bi: ça: re), Farsça bīçāre. Çaresiz:

Mezar: (is.), Arapça mezar. Ölünün gömülü olduğu yer, gömüt, kabir, sin(I), makber, metfen:

Ferman: (ferma: nı), Farsça ferman. 1. (is.) Buyruk, emir. 2. (is.), tarih Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlak:

Dakika: (daki: ka), Arapça daḳīqa. 1. (is.) Bir saatlik zamanın altmışta biri: 2. (is.) An, zaman: 3. (is.), matematik Bir derecenin altmışta biri.

Sürat, -ti: Arapça sur'at 1. (is.) Hızlılık, çabukluk, ivinti. 2. (is.), fizik Hız.

Temmuz: (is.), Arapça temmūz. Yılın yedinci ayı, orak ayı.

Ağustos: (is.), Latince. Yılın sekizinci ayı.

Bando: (ba'ndo), İtalyanca bando. 1. (is.), müzik Türklü üflemeli ve vurgulu çalgılardan oluşan ve genellikle geçit törenlerinde kullanılan mızıkacılar topluluğu veya takımı, mızıka: 2. (is.), mecaz Takım, topluluk:

Mızıka: (mızı'ka), İtalyanca musica 1. (is.), müzik Bando: 2. (is.) Armonika.

Aferin: (a: ferin), Farsça āferīn. 1. (ü.) Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz, bravo: 2. (is.), eskimiş Öğrencilere verilen beğenme ve takdir kâğıdı.

Hümayun: (hüma: yun), Farsça humāyūn. 1. (s.), eskimiş Kutlu, mutlu. 2. (s.), eskimiş Padişahla ilgili. 3. (is.), eskimiş müzik Türk müziğinde dügâh perdesinde karar kılan bir makam.

Tonmayster: (is.), Almanca Tonmeister. Ses yönetmeni.

Kereste: (kere' ste), Farsça kerāste. 1. (is.) Tomrukların boyuna biçilmesiyle elde edilen ve marangozlukla inşaatta kullanılan nitelikli ağaç: 2. (is.) Ayakkabı yapımında kullanılan gereç. 3. (is.), mecaz Kaba saba kimse, kalas:

Mütareke: (is.), askerlik, (müta: reke), Arapça mütareke. Ateşkes. Forma: İtalyanca forma 1. (is.) Biçim, şekil. 2. (is.) Öğrencilerin, sporcuların, bazı mesleklerde çalışanların giydikleri, bağlı bulundukları okul, spor kulübü veya meslekleri belirten tek tip giysi. 3. (is.) Tek kâğıt tabaka üzerine basılan on altı sayfalık kırılmış kitap parçası:

Tatil: (ta: til), Arapça ta'îl. 1. (is.) Kanun gereğince çalışmaya ara verileceği belirtilen süre, dinlenme: 2. (is.) Okul, meclis, adliye vb. kuruluşların çalışmasını durdurduğu veya kapalı bulunduğu dönem: 3. (is.) Eğlenmek, dinlenmek amacıyla çalışmadan geçirilen süre:

Arsa: (is.), (a' rsa), Arapça 'arşa. Üzerine yapı yapılmak için ayrılmış yer.

Sünnet: Arapça sunnet. 1. (is.), din bilgisi Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz. 2. (is.) Erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi. 3. (is.) Sünnet düğünü.

Ders: Arapça ders. 1. (is.) Öğretmenin öğrenciye belirli bir sürede verdiği bilgi: 2. (is.) Bu bilgi aktarımı için ayrılan süre: 3. (is.) Öğrencinin öğrenmek zorunda olduğu bilgi: 4. (is.), mecaz Bir olayın bellekte bıraktığı öğretici iz, öğüt, ibret:

Faaliyet: (fa' a: liyet), Arapça fa'āliyyet. 1. (is.) Canlılık, hareket: 2. (is.) Çalışma. 3. (is.) İşler durumunda olma, etkinlik:

Müsamere: (müsa: mere), Arapça müsamere. 1. (is.) Okullarda öğrencilerin sunduğu, programında koşuk, oyun vb. gösterilerinin yer aldığı eğlence: 2. (is.), eskimiş Çoğunlukla akşam toplantısı, akşam eğlencesi.

Merak: (mera: kı), Arapça merāk. 1. (is.) Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek: 2. (is.) Bir şeyi edinme, yapma, bir şeyle uğraşma isteği: 3. (is.) Düşkünlük, heves: 4. (is.) Kaygı, tasa.

Verem: Arapça verem. (s.) Bu hastalığa tutulmuş, veremli:

Lise: (li'se), Fransızca lycée. 1. (is.) Sekiz yıllık ilköğretimden sonra en az dört yıllık bir eğitimle hayata veya yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumu: 2. (is.), eskimiş Üç yıllık ortaokuldan sonra en az üç yıllık bir eğitimle hayata veya yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumu.

Kooperatif: Fransızca coopérative. (is.) Üreticilerin, aracılığı ortadan çıkararak ürünlerini daha iyi şartlarda pazarlamak için kurdukları ortaklık.

Nakil, -kli: Arapça nakl. 1. (is.) Bir yerden alıp başka bir yere iletme, aktarma, taşıma, geçirme, aktarım. 2. (is.) Göç, taşınma: 3. (is.) Anlatma, söyleme, hikâye etme. 4. (is.) Bir görevden başka bir göreve atanma, tayin. 5. (is.) Yazı veya resmin aynısını başka bir şeyin üzerine yapma, kopya etme. 6. (is.) Başka dilden bir eseri kendi diline çevirme, tercüme etme.

Biyografi: (is.), Fransızca biographie Öz geçmiş:

Suara: (is.), eskimiş, çokluk, (şuara:), Arapça şu'arā. Şairler.

Eşya: (is.), çokluk, (eşya:), Arapça eşyā'. Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesneler:

Daire: (da: ire), Arapça dā'ire. 1. (is.) Konut olarak kullanılan bir yapının bölümlerinden her biri, kat: 2. (is.) Belirli devlet işlerini çevirmekle görevli kuruluşlardan her biri: 3. (is.) Bu kuruluşların içinde çalıştıkları yapı. 4. (is.) Bir yapı veya gemide belli bir işe ayrılmış bölüm: 5. (is.), mecaz Soyut kavramlarda belli sınır, ölçü:

Yuvarlak, -ğı: 1. (s.) Top veya küre biçiminde olan, müdevver: 2. (is.) Top veya küre biçiminde toparlak şey. 3. (s.), mecaz Kesin ve açık olmayan (söz, laf vb.).

Sahte: Farsça sāhte. 1. (s.) Bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece: 2. (s.) Uydurma. 3. (s.) Gerçek olmayan, yalancı: 4. (s.), mecaz Yapmacık:

Taklit, -di: (takli: di), Arapça taklīd. 1. (is.) Belli bir örneğe benzemeye veya benzetmeye çalışma, öykünme: 2. (is.) Birinin davranışlarını, konuşmasını tekrarlayarak eğlenme: 3. (is.) Benzetilerek yapılmış şey, imitasyon.

Acayip, -bi: (aca: yip), Arapça 'acā'ib. 1. (s.) Sağduyuya, göreneğe, olağana aykırı, garip, tuhaf, yadırganan, yabansı: 2. (ii.) Şaşma anlatan bir söz:

Zahmet: (is.), Arapça zahmet. Güçlük:

Sersem: Farsça sersām. 1. (s.) Herhangi bir sebeple bilinci ve duyguları zayıflamış olan: 2. (s.), mecaz Düşünmeden hareket eden, ne yaptığının farkında olmayan.

Bela: (bela: l ince okunur), Arapça bela. 1. (is.) İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum: 2. (is.) Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse: 3. (is.) Hak edilen ceza:

Efsane: (efsa: ne), Farsça efsane. 1. (is.), edebiyat Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence. 2. (is.), mecaz Gerçeğe

dayanmayan, asılsız söz, hikâye vb: 3. (is.), mecaz Olağanüstü bir başarı elde etmiş kimse, kurum vb.

Dadı: (is.), Farsça dādū. Evlerde çocuğa bakan kimse, daye:

Topuz: Arapça debbūs. 1. (is.) Ucu top biçiminde eski bir silah. 2. (is.) Top biçiminde toplanmış saç. 3. (is.) Bir şeyin elle tutulabilen çıkıntısı:

Takke: Arapça tākīye. 1. (is.) İnce kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık: 2. (is.), mimarlık Yarım küre biçimindeki kubbenin üst bölümü.

Kola: (ko'la), İtalyanca colla. 1. (is.) Gömlek, örtü vb. şeyleri kolalamakta kullanılan özel nişasta. 2. (is.) Kâğıt veya bez yapıştırmakta kullanılan kaynatılmış nişasta bulamacı. 3. (is.) Kolalama:

Bahşiş: (is.), Farsça bahşiş. Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para, kahve parası:

Matine: (is.), Fransızca matinée. Gündüz gösterimi:

Piyano: (piya'no), İtalyanca piano. 1. (is.), müzik Klavyeli, telli, değişik tuşlara basılarak çalınan ağır ve büyük çalgı: 2. (zf.) Yavaş bir biçimde, sesleri hafifleterek.

Film: Fransızca film. 1. (is.) Fotoğrafçılıkta, radyografide ve sinemacılıkta resim çekmek için kullanılan, selülozdan, saydam, bükülebilir şerit. 2. (is.) Camlara yapıştırılarak içeriğinin görünmesini engelleyen bir tür ince yaprak.

Gerçi: (zf.), Farsça gerçi. vakıa:

Park: Fransızca parc. 1. (is.) Bir yerleşme merkezinde halkın gezip hava alması için düzenlenmiş ağaçlı ve çiçekli bahçe: 2. (is.) Otopark. 3. (is.) Trafik zorunlulukları dışında durma biçimi. 4. (is.) Cephane, makine veya otomobillerin bulunduğu yer.

Çam: (is.), bitki bilimi. Çamgillerin örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı (Pinus):

Merhum: (is.), Arapça merhūm. Ölmüş Müslüman erkek, rahmetli, rahmetlik:

Hatip, -bi: (hati: bi), Arapça ḥatīb. 1. (is.) Konuşmacı:

Hafız: (ha: fız), Arapça ḥāfız. (s.), eskimiş Koruyan, saklayan.

Tertip, -bi: Arapça tertīb. 1. (is.) Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama. 2. (is.) Düzenleniş, sıralanış biçimi, kombinasyon: 3. (is.) Düzenleme: 4. (is.) Dizgi. 5. (is.), mecaz Hile, düzen, komplo.

İhsan: (ihsa: nı), Arapça ihsān. 1. (is.) İyilik etme, iyi davranma. 2. (is.) Bağışlama, bağışta bulunma. 3. (is.) Bağışlanan şey, kayra, lütuf, inayet, atıfet: 4. (is.) Karşılık beklemeden yapılan yardım, iyilik.

Huzur: (huzu: ru), Arapça ḥuzūr. 1. (is.) Dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç: 2. (is.) Ön, yan, kat, makam, yamaç: 3. (is.), eskimiş Bir yerde bulunma: 4. (is.), eskimiş Padişah katı:

Enfes: (s.), Arapça enfes. Çok güzel, en güzel:

Hoş: Farsça hoş. 1. (s.) Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren: 2. (zf.) Bununla birlikte: 3. (zf.) Beğenilen, duyguları okşayan bir biçimde.

Makbul: (l ince okunur), Arapça maḳbūl. 1. (s.) Kabul edilen. 2. (s.) Beğenilen, hoş karşılanan: 3. (s.) Geçer, geçerli.

Matla: (matla:), Arapça maṭla'. 1. (is.), eskimiş Gök c(is.)lerinin doğması. 2. (is.), eskimiş Gök c(is.)lerinin doğduğu yer.

Arız: (a: rız), Arapça 'arīz. 1. (s.), eskimiş Sonradan ortaya çıkan. 2. (s.), eskimiş Bulaşmış, musallat olmuş:

Safha: Arapça şafḥa. 1. (is.) Evre: 2. (is.), fizik Faz.

Reyhan: (is.), bitki bilimi, (reyha: nı), Arapça reyḥān. Fesleğen:

Hokka: (is.), Arapça ḥuḳḳa. Metal, cam veya topraktan yapılmış, içine mürekkep vb. şeyler konulan küçük kap:

Mercan: Arapça mercan. (is.), Bu hayvanın iskeletinden elde edilen ve süs eşyaları yapımında kullanılan madde: (s.), Bu maddeden yapılmış:

Nar: Farsça nār, enār. (is.); Bu ağacın kırmızımtırak sarı sert bir kabukla örtülü, içinde çok sayıda kırmızımtırak, sulu taneler bulunduran yuvarlak yemişi.

Hicri: (s.), (hicri:), Arapça hicri. Tarih başı olarak hicreti kabul eden:

Ten: Farsça ten. 1. (is.) İnsan vücudunun dış yüzü, cilt. 2. (is.), eskimiş Vücut.

Ser: Farsça ser. 1. (is.), eskimiş Baş, kafa. 2. (is.), eskimiş Başkan, reis:

Vakıf, -kfi: Arapça vaḳf. 1. (is.) Bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarla ve resmî bir yolla ayrılarak bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk, para. 2. (is.) Bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk ve paranın idare edildiği yer: 3. (is.) Birçok kişi tarafından kurulan ve toplum yararına çalışmayı ilke edinen kuruluş:

Ehliyet: Arapça ehliyyet. 1. (is.) Sürücü belgesi. 2. (is.) Ustalık, uzluk:

Tecrübe: Arapça tecrübe 1. (is.) Deneyim: 2. (is.) Deney. 3. (is.) Görgü.

Program: Fransızca programme. 1. (is.) İzlençe: 2. (is.) Okullarda, haftanın belli günlerinde, belli saatlerde verilecek dersleri gösteren çizelge. 3. (is.) Tören, gösteri, gezi vb.nin öngörülen ayrıntılarını gösteren basılı kâğıt. 4. (is.) Siyasi partinin, toplumsal örgütün veya hükûmetin açıkladığı ana ilkelerin tümü. 5. (is.) Radyo ve televizyonda sunulan, haber, müzik, eğlence gibi kendi başına bir bütün oluşturan yayınlardan her biri. 6. (is.) Bilgisayara bir işlemi yaptırmak için yazılan komutlar dizisi.

Kurs (I): Arapça kurs. 1. (is.) Ağırşak. 2. (is.), gök bilimi Bir gök cisminin teker biçimde görülen yüzü, çörek.

Kurs (II): (is.), Fransızca cours. Resmî ve özel kuruluşlarca ilgililere belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen derslere dayanan ve belli bir süresi olan eğitim etkinliği:

Sertifika: Fransızca certificat. 1. (is.) Öğrenim belgesi. 2. (is.) Kişinin bilgi gerektiren herhangi bir konuda niteliğini gösteren belge

Hobi: (is.), (ho'bi), İngilizce hobby. Uğraşı

Referans: Fransızca référence. 1. (is.) Tavsiye mektubu. 2. (is.) Kaynak. 3. (is.) Tavsiye.

Profesyonel: Fransızca professionnel. 1. (s.) Bir işi kazanç sağlamak amacıyla yapan (kimse), amatör karşısı: 2. (s.) Ustalaşmış, uzmanlaşmış.

İmaj: (is.), Fransızca image İmge:

Fotoğraf: Fransızca photographe. 1. (is.) Çeşitli araç ve malzeme kullanarak görüntüyü özel bir yüzey üzerinde sabitleme. 2. (is.) Bu yöntemle aktarılacak çoğaltılan resim, foto: 3. (is.), mecaz Görüntü:

Mezun: (me: zun), Arapça me'zûn. 1. (s.) Bir okulu bitirerek diploma almış (kimse): 2. (s.), eskimiş İzin almış, izinli: 3. (s.), eskimiş Bir iş için yetki verilmiş, yetkili:

Personel: Fransızca personnel. 1. (is.) Bir hizmet veya kuruluşun görevlileri, bir iş yerinde çalışanların tümü. 2. (is.) Devlet ve diğer kamu kuruluşlarında çalışan, etkinliğe çeşitli görevleriyle katılan gerçek kişiler.

Ücret: Arapça ücret. 1. (is.), ekonomi İş gücünün karşılığı olan para veya mal: 2. (is.) Kiralanan veya satın alınan bir şey için ödenen para:

Bordro: (is.), (bo'rdro), Fransızca bordereau. Bir hesabın ayrıntılarını gösteren çizelge:

Mali: (ma: li), Arapça mālī. 1. (s.) Mal ile ilgili: 2. (s.) Parasal. 3. (s.) Maliyeye ilişkin, maliye ile ilgili:

Müşavir: (is.), (müşa: vir), Arapça müşavir. Danışman.

Büro: Fransızca bureau. 1. (is.) Çalışma odası, yazıhane: 2. (is.) Danışma ve yazı işlerinin yürütüldüğü iş yeri: 3. (is.) Bölüm, şube: 4. (is.) Yazı masası.

Pozisyon: Fransızca position. 1. (is.) Konum. 2. (is.) Durum.

Konferans: Fransızca conférence. 1. (is.) Topluluğa bir konuda bilgi vermek amacıyla yapılan konuşma: 2. (is.) Uluslararası bir sorunun çözülmesi için yapılan toplantı:

Kulüp, -bü: Fransızca club. 1. (is.) Görüşme, konuşma, okuma, spor yapma vb. amaçlarla yalnız üye olanların toplandıkları yer: 2. (is.) Spor kulübü: 3. (is.) Kişilerin, toplulukların oluşturduğu grup. 4. (is.) Milletlerin oluşturduğu grup. 5. (is.) Herkese açık müzikli, içkili eğlence yeri.

Muhakkak: Arapça muhakkaḳ. 1. (s.) Doğruluğu, gerçekliği kesin olarak bilinen, gerçekliği kesinleşmiş: 2. (zf.) Kesinlikle:

Kariyer: (is.), Fransızca carrière. Bir meslekte zaman ve çalışmayla elde edilen aşama, başarı ve uzmanlık:

Proje: Fransızca projet. 1. (is.) Değişik alanlarda önceden plan ve programa alınmış, maliyeti hesaplanmış, kurum ve kuruluşların yönetim organları tarafından onaylanmış, kısa ve uzun vadeye bağlanarak özel kurum veya devlet adına gerçekleştirilmesi kabul edilmiş bilimsel çalışma tasarısı. 2. (is.) Gerçekleştirilmesi istenen tasarı:

Üniversite: (is.), Fransızca université. Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu, darülfünun:

Staj: Fransızca stage. 1. (is.) Herhangi bir meslek edinecek olan kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi: 2. (is.) Bir kimsenin, meslek bilgisini artırmak için bir kurumun bir veya birçok bölümünde çalışarak geçirdiği dönem.

Stajyer: (is.), Fransızca stagiaire. Staj yapan kimse.

Firma: (is.), ticaret, (fi'rma), İtalyanca firma. Tüzel kişiliği olsun olmasın bir ekonomik etkinlik birimi.

Motivasyon: Fransızca motivation. 1. (is.) İsteklendirme. 2. (is.) Güdüleme.

Portre: (po'rtre), Fransızca portrait. 1. (is.) Bir kimsenin yağlı boya, sulu boya, kara kalem vb. bir yolla yapılmış resmi:

Monografi: (is.), Fransızca monographie. Bilimsel alanlarda özel bir konu veya sorun üzerine yazılan inceleme.

Hâl, -li: (ha: li), Arapça hâl. 1. (is.) Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet: 2. (is.) Tutum, tavır: 3. (is.) Şimdiki zaman, içinde yaşanılan zaman: 4. (is.) Güç, kuvvet, takat: 5. (is.), mecaz Kötü durum, sıkıntı, dert:

Mansiyon: (is.), Fransızca mention. Bir yarışmada konulan ödüle uygun görülmemekle birlikte, anılmaya değer bulunan kimseye veya esere verilen derece:

Elektrik, -ği: Fransızca électrique. 1. (is.), fizik Maddenin elektron, pozitron, proton vb. parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü. 2. (is.) Bu enerjinin gündelik hayatta kullanılan biçimi. 3. (is.) Bu enerjiden elde edilen aydınlanma. 4. (is.) Fiziğin, bu enerji ile oluşan olaylarını inceleyen kolu. 5. (is.), mecaz Çarpıcılık, cazibe, canlılık:

Fiil: Arapça fi'l. 1. (is.) İş, davranış.

Hitap, -bı: (is.), (hita: bı), Arapça hitâb. Sözü birine veya birilerine yöneltme, seslenme.

Paragraf: Fransızca paragraphe. 1. (is.) Düzyazıların kendi içinde satır başlarıyla ayrıldıkları bölümler: 2. (is.) Kanun maddelerinin kendi içlerinde satır başlarıyla ayrıldıkları ufak bölümlerden her biri. 3. (is.) Çengel işareti (§). 4. (is.), mecaz Bölüm:

Aleyh: (is.), Arapça 'aleyh. Bir şeyin veya bir kimsenin karşısında olma, leh karşıtı:

Delil: Arapça delil. 1. (is.) İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare: 2. (is.), eskimiş (deli: li) Kılavuz, rehber.

Zaten: (zf.), (za: ten), Arapça zâten. Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen, zati:

Gıpta: (is.), Arapça ğibta. İmrenme.

Ender: Arapça ender. 1. (s.) Çok az, çok seyrek: 2. (zf.) Çok seyrek olarak, çok seyrek bir biçimde:

Mucize: (mu: cize), Arapça mu'cize. 1. (is.), din bilgisi Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla Allah'ın iznine bağlı olarak gösterdikleri olağanüstü olaylar, hâller, tansık. 2. (is.) İnsanları hayran bırakan, tabiatüstü sayılan olay. 3. (is.) İnsan aklının alamayacağı olay: 4. (s.), mecaz Olağanüstü, şaşırtıcı:

İlham: (ilha: mı), Arapça ilham. 1. (is.) Esin.

Metre: (me' tre), Fransızca metre. (is.) Genellikle desimetre, santimetre, milimetrelere bölünmüş ölçü aracı.

İrticalen: (zf.), (irtica: len), Arapça irticalen. Doğaçlama:

Zarf: Arapça zarf. 1. (is.), eskimiş Kap, kılıf, sarma. 2. (is.), eskimiş İçine mektup veya başka kâğıtlar konulan kâğıttan kese: 3. (is.), eskimiş İçine fincan veya bardak oturtulan metal kap:

Adres: Fransızca adresse. 1. (is.) Bir kimsenin oturduğu yer, bulunak: 2. (is.) Kurum veya kuruluşun bulunduğu yer. 3. (is.), mecaz Bir kimsenin sık olarak gittiği yer. 4. (is.), mecaz Hedef gösterilen yer:

Hakikaten: (zf.), (haki: katen), Arapça ḥaḳīḳaten. Gerçekten:

Muharrir: (is.), eskimiş, Arapça muḥarrir. Yazar:

Mesut: (s.), Arapça mes'ūd. Mutlu

Birader: (bira: der), Farsça birader. 1. (is.) Erkek kardeş. 2. (is.) Masonların birbirlerine verdikleri ad. 3. (ü.) 'Ey dost, arkadaş' anlamında kullanılan bir seslenme sözü:

Raks: Arapça rakş. 1. (is.), eskimiş Bir tür dans:

Latif: (s.), (l ince okunur), Arapça laṭīf. Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan:

Vezin, -zni: Arapça vezn. 1. (is.), eskimiş Tartı. 2. (is.), eskimiş, edebiyat Ölçü

Tenkit, (I): Arapça tenḳīd. 1. (is.) Eleştirme, eleştiri:

Tenkit (II): (is.), eskimiş, (tenki: ti), Arapça tenḳīt. Noktalama.

Kafiye: (ka: fiye), Arapça ḳāfiye. 1. (is.), edebiyat Uyak.

Münakaşa: (is.), (müna: kaşa), Arapça munāḳaşa. Tartışma:

Mısra: (is.), edebiyat, (mısra:), Arapça mişrā'. Dize.

Lüzum: (is.), (lüzu: mu), Arapça luzūm. Gerek, gereklik, gereklilik, icap:

Tedai: (is.), eskimiş, ruh bilimi, (teda: i:), Arapça tedā'ī. Çağrışım:

Müşabehet: (is.), eskimiş, (müşa: behet), Arapça müşabehet. İki şey arasında benzerlik, benzeşlik.

Tasavvur: Arapça taşavvur. 1. (is.) Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde canlandırma. 2. (is.) Tasarım. 3. (is.) Düşünce, amaç, niyet, maksat, plan:

Hülasa: (hüla: sa, l ince okunur), Arapça ḥulāsa 1. (is.) Özet, fezleke: 2. (is.) Öz(I): 3. (zf.) (hü' la: sa) Kısaca:

İde: (is.), Fransızca idée. Düşünce.

Poetik: Fransızca poétique. 1. (s.) Şiire özgü. 2. (s.) Şiir niteliğinde olan.

Mest: (s.), Farsça mest. Sarhoş.

Zaviye: (za: viye), Arapça zāviyye. 1. (is.), eskimiş Köşe: 2. (is.), eskimiş, mecaz Anlayış, görüş, bakış açısı:

Müsvedde: Arapça müsvedde. 1. (is.) Yazı taslağı, karalama: 2. (is.) Bir şeyin kötü benzeri:

Tembel: Farsça tenbel. 1. (s.) İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç:

Aksan: Fransızca Accent. 1. (is.) Bir ülkenin insanlarına veya bir çevreye özgü söyleyiş özelliği:

Alerji: Fransızca allergie. 1. (is.) Birtakım yiyecek, ilaç, toz, koku vb.ne hastalık derecesinde gösterilen aşırı tepki: 2. (is.), mecaz Bir kimseye veya bir şeye karşı olumsuz yönde duyulan aşırı duyarlılık:

İmmünoloji: (is.), (l ince okunur), Fransızca immunologie. Bağışıklık bilimi.

Seminer: Fransızca séminaire. 1. (is.) Bir konu ile ilgili bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak amacıyla birkaç yetkilinin yönetimi altında düzenlenen toplantı. 2. (is.) Üniversitelerde öğretim elemanının yönetimi altında öğrencilerin yaptıkları araştırmalarla ilgili rapor hazırlama, tartışma biçiminde yürütülen grup çalışması.

Antropoloji: (is.), (l ince okunur), Fransızca anthropologie. İnsanın kökenini, evrimini, biyolojik özelliklerini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim, insan bilimi.

Blok: (l ince okunur), Fransızca bloc. 1. (is.) Kocaman ve ağır kitle. 2. (s.) Birden çok bölümü bir araya getirilmiş olan, bir bütün oluşturan: 3. (is.) Politik çıkarları sebebiyle birlik kuran devletler topluluğu: 4. (is.) İçine resim veya yazı kâğıtları konulan karton kap.

Hitabet: (is.), (hita: bet), Arapça ḥiṭābet Etkili söz söyleme sanatı.

Avantaj: Fransızca avantage. 1. (is.) Üstünlük. 2. (is.) Kazanım. 3. (is.) Yarar.

Adil: (s.), (a:dil), Arapça ʿādil. Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli:

Şikâyet: (is.), (şikâ: yet), Arapça şikâyet. Hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı, sızlanma, sızıltı, yakınma, yakıntı:

Selam: (is.), (sela: mı, l ince okunur), Arapça selām

Rüşvet: (is.), Arapça rişvet. Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için bir kimseye mal veya para olarak sağlanan çıkar:

Hüküm, -kmü: Arapça hukm. 1. (is.) Yargı: 2. (is.) Egemenlik, hâkimiyet. 3. (is.) Değer, aynı veya benzer nitelik: 4. (is.) Önem, geçerlilik: 5. (is.) Karar.

Fayda: (is.), Arapça fā'ide. Yarar.

Mültefit: (s.), eskimiş, Arapça mültefit. İltifatkâr:

Zahir: (za: hir), Arapça zāhir. 1. (s.) Açık, belli. 2. (is.) Dış yüz, görünüş. 3. (zf.), halk ağzında Kuşkusuz, elbette, şüphesiz:

Zahîr: (s.), eskimiş, (zahi: r), Arapça zahîr. Yardım eden, destekleyen, arka çıkan.

İtaat, -ti: (is.), (ita: at), Arapça itā'at. Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma:

Zeban: (is.), eskimiş, (zeba: nı), Farsça zeban. Dil.

Cemi: (s.), eskimiş, (cemi), Arapça cemī'. Bütün, hep.

Sual, -li: (is.), eskimiş, (sua: li), Arapça su'āl. Soru:

Cevap, -bı: (is.), (ceva: bı), Arapça cevāb. Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt:

Hata: Arapça ḥaṭā'. 1. (is.) Yanlış: 2. (is.) İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış, kusur, yanılma, yanılğı: 3. (is.) Suç, günah, kusur.

Çini: Farsça çīnī. 1. (is.) Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı ve genellikle çiçek resimleriyle bezeli, pişmiş, balçık levha, fayans: 2. (s.) Sırlı ve süslü, pişmiş balçıktan yapılan:

Ebru: (is.), (ebru:), Farsça ebrī. Kâğıt süslemeciliğinde kitre, kola vb. yapıştırıcılarla yoğunlaştırılmış su üzerine, petrol yağı ile sulandırılmış yağlı boya damlatılarak yapılan ve kâğıda geçirilen süs.

Muttasıl: Arapça muttaşıl. 1. (s.), eskimiş Bitişik, yan yana olan. 2. (zf.), eskimiş Aralık vermeden, aralıksız, durmadan, biteviye:

Âdet: (a:det), Arapça 'âdet. 1. (is.) Alışkanlık: 2. (is.) Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre. 3. (is.) Aybaşı.

Riayet: (ria: yet), Arapça ri'âyet. 1. (is.) Uyma, boyun eğme: 2. (is.) Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme.

Vacip: (va: cip), Arapça vācib. 1. (s.), din bilgisi İslam dinine göre yapılması gerekli olan: 2. (s.) Yapılması gerekli olan.

Berat: Arapça berat. 1. (is.) Bir buluştan, bir haktan yararlanmak için devletçe verilen belge, patent. 2. (is.), tarih Osmanlı Devleti'nde bir göreve atanan, aylık bağlanan, san, nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruğu.

Evkaf: çokluk, (evka: fı), Arapça evkâf. 1. (is.), eskimiş Vakıflar. 2. (is.), eskimiş Vakıf mallarını yöneten kuruluş:

Feragat, -ti: (is.), (fera: gat), Arapça ferāgat. Hakkından kendi isteğiyle vazgeçme.

Dua: (dua:), Arapça du‘ā’. 1. (is.), din bilgisi Yakarış. 2. (is.) Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin:

Mezalim: (is.), eskimiş, çokluk, (meza: lim), Arapça mezālim. Zulümler, haksızlıklar, kıyımlar.

Sermaye: (serma: ye), Farsça ser + māye. 1. (is.), ekonomi Bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamı, anamal, başmal, kapital, meta, resülmal: 2. (is.) Varlık, servet. 3. (is.), mecaz Konu: 4. (is.), mecaz Genelev kadını.

Tereddüt: (is.), Arapça tereddud. Kararsızlık, duraksama, ikircik, ikirciklik:

Mübarek: (müba: rek), Arapça mubārek. 1. (s.) Kutlu, kutsal. 2. (s.) Uğurlu: 3. (s.) Çok saygı duyulan: 4. (s.) Verimli, bereketli. 5. (ü.) Beğenilen, sevilen şeyler için söylenen bir söz: 6. (s.), alay yollu Kızılan, şaşılan (kimse veya şey):

Mülayim: (müla: yim, l ince okunur), Arapça mulāyim 1. (s.), eskimiş Uygun, hoş görülebilir. 2. (s.), eskimiş Yumuşak huylu: 3. (s.), eskimiş Ilıman (hava).

Mazmun: (mazmu: nu), Arapça maẓmūn. 1. (is.), eskimiş Anlam, kavram. 2. (is.), eskimiş, edebiyat Divan edebiyatında bazı kavramları dolaylı anlatmak için kullanılan nükteli ve sanatlı söz.

Mümkün: Arapça mumkin. (s.) Olabilir.

Tasarruf: Arapça taşarruf. 1. (is.) Bir şeyi istediği gibi kullanma yetkisi, kullanım: 2. (is.), ekonomi Tutum: 3. (is.), ekonomi Para biriktirme, artırım.

Vebal, -li: (is.), (veba: li), Arapça vebal: Günah:

Fesat, -dı: Arapça fesād. 1. (is.) Bozukluk: 2. (is.) Karışıklık, kargaşalık, arabozuculuk: 3. (is.) Hile. 4. (s.) Herhangi bir konuda iyimser olmayan, kötü yorumlayan (kimse): 5. (s.) Karıştırıcı, arabozucu (kimse):

Kıyamet: (kıya: met), Arapça kıyāmet. 1. (is.), mecaz Gürültülü karışıklık, gürültü patırtı: 2. (is.), mecaz Büyük felaket, afet.

Zira: (b.), (zi: ra:), Farsça zīrā. Çünkü

Razi:(s.), (ra: zı), Arapça rāzī. Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden:

Gayri: (zf.), (ga'yri), Arapça ġayr. Gayrı

Hacet: (ha: cet), Arapça ḥācet. 1. (is.) Herhangi bir şey için gerekli olma, ihtiyaç, gereklilik, lüzum: 2. (is.) Tanrı'dan yerine getirilmesi beklenen dilek: 3. (is.) İhtiyaç duyulan şey, gerekli şey: 4. (is.) İdrar veya dışkı.

Reva: (s.), (reva:), Farsça reva. Yakışır, yerinde, uygun:

Naçar: (na: ça: r), Farsça nāčār. 1. (s.) Çaresi olmayan, çaresiz. 2. (s.) Zavallı, düşkün.

Meyus: (me: yu: s), Arapça me' yūs. 1. (s.), eskimiş üzgün: 2. (s.), eskimiş Karamsar:

Azap, -bı (I): (aza: bı), Arapça ʿazāb. 1. (is.) Büyük sıkıntı, eziyet, ezinç: 2. (is.) İslam inanışına göre dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza.

Ayet: (is.), din bilgisi, (a:yet), Arapça āyet. Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri:

Fitne: Arapça fitne. 1. (is.) Karışıklık, kargaşa: 2. (s.) Fitneci, arabozucu.

Afet: (a:fet), Arapça āfet. 1. (is.) Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım: 2. (is.) Kıran. 3. (s.), mecaz Çok kötü: 4. (is.), mecaz Güzelliği ile insanı şaşkına çeviren, aklını başından alan kadın:

Melamet: (mela: met, l ince okunur), Arapça melamet. 1. (is.), eskimiş Kınama. 2. (is.), eskimiş, azarlama, çıkışma.

İmla: (imla: l ince okunur), Arapça imlā'. 1. (is.) Yazım: 2. (is.), eskimiş Doldurma, doldurulma.

Hazret: Arapça ḥazret. 1. (is.) Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan: 2. (is.), mecaz Adı söylenmeyen bir kimseden söz edilirken kullanılan bir söz: 3. (is.), mecaz Kullanıldığında bir kişinin küçümsendiğini anlatan bir söz. 4. (ü.) Genellikle erkekler arasında senli benli konuşmada kullanılan bir seslenme sözü:

Zayi: (za: yi), Arapça zāyī'. 1. (is.) Kaybolma, yitme. 2. (s.) Kayıp. 3. (s.) Yok olmuş, elden çıkmış, mahvolmuş. 4. (s.) İşe yaramayan, yararsız, boş.

Şevval, -li: (is.), (şevva: li), Arapça şevval. Hicri takvime göre ramazandan sonra gelen ay, bayram ayı.

Galiba: (zf.), (ga: liba:), Arapça ġālibā. Görünüşe göre, sanılır ki, anlaşıldığı gibi.

Taaccüp, -bü: (is.), eskimiş, Arapça ta'accub. Şaşma.

Zelzele: (is.), coğrafya, Arapça zelzele, Deprem.

Rüya: (rüya:), Arapça ru'yā. 1. (is.) Düş: 2. (is.), mecaz Gerçekleşmesi imkânsız durum, hayal. 3. (is.), mecaz Gerçekleşmesi beklenen ve istenen şey, umut.

Âlâ: (s.), (a: lâ), Arapça a'lā. İyi, pekiyi, daniska.

İnşallah: (ü.), (i'nşallah), Arapça inşā'e + allāh

Lakin: (la: kin, 1 ince okunur), Arapça lakin. 1. (b.), Ama: 2. (b.) Ancak.

Becayış: (is.), (beca: yiş), Farsça becayiş. Karşılıklı yer değiştirme.

Nümayiş: (is.), eskimiş, (nüma: yiş), Farsça numāyiş. Gösteri:

Acaba: (acaba:), Arapça 'acebā. 1. (is.) Şüphe, kuşku: 2. (zf.) (a'caba:) Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep:

Şeb: (is.), Farsça şeb. Gece.

Baki: (ba: ki), Arapça bākī. 1. (s.), Sürekli: 2. (s.), Bir şeyden artan (miktar). 3. (s.), Öteki:

Ket: (is.), Ermenice. Engel.

Tuhaf: Arapça tuḥaf. 1. (s.) Acayip: 2. (s.) Şaşılacak, garip. 3. (s.) Güldürücü: 4. (s.) Gülünç: 5. (s.) Anlaşılmaz: 6. (ü.) Şaşılan bir şey karşısında söylenen söz:

İddia: Arapça iddi'ā. (is.), Kendinde olmayan bir yeteneği, bir durumu varmış gibi gösterme:

Tebrik, -ği: Arapça tebrik. 1. (is.) Kutlama: 2. (is.) Tebrik kartı.

Zabıt, -ptı: (is.), Arapça zabt. Tutanak.

Beyan: (beya: nı), Arapça beyān. (is.) Bildirme.

Kantin: Fransızca cantine. 1. (is.) Kışla, fabrika, okul vb. yerlerde yiyecek ve içecek maddelerinin satıldığı yer. 2. (is.) Bu gibi kurumlarda işletilen ve yalnız o kuruma bağlı kimselerin yemek yediği lokanta.

Polis: Fransızca police. 1. (is.) Şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan kuruluş, kolluk, zabıta. 2. (is.) Bu kuruluştaki yer alan görevli, kollukçu:

Acil: (s.), (a:cil), Arapça 'ācil. Hemen yapılması gereken, ivedi, ivedili, evgin, müstacel:

Tanzim: Arapça tanzīm. 1. (is.), eskimiş Sıraya koyma, sıralama. 2. (is.), eskimiş Düzenleme, düzen verme, yoluna koyma.

Telgraf: Fransızca télégraphe. 1. (is.) İki merkez arasında, kararlaştırılmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni: 2. (is.) Bu düzenle gönderilen haberin yazılı olduğu kâğıt:

Bilhassa: (zf.), (bi' lhassa), Arapça bi'l-ḥāṣṣa Özellekle:

Samimi: (sami: mi), Arapça ṣamīmī. 1. (s.) İçten (duygu vb.): 2. (s.) Candan, açık yüreklilikle davranan: 3. (zf.) İçli dışlı, senli benli olarak:

İnternet: (is.), bilişim, İngilizce International Network. Genel ağ.

Posta: (po' sta), İtalyanca posta. 1. (is.) Bir yere gelen veya bir yerden gönderilen mektup ve emanetlerin tümü: 2. (is.) Genellikle bu emanetleri götüren taşıt. 3. (is.) Bu emanetleri toplayan ve dağıtan kuruluş ve bu kuruluşun bulunduğu yer: 4. (is.) Takım, kol: 5. (is.) Kez, defa, sefer: 6. (is.) Yirmi dört saatlik çalışma gününün, çalışma bölümlerinden her biri, vardiya. 7. (is.) Bir sanayi veya ticaret işletmesinde aynı süre içinde çalışanların tümü. 8. (is.), askerlik Hizmet nöbetinde bulunan er: 9. (is.), eskimiş Vapur, tren, uçak vb. taşıtlarla yapılan yolculuk:

Veda: (is.), (veda:), Arapça vidā'. Ayrılırken birbirine selam ve esenlik dileme:

Çile: Farsça çille. (is.) Zahmet, sıkıntı:

Rehber: Farsça rehber. 1. (is.) Kılavuz: 2. (is.), mecaz Birinin doğruyu bulmasına yardımcı olan, yol gösteren kimse veya şey, delil:

Alaturka: İtalyanca alla turca. 1. (s.) Eski Türk gelenek, görenek, töre ve hayatına uygun, Doğuluca, alafranga karşıtı: 2. (s.) Bu töre ve hayatı benimsemiş (kimse). 3. (is.) Alaturka saat: 4. (s.), mecaz Düzensiz, yöntemsiz

Alafranga: İtalyanca alla franca. 1. (s.) Frenklerin töre, âdet ve hayatına uygun, Frenklerle ilgili, Batılıca, alaturka karşıtı: 2. (s.) Avrupa kültürüne özgü olan. 3. (s.) Avrupa uygarlığını benimsemiş, Avrupa eğitimiyle yetişmiş (kimse).

Tabiat: Arapça ṭabī‘at. 1. (is.) Doğa: 2. (is.) Doğal özellik: 3. (is.) Huy, karakter: 4. (is.) Güzeli ayırma melekesi, zevk, beğeni: 5. (is.) İnsanın büyük abdest bozma kolaylığı veya zorluğu.

Fetih, -thi: (is.), Arapça feth. Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma:

Melal: (mela: li, l ince okunur), Arapça melāl. 1. (is.), eskimiş Can sıkıntısı, usanç: 2. (is.), eskimiş Üzüntü, hüzn, dert.

Jurnal, li: Fransızca journal. 1. (is.) Biriyle ilgili olarak yetkililere verilen kötöleme, ihbar yazısı. 2. (is.) Günlük:

Hüzün: (is.), Arapça ḥuzn. Gönül üzgünlüğü, gam, keder, sıkıntı:

Dik âlâsı: (is.), teklifsiz konuşmada, Genellikle hoş karşılanmayan bir durumun aşırılığını anlatan bir söz:

Rönesans: (is.), özel, Fransızca renaissance. XV. yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan, klasik İlk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı.

Termik, -ği: Fransızca thermique. 1. (s.) Isıl. 2. (is.), fizik Isının üretilmesini, iletilmesini ve kullanılmasını inceleyen fizik dalı.

Pilot: (l ince okunur), Fransızca pilote. 1. (is.) Bir hava taşıtını kullanmak ve yönetmekle görevli kimse. 2. (is.) Otomobil yarışlarında aracı kullanan kimse. 3. (s.) Deneme niteliğinde olan:

Moda: (mo' da), İtalyanca moda. 1. (is.) Değişiklik gereksinimi veya süslenme özentisiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik. 2. (is.) Belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük: 3. (s.) Geçici olarak yeniliğe ve toplumsal beğeniye uygun olan:

Dekorasyon: Fransızca décoration. 1. (is.) Dekor yapma işi. 2. (is.) Bir yeri süsleme.

Dâhil –hli: (is.), Arapça dâhl. Bir işe karışmış olma, karışma.

Dâhil (da: hil): Arapça dâhil. 1. (is.) İç, içeri: 2. (zf.) İçinde, ... İle birlikte: 3. (zf.) İçinde, içine almış durumda:

Mecal, -li: (is.), (meca: li): Arapça mecal, Güç, kuvvet, derman, takat.

Asansör: (is.), Fransızca ascenseur, İnsanları, yükleri bir yapının bir katından ötekine veya yüksek yerlere çıkarıp indiren, elektrikle işleyen araç:

Tüp: Fransızca tube. 1. (is.) Laboratuvarlarda türlü işlerde kullanılan, bir ucu kapalı cam boru. 2. (is.) İçine krem, diş macunu, ilaç vb. maddeler konulan, bir ucu burgu kapaklı, plastik veya metal boru: 3. (is.) Akışkan maddelerin konulduğu, genellikle silindir biçiminde, içi boş, ağzı özel tapalı kap 4. (is.), anatomi Fallop tüpü.

Fiş: Fransızca fiche. 1. (is.) Prizden elektrik akımı almaya yarayan araç. 2. (is.) Alışverişlerde ödenen paranın miktarını, vergilerini, alışverişin yapıldığı tarihi gösteren belge. 3. (is.) Bir eserin hazırlanmasında kolaylık sağlamak veya bir işe kılavuzluk etmek için yazılıp sınıflandırılan küçük kâğıt yapraklarından her biri. 4. (is.) Kumarda, bazı alışveriş işlerinde para yerine kullanılan pul vb. şey. 5. (is.) Bir işi yaptırmak veya gereken sıranın alındığını belirtmek için bir koçandan koparılmış kâğıtlardan her biri, makbuz: 6. (is.) Okuma yazma öğretiminde kullanılan, üzerine hece, kelime, cümle yazılı karton parçası.

Kablo: (is.), (ka' blo), Fransızca câbleau. Elektrik akımı iletiminde kullanılan ve yalıtkan bir madde ile sarılı bulunan metal tel:

Musluk: -ğu Arapça maslūk. 1. (is.) Takıldığı boru veya kabın içindeki akışkanı, istenildiğinde akıtılabilecek bir düzende yapılmış açılır kapanır alet: 2. (is.) El yıkamaya yarayan yer, lavabo:

Mutfak: Arapça maṭbaḥ. 1. (is.) Yemek pişirilen yer, aş damı: 2. (is.) Yiyecek kültürünün tamamı:

İltifat: (iltifa: tı), Arapça iltifat. 1. (is.) Birine güler yüz gösterme, hatırını sorma, tatlı davranma: 2. (is.) İlgi gösterme, rağbet etme: 3. (is.), edebiyat Söz söylerken, daha çok etki sağlamak için beklenmedik bir anda sözü, konu ile çok yakından ilgili birine veya bir şeye yönelme. 4. (is.), eskimiş Yüzünü çevirerek bakma.

Mahcur: (s.), eskimiş, hukuk, Arapça maḥcūr, Kısıtlı.

İlgili bulgulardan hareketle 9. Sınıf ders kitabında 1302 yabancı sözcüğün yer aldığı görülmüştür.

Tablo 1. “9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirmede Ne Düzeyde Etkilidir?” Sorusuna İlişkin Bulgular.

	Değişken	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Söz Varlığı Testi	Ön test	171	42.63	9.30	33.674	.001
	Son test	171	78.42	10.42		

Tablo incelendiğinde 9. Sınıfa başlayan öğrencilere Türk dili ve edebiyatı dersine henüz katılım sağlamadan önce ön test olarak ders kitabında yer alan sorulardan hazırlanan söz varlığı başarı testi uygulanmıştır. 171 öğrenciye uygulanan söz varlığı başarı testi, bu öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı dersine yıl boyunca katılımlarının sonunda son test olarak da uygulanmış ve aradaki farkın anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Dolayısıyla Türk dili ve edebiyatı ders kitabının söz varlığını geliştirmede önemli bir değişken olduğu hususunu yapılan zayıf deneysel süreçten hareketle söyleyebiliriz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Tartışma

"9. Sınıf türk dili ve edebiyatı ders kitabında yer alan söz varlığı nelerdir?" alt problemine yönelik sonuçlar:

Araştırma, 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabının içeriğini incelemiş ve kitapta yer alan söz varlığını belirlemiştir. Ders kitabında çeşitli yazılı metinler bulunmaktadır. Bu metinlerde yer alan kelimelerin, öğrencilerin söz varlığını geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde seçildiği söylenebilir. Metinlerde, öğrencilerin yaş seviyelerine uygun ve anlaşılır kelimeler kullanıldığı, karmaşık ve uzmanlık gerektiren terimlerden kaçınıldığı görülmüştür. Ders kitabında farklı türde yazılar bulunması öğrencilerin farklı konularda sözcük dağarcıklarını zenginleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Kitapta, atasözleri ve deyimler gibi Türkçenin söz varlığı zenginliklerine de yer verilmiştir. Ancak, atasözlerine yeterince yer verilmediği ve bu alanda daha fazla içeriğe ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmiştir.

Sınıf ders kitabında yapılan araştırmalara göre, çeşitli dilbilgisi ve sözcük bilgisi öğelerinin yer aldığı farklı türde 162 kalıplaşmış söz bulunmaktadır. Bu kalıplaşmış sözler, dilin yapısal özelliklerini ve deyimleri yansıtan ifadelerdir. Öte yandan, ders kitabında sadece 5 adet kalıplaşmış söz yer alması, öğrencilere daha spesifik ve güncel ifadelerin öğretildiğini göstermektedir.

Kitapta ayrıca 114 ikileme bulunmaktadır. İkilemeler, birbiriyle benzer anlamlı veya neredeyse aynı olan kelimelerin bir araya gelerek oluşturduğu ifadelerdir. Bu ikilemeler, Türkçenin zengin sözcük dağarcığını ve ifade gücünü yansıtmaktadır.

Ders kitabında toplamda 226 deyim anlamlı söz yer almaktadır. Deyimler, belirli bir toplumun veya dilin özgün ifadeleridir ve sözcüklerin olağan anlamlarından farklı anlamlar taşıyabilirler. Bu deyimler, öğrencilere dilin kültürel boyutunu ve günlük hayatta kullanılan ifadeleri anlamayı sağlamaktadır.

Kitapta yer alan atasözleri ise sınırlı sayıda, yalnızca 3 adettir. Atasözleri, toplumun bilgeliğini ve deneyimlerini içeren özlü ifadelerdir. Bu atasözleri, öğrencilere değerlerin ve yaşantının öğretilerini aktarmak amacıyla kullanılmaktadır.

Dil öğrenimi ve kültürel çeşitlilik açısından ders kitabında çeşitli yabancı sözcükler de yer almaktadır. Bu kapsamda, kitapta toplamda 1302 yabancı sözcük bulunmaktadır. Bu yabancı sözcükler, Almanca, Latince, Rusça, Rumca, İngilizce, İtalyanca, Fransızca, Farsça ve Arapça gibi farklı dillerden gelmektedir. Bu sözcükler, öğrencilere yabancı dillerin kelime dağarcığına ve kültürel çeşitliliğe aşina olma fırsatı sunmaktadır.

Bu bulgulara dayanarak, 9. Sınıf ders kitabı öğrencilere dilbilgisi yapılarını, sözcük bilgisini, deyimleri, atasözlerini ve farklı dillerin sözcük dağarcığını öğretmeyi amaçlamaktadır. Kitap, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeye, ifade edebilme yeteneklerini artırmaya ve kültürel anlayışlarını genişletmeye yönelik bir kaynak niteliği taşımaktadır.

"9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı öğrencilerin söz varlığını geliştirmede ne düzeyde etkilidir?" problemine yönelik sonuçlar:

Araştırma, 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabının öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisini değerlendirmiştir. Elde edilen sonuçlara göre dönem başında sözcük varlığı başarı testi uygulanan öğrencilerin ilgili sözcükleri bilmediği, ders kitabı kullanılarak tüm ünitelerin işlenmesi sürecinin tamamlanmasından sonra yapılan son test neticesinde öğrencilerin söz varlığının anlamlı düzeyde geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle, ders kitabının içeriği, öğrencilerin söz varlığını artırmaya yönelik tasarlandığını söyleyebiliriz. Kitaptaki kelime öğretimi etkinlikleri, alıcı ve üretici kelime hazinesini geliştirmeye yönelik tasarlandığını ve bu etkinlikler öğrencilerin kelime bilgisini pekiştirmelerine ve yeni kelimeler öğrenmelerine yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitabında yer alan deyimlerin öğrencilerin dil farkındalığı kazanmasına ve zengin bir dil kullanma becerisi geliştirmelerine katkı sağladığı görülmüştür. Ancak, atasözleri konusunda ders kitabının sınırlı kaldığını söyleyebiliriz. Kitapta yeterli miktarda atasözüne yer verilmemesi, öğrencilerin bu önemli dil unsuruyla yeterince tanışmalarını engellediği görülmüştür. 9. sınıf türk dili ve edebiyatı ders kitabı öğrencilerin söz varlığını geliştirmekte etkili bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Ancak, atasözleri gibi önemli unsurlara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Ders kitaplarının söz varlığını artırmaya yönelik içeriğinin daha da zenginleştirilmesi önemlidir.

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine, iletişim kurmalarına ve kültürlerini gelecek kuşaklara aktarmalarına yardımcı olan önemli bir araçtır. Dil öğretimi ise bu sürecin temel bir unsuru olarak karşımıza çıkar. Dilin doğru, güzel ve etkili bir şekilde öğretilmesi, dilin gelişmesini, yayılmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamada kritik bir role sahiptir (Aksan, 2015, s. 55). Bu bağlamda, ders kitapları dil öğretiminde önemli bir araç olarak değerlendirilir.

Ders kitapları, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeleri ve söz varlıklarını zenginleştirmeleri için temel bir kaynak olarak kullanılır. Ancak, yapılan araştırmalar ders kitaplarının söz varlığı unsurlarına yönelik bazı eksikliklerini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin söz varlığını ortaya koyan çalışmalarda, istenilen düzeyde bir söz varlığına ulaşamadığı görülmektedir (Yalçın, 2005). Bu durum, ders kitaplarının söz varlığı üzerine etkisini sorgulamamızı gerektirmektedir.

Birçok çalışma, ders kitaplarının söz varlığı açısından daha hassas bir şekilde hazırlanması gerektiğini vurgulamaktadır (Çeçen, 2002, s. 8). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yaş seviyelerine göre öğretilmesi gereken temel kelimelere yönelik bir çalışmanın eksik olduğu belirtilmektedir (Arslan, 2006). Bu nedenle, ders kitaplarının söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinliklerle desteklenmesi ve seviyeye uygun kelimelerin kullanılması önem arz etmektedir. Ayrıca, ders kitaplarında atasözleri, deyimler ve diğer söz varlığı unsurlarına daha fazla yer verilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Daharlı, 2012).

Sonuç olarak, ders kitaplarının öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisi önemlidir. Ancak, mevcut çalışmalar ders kitaplarının söz varlığı üzerinde bazı eksikliklere sahip olduğunu göstermektedir (Ekmen, 2009). Ders kitaplarının söz varlığına daha fazla odaklanması, seviyeye uygun kelimeleri içermesi ve çeşitli etkinliklerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu şekilde dil öğretimi süreci daha etkili hale gelecek ve öğrencilerin dil becerilerini daha iyi geliştirebileceklerdir.

Öneriler

Ders kitaplarının söz varlığı üzerinde daha etkili olabilmesi için bazı öneriler sunulabilir. Söz varlığına yönelik ayrıntılı bir planlama yapılmalı: Ders kitaplarının hazırlanması aşamasında, yaş seviyelerine göre öğrencilere öğretilmesi gereken temel kelimeler ve dil unsurları belirlenmeli. Söz varlığının geliştirilmesi için her sınıf düzeyine uygun bir söz varlığı planlaması yapılmalı ve ders kitaplarının buna göre hazırlanması sağlanmalıdır.

Ders kitaplarının söz varlığı üzerindeki etkisini artırmak için bazı önlemler alınabilir. İlk olarak, ders kitaplarının hazırlanmasında uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından söz varlığı açısından değerlendirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca, ders kitaplarında söz varlığı etkinliklerine daha fazla ağırlık verilmeli ve dilin yapısal özelliklerini ve anlam derinliklerini keşfetmeye yönelik etkinlikler tasarlanmalıdır. Bununla birlikte, ders kitaplarının söz varlığı üzerindeki etkisini artırmak için sadece Türk dili ve edebiyatı derslerinde değil, diğer derslerde de dil unsurlarına vurgu yapılmalıdır. Disiplinler arası

alışmalarla, diğler derslerin öğretmenleri de söz varlığı unsurlarına dikkat çekip öğrencilerin dil farkındalığını artırabilir.

Söz varlığı etkinliklerine daha fazla yer verilmeli. Ders kitaplarında söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinliklere daha fazla yer verilmelidir. Bu etkinlikler, kelime dağarcığını genişletme, dilbilgisini öğrenme, anlam derinliği kazanma ve dil farkındalığı sağlama gibi hedeflere yönelik olmalıdır. Öğrencilere söz varlığı unsurlarını keşfetme ve kullanma fırsatları sunulmalıdır.

Çeşitli kaynaklardan örnekler sunulmalı: Ders kitaplarında, Türkçenin söz varlığı zenginliğini en iyi yansıtan nitelikli metinlere ve örneklerine daha fazla yer verilmelidir. Atasözleri, deyimler, ikilemeler ve diğler söz varlığı unsurları, öğrencilere dilin zenginliğini ve çeşitliliğini göstermek için kullanılmalıdır. Bu şekilde öğrenciler, dilin gücünü ve ifade yeteneğini daha iyi anlayabilirler.

Disiplinler arası uygulamalar yapılmalı: Dil ğretimi sadece Türk dili ve edebiyatı dersleriyle sınırlı kalmamalıdır. Diğler derslerin öğretmenleriyle işbirliği yaparak, terimlerin ğretiminde ve söz varlığı unsurlarının vurgulanmasında işbirliği yapılmalıdır. Öğrencilerin farklı derslerde de dil unsurlarıyla karşılaşması ve bu unsurları kullanması, dil becerilerini daha da geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Ders kitaplarının sürekli değerlendirilmesi ve güncellenmesi: Ders kitapları, sürekli olarak gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir. Öğrencilerin ihtiyaçlarına ve dilin gelişimine uygun şekilde düzenlemeler yapılmalıdır. Söz varlığı unsurlarının gözden geçirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi için öğretmenler, yayınevleri ve ilgili kurumlar arasında sürekli bir iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır.

Bu önerilerin dikkate alınması, ders kitaplarının söz varlığı üzerindeki etkisini artırabilir ve öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Ayrıca, Türkçenin zengin söz varlığının korunması ve gelecek nesillere aktarılması açısından da önemlidir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin söz denizinde*. Bilgi Yayınları.
- Aksan, D. (2006a). *Türkçenin söz varlığı*. Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin söz varlığı*. Bilgi Yayınları.
- Aksan, D. (2015b). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1988b). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Albayrak, N. (2009). *Türkiye Türkçesinde atasözleri*. Kapı Yayınları.
- Apaydın, N. (2010). 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi (Tez No. 250869) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arslan, H. (2006). *MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi* (Tez No. 191640) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, C. (2017). *Örnek Eğitim Durumlarıyla Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Aslan, C. (2017). *Örnek eğitim durumlarıyla Türkçe-Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Aslan, T. (2013). 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarındaki anlamını bilmedikleri kelimelerden hareketle söz varlığını geliştirmelerine yönelik bir araştırma (Tez No. 333547) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, M. (2014). *Dilbilim el kitabı temel kavramlar ve konular*. Akademik Kitaplar.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* . 368-388.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin grameri*. TDK Yayınları.
- Cemiloğlu. (2004). Üniversitelerde okutulan Türk dili ile ilgili tespitler ,değerlendirmeler ve öneriler. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 173-182.
- Cemiloğlu, İ. (2018). *Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. . Aktüel Yayınları.
- Cemiloğlu, İ. (2018). *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Aktüel Yayınları.
- Cemiloğlu, M. (2004). Üniversitelerde okutulan Türk dili dersi ile ilgili tespitler değerlendirilmeler ve öneriler. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 173-182.
- Cemiloğlu, M. (2004). Üniversitelerde okutulan Türk dili ile ilgili tespitler ,değerlendirmeler ve öneriler. *Eğitim Fakültesi Dergisi*., 173-182.
- Creamer, E. (2020). *Tamamen bütünleştirilmiş karma yöntem araştırmalarına giriş*. Vizetek Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. SAGE Publications.
- Çeçen, A. (2002) *İlköğretim öğrencilerinde kelime hazinesinin geliştirilmesi* (Tez No. 137273) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Çotuksöken, Y. (2004). *Türkçe atasözleri ve deyimler sözlüğü*. Toroslu Kitaplığı.
- Daharlı, G. (2012). *5. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 319675) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demir, C. (2016). Türkçe eğitim-öğretim programları ve kişisel söz varlığı. *Milli Eğitim*, 155.
- Ekmen, H. (2009). *2005 programına göre hazırlanan 7. Sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı bakımından incelenmesi* (Tez No. 229275) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyonkarahisar]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk edebiyatına giriş*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ergin, M. (2004). *Türk dilbilgisi*. Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Ergin, M. (2012). *Türk dilbilgisi*. Bayrak Yayınları.
- Gencan, T. (1991). *Dilbilgisi*. Kanaat Yayınları.
- Göçer, A. (2009). Türkçe eğitiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinlikleri ve sözlük kullanımı. *Turkish Studies*, 1007-1036.
- Greene, J. C. (1989). Educational evaluation and policy analysis. *Toward a Conceptual Framework for Mixedmethod Evaluation Designs*, cilt ve sayı, 255–274.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime giriş*. Multilingual Yayınları.
- Güneş, F. (2016). Türkçenin öğretim üstünlükleri ve zenginlikleri. *Milli Eğitim*, 93-113.
- Gürbüz, F. (2004). *Tercüme problemleri ve mealler*. İnsan Yayınları.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk dilinde ikileme*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve terimler sözlüğü*. Engin Yayınları.
- Hengirmen, M. (2002). *Türkçe dilbilgisi*. Engin Yayınları.
- Hesapçıoğlu, M. (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri, eğitim programları ve öğretim*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- İpek, N. (2010). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarına aktarımı* (Tez No. 271221) [Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi-Bursa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karadağ, Ö. (2013). *Kelime öğretimi*. Kriter Yayıncılık.
- Karataş, M. (2013). Üniversitelerdeki Türk Dili Dersi ve Türkçe konusundaki Tutumlar. *Turkish Studies*, 1881-1898.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 141-153.
- Kargın, F. (2019). *6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı öğeleri üzerine bir inceleme* (Tez No. 615021) [Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Van]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. Türk Dili Kurumu Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M., & Soysal, T. (2016). Cumhuriyet dönemi ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarının söz varlığının geliştirilmesi açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*.
- Özbay, M. (2004). *Yeniden yapılandırma çerçevesinde Türkçe eğitimi programı ve bazı öneriler* [Sözlü bildiri]. 12. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, Ankara.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Turhan, H. (2010). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 274442) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türkben, T. (2018). Söz varlığını belirlemeye ve geliştirmeye yönelik araştırmaların değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 993-1032.
- Uluçay, M. (2011). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki metinlere altyapı oluşturmada yeterliliği*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Uslu, K. (2010). *MEB 9. sınıf Türk edebiyatı ders kitabındaki metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi* (Tez No. 264161) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Uzun, S. (1991). Deyimlerde bildirinin düzenleniş biçimi ve özellikleri. *Türk Dilleri Araştırmaları*. 111-120.
- Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve kültür*. Nobel Yayın.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. Multilingual Yayınları.
- Yalçın, S. K. (2005). *İlköğretim 1. ve 5. sınıf ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarının eğitsel açıdan değerlendirilmesi* (Tez No. 160482) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi-Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yalçın, S. K., & Özek, F. (2006). Söz varlığının temel dil becerilerinin ve akademik disiplinlerin kazanımına olan etkileri. *Millî Eğitim* .130-139.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Zülfikar, H. (1991). *Terim sorunları ve terim yapma yolları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Zülfikar, H. (1995). *Türkçede ses yansımaları kelimeler*. TDK Yayınları.

İnternet Kaynakları:

<https://tdk.gov.tr/> (e.t. 10.09.2022)

<https://sozluk.gov.tr/> (e.t. 30.03.2023)

EK-1. Söz Varlığı Başarı Testi

1. (Arapça kökenli) 1.(isim) Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet. 2.(isim) Güveni kötüye kullanma, aldatma, vefasızlık.

Yukarıda açıklamaları verilen sözcük hangisidir?

- A. Hıyanet
B. Menfaat
C. Mahiyet
D. Sirayet
E. Cemiyet

2. (Farsça kökenli) 1.(isim) Masallarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan: 2.(isim) Köpek balığı:3. (isim, mecaz) Haşarı, yaramaz çocuk. 4. (isim, halk ağzında)Kurt, domuz vb. cana kıyan yaban hayvanı. 5. (sıfat, mecaz)Acımasız, kötü ruhlu, zalim (kimse). 6. (sıfat) Herhangi bir şeye çok düşkün olan.

Yukarıda açıklamaları verilen sözcük hangisidir?

- A. can B. canan C. canavar
D. naaş E. cebren

3. (Fransızca kökenli) 1.(Sıfat) Anlık. 2.(zarf)Kendiliğinden.

Yukarıda açıklamaları verilen sözcük hangisidir?

- A. Spontane
B. Sofistik
C. Akreditasyon
D. Akrostiş
E. Otantik

4. Tramvay çanlarıyla korna seslerini âdeta duyuyor, dinliyordu

Altı çizili olan sözcüğün yerine aşağıdakilerden hangisi kullanılabilir?

- A.) Gibi B.) Henüz C.) Daha
D.) Oldukça E.) Sanki

5. Aşağıdaki boşluğa hangi kelime getirilebilir?

“Gittin ammâ ki kodun hasret ile cânı bile

İstemem sensiz olan sohbet-i -----

bile” (Neşâtî, Neşâtî Divânı,)

- A.) kıssa B.) tarumar C.)mamur
D.) teşekkül E.) yârân

6. “ Çamurlu sokaklarda hiç kimseler yoktu; yalnız çıplak ayaklı küçük bir kız çocuğu elinde bir değnek ile -----
- bağıran ve çamurlu kanatlarını telaşla çarparak koşan birkaç kazı kovalıyor, onları bir bahçe çitinin alt tarafındaki ufak delikten içeri sokmak istiyordu. “
(Sabahattin Ali)

Yukarıda boş bırakılan yere hangi sözcük getirilebilir?

- A.) müşkül B.) mütemadiyen C.) müstesna
D.) mümkün E.) müspet

7. “Pabuç” sözcüğünün çevirisi Türkçe karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Gözlük
- B. Ayakkabı
- C. Para
- D. Ekmek
- E. Yurt

8. “Aksan ” sözcüğünün çevirisi Türkçe karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Seçkin
- B. Çarçabuk, ayaküstü
- C. Vurgu, söyleyiş
- D. Haylaz
- E. Yıkık

9. “abluka ” sözcüğünün çevirisi Türkçe karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Kuşatma
- B. Koruma
- C. Savunma
- D. Çatışma
- E. Sunma

10. “ bibliyografya” sözcüğünün çevirisi Türkçe karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Dize
- B. Biblo
- C. Sözlük
- D. Kaynakça
- E. Dergi

11. Aşağıdaki Türkçe karşılığı verilen çeviri sözcük eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A. Mübalağa -abartma
- B. Müdahale - karışma
- C. Müessese -kurum
- D. Müşköl - kolaylık
- E. Müsvedde- taslak

12. Aşağıdaki Türkçe karşılığı verilen çeviri sözcük eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A. İrticalen: yapay
- B. Hususi: Özel
- C. Muharrir: Yazar.
- D. Hülâsa-kısaca
- E. Latife- şaka

13. “Az gittim uz gittim... Dere tepe düz gittim. Bir de dönüp ardıma baktım ki, ne göreyim, gide gide bir arpa boyu yol gitmişim!..” (Pertev Naili Boratav, Zaman Zaman İçinde)

Altı çizili olan deyimın anlamı aşağıdakilerden hangisi hangisidir?

- A. Gidilecek yere/yöne doğru yola çıkmak.
- B. Bir zorunluluk sebebiyle yola çıkmak, yolculuğa başlamak.
- C. Çok az ilerlemek, istenilen neticeyi alamamak, başarı sağlayamamak.
- D. Savuşmak, bırakıp gitmek, kimseye danışmadan ayrılmak anlamında kullanılır.
- E. Aradan uzunca bir zaman geçtikten sonra.

14. “İzin verirseniz sözü toparlayayım. Amacımız ukalalık etmek değildi. Sürç-i lisan ettikse af fola. Şakayla karışık hep sunu söylemeye çalıştık: Aramızda diyalogu kesmeyelim ve Yunus Emre’nin dediği gibi “Sevelim-Sevilelim.” Derdimiz, dileğimiz bu. Çünkü her derdin devası sevgi” (Turgut Özakman, Ah Şu Gençler)

Altı çizili olan deyimın anlamı aşağıdakilerden hangisi hangisidir?

- A. Rahat edecek elverişli zaman bulmak
- B. Özgürlüğünü engellemek, kısıtlamak
- C. Bir şeyi yapmak için içten bir istek duymak.
- D. Kendini büyük görmek, kibirlenmek, böbürlenmek, büyüklenmek.
- E. Bir sözü yanlışlıkla söylemek.

15. Sofra başında oturan insanların karşısındaki dev şöminenin parlak alevleri, sağdaki sıradakilerin sırtlarını yakıyordu. Dönen üç şişte tavuklar, güvercinler ve koyun bacakları kızarmaktaydı. Etin kızarmış olan üstünden damlayan yağlardan insanın iştahını açan bir koku yükseliyor, herkesin -----, odadaki neşe biraz daha artıyordu. (Guy De Maupassant ,Öyküler)

Paragrafta boş bırakılan yere anlam bütünlüğünü bozmadan aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilebilir?

- A.) ağız değiştiriyor
- B.) ağız sulanıyor
- C.) ağzının tadı kaçıyor
- D.) ağızını arıyor
- E.) ağızına bal çalıyor

16. “Son nüfus sayımında gelen memur işimi sordu, ben de ev kadınıym dedim... Aaa bir de ne göreyim. Adam beni işsiz diye yazmıyor mu? Beni... İşsiz... Haa ha, ha, ha. İşte o an gözüm kararmış, feleğim şaşmış, sayım suyum yok diye sokağa fırlamışım, paydos öyleyseee... ----- Çektim deli bayrağı, o günden beri pek rahatım “

Paragrafta boş bırakılan yere anlam bütünlüğünü bozmadan aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilebilir?

- A. Fire vermek
- B. Su götürmez
- C. Çekidüzen vermek
- D. Yandı gülüm keten helva
- E. Gemini kısmak

17. Haydi, bas git... Bu senin anlayacağın iş değil... Karışma. Çizmeden yukarı çıkma. Haydi, çek arabanı... (Gogol, Bir Evlenme)

Altı çizili olan deyimın yerine anlam bütünlüğünü bozmadan aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilebilir?

- A) Çizgiyi aşmak
- B) Burnu Büyümek
- C) Gözü kararmak
- D) Ödünü koparmak:
- E) Göz açmak

18. Kapının önünde katırcılarla birlikte Sevilla'ya giden birkaç kız çene çalıyorlardı. Don Kişot şimdi bu köhne hanı, dört kuleli, çevresi su kanallarıyla çevrilmiş görkemli bir şatoya benzetiyordu. Rocinante'nin dizginlerine asılarak sözüm ona şatonun birkaç metre uzağında durdu. Nöbetçilerin boruyla şatoya bir şövalye geldiğini bildirmelerini bekledi. Ancak beklediği boru bir türlü çalmayınca kapıya doğru ilerledi. (Cervantes, Don Kişot)

Altı çizili olan deyimın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Hatırlamak, anımsamak
- B. Aptalca, bön bön bakmak
- C. Gevezelik ederek, çok konuşarak vakit geçirmek.
- D. Güya, sanki sözde
- E. Sürekli, düzenli gitmek. Sürdürmek

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük kullanılmıştır?

- A. Otobiyografi her ne kadar öznel bir anlayışla kaleme alınsa da gerçekler göz ardı edilmemelidir.
- B. Küçük atölyeler bile tıkr tıkr isliyordu.
- C. Gezdiğimiz yerlerin içinde en çok Kapalıçarşı'yı beğendim.
- D. İçimin yangını bir bardak demli çay söndürmüştü.
- E. Çam ağacının yaprakları yaz kış dökülmeden durur.

20. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim kullanılmamıştır?

- A) Yeni yılla birlikte tiyatrolar perdelerini açtı.
- B) Okulda bu hafta yapım eklerini işleyeceğiz.
- C) Hamit Altıntop'un sert şutu auta gitti.
- D) Ahmet Hâşim'de yer yer sembolizm akımının etkisi görülür.
- E) Davetliler salona birer ikişer girmeye başladılar.

21. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük kullanılmıştır?

- A. Ankara'da dayısı olmayanların iş yaptırması mümkün değil.
- B. Suflör olmasaydı oyuncu çok zor duruma düşecekti.
- C. Mirastan payına düşünle kendisine bir ev almış,
- D. Hemen hemen senin çağlarında bir genç, kızdı.
- E. Piknikte fena yorulmuşum, her tarafım dökülüyor.

22. Aşağıdakilerin hangisinde "kök" sözcüğü terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A. Benliğe kök salan gönül bağlarını kim tarif edebilir?
- B. Köklerini tüm İstanbul'a salmış.
- C. Küçük çocuk bize kök söktürüyor.
- D. Bu sözcüğün kökü fiildir.
- E. Onu beklemekten kök salmıştı.

23. Aşağıdakilerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük yoktur?

- A. Hayatımın her karesinde güzel günler var.
- B. Ayda çok az yerçekimi olduğunu duymuştum.
- C. Çam ağaçları vadi boyunca uzanıp gidiyor.
- D. Bütün cümleleri teker teker okudum.
- E. Genler, biyolojide en çok ilgilendiğim konudur.

24. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "perde" sözcüğü terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A. Yağmur bulutları, güneşi perdeledi.
- B. Ben galiba hayatım boyunca iki arada gidip geleceğim. Kornişteki perde gibi, raydan çıkana dek
- C. Okudukça zihnindeki esrar perdesi aralandı.
- D. Tesadüf bir başlangıçtır, finali sen oynarsın perdeyi kader kapatır.
- E. Sen benim eksik kalan yerimsin. Kapattığım pencereler, güneşlere çektiğim perdelerimsin

25. “Daha iyisini elde etmek uğruna çalışırken elindekilerini de yitirmek.”

Yukarıda açıklaması verilen atasözü hangi seçenekte verilmiştir?

- A. Büyük lokma ye, büyük söz söyleme
- B. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.
- C. Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak
- D. İpin ucunu kaçırma
- E. Acele giden ecele gider

26. “Başka bir kimsenin malı, kişiye olduğundan daha değerli görünür. Çünkü insan nefsi doymak bilmez, başkasının elindekine imrenir. Hele insanlar birbirlerini çekemiyorlarsa birinin elindeki mal, diğerini sürekli rahatsız eder.”

Yukarıda açıklaması verilen atasözü hangi seçenekte verilmiştir?

- A. Komşuda pişer bize de düşer
- B. Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür
- C. Komşu komşunun külüne muhtaçtır,
- D. Kötü komşu insanı (adamı) hacet sahibi eder,
- E. Hayır dile komşuna, hayır gele başına,

27. Aşağıdaki atasözlerinden hangisinin verilen kavramla ilgisi yoktur?

- A. Dayanışmanın önemi: Sürüden ayrılan koyunu kurt kapar.
- B. Tutumlu olma: Güvenme varlığa, düşersin darlığa.
- C. Haksız eleştiri: Yılan kendi eğrisini bilmez, deveye “Boynun eğri” der.
- D. Kıskançlık: Meyveli ağacı taşlarlar.
- E. Çalışkanlık: Acı patlıcanı kırağı çalmaz

28. “İstisnalar hariç, normal insanları göz önüne aldığımızda kişiler çevrelerine nasıl davranırlarsa öyle karşılık görürler. İyilik yapanlar iyilik, kötülük yapanlar kötülük görürler.”

Yukarıda açıklaması verilen atasözü hangi seçenekte verilmiştir?

- A. Ne ekersen, onu biçersin.
- B. Akıl yiğide sermayedir.
- C. Mum dine ışık vermez
- D. Besle kargayı oysun gözünü.
- E. Çağrılan yere erinme, çağrılmayan yere görünme

29. I. Bir tahta iki padişah sığmaz.
II. Bir taş ile iki kuş vurulmaz.
III. Bir olan iki olur, iki olan üç.
IV. Bir çöplükte iki horoz ötmaz.

Bu atasözlerinden hangileri birbiriyle yakın anlamlıdır?

- A. I. ve II.
- B. II. ve III.
- C. II. ve IV.
- D. I. ve IV.
- E. III. ve IV.

30. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi anlam yönünden, birlikte verilen açıklamayla uyum içinde değildir?

- A. Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan

- Kişi, yanındakilerin davranışlarından etkilenir.

- B. Bal tutan parmağını yalar.

- İşin içindeki kişi, o imkânlardan faydalanır.

- C. Dere geçerken at değiştirilmez.

- Beğenmediğin arkadaşlardan vazgeç.

- D. Sofrada elini, mecliste dilini tut.

- Bulunduğun ortama uyum sağla, aşırılıklardan kaçın.

- E. Korkulu rüya görmektense uyanık durmak daha iyidir.

- Bir işi korkuyla yapmaktansa hiç yapmamak daha iyidir

31. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikilemeyi oluşturan sözcükler tek başlarına kullanılamaz?

- A. Yalan yanlış bilgilerle doğru karar veremezsin.
- B. Karşıdan güçlü kuvvetli görünüyordu.
- C. Mırın kırın etme de olanları anlat.
- D. Aradan aşağı yukarı on yıl geçti.
- E. İngilizceyi şöyle böyle bilir.

32. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme cümleye zorlukla anlamı katmıştır?

- A. Gece gündüz demeden çalışıyordu.
- B. Çamurlara bata çıka yürüdük.
- C. Yaptığı yanlışları er geç anlayacak.
- D. Bu işte onun da az çok payı var.
- E. Olan oldu, artık üzülme.

33. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme yoktur?

- A. A)Bu işin yolun yordamını bilmek lazım.
- B. B) Aç susuz yollarda perişan olduk saatlerdir.
- C. C)Dostları çağırdığında koşa koşa gider.
- D. D)Yana yakıla arığı parayı sonunda buldu.
- E. E)İki eli kanda da olsa bana yardım ederdi.

34. Aşağıdaki cümlelerde yer alan ikilemeler anlamsal kuruluşları bakımından ikiyeşerli gruplandırılırsa hangisi dışta kalır?

- A. Karşımıza ufak tefek bir çocuk çıktı.
- B. Adam paldır küldür içeri girdi.
- C. Aşağı yukarı beş yıldır burada kalıyorum.
- D. Eğri büğrü yollardan geçerek gidiyorduk.
- E. Çocuk gece gündüz demeden sınava hazırlanıyor.

35. İkileme aşağıdaki cümlelerin hangisinde doğru yazılmıştır?

- A. Akşama kadar abur,cubur yiyor.
- B. Bata –çıka çamurdan zor kurtulduk.
- C. İşler tıkırtıkır işlemeye devam ediyor.
- D. Eski püskü bir elbise ile dolaşiyor günlerdir.
- E. Gündengüne dertlerimiz çoğalıyor.

36. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme, yansıma sözcüklerden oluşmuştur?

- A. Çocuklar teker teker sınıftan çıktı.
- B. Yanındakine sesli sesli bir şeyler anlatıyor.
- C. Sabahtan beri yerinde duramıyordu, kıpır kıpırdı.
- D. Çocuklar çok yorulmuşlar, horul horul uyuyorlardı.
- E. Boş vakitlerinde mahallenin çocuklarıyla haşır neşir olurdu.

37. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

- A. Okuru her yönden besleyen öyküler yazdı.
- B. Yazılarında her zaman süsten kaçındı.
- C. Olay karşısında takındığı tavır doğrudu.
- D. Konuya farklı bir açıdan yaklaştı.
- E. Her zaman düşüncesini açıkça söyledi.

38. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi eş sesli (sesteş) değildir?

- A. Borunun ek yerinden su sızıyor.
- B. Yağan dolu, seralarda zarara yol açtı.
- C. Çay ve fındık üretimi giderek azalıyor.
- D. Suyun kaldırma kuvvetini öğrendik.
- E. Bu bölgede gül yetiştirilir.

39. I. Yandaki bina yapılıncaya oraya geçeceğiz.

II. Anlattığına göre başından birçok olay geçmiş.

III. Sınavlarını başarıyla vermiş, üst sınıfa geçmişti.

IV. Önceki yıla göre bu yıl kış çok sert geçti.

V. Yeni aldıkları eve hafta sonu geçecekler.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangilerinde “geçmek” sözcüğü aynı anlamda kullanılmıştır?

- A. I. ve II.
- B. I. ve V.
- C. II. ve IV.
- D. III. ve IV.
- E. III. ve V.

40. Dağın zirvelerinden kopup gelen rüzgârın derin uğultusu vadinin derinliklerinde yankılanıyordu.

Yukarıdaki cümlede altı çizili sözcüklerden hangisi bir yansımadır?

- A. Dağın
- B. Kopup
- C. Rüzgârın
- D. Uğultusu
- E. Yankılanıyordu

41. Aşağıdakilerin hangisinde dokunma duyusuyla ilgili bir kavram, görme duyusuyla ilgili olarak kullanılmıştır?

- A. Sanatçı, yumuşak sesiyle en güzel şarkılarını bizim için söyleyecek.
- B. Ünlü şair seminerde tatlı diliyle bizleri âdeta büyüledi.
- C. Kadir İnanır'ın sert bakışlarından etkilenmiştik hepimiz.
- D. Soğuk bir kış günü paltomu alıp da çıktım dışarı.
- E. Yemek sonunda herkese kolonyalı mendil dağıtılmıştı.

42. Bir kucak dolusu öykü kitabı birikmiş masamda. Hepsinin ortak özelliği, yazarlarının ilk öykü kitabı olmaları. Kimilerinin yazarları tanınmış sanatçılar, ama bazılarının yazarları, edebiyat bahçesinde tomurcuktan çiçeğe dönüşmekte.

Bu parçada altı çizili bölümde sözü edilen yazarlarla ilgili olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Okurların beklentilere cevap veremedikleri
- B. Öyküye hep uzak durdukları
- C. Yazınsal alanda ilk yapıtlarını verdikleri
- D. Herkesçe tanınmayı istemedikleri
- E. Özgün yapıtlar verme çabasında oldukları

43. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kalıp bir ifade kullanılmıştır?

- A. İşimiz gücümüz yok, onunla uğraşıyoruz
- B. Yapılan iyilikleri unutmamak gerekir.
- C. O her şeyin en güzeline layıktır.
- D. Beklenen maç sonunda başladı
- E. Her sabah erkenden kalkardı.

44. Sonunda işi bitirme aşamasına geldik. Taş çatlasa iki gün daha sürer . Yukarıdaki cümlelerde altı çizili söz öbeğinin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A. Bu işi eninde sonunda bitireceğim.
- B. En fazla bir günlük müsaadeniz daha var.
- C. Büyük olasılıkla üç saate orada oluruz.
- D. Bir aksilik olmazsa yarın orada oluruz.
- E. En az iki yıl sürer.

45. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde küfür, beddua ilenç anlamlı kalıp bir ifade yoktur?

- A. Gözüne dizine dursun.
- B. Lanet olsun
- C. Su verenlerin bol olsun.
- D. Ocağı sönsün.
- E. İnceldiği yerden kopsun.

46. Aşağıdaki kalıp ifadelerden hangisinde batıl inanç vardır?

- A. Bana müsaade
- B. Saatiniz var mı?
- C. Yediğin içtiğin senin olsun gezdiğin gördüğün yerleri anlat
- D. Şeytan kulağına kurşun
- E. Görüşmek üzere

47. Aşağıdakilerden hangisi dinleyeni eleştirme, uyarma, tehdit etme bildiren bir kalıp ifadedir?

- A. Ben sana gösteririm,
- B. Mutlu yıllar,
- C. Doğum günün kutlu olsun
- D. Merhumu nasıl bilirdiniz?
- E. El öpenlerin çok olsun

48. Aşağıdaki kalıp ifadelerden hangisi Sembolik olarak ödüllendirme bildirmektedir?

- A. Allah bilir
- B. Güleriz ağlanacak halimize
- C. Estağfurullah,
- D. Berhudar ol
- E. Ağzına acı biber sürerim

Kalıplaşmış Sözcük: Her dilde rastlanana kalıplaşmış sözler, ünlü kişilerin, hükümdarların belli bir durumda belli bir olay dolayısıyla söyledikleri evrenselleşmiş sözlerdir.

49. Aşağıdaki mısralardan hangisi kalıplaşmış ifadeye örnek olarak gösterilebilir?

Bir vakte erdi ki bizim günümüz

Yiğit belli değil mert belli değil

Adalet kalmadı hep zulüm doldu

Geçti bu baharın gülleri soldu

Dünyanın gidişi acayip oldu

Koyun belli değil kurt belli değil (Aşık Ruhsati)

A. Bir vakte erdi ki bizim günümüz

B. Yiğit belli değil mert belli değil

C. Adalet kalmadı hep zulüm doldu

D. Geçti bu baharın gülleri soldu

E. Dünyanın gidişi acayip oldu

50. Aşağıdaki mısralardan hangisi kalıplaşmış ifadeye örnek olarak gösterilebilir?

A. Geçti bu baharın gülleri soldu

B. Bir vakte erdi ki bizim günümüz

C. Koyun belli değil, kurt belli değil

D. Adalet kalmadı hep zulüm doldu

E. Dünyanın gidişi acaip oldu

51. Ölen ölür kalan sağlar bizindir(Dadaloğlu) sözüyle ne anlatılmak istenmiştir?

A. Amaç uğruna verilen kayıplara aldırmadan

inatla ilerleyen hedefe kitlenme hali

B. Ölüm en acı gerçektir.

C. Her fani ölümü tadacaktır.

D. Amaçsız insanlar yaşayan ölümlerdir.

E. İnsanlar hedeflerine tek başlarına ulaşırlar.

52. Aşağıdaki mısralardan hangisi kalıplaşmış ifadeye örnek olarak gösterilebilir?

Nasıl da “güzel” söylemiş Antigone (Antigon):

“Ben bu dünyaya kin değil,

Sevgi paylaşmaya geldim.” Söyleyiş, o söyleyiş, o söyleyiş,

Bu içten, bu dopdolu, bu insanca deyiş,

Yankılanıp gelmiş, çağlar öncesinden

Çağımıza, günümüze... (Turgut Özakman, Ah Şu Gençler)

A. Yankılanıp gelmiş, çağlar öncesinden

B. Söyleyiş, o söyleyiş, o söyleyiş,

C. Bu içten, bu dopdolu, bu insanca deyiş,

D. Çağımıza, günümüze...

E. Ben bu dünyaya kin değil, Sevgi paylaşmaya geldim.

53. Aşağıdaki cümlelerden hangisi kalıplaşmış ifadeye örnek olarak gösterilebilir?

“İzin verirsiniz sözü toparlayayım. Amacımız ukalalık etmek değildi. Sürç-i lisan ettikse affola.

Şakayla karışık hep şunu söylemeye çalıştık:

Aramızda diyalogu kesmeyelim ve Yunus

Emre'nin dediği gibi “Sevelim-Sevilelim.”

Derdimiz, dileğimiz bu. Çünkü her derdin devası sevgi.”(Turgut Özakman, Ah Şu Gençler)

A. Çünkü her derdin devası sevgi.

B. Amacımız ukalalık etmek değildi

C. Şakayla karışık hep şunu söylemeye çalıştık.

D. İzin verirsiniz sözü toparlayayım.

E. Yunus Emre'nin dediği gibi “Sevelim-Sevilelim

EK-2. Araştırma Uygulama İzni

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-65026939

05/12/2022

Konu : Uygulama İzni

(Esra ER) - (Sebile ALKIR)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 23.11.2022 tarihli ve E.2200385761 sayılı yazısı.
b) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 25.11.2022 tarihli ve E.2200387909 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazı ile; Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Doktora öğrencisi Esra ER tarafından Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ'ın danışmanlığında; 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılı bahar yarıyılında Müdürlüğümüze bağlı Palandöken Toplu Konut Ortaokulunda yapılması planlanan; "Dijital Öykülerin 8. Sınıf Öğrencilerinde İklim Değişikliğine Yönelik Farkındalık Oluşturmaya Etkisi" konulu tez çalışması,

İlgi (b) yazı ile; Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Sebile ALKIR tarafından Doç.Dr.Fatih VEYİS'in danışmanlığında; İlimiz merkez ilçelerinde bulunan Resmi Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, İmam-Hatip Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Lisesi okullarında yapılması planlanan; "9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının Söz Varlığı ve Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirmedeki Etkisi" konulu tez çalışması için izin talebinde bulunulmuştur.

İlgi yazılar ve ekleri, Bakanlığımızın 21.01.2020 tarihli ve E.1563890 (2020/2) sayılı Genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup "Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde, gönüllülük esasıyla ve varsa veli onay belgesinin onaylatılması" ve komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak uygulama ve anket çalışmasının yapılması, yapılan çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılını kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Halil KARAPINAR
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
Lokman DÜZGÜN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazılar (2 adet dosya)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: H.TEMEL

Telefon No : 0 (442) 234 48 00

E-Posta: arge25@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: erzurummeb@meb.gov.tr

Faks:4422351032

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9b4c-4e5c-34b8-a9dc-d10e kodu ile teyit edilebilir.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Sebile ALKIR
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :
Yazışma Adresi :
Cep Telefonu :
E-mail Adresi :

EĞİTİM BİLGİLERİ

1987/ Lise Erzurum Lisesi

1991/Lisans Atatürk Üniversitesi-Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi/
Öğretmenliği

İŞ TECRÜBESİ

09.2016- devam Müdür Başyardımcısı-Erzurum Lisesi
09.2010-09.2016 Öğretmen-Erzurum Lisesi
07.2008-09.2010 Öğretmen-Erzurum Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi
03.2008-07.2008 Öğretmen-Erzurum Spor Lisesi (ERZURUM/MERKEZ)
08.2007-03.2008 Öğretmen-Erzurum Ticaret Meslek ve
Erzurum Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
09.2000-08.2007 Öğretmen-Erzurum Lisesi
09.1991-09.2000 Öğretmen-İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İ.H.L.

BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

Çocuk Edebiyatında Ölüm ve Yas Sürecine Anlatıbilimsel Bir Bakış “Hayalet Postacı
Örneği”
Bilimsel Dergisi (2021)